

ԵՂԾ ԱՂԱՆԴՈՑ
[ԵԶՆԻԿ ԿՈՂԲԱՑԻ]

I

[Ա.]

1 Յորժամ գԱներեւութեն եւ գնորին գմշտնջենաւոր զաւրութենէն ճառիցէ որ, քանզի մարմնաւոր լեալ է, պարտի գմիտս յ ստակել եւ զխորհուրդս սրբել, գոյզս շարժմանց պարզել, զի յայն, զոր առաջի եղ, հասանել կարասցէ:

2 Նա, եւ որ ընդ ճառագայթս արեգականն հայել կամիցի, պարտի զպղտորութիւն աչացն՝ զադտն եւ զբիժն, ի բաց պարզել, զի մի մթարքն, որ զբբաւքն շողայցեն, արզել հայելոյ ի յստակութիւն լուսոյն լիցին:

3 Եւ արդ, քանզի մի էութիւնն անքնին է եւ անհաս՝ բնութեամբ, առ նորա անքննութիւնն ընծայութիւն անգիտութեան մատուցանելի է, եւ առ էութիւնն նորին՝ դաւանութիւն գիտութեան եւ ոչ՝ քննութեան, զի որ էն, պարտի, զի մշտնջենաւոր իցէ եւ անսկիզբն, որոյ ոչ սկիզբն յումեքէ առեալ լինելոյ՝ եւ ոչ ունի գոր ի վեր քան զինքն, զոր պարտ իցէ նմա պատճառ կարծել, կամ՝ իմանալ, եթե ի նմանէ իցէ առեալ սկիզբն էանալոյ, զի ոչ որ է առաջին քան զնա, եւ ոչ որ է յետոյ նման նմա, եւ ոչ՝ ընկեր՝ հաւասար նորին, եւ ոչ՝ էութիւն հակառակ նմա, եւ ոչ՝ գոյութիւն ընդդիմակաց, եւ ոչ՝ բնութիւն հիւթաբեր ի պէտս նորա, եւ ոչ՝ նիւթ ինչ, յորմէ առնիցէ, զոր առնելոց իցէ. այլ ինքն է պատճառ ամենայնի, որ ի լինելն եւ ի գոյանալ եկին ի չգոյէ եւ ի գոյէ, որպէս երկինք վերինք եւ որ ինչ՝ յերկինս, եւ երկինք երեւելիք, որ ի ջուրց, եւ երկիր՝ եւ ի նմանէ եւ ի նմա. յորմէ՝ ամենայն, եւ ինքն՝ ոչ յումեքէ. որոյ, ըստ իւրաքանչիւր կարգաց, տուեալ է սկիզբն լինելոյ աներեւութիցն անմարմնոց, եւ երեւելեաց մարմնաւորաց, որ բաւականն է որպէս ի տալն զկենդանութիւնն, նոյնպէս եւ՝ ի գիտութիւն իւրոյ անարար էութեանն եւ յիւրոց արարածոցն ի հաստումն ըստ իւրաքանչիւր բնութեանց ածել. որ ոչ այնու միայն զարմանալի է, զի ածն ի չգոյէ ի գոյ զչգոյսն եւ եցոյց յոչ ընչէ յինչ զչէսն, այլ զի եւ անարատ եւ անխախտուտ պահէ զլեալսն, որոց եւ յառաջնումն իսկ աննախանձ ետ զկենդանութիւնն՝ առ ի յայտնելոյ զիւրոյ զբարերարութեանն հանդէս, քանզի ոչ եթե կարաւտ ինչ որ իւիք էր, եթե վասն այնորիկ ինայիցէ՝ իւր միայնոյ զկենդանութիւնն, եւ՝ անզաւր եւ տկար, եթե անձին եւեթ խորիցէ զզաւրութիւնն, եւ ոչ՝ նիւթ ի գիտութենէ, եթե ինքեան եւեթ պահիցէ զգիտութիւնն, եւ ոչ՝ կարաւտ յիմաստութենէ, եթե յորժամ այլոց բաշխիցէ զիմաստութիւնն իւր, կարծիք ինչ կարաւտութեան ի ներքս մտանիցեն, այլ կենդանի է եւ աղբիւր կենդանութեան: 4 Տայ ամենայնի կենդանութիւն եւ ինքն կայ լի եւ յանսպառ կենդանութեան: 5 Եւ զաւրացուցանէ զանզաւրս մեծազաւր զաւրութեամբ եւ ինքն ոչ թերանայ ի զաւրացուցիչ զաւրութենէն: 6 Եւ պարզելէ գիտութիւն ամենայն անգիտաց եւ ինքն բաւանդակ ունի յինքեան զամենագէտ գիտութիւնն: 7 Եւ բոլիս՝ յամենեսին զանպակաս իմաստութիւնն եւ ինքն մնայ անխախտուտ յամենահնար իմաստութեանն:

8 Եթե աղբերք մշտաբուղիք, որ ի նորա հրամանէ կարգեցան, հանապազ բոլիսն եւ ոչ պակասեն, որոց բոլիսումնքն զայլոց կարաւտութիւնս լնուն, եւ ինքեանք ի նմին յորդութեան կան մշտնջենաւորք, որչափ եւս առաւել՝ այն, որ նոցա զորդութիւն բոլիսանցն յաւրինեաց, որ աղբիւրն է բարութեան, որ զամենայն, զոր արար, գեղեցիկս արար՝ զբանաւորս եւ զանբանաւորս, զմտաւորս եւ զանմտաւորս, զխաւսունս եւ զանխաւսունս, զասունս եւ զանասունս, եւ բանաւորաց եւ մտաւորաց յիւրաքանչիւր առաքինութեանց կարգեաց ստանալ զբարութիւն եւ ոչ զգեղեցկութիւն, զի գեղեցկութեանն տուիչ ինքն է եւ բարութեանն՝ զանձնիշխանութիւնն արար պատճառ:

[Բ.]

1 Ապա եթե ինչ յարարածոց, որ գեղեցիկ է, այն ի բարւոյ արարչէ կարծիցի ոմանց, որպէս Յունացն հեթանոսաց եւ արանցն մոգուց եւ հերձուածողաց, որ չար իմն էութիւն հակառակ Բարւոյ դնեն, զոր <հիւղնէ կոչեն, որ թարգմանի .նիւթե, մեր առաջին եւ նախաբարբառ պատասխանի այն է, եթե ի բարերար արարչէն չար ինչ չիք լեալ, եւ չիք ինչ չար, որ բնութեամբ չար իցէ, եւ ոչ է արարիչ չարաց իրաց. այլ՝ բարեաց:

2 Եւ արդ, զո՞ր ինչ յարարածոցն բարի կարծիցեն կամ զո՞ր չար, զի, բազում անգամ, զոր բարին կարծիցեն, միայն, առանձինն, առանց ընկերին խառնութեան վնասակար լինի: 3 Յամենեցունց առ հասարակ վկայեալ արեգակն թե բարի է եւ առանց աւոյոյ խառնութեանց այրիչ եւ ցամաքեցուցիչ է: 4 Նոյնպէս եւ լուսին՝ խոնաւական բնութիւն, առանց խառնութեան ջերմութեան արեգակն վնասակար եւ ապականիչ է: 5 Եւ աւոյ առանց ցաւոյոյ խոնաւութեան եւ ջերմութեան վնասակար եւ ապականիչ է: 6 Եւ ջուրք զհող երկրի ողողանեն եւ ապականեն, եւ երկիր առանց ջուրց պատառի եւ խորխորի: 7 Եւ այսպէս չորեքին բնութիւնքն, ուստի աշխարհս կազմեալ՝ եւ կայ, առանձինն ապականիչք են միմեանց եւ խառնեալ ընդ ընկերին՝ աւգտակարք եւ շահաւորք. եւ զի այս այսպէս է, ամենեցուն յայտնի է, որ կամին ուսանել:

8 Ապա ուրեմն է՝ ինչ Չաւրութիւն ծածուկ, որ զապականիչսն միմեանց՝ խառնութեամբ արար աւգտակարս իրերաց. եւ որ առողջ միտս ունին, ոչ զշարժունսն, այլ զշարժիչն պարտին փառաւորել, եւ ոչ ընդ արբանեակսն, այլ ընդ վարիչն պարտին զարմանալ, եւ ոչ՝ ընդ գնայունսն, այլ՝ ընդ գնացուցիչն, քանզի եւ նոքին իսկ իւրաքանչիւր փոփոխմամբք յայտ առնեն, եթե է՝ ոմն, որ փոփոխէ գնոսս. արեգակն՝ ծագելովն եւ վերանալով եւ ի մուտս դառնալով, եւ լուսին՝ անմամբ, լնով եւ նուազելով, եւ այլք եւս յարարածոցն՝ ըստ իւրաքանչիւր բնութեանց շարժելովն եւ դադարելով: 9 Եւ արդ, չէ առողջ մտաց՝ զշարժիչն եւ զփոփոխիչն թողուլ, եւ շարժնոցն եւ փոփոխելեաց պաշտաւն տանել եւ երկրպագութիւն մատուցանել, զի որ շարժին եւ փոփոխի, չէ էական, այլ՝ կա՛մ լեալ յումեքէ եւ յիմեքէ եւ կա՛մ հաստեալ ի չգոյէ, եւ որ էն եւ շարժէ զամենայն. ինքն ոչ շարժի եւ ոչ փոփոխի, քանզի էական է եւ անշարժական է:

[Գ.]

1 Եւ զի մի էութիւն մշտնջենաւորական է եւ պատճառ ամենեցուն լինելոյ, այնմ, եւ որ զբազմաստուածեան պաշտամունսն մուծին, վկայեն. եւ պատճառն այսպէս. Մեք.և ասեն.և քանզի չեմք բաւական մերձենալ յամենեցունց պատճառն, յէն, ի Գոյն, ի Մշտնջենաւորն, յԱնմատոյցն, վասն այնորիկ այլովքն խոնարհագունիւք նմա պաշտաւն մատուցանեմք եւ որովք նմա զպաշտաւնն մատուցանեմք, հարկ է եւ զնոսա ողորել զոհիւք եւ նուիրաւք:

2 Եթե, որպէս վկայենն, մի է պատճառ ամենեցուն եւ նոյն՝ էական եւ մշտնջենաւոր, յայտ է, թե այլքն ո՛չ էականք են եւ ո՛չ մշտնջենաւորք: 3 Եւ զիա՛րդ չէականքն եւ չմշտնջենաւորք ընդ էականին եւ ընդ Մշտնջենաւորին երկրպագութիւն առնուցուն, եւ մանաւանդ՝ մարմնաւորք եւ երեւելիք, որպէս արեգակնդ եւ լուսինդ եւ աստեղք եւ հուր եւ ջուր եւ երկիր, որ ի մոգուց եւ ի հեթանոսաց պաշտին:

4 Ապա եթե ասիցէ որ յայնպիսեացն՝ Բարւոք է, զի Մի էութիւն՝ պատճառ ամենայնի ասէք. արդ, եթե մի էութիւն է, որ զամենայն յամենայնի ազդեցուցանէ, եւ չիք ինչ նմա հակառակ. մեզ, զերախտաւորսն եւ զբարերարսն, որ ի նմանէ կարգեալ են, զի՛արդ հրամայէք անարգելե, ասացուք. եթե զերախտաւորսն եւ զբարերարս, որ ի նմանէ կարգեցան, մեք ոչ հրամայեմք անարգել, բայց, դարձեալ, եւ ոչ՝ զպաշտաւն արարչին արարածոցն մատուցանել, զի չիք որ բարերար եւ երախտաւոր, բայց միայն՝ որ արար եւ ոչ խնայեաց եւ պահէ կենդանի զբանաւորսն աներեւոյթս եւ ոչ նախանձի. զիրեշտակաց ասեմ եւ զհոգւոց մարդկան եւ զկայականացն անշնչոց յիւրաքանչիւր կայանի:

5 Արդ, բարւոք է արեգակն եւ գեղեցիկ՝ բնութեամբ եւ մեզ եւ ամենայն արարածոց, որ՝ ի ներքոյ երկնից, յաւգուտ եւ ի դարման, իբրեւ ճրագ մի ի մեծի տան ի մէջ ձեղուան եւ յատակի լուցեալ՝ առ ի

զիսաւարն եւ զստուերն զերկուց մեծացն անաւթոց ի բաց ի միջոյ փարատելոյ, բայց ինքն եթե իցէ՛ եւ եթե չիցէ՛, զայն ոչ գիտէ, զի չէ ի բանաւորաց եւ ի մտաւորաց. նոյնպէս եւ՝ այլքն յանշնչոցն արարածոց. եւ թե՛ ջուր, թե՛ հուր, թե՛ երկիր, թե՛ աւդ թե իցն՛ն եւ թե չիցն՛ն, զայն ոչ գիտեն եւ զսպասաւորութիւնն, յոր կարգեցան, անդադար մատուցանեն վարելով այնր, որ կազմեացն գնոսա: 6 Եւ մեք ոչ անարգենք գնոսա եւ ոչ պաշտաւն մատուցանենք նոցա, այլ հայեցեալ ընդ նոսա՝ փառաւորենք զկարգիչն նոցա եւ զարիւնիչ, զի մեզ ի պէտս են եւ կարգչին իւրեանց՝ ի փառս:

7 Չի՞արդ պաշտիցենք զարեգակն, զի մերթ կոչի իբրեւ զծառայ՝ առ ի սպասն, յոր կարգեցաւ, հասանելոյ եւ մերթ երթայ դաւղէ իբրեւ զարհուրեալ եւ տայ տեղի խաւարին լնուլ զմիջոց ի մեծի տանս, եւ ընդ ժամանակս ժամանակս ի խաւար դառնայ առ ի յանդիմանութիւն եւ յամալթ իւրոցն պաշտաւնէիցն յայտ արարեալ, եթե՛ .Չեմ ե՛ս արժանի պաշտաման, այլ՝ ա՛յն, որ զիս ե՛ւ զամենայն տիւ լուսաւոր պահէ. ե՛ւ զցայգ դաւղեցուցանէ, ե՛ւ երբեք երբեք խաւարեցուցանէ: 8 Եւ իբրեւ խաւսուն բերանով անշշունջն բողոքէ, եթե՛ .Չեմ արժանի պաշտաւն առնելոյ, այլ՝ պաշտաւն հարկանելոյ. կամ՝ զլուսին, որ ամսոյ ամսոյ հիւծանի, գրեթե եւ մեռանի եւ սպա սկիզբն առնու կենդանանալոյ, զի քեզ զյարութեան արիւնակ նկարիցէ. կամ զաւդ, որ մերթ գոչիցէ, վարագացեալ, հրամանաւ եւ մերթ սարսէ ի գոչելոյն սաստիւ. եւ կա՛մ՝ զհուր, որում եւ զքեզ իսկ երկրորդ արարիչ կազմեաց Յարիւնիչն. զի յորժամ կամիցիս, վառիցես եւ յորժամ կամիցիս, խափուցանիցես. կամ՝ զերկիր, որ զոր հանապազ բրենք եւ ցանկ կոխենք եւ զաղբ զմեր եւ զանասնոց մերոց ի նա հեղումք. կամ՝ զջուրս, զոր հանապազն ըմպենք, եւ զանուշութիւնն նոցա ի ժանդահոտութիւն ի փորի մերում դարձուցանենք եւ զներքին եւ զարտաքին աղտեղութիւնս մեր նոքաւք սրբենք: 9 Եւ այսու ամենայնիւ յայտ է, թե՛ զոր առ աստուածսն ունին, անարգեն շատք եւ անպատու են:

10 Նա՛, ե՛ւ դողումն, ե՛ւ սոսկումն ունի զարարածսն, յորժամ զպատիւ արարչին ոք նոցա մատուցանիցէ. եւ յայտ առնէ երկիր շարժելովն, եւ լուսաւորքն՝ խաւարելովն, եւ աւդքն՝ զժմեկելովն եւ քստմնելով. եւ ծով սաստկութեամբ՝ ալեացն սպառնալեալք, զի, թե ոչ սաստ արարչին նահանջէր գնոսա, մի մի ի նոցանէն բաւական էր զամենեսեան սատակել՝ առ ի խնդրելոյ զվրժ անարգանացն հասարակաց արարչին. կա՛մ ծով՝ ծածկելով, որ տկար աւագովն պաշարեալ՝ չիշխէ անցանել ըստ հրաման. կա՛մ երկիր՝ կլանելով, որ ի վերայ ոչ ընչի կայ հաստատեալ եւ յոչ ինչ դառնալ եւ դարձուցանել չէ պատշաճ զիւր զբնակիչսն. կա՛մ հողմ՝ պարտասեցուցանելով, որ կենդանութիւնն է ամենայն շնչաւորաց եւ չիշխէ արգելով զկենդանութիւն առանց հրամանի կենդանապահին. կա՛մ աւդք՝ երբեմն զսառամանիսն շնչելով եւ երբեմն զխորշակն բերելով: 11 Եւ լինէր ամենայն ինչ ոչ ինչ:

12 Այլ, նա, աւասիկ իբրեւ զկառս իմն լծեալ ի չորից երիւարաց զաշխարհս տեսանենք, ի ջերմութենէ, ի ցրտութենէ, ի ցամաքութենէ, ի խոնաւութենէ, եւ Չաւրութիւն իմն՝ ծածուկ կառավար. որ զչորս կազեցողսն ընդ միմեանս՝ ի հաշտութեան եւ ի հաւանութեան պահեալ՝ նուանէր: 13 Ամենայն կառք ի համազգեաց երիւարաց լծին, բայց միայն յայց կառաց, որ ի չհամազգեաց լծեալ են: 14 Եւ որ ի համազգեացն լծեալ են, երբեմն սայթաքեն, երբեմն աւձտեն եւ ի տագնապի զկառավարն եւ զանձինս կացուցանեն, եւ երբեմն խորտակումն իսկ կառացն գործեն: 15 Եւ յորժամ ողջ կառքն իցեն, եւ ողջ՝ կառավարն, եւ վարժ՝ երիվարքն, ուշ եղեալ՝ ի հանդէպ երեսացն եւեթ արշաւին: 16 Եւ այս կառք զարմանալիք, ի հակառակ եւ յաննման երիվարաց լծեալ եւ ծածուկ ձեռամբ ուղղեալք. ոչ ի մի միայն կողմն՝ ի հանդէպ երեսացն եւեթ արշաւին, այլ յամենայն կողմանս վարգին եւ ընդ հանուր արշաւին եւ ընդ բնաւ պանան եւ ամենայնի բաւական են: 17 Յորժամ ընդ արեւելս ընթանան, չէ ինչ արգել, թե՛ ընդ արեւմուտս ոչ արշաւիցին, եւ յորժամ ընդ հիւսիսի վարգին, չէ ինչ արգել, թե՛ ընդ հարաւ ոչ սուրայցեն, զի ձեռն կառավարին բաւական է յամենայն կողմանս դիմեցուցանել եւ ընդ չորս անկիւնս տիեզերաց արշաւեցուցանել:

[Դ.]

1 Դարձեալ. առ այսպիսի ճշմարիտ ասացածս անպատշաճ հարցուածս մատուցանեն. .Ուստի՞ իսկ բնաւ են, և ասեն, և այդպիսի անհարթութիւնք, զի, թե՛ Աստուած բարեաց արարիչ է եւ ոչ՝ չարաց

իրաց, ուստի՞ է խաւար, ուստի՞ են չարիք, ուստի՞ են աշխատութիւնք, ուստի՞ են լկանք մերթ ի ցրտոյ, մերթ ի խորշակէ: 2 Կամ ուստի՞ են անզգամութիւնք, զի տեսանեմք երկուս արս միազգիս ընդ միմեանս գրգռեալ՝ միմեանց մահու եւ արեամբ ծարաւի են: 3 Եւ այլք զգերեզմանս կրկտեն եւ զթաղեալ մարմինս ընդ հողով մերկացեալ, խայտառակեալ՝ արեւու ցուցանեն, եւ զմեծարեալ դին առ փութի չծածկելոյ թերեւս եւ շանց եւս կուր արկանեն:

4 Եւ է՛ երբեք, զի մին փախուցեալ՝ երթայցէ անձնապուր ուրեք՝ զկեանս անձինն շահել, եւ միւսն ցասմամբ բորբոքեալ, սրով զկնի ընթացեալ՝ ոչ դադարէ, մինչեւ յագեցուցանէ զցասումնն. ուստի՞ է այն անյագ ցասումն:

5 Եւ ոմն մերկանայ զհանդերձս ընկերին, եւ թե ընդդէմ դառնայցէ, յարեւէ եւս արկանէ:

6 Եւ ուրումն ի մտի եղեալ գողանալ զայոյ ամուսնութիւն եւ ելեալ անաւրէնութեամբ յաւտար մահինս՝ չտայ լինել հայր որդուց այնմ, որ Աւրինաւքն ամուսնացեալ իցէ:

7 Եւ երբեք երբեք պատերազմութիւն շարժին, ուր մեղաւոր եւ արդար առ հասարակ կոտորին:

8 Եւ՛ մահք տարածամք, եւ՛ ախտք չարաչարք:

9 Եւ զի՞ պիտոյ է զբնաւ մի ըստ միոջէ թուել, այլ՝ համառաւտ իսկ ասել, թե ուստի՞ է այս ամենայն, եւ ո՞վ է սկիզբն եւ գործիչ այնպիսի անպատեհից, բայց եթե իցէ ինչ չար Չարութիւն, որ զայն ամենայն անհարթութիւնս տայցէ գործել եւ ինքն իսկ արարիչ իցէ նոցա, զի զԱստուած արարիչ ասել այնպիսի իրաց անպատշաճ է, եւ ոչ՝ ի նմանէ ունել զգոյութիւն չարեաց: 10 Չիա՞րդ մարթ է զայնպիսին յԱստուածոյ կարծել, զի Աստուած բարերար է եւ լաւութեանց արարիչ, եւ ի չարութեանց ինչ ի նա ոչ մերձենայ, եւ ոչ խնդալ ընդ այն ախորժէ, այլ եւ խոտէ եւս զգործսն եւ զգործելիս, զի անընտանի են չարիք ի բնութենէ նորա: 11 Վասն որոյ կարծի, թե էր ինչ ընդ նմա, որում Հիւղն անուն էր, որ է նիւթ, ուստի զամենայն արարածս արար եւ զատոյց ամենարուեստն իմաստութեամբ եւ զարդարեաց վայելչութեամբ: 12 Եւ յայնմ նիւթոյ պարտ է կարծել զչարիս, որ անիրան եւ անկերպարան էր եւ խառն ի խումն աւցտելով երթելեկէր եւ կարաւտ էր Աստուածոյ արուեստգիտութեանն: 13 Եւ Աստուած ոչ եթող զնա հանապազ խառն ի խումն վարել, այլ եկն յառնել զարարածս եւ ի յոռութեանցն նորա յագնուագոյնսն զատուցանել կամեցաւ: 14 Եւ այնչափ ինչ արար ի նմանէ, որչափ Աստուածոյ վայել էր առնել արարածս, եւ որ ինչ մրրախառնն էր ի նմանէ եւ չէր պատշաճ արարչութեան, զայն եթող, եւ յայնմ մրրոյ են չարիք մարդկանէ:

[Ե.]

1 Արդարեւ իսկ, չարիքն, որ լինին, ի տարակուսի կացուցանեն զբազումս, եւ բազում արք աւազք վասն նորին խնդիրս մեծամեծս արարին: 2 Կէսք անակզբնակից ինչ ընդ Աստուածոյ կամեցան դնել, եւ կէսք՝ ըստ նմանէ նիւթ ինչ, զոր Հիւղն անուանեն, թե ի նմանէ արար զարարածս: 3 Եւ կէսք հրաժարեցին բնաւ ի խնդրելոյ, որպէս թե ամենեւին այնմ խնդրոյ չիք սպառուած: 4 Բայց մեզ հարկ եղեւ ի սիրոյ բարեկամաց եւ յոչ ուղիղ հայելոյ ընդդիմակացացն, ըստ մերում տկարութեան ապաւինեալ յԱստուածոյ շնորհսն՝ միւսի ի խնդիր ճառիցս, մանաւանդ զի յուսացեալ եւս՝ վստահ իցեմք յուղոց ունկնդրաց ի կամացն մտադիւրութիւն, ուստի եւ՛ լինիցի նոցա զճշմարիտն ուսանել, եւ՛ մեզ՝ ոչ ի գուր ինչ զբանս ծախել, քանզի ոչ եթե անիրաւութեամբ ինչ յաղթել ջանամք, այլ՝ իրաւամբք, զճշմարիտն ուսանել:

5 Որով յայտ է, թե երկուց անարարաց ի միասին չէ մարթ լինել, զի ուր երկու ոք ի միասին իցեն, հարկ է, թե իցէ ինչ, որ զատանիցէ ի միջի, արդ՝ զհարդ համարիցին զԱստուած. իբրեւ ի տեղումն ինչ՝ յամենայն ի Հիւղն լինել, եթե՞ ի միում ինչ ի մասին նորա:

6 Եթե զամենայն զԱստուած յամենայն ի Հիւղն լինել ասիցեն, ո՞րչափ մեծ եւս ասիցեն զԱստուած, գտանի Հիւղն մեծ քան զնա, քանզի յորում իցէ ոք, այն, յորում էն, քան զայն, որ ի նմա էն, մեծ գտանի, զի բաւական եղեւ տանել զբոլոր զնա. եւ եթե՞ ի մասին ինչ միայն ի նմանէ, եւ այնպէս բիրապատիկ իսկ մեծ քան զնա Հիւղն գտանի, զի սակաւ ինչ մասն նորա բաւական եղեւ ընդունել

զամենայն զնա. եւ եթե՝ ո՛չ ի նմա եւ ո՛չ ի մասին ինչ նորա, յայտ է, թե այլ ինչ էր՝ անջրպետ, ընդ մէջ երկոցուն, մեծ քան զերկոսին. եւ ոչ միայն երկու անսկզբնակիցք գտանին, այլ՝ երեք՝ Աստուած եւ Հիւղն եւ Անջրպետն. եւ մանաւանդ մեծ եւս Անջրպետն՝ քան զերկոսեան:

7 Իսկ եթե էր երեք Հիւղն անգարդ եւ անարդ եւ անկերպարան, եւ զարդարեաց զնա Աստուած, քանզի ի յոռութեանցն նորա ի լաւն դարձուցանել կամեցաւ, ապա է՛ր երբեմն, զի յանգարդս եւ յանարդս եւ յանկերպարանս էր Աստուած, եւ հարկ էր, թե իբրեւ զՀիւղն իսկ եւ նա խառն ի խուռն վարէր:

8 Եւ եթե յամենայն ի Հիւղն, որպէս ասենն, էր Աստուած, յորժամ զնա ի զարդ եւ ի յարդ եւ ի կերպարանս ածէր, ինքն յո՞ մարթեր ամփոփել, զի չէր ուրեք մարթ ամփոփելոյ. մի՛ թե եւ զինքն ընդ Հիւղին ի զարդս եւ ի յարդս եւ ի կերպարանս ածէր, քանզի չգոյր ուրեք տեղի ամփոփելոյ. որ յետնոյ ամբարշտութեանն է:

9 Ապա թե ասիցեն, թե Հիւղն յԱստուած էր, ըստ նմին աւրինակի պարտ էր ինդրել՝ որպէս զա՛տ ինչ ի նմանէ, որպէս զանասունս ի մէջ աւոյոյ, որ ի նմա են եւ զատուցեալք ի նմանէ, թե՛ իբրեւ ի տեղուոջ, որպէս եւ ջուրք՝ յերկրի:

10 Եւ զՀիւղեայն ասեն, թե անճահ եւ անգարդ եւ անարդ եւ չար էր: 11 Եթե ըստ նոցա մտացն իցէ, ապա չարեաց տեղի էր Աստուած. զի անհեղեղքն եւ անգարդքն ի նմա էին. որ անհնարին անարեւնութիւն է՝ կարծել զԱստուածոյ, թե երբեմն ասպնջական չարեաց էր եւ ապա՝ արարիչ չարեաց, նա, եւ բաժանելի եւս՝ թե ի նմա իբրեւ ի տեղուոջ էր:

[2.]

1 Արդ, հարկ է ի պատճառս չարեացն գալ եւ ցուցանել, թե ուստի՛ լինին չարիքն, եւ չէ պատճառ չարեաց Աստուած այնու, զի առընթեր նմա զՀիւղն դնեն:

2 Եւ արդ, զո՞ր Հիւղ առ ձեռն դնիցեն Աստուածոյ. ո՛չ ապաքէն՝ զայն, ուստի զաշխարհս արար, որ անկերպարանն եւ անգարդ եւ անարդ էր. .2ի տեսանեմք զաշխարհս ի պէս պէս կերպարանս եւ ի զարդս եւ ի յարդս, ապա ուրեմն կերպարանաց եւ զարդուց եւ արդուց արարիչ է Աստուած եւ ո՛չ բնութեանցե:

3 Իսկ եթե արարչի այն գործ է՝ զբնութիւնս առնել եւ ոչ՝ արդս եւ զարդս եւ կերպարանս, յայտ է, եթե ակելորդ է կարծել, թե ի նիւթոյ ինչ իմեքէ յընթերակացէ արար Աստուած զաշխարհս, այլ՝ յոչնչէ եւ ի չգոյէ:

4 Նա՛, եւ զմարդիկ տեսանեմք, զի ի չգոյէ առնեն ինչ, որպէս շինաւորդ ոչ ի քաղաքաց քաղաքս առնեն եւ ոչ՝ ի տանարաց տանարս: 5 Նոքա քանզի ամենեւին յոչ ընչէ չկարեն ինչ առնել, քարինքն, զոր ի շինածսն յարինեն, ոչ եւս .քարինքէ կոչին, այլ՝ կա՛մ .քաղաքքէ, կա՛մ .տանարքէ, զի ոչ եթե բնութեան գործ է քաղաքս կամ տանարս, այլ՝ արուեստն, որ ի բնութեանն է: 6 Եւ արուեստն ոչ եթե յընթերակացէ ինչ իմեքէ, որ ի բնութիւնսն իցէ, առնու զարուեստգիտութիւնն, այլ՝ ի դիպացն, որ դիպին ի բնութեանցն, քանզի ոչ եթե անձնաւոր ինչ յանձնաւորաց զարուեստն կար է ցուցանել, այլ՝ ի դիպացն, որ դիպինն, որպէս ի դարբնութենէ՝ դարբինն, եւ ի հիւսնութենէ՝ հիւսնն, զի մարդ եւ յառաջագոյն քան զարուեստն է. բայց արուեստն չէ, եթե ոչ նախ մարդն իցէ: 7 Ուստի զարուեստն յոչնչէ ի մարդիկ պատշաճեալ հարկ է ասել: 8 Եւ եթե առ մարդկան՝ այսպէս, ո՛րչափ եւս առաւել պատշաճ իցէ զԱստուածոյ իմանալ, թե ոչ միայն արդուց եւ զարդուց եւ կերպարանաց արարիչ է, այլ յոչ ընչէ առնել բաւական է բնութիւնս, եւ ոչ արգասիս ... նիւթ, յորմէ Աստուած ընտրեաց զբարին ի մի թեր եւ զչարն մրրախառն՝ ի միւսն կողմն, ուստի ջանայ մրրախառնն զստակն պղտորել:

[Է.]

1 .Չարիքս, որ լինին, ուստի՞ իցենն:

2 Հարցցուք եւ մեք. չարիքն, որ լինին, անձի՞նք ինչ իցեն, թե՞ արգասիք անձանց. ասեն. .Ի դէպ է կարծել, եթե՛ արգասիք անձանցե: 3 Եւ Հիւղն, զոր ասեն անարգասաւոր եւ անկերպարան, զիա՞րդ,

անարգասաւորն եւ անկերպարան, յայլս կարէր արդիւնս ծնուցանել. եթէ ոչ՝ ի դիպացն լինիցին չարիքն եւ ոչ՝ ի նմանէ, զի սպանութիւն չէ անձն ինչ, եւ ոչ շնութիւն անձն ինչ է. եւ ոչ, դարձեալ, այլքն՝ մի ըստ միոջէ ի չարեացն. այլ որպէս ի դպրութենէն դպիր կոչի, եւ ի ճարտարութենէ՝ ճարտար, եւ ի բշկութենէ՝ բժիշկ, եւ այն ոչ եթէ անձինք ինչ են, այլ յիրաց անտի առնուն զանուանս, նոյնպէս եւ չարիքն ի դիպացն առնուն զանուանումն:

4 Ապա եթէ եւ զայլ ոք իմանայցեն դրոյիչ եւ գրգռիչ, որ արկանիցէ ի միտս մարդկան զչարիսն, եւ նա ի գործոյն, գոր գործէ, առնու զանուն չարութեան: 5 Բայց զայն պարտ է գիտել, թէ գոր գործէ ինչ ոք, ոչ ինքն նոյն է. որպէս բրուտն յորժամ անաւթս գործիցէ, ոչ ինքն անաւթ լինի, այլ գործիչ է անաւթոցն, ուստի եւ զանուանումն արուեստին առնու, նոյնպէս եւ չարագործն ի չարն գործելոյ առնու զանուն չարութեանն, եթէ՛ շուն իցէ եւ եթէ՛ սպանող: 6 Ապա ուրեմն յիրաւի ասին մարդիկ արարիչք չարեաց, զի ինքեանք են պատճառք առնելոյ եւ չառնելոյ, եւ զչարիսն ոչ պարտիմք անձինս անուանել, այլ՝ արգասիս անձանց:

7 Իսկ եթէ ի նմին յամառութեան կացցեն, թէ ,Արդարեւ անարդ եւ անարգասաւոր է Հիւղն, եւ Աստուած ւժ գնա ի զարդ եւ ի կերպարանս եւ յարգասիսե, ապա զԱստուած դնեն պատճառս չարեացն. լաւ էր լեալ, թէ նոյնպիսի կացեալ էր՝ անհեղեղ եւ անարգասաւոր, քան զալ յարգասիսն եւ ի կերպարանս եւ լինել պատճառ չարեաց այլոց, քանզի զի՞նչ մարթէ ոք լինել, որ, իցէ, թէ անկերպարան իցէ: 8 Եւ, եւ ասելն ,անկերպարանէ զկերպարանացն յայտ առնէ: 9 Իսկ եթէ էր ինչ անձնաւոր եւ կերպարանաւոր, աւելորդ է ասել արարիչ զԱստուած: 10 Այլ ,Այնու,և ասեն,և զի յանարդութենէն եւ յանհեղեղութենէն դարձոյց ի զարդ եւ ի կերպարանս, յիրաւի կոչի արարիչէ: 11 Այդ այնմ նման է, յորժամ ի քարանց ոք շինուածս առնիցէ, պատշաճելոյն եւ յաւրինելոյն միայն արարիչ է, եւ ոչ բնութեանն:

12 Եւ արդ, յի՞նչ ինչ արդեալք արար Աստուած զանկերպարանն. ի լա՛ւ ինչ, թե՛ ի յոռի. եթէ ասիցեն, եթէ՛ ի լաւ, զչարիսն, որ լինին, պարտին խնդրել, թէ ուստի՛ լինին. արգասիքն ոչ նոյնպիսի մնացին, որպէս եւ էինն, այլ ի լաւն դարձեալ՝ լաւք եւեթ երեւեսցին. ապա եթէ ի յոռի ինչ դարձան, իշխեսցեն ասել, թէ չարեացն պատճառ Աստուած է, զի նա զարգասիսն ի լաւ անդր դարձոյց:

13 Այլ ասեն, թէ ,Չյատակն ի մի կողմն ընտրեաց, ուստի զարարածսն արար, եւ զմրախառնն էթողէ: 14 Ասացուք. որպէս զի թէ կարող էր եւ զայն յատակել եւ զչարիսն ի միջոյ բառնալ եւ ոչ կամեցաւ զայն ի միջոյ բառնալ, ապա պատճառս չարեացն պարտ է գնա ասել, զի ի կիսոյն նորա արար բարի արարա ծս եւ զկէսն նորա էթող նոյնպիսիս՝ յապականութիւն լինելոյ բարուք արարածոցն: 15 Եւ եթէ ճշմարտիւ ոք քննիցէ զիրսն, գտանէ յանհնարին վտանգս եկեալ զՀիւղն քան զառաջին անկազմութիւնն, զի նախ քան զընտրել լն եւ զգալն զվտանգսն չարեացն յապահովի եւ յանհոգութեան կայր. եւ արդ, յառնոյ զազմունս չարեացն ի տագնապի եւ ի տարակուսի կայ: 16 Եւ թէ կամիս, ի մարդոյ իսկ ա՛ռ արինակ, զի նախ քան զպատկերանալն եւ լինել կենդանի անմասն էր ի չարեաց եւ յորժամ զայ ի չափ հասակի մարդոյ, յայնժամ միտի ի չարիս յիւրմէ՝ անձնիշխանութենէ. նոյնպէս եւ ի բարերարութենէն, գոր ասեն յԱստուածոյ եղեալ Հիւղեայն, գտանի, զի ի յոռութիւնս եկն:

17 Ապա եթէ ի չկարելոյ Աստուածոյ բառնալ զչարիսն էթող նոյնպիսիս, այնու տկարութիւն ւժեն զԱստուածով. կա՛մ թէ բնութեամբ տկար իցէ, կա՛մ թէ առ երկիւղի յաղթեցաւ յայլմէ զարագունէ քան գնա: 18 Եթէ յաղթեալ կասկածանաւք ի մեծագունէ քան գնա ասիցեն, հարկ է, թէ զչարիսն բռնադատիչս կամաց նորա դնեն. եւ ընդէ՛ր, ըստ նոցա բանիցն, չարիքն ոչ լինէին աստուածք, որ Աստուածոյն յաղթել կարէին:

[Ը.]

1 Դարձեալ. հարցուք զՀիւղեայն. պա՛րզ ինչ բնութիւն իցէ, եթե՛ յաւղուածով, զի ազգի ազգի գործուածք իրացն յայսպիսի բնութիւնս ւժեն զմեզ, զի եթէ պարզ բնութիւն էր Հիւղն եւ մենակերպ, եւ աշխարհս ի յաւղուածոց եւ ի պէս պէս բնութեանց եւ ի խառնուածոց հաստատեալ է, անհնարին

Է ասել, եթե ի Հիւղեայն լեալ իցէ, վասն զի չէ մարթ յաւդուածոյիցն ի միոջէ պարզ բնութենէ ունել զհաստատութիւնն. քանզի յաւդուածոյքն ի պարզական բնութեանցն յաւդին: 2 Եւ եթե ի պարզական բնութեանցն յաւդեցաւ, ապա էր ժամանակ, յորժամ Հիւղն իսկ չէր ի միջի, զի ի պարզականացն յաւդելոյ եղև Հիւղն: 3 Ուստի լեալ իսկ երեւի Հիւղն եւ ոչ՝ անարար, զի եթե յաւդուածով էր Հիւղն, եւ յաւդուածոյքն ի պարզականացն ունին զանձնաւորութիւն, ապա էր երբեք, զի չէր իսկ Հիւղն, մինչ չեւ պարզականացն ի միմեանս յարեալ էր: 4 Եւ եթե էր ժամանակ, յորժամ զի Հիւղն չէր, ապա չգոյր ժամանակ, յորում չէր անարար. զի եթե Աստուած անարար էր, եւ պարզականքն եւս՝ անարարք, ուստի Հիւղն յաւդեցաւ. յայտ է, թե չէին երկուքն միայն անարարք, այլ՝ հինգ:

5 Եւ արդ, տեսցուք՝ հաւանք ինչ ընդ միմեանս էին բնութիւնքն, ուստի Հիւղն յաւդեցաւ, թե՛ հակառակք իրերաց: 6 Սա՛, աւասիկ տեսանեմք զբնութիւնսն՝ միմեանց հակառակս, քանզի ընդդիմակաց է հրոյ ջուր, եւ լուսոյ՝ խաւար, եւ ցրոյ՝ ջերմ, եւ ցամաքի՝ խոնաւ, եւ ինքեան ինչ հակառակ եւ վնասակար չէ, բայց ընկերին. եւ անտի յայտ է, թե չեն ի միոջէ նիւթոյ, եւ ոչ մի նիւթն՝ ի չորից հակառակորդաց: 7 Արդ, եթե մին չէր նիւթն, ոչ եթե ինքեան հակառակ էր, այլ՝ ընկերին, որպէս սպիտակ՝ թիւոյ, եւ քաղցր՝ դառին:

[Թ.]

1 Եւ արդ, զՀիւղեայն խնդիր թողեալ, գոր .նիւթն ամենայնիե կոչեն, ի չարեացն խնդիր եկեսցուք, գոր ի նմանէն իմանան, զի յորժամ չարիքն, յայտ լինիցին, թե չեն անձնաւորք, անտի եւ Հիւղն յանդիմանի, թե ոչ էր երբեք եւ ոչ՝ բնութիւն անձնաւոր:

2 Արդ, զմարդկան իսկ չարեաց հարցցուք. արգասի՞ք անձանց իցեն եւ եթե անձի՞նք ինչ չարիքն, զի որ ինչ ի մարմինս եւ յոգիս շարժմունք խաղան, ոչ մարթի ասել, թե այն մարդ իցէ, այլ՝ կամական շարժմունք, զի մարդն անձնաւոր է, եւ բարքն՝ չանձնաւորք որպէս սպանութիւն կամ շնութիւն, որ ի բարուցն գործիցին: 3 Արդ, եթե այնք արարածք ինչ անձնաւորք իցեն, հարկ է եւ զպատճառն, գոր դնեն, արարած անձնաւոր կարծել, զի որոյ մասն ինչ արարած է, յայտ է, եթե նա ամենեւին իսկ արարած է, եւ որոյ մասնն չէ արարած, նա բնաւ իսկ չէ արարած: 4 Ապա ուրեմն էր երբեք, զի բնաւ չէր ամենեւին ինչ արարիչ բաւանդակ, մինչ չեւ Աստուածոյ զմարդն արարեալ էր, ուստի չարիքն լինին: 5 Քանզի մասանց չարեաց գտանի մարդն արարիչ, անտի յայտ է, թե եւ բաւանդակ իսկ չարեացն արարիչ Աստուած է. գոր ամենեւին մի երբեք լիցի ասել, թե Աստուած չարեաց պատճառ իցէ, այլ՝ այն, որ իւրով կամաւք զգործ չարեացն գործիցէ, եւ յումէ չարն գործի, յիրաւի նմին եւ անուն չարութեան դնի, որպէս եւ յառաջագոյն իսկ ասացար:

[Ժ.]

1 Եւ արդ, եկեսցուք յիրացն իսկ ի քնին, զի յորժամ ճշդիւ մրցութիւնք լինիցին, դիւրաւ զյայտնութիւն ճառիցն յանդիման կացուցանիցեն:

2 Արդ, զԱստուած բարի եւ բարերար ստիցեն. հարկ է թե բարի եւ բարերար ասեն, եւ չարութիւն ինչ ի նա ոչ մերձենայ: 3 Եւ եթե այն այնպէս իցէ, նախ զշնութենէ եւ զպոռնկութենէ հարցցուք եւ ապա՝ զայլոց նոյնպիսեաց: 4 Եթե Աստուածոյ կամաւք գործէին այնպիսի չարիք, ընդէ՛ր ի գործելեաց չարեացն վրէժս պահանջիցէ: 5 Այլ այնու, զի ընդ չարեաց գործոցն վրէժս պահանջէ. յայտ է, եթե ոչ ախորժէ զչարիսն, այլ ատեայ եւ պատիժս պատուհասից ի վերայ գործելեացն ածէ, որոց, ըստ իւրեանց անմտութեան, խրատք նորա չարութիւնք կարծին, որպէս եւ այժմ սպանողք յորժամ ի պատիժս մտանեն, ոչ .բարերարսե զպատճառունս կոչեն, այլ՝ .չարարարսե, քանզի այնպիսի բարք են չարագործաց՝ զիրաւունսն անիրաւութիւն ասել: 6 Բայց մեզ մի լիցի այնպիսի ինչ ասել, այլ՝ զչարիսն ոչ անձնաւորս կարծել, այլ կամածինս:

7 Ապաքէն, պոռնկութիւն եւ շնութիւն ի մերձենալոյ ի միմեանս ամն եւ կնոջ լինին:

8 Եթե յիւր կին որ՝ Արիմաւք ամուսնացեալ, մերձենայցէ վասն որդեծնութեան եւ զաւակի սերելոյ, բարուք է մերձաւորութիւնն: 9 Ապա եթե ուրուք թողեալ զիւր կին՝ զայլոյ ամուսնութիւն

թշնամանիցէ, գործ չարութեան գործէ: 10 Եւ մերձաւորութիւնն նոյն է, եւ աւրինակ մերձաւորութեանն՝ ոչ նոյնպիսի, քանզի մին բուն հայր լինի որդւոց, եւ միւսն՝ գողունի:

11 Սոյն բանք են եւ վասն պոռնկութեան. եթէ վասն որդեծնութեան որ մերձենայցէ յիւր կին, յիրաւի է, ապա եթէ առ ցանկութեան՝ աւտար մարմնոց ցանկանայցէ, կարի իսկ՝ անիրաւութիւն: 12 Եւ յայտ է, թէ իրքն չարք յայնժամ լինին, յորժամ պէտքն Աւրինաւք ոչ վճարեսցին:

13 Նա՛, եւ զսպանութենէ նոյն բանք են. յորժամ զըմբռնեալն ի շնութեան որ սպանանիցէ, պատուհաս ի վերայ ածեալ վասն յանդգնութեանն՝ չառնէ չար ինչ: 14 Ապա եթէ զանմեղն, որ, որոյ ոչ ինչ ի վճռականացն գործեալ իցէ, սպանանիցէ՝ կա՛մ վասն ինչս գերծանելոյ, կա՛մ վասն ստացուածս հատանելոյ, չարութիւն գործէ: 15 Եւ գործն նոյն է երկոցունց, բայց աւրինակն՝ ոչ նոյնպիսի:

16 Նա՛, եւ յինչս առնուլ նոյն բանք են. որ պարգեւ ի տեսանէ կամ ձիր ի բարեկամէ առնուցու, ոչ ինչ չարութիւն գործէ, իսկ որ բռնաբար յանաւագէն հանիցէ, չարութիւն գործէ: 17 Եւ առնուլն երկոցունց նոյն է, բայց աւրինակ առնելոյն՝ ոչ նոյնպիսի:

18 Նոյնպէս եւ յաստուածպաշտութեան յաւրինակէ անտի ցուցանի չարութիւնն. եթէ զճշմարիտն Աստուած որ պաշտիցէ, գործ ազնուական գործէ, ապա եթէ թողեալ զճշմարիտն՝ քարանց եւ փայտից որպէս թէ Աստուածոյ՝ պաշտաւն մատուցանիցէ, անհնարին վնաս գործէ, զի գաւրինակ պիտոյիցն յանպատեհ իրս դարձոյց: 19 Եթէ պատկեր որ գործիցէ եւ ոչ՝ վասն սիրոյ սիրելւոյն, որ մահուամբ յաչացն վրիպեցաւ, կամ՝ վասն զճարտարութիւն ցուցանելոյ, այլ ի պաշտաւն առեալ՝ երկիր պագանիցէ իբր Աստուածոյ, գործ չարութեան գործէ:

20 Եւ այսպէս կազմածոյ իրաց ինչ եւ միտք գործողին գործեն զչարն, որպէս եւ երկայթ մերթ ի բարիս պաշտի եւ մերթ՝ ի չար. եթէ խոփի եւ գերանդի եւ մանգաղ որ գործիցէ, ի բարւոք իրս պաշտեցաւ, ապա եթէ՛ սուսեր եւ գեղարդն եւ սլաք եւ այլ ինչ գէն, որ վնասակար մարդկան է, գործ չարութեան գործէ, եւ պատճառ չարութեանն՝ գործելին, եւ ոչ՝ երկայթն:

[ԺԱ.]

1 Իսկ մարդիկ, և ասեն, և յանձա՛նց ինչ ունիցին զայնպիսի շարժմունս, թե՞ յԱստուածոյ լեալ իցեն, կամ թէ ա՛յլ որ իցէ, որ զայն ի մարդիկ արկանիցէ:

2 ՅԱստուածոյ մարդկան այսպիսի ինչ լինել չթուի պատշաճ ասել, այլ՝ ունել անձնիշխանութիւն եւ ազատութիւն առաջնոյ մարդոյն եղելոյ յԱստուածոյ, եւ ի նմանէն զնոյն իւրոց պայագատացն ժառանգել: 3 Եւ արդ, առեալ զանձնիշխանութիւնն՝ ո՛ւմ կամի, ծառայանայ, որ՝ մեծ շնորհն, պարգեւեալ է նմա յԱստուածոյ, քանզի այլն ամենայն ի հարկէ ծառայէ աստուածական հրամանին:

4 Եթէ զերկնից ասիցես, կայ հաստատեալ եւ ոչ շարժի ի սահմանելոյ նմա տեղւոյն: 5 Եւ եթէ զարեգականէ կամիցիս ասել, սակայն եւ նա կատարէ զգատուցեալ նմա զշարժումնն եւ չիշխէ խուսափել յընթացիցն, այլ ի հարկէ ծառայէ տերունական հրամանին: 6 Նոյնպէս եւ զերկիր սեղմացեալ տեսանեմք, եւ բարձեալ բերէ զհրաման հրամանատուին, եւ զայլսն ամենայն՝ համակերտս, ծառայացեալս հրամանաց արարչին, եւ չիշխեն այլ ինչ, քան զայն, յոր կարգեցանն գործել. վասն որոյ ոչ զովեմք զնոսա յաղագս զսահմանս հրամանացն պահելոյ:

7 Բայց մարդոյ առեալ անձնիշխանութիւն՝ ո՛ւմ կամի, ծառայանայ, ոչ ի հարկէ բնութեան բռնադատեալ, ոչ ի գաւրութենէն, որ նմա վասն լաւութեանց շնորհեցաւ, կասեալ, այլ ի հնազանդութենէ միայն շահի զաւգուտն եւ յանհնազանդութենէ՝ զվնաս: 8 Եւ զայն ոչ եթէ առ եղեռանէ ինչ լեալ ասեմք մարդոյն, այլ՝ վասն լաւութեանց, զի եթէ իբրեւ զմի ինչ յայլոցն բնութեանց լեալ էր, որ ի հարկէն ծառայեն Աստուածոյ, ապա եւ վարձս ընդ կամակարութեանն առնոյ չէր արժանի, այլ իբրեւ գործի մի էր արարչին, գոր թէ պէտ՝ ի չար վարէր եւ թէ պէտ՝ ի բարի, ոչ պարսաւանք ինչ էին նմա, եւ ոչ՝ զովութիւնք, այլ պատճառ այն էր, որ զնա այնպէս վարէր: 9 Նա՛, եւ ոչ զլաւ ինչ գիտէր այնուհետեւ մարդն, քանզի չէր հմուտ այլ իմիք, բայց՝ այնմ եւեթ, յոր պատշաճեալն էր: 10 Այլ Աստուած այնպէս պատուել զմարդն կամեցաւ, զի առ լաւութեանցն խելամուտ լինելոյ զանձնիշխանութիւնն պարգեւեաց նմա, որով կարող իցէ առնել, զի՛նչ եւ կամեսցի: 11 Եւ

զանձնիշխանութիւնն նորա ի լաւն խրատէ դարձուցանել. որպէս հայր ոք յորժամ գորդի իւր խրատիցէ, որ կարող իցէ ուսումն ինչ ուսանել, չծուլալ յուսմանէն, այլ՝ յառաջադէմ լինել, ի լաւն ստիպել. վասն զի գիտէ, եթէ կարող է յառաջադէմ լինել. պահանջէ զուսումնն, յոր աւանդեցաւ, նոյնպէս եւ զԱստուածոյ պարտ է իմանալ, եթէ յաւժարեցուցանէ զմարդն յանսալ հրամանացն նորա, բայց զկամակար իշխանութիւնն ոչ հանէ ի նմանէ. որով կարող է անսալ եւ չանսալ հրամանացն, այլ խրատէ եւ յաւժարեցուցանէ զմարդն. զի լաւութեանցն ցանկացող լիցի, որովք արժանաւոր մեծաց պարգեւաց լինիցի, եթէ անսայցէ Աստուածոյ, այլ զի եւ չանսալոյն իշխանութիւն ունիցի, քանզի ոչ եթէ վայրապար ինչ կամէր Աստուած զայնպիսի պարգեւս տալ. որ յաւիտենական անեղծութիւնն է, զի վայրապար իսկ էր այնպիսոյն տալ, որ ոչ ունէր իշխանութիւն երկոցունց՝ անսալոյ այնմ, զոր Աստուածն կամէր. եւ չանսալոյ այնմ, զոր Նայն չախորժէր: 12 Բայց իրաւամբք այն է, յորժամ արժանի ըստ որոց գործեացն ոք, ինչ առնուցու: 13 Եւ արդ զիա՛րդ երեւէր ընտրութիւն գործոցն, եթէ ոչ ունէր մարդն իշխանութիւն երկոցունց՝ ե՛ւ անսալոյն, ե՛ւ չանսալոյն:

14 Եւ արդ, յայտ է, թէ անձնիշխան եղև մարդն՝ առնել զբարի եւ ժտել ի չար. իբր ոչ եթէ չար ինչ առաջի կայր, յոր ժողիցի. այլ այն եւեթ առաջի կայր՝ կա՛մ անսալ Աստուածոյ, կա՛մ չանսալ. եւ գնոյն եւեթ պատճառ չարին իմանալ, անզի լեալ մարդն առաջին՝ առնոյր պատուէր յԱստուածոյ, եւ չհնազանդեալ աստուածական հրամանին՝ մտաբերէր ի չարիս. եւ անտի լինէր սկիզբն չարեաց:

15 Ուստի ոչ ոք կարէ անարար ինչ եւ անձնաւոր զչարն ցուցանել եւ, դարձեալ, ոչ յարարչէն. այլ՝ յանաստութենէ՝ դիպեալ ստունգանողին, եւ յուրոք վարդապետութենէ՝ դրդեալ, զի ոչ եթէ այնպիսի ինչ հաստատեալ բնութեամբ զմարդն ցուցանել: 16 Եթէ այնպիսի ինչ բնութիւն մարդոյն առեալ էր, ապա ոչ ի բնութենէ արարածոյ եւ յաստուածեղէն Գրոց նմա վարդապետութիւն ընծայանայր, որպէս ասէ ուրեք աստուածական բարբառն, եթէ *Ի մանկութենէ մարդիկ ի խնամս չարի միտեալ են*, զի ցուցցէ, թէ որ միտին, կամաւք միտի եւ ոչ՝ ուրոք բռնութեամբ:

17 Արդ, անաստութիւնն եւեթ, որ արտաքոյ Աստուածոյ կամացն գործիցի, պատճառ չարեաց իմանալի է, եւ նմին՝ զայլ ոք վարդապետ ծածուկ հաշուել, դրդիչ եւ ոչ բռնադատիչ, որ զմարդն ի լաւութեանցն մերկանալ կամեցաւ: 18 Ապա եթէ զպատճառն եւս կամիցիս խնդրել, զնախանձն, որ առ մարդն եղև, իմասցին զպատճառն: 19 Եւ եթէ զնախանձուէն եւս ճշդիւ քննիցեն, թէ ուստի՞ եղև. ասացուք, եթէ յառաւելութենէ զմարդն պատուելոյ, քանզի միայն մարդ *ըստ պատկերի եւ ըստ նմանութեան* Աստուածոյ եղև: 20 Իսկ եթէ այնու զԱստուած պատճառ չարեաց կամիցին ասել, անկանին յիմաստնարար խորհրդոյ: 21 Եթէ գնորա ինչ հանեալ էր եւ մարդոյն շնորհեալ. թերեւս յիրաւի պատճառ չարեաց կարծէր տուիչն: 22 Ապա եթէ զնա նոյնպէս, որպէս եղևն, պահեաց եւ զմարդն այսպէս կամեցաւ առնել, պատճառ չարեաց նախանձորդն է, քանզի ոչ եթէ, յորժամ իցեն ուրոք երկու ծառայք, եւ զմինն ի ծառայութեան ունիցի եւ զմիւսն յորդեգիրս գրիցէ, եւ միոյն յարուցեալ ի վերայ՝ զմիւսն սպանանիցէ, պատճառ չարեաց զտէրն պարտ իցէ իմանալ, որ ոչ եհան ինչ ի ծառայէն եւ շնորհեաց միւսումն:

[ԺԲ.]

1 Արդ, եւ զայն եւս հարցանեն. .Եթէ չար ինչ չկայր առաջի, ուստի՞ Ա՛ձն, զոր Սատանայ կոչէք, իմացաւ զհանգամանս չարինն:

2 Ասեմք, եթէ Սատանայ՝ չար զստունգանել մարդոյն Աստուածոյ իմացաւ, վասն որոյ զմարդն յայն յաւժարեցոյց. որպէս յորժամ իցէ ոք ուրոք թշնամի եւ թաքուցեալ զթշնամութիւնն՝ զաղտ կամիցի վնասել եւ չգիտիցէ զհանգամանս վնասակարութեանն եւ շուրջ եկեալ՝ յածիցի հնարս խնդրել, ապա զտեալ ժամանակ, յորժամ ոք ի բժշկաց՝ թշնամոյն նորա պատուէր տայցէ՝ յայս ինչ չհպել եւ յայս նիշ կերակրոց չճաշակել, որով առողջութեանն կարիցէ հասանել, եւ նորա լուեալ՝ վաղվաղակի ի կեղծիս բարեկամութեան կեղծաւորեալ, զբժիշկն պարսաւիցէ եւ զաւգտակարսն նմա վնասակարս թելադրեալ՝ կարծեցուցանիցէ եւ հակառակ պատուէրս հրամանաց բժշկին տայցէ եւ այնու առնիցէ նմա վնաս, որ ոչ եթէ յառաջագոյն գիտէր զհանգամանս վնասակարութեանն, այլ ի

պատուիրելոյ բժշկին գտեալ հնարս՝ եղև վնասակար, նոյնպէս կարծի եւ զՍատանայէ. նախանձել նմա ընդ նախաստեղծ մարդոյն եւ չգիտել զհանգամանս վնասակարութեանն, քանզի ոչ եթէ չար ինչ առաջի կայր, ուստի զհանգամանսն մարթէր առնուլ. ուսեալ յԱստուածոյ պատուիրանէն, որ մարդոյն տուաւ՝ արգելուլ զնա ի ճաշակելոյ ի տնկոյ իմեքէ ի մահաբերէ, որ ոչ եթէ անպիտան ինչ ի կերակուրս մարդոյ էր եւ ոչ՝ բնութեամբ տունկն մահաբեր, եւ վասն այնորիկ ինչ արգելաւ մարդն ի ճաշակելոյ ի նմանէ, այլ անսաստութիւնն եղև պատճառ մահուան մարդոյն իբրև յանցաւորի, որ անցանիցէ զհրամանաւորութիւնս, որ նմա կարգեալ իցէ:

3 Արդ, ժտեցոյց թշնամին զմարդն անցանել զհրամանաւոր Աստուածոյ, որպէս զի ոչ եթէ ստուգեալ՝ գիտէր, եթէ այնու նմա վնաս ինչ գործել կարիցէ, այլ՝ կարծեալք՝ ի թեթուս մատուցեալ, եթէ լիցի՝ եւ թէ չլինիցի՝: 4 Եւ յետոյ, յԱստուածոյ պատուհասէն, որ առ մարդն եղև վասն պատուիրանագանցութեանն, իմացաւ, եթէ պատուիրանք նորա մահ գործեցին: 5 Եւ յիրաւի պատժեցան ե՛ւ նա, ե՛ւ մարդն, զոր յաւժարեցոյց յանսաստութիւնն՝ ճաշակել ի փայտէն, որ ոչ բնութեամբ մահաբեր էր, այլ յԱստուածոյ սպառնալեացն եղև այնպիսի իրաց պատճառ: 6 Եւ որպէս բժշկի ոչ կարենք մեղադիր լինել վասն յառաջագոյնն զգուշացուցանելոյ՝ որո՛վ աւրինակաւ կարիցէ մարդն առողջանալ, եւ նորա թողեալ զպատուէրս բժշկին՝ անսայցէ թշնամւոյն, որ զվնասարար խրատսն տայցէ նմա, որով ոչ, զպատճառս վնասուն ի բժշկէն, որ յառաջագոյնն գուշակեաց նմա, իմանալի է, այլ՝ ի թշնամւոյն, որ ի պատուիրանէ բժշկին նմա զվնասն հնարեցաւ, նոյնպէս եւ զՍատանայէ ասեմք. լեալ թշնամի մարդկան, որ չեւ եւս գիտէր զհանգամանս չարեաց, այլ ի պատուիրանէն Աստուածոյ ուսեալ՝ կամեցաւ վնասել մարդոյն, զի, եթէ առանց Աստուածոյ կամաց ի ծառոյն ճաշակիցէ, առնուցու պատիժ զմահ, քանզի թէ յառաջագոյն չէր գուշակեալ Աստուածոյ մարդոյն չուտել ի կերակրոյ ծառոյն, եւ նորա յանգէտս կերեալ, չլինէր նմա պատիժ մահ. կա՛մ որպէս թէ առ ի չգիտանս եկեր, կա՛մ որպէս թէ առ չժուժալոյ՝ ի կերակրոյ ծառոյն. չէր ինչ պատժի պարտական, քանզի եւ մանուկ կաթնակեր, որ յայլ ինչ կերակուր մտաբերիցէ, ոչ պատժելի է, այլ՝ արգահատելի, որպէս թէ առ ի չգոյէ կաթին յայն յաւժարեաց: 7 Եւ, եւ Աճն, որ է Սատանայ, յիրաւի պատժեցաւ վասն ընդ անագորոն թշնամութեան ընդ մարդոյն ունելոյ:

8 Եւ արդ, սկիզբն չարեաց զնախանձն ասեմք եւ զնախանձն՝ յառաւել զմարդն պատուելոյ եւ զչարիսն՝ յանհնագանդութենէն, զի Աստուած այնպէս առաւել զմարդն պատուեաց, եւ նորա անսաստեալ՝ զընկէց զպատուիրանն: 9 Ուստի զամենայն ինչ, որ լինի չար, որ բնութեամբ չար գիտեմք, այլ զի առանց կամացն Աստուածոյ գործին իբր ինչ, լինին չար:

10 Եւ, եւ ընդ լինելն իսկ Սատանայի յԱստուածոյ՝ զիտաց, եթէ անսաստել ումեք Աստուածոյ չար է եւ ոչ՝ բարի, քանզի ոչ եթէ անմիտ ինչ ոք եղև նա յԱստուածոյ, եթէ չգիտէր, եթէ որ ինչ ըստ Աստուածոյ կամացն լինի՝ բարի, եւ որ ինչ արտաքոյ քան զնորա կամսն՝ այն չար է: 11 Եւ վասն այնորիկ յիրաւի տանջէ զնա Աստուած, զի գիտէ զբարին եւ ոչ առնէ եւ հմուտ է չարին եւ ոչ խորշի: 12 Եւ ոչ չար եւ չարչարիչ հաստատեաց զնա Աստուած եւ ոչ՝ փորձիչ, եթէ նովաւ փորձեալ՝ զարդարս գտեսցէ, եւ ոչ ինքն յանձնէ չար գտեալ եւ ոչ՝ անարար եւ հակառակ Աստուածոյ, այլ՝ մտաւոր եղեալ յԱստուածոյ եւ հմուտ գիտութեան, թէ չար է հակառակ կալ Աստուածոյ հրամանին. եւ յայն, զոր գիտէրն, թէ չար է, յանդգնեցաւ. զանսաստութենէն ասեմք: 13 Եւ անսաստութիւնն ոչ եթէ անձնաւոր ինչ յառաջագիւտ եհաս ի գիտութիւնն Սատանայի, այլ՝ իբրև զմի ինչ եղեալ ի դիպաց կամեցելոյն:

14 Եւ, եւ զմարդոյ յիրաւի ասեմք կրել պատուհաս ընդ որոց գործիցէ, քանզի կամաւ երթայ յուսումն այնպիսի իրաց, յորոց, յորժամ եւ կամիցի, եւ մեկնել կարող է, քանզի ե՛ւ կամելոյն, ե՛ւ չկամելոյն ունի իշխանութիւն. զորոյ զհետ երթայ, եւ կարելն, զոր ինչ կամիցի առնէ:

[ԺԳ.]

1 Որովհետեւ.և ասեն.և չարեաց արարիչ զԱստուած չկամիք ասել, այլ՝ ի մարդկանէ եղեալ, թելադրութեամբ Սատանայի, ի հնագանդելոցն նորա եւ ի խաբեցելոց, եւ յիրաւի կրեն պատիժս, զի կարէին հատանել ընկենուլ ի բաց զչարիսն, եւ ոչ կամեցան, եւ արդ վասն նորին իսկ Սատանայի

հարցադրք. այնպիսի՝ արդենք արար գնա Աստուած, եթե՞ ինքնին այնպիսի չէր եւ յաւժարեաց ի չարաբարելե:

2 Եթե այնպիսի արարեալ էր գնա Աստուածոյ, պատիժս ի նմանէ չէր պարտ պահանջել, զի պահեաց զպայման բնութեանն, յոր արարն գնա Աստուած, եւ որ որ ոչ կամաւք ինչ գործէ. ընդ այնր պատիժ չպարտի կրել, բայց որ կամաւք կարող է գործել եւ գործ ինչ յոռութեան գործիցէ. յիրաւի պատժի. զի ոչ եկաց յայնմ, զոր Աստուածն կամի: 3 Ապա եթե յԱստուածոյ բարուք եղև եւ անձամբ յանձնէ դարձոյց զկաման ի չար, հեռացուցեալ զինքն ի լաւէն. յիրաւի պահանջի, ընդ որոց յանդգնեցան, պատիժս, զի զՍատանայ մեք ոչ յԱստուածոյ Սատանայ եղեալ գիտեմք, այլ զՍատանն անուն վասն խոտորելոյն առ իւր անուն, քանզի Սատանայե յԵբրայ յեցուց եւ յԱտրուց լեզուէ խոտորեալե թարգմանի, այլ՝ զաւրութիւն իմն զգայուն լաւութեանց հաստատեցաւ յԱստուածոյ եւ ի թշնամութենէ ընդ մարդոյն ունելոյ իւրոյն կամաւք եղև բանսարկու. թողեալ զԱստուածոյ հպատակութիւն՝ սկսաւ անաստել եւ հակառակ կալ Աստուածոյ հրամանացն ուսուցանել մարդկան եւ իբրեւ զապստամբ յետս կացեալ թիրեցաւ յԱստուածոյ. եւ վկայէ բանիս աստուածական բարբառն, որ *սպստամբ վիշապն* կոչէ գնա, եթե չհամանաւ սպան զապստամբ վիշապն: 4 Եւ արդարեւ իսկ Բանն Աստուած սպան զՍատանայ այնու, զի կոխելոյն գնա ետ իշխանութիւն: 5 Արդ, ապստամբե կոչէ գնա Գիր. եթե նոյնպիսի, որպէս եղև յԱստուածոյ, կացեալ էր, ապա ոչ ապստամբե կոչէր գնա, զի որ ապստամբի որ. թողու զիւր պայմանն, որով ոչ անարար իսկ ցուցանի, զի եթե անարար էր. ապա ոչ յիւրմէ բնութենէն փոխէր, քանզի չմարթի բնութեան իմիք՝ առանց կամաց մերթ բարի լինել, մերթ չար:

[ԺԴ.]

1 Իսկ արդ, եթե ոչ անարար էր, և ասեն, և Սատանայ եւ ոչ այնպիսի եղեալ յԱստուածոյ եւ անձամբ զանձն դարձոյց ի լաւէ անտի ի յոռին, որ է՝ ի հնազանդութենէ յանհնազանդութիւն. արդ զայն ասացէ՞ք. գիտէ՞ր Աստուած, եթե այնպէս լինելոց էր. թե՞ չգիտէր: 2 Թե գիտէր եւ արար, ինքն է պատճառ՝ նորա ի լաւութեանցն դառնալոյ: 3 Ապա թե ոչ գիտէր, զիս՞րդ առնէր զայն, զոր ոչն գիտէր, թե որպիսի՝ ինչ որ լինելոց իցէ:

4 Անգիտութիւն կարծել զԱստուածոյ անհնարին յիմարութիւն է, քանզի միայն ինքն կանխագէտ է հանդերձելոց. այլ քանզի բարերար էութիւն է Աստուած, ոչ կամեցաւ զագնուականութիւնն իւր ծածկել: 5 Վասն որոյ յառաջագոյն գիտէր զՍատանայէ, եթե թիրելոց է եւ զմարդիկ յանցուցանելոց՝ առ ի չունկնդիր լինելոյ հրամանաց նորա. որով միանգամայն վասն անձնիշխանութեան մարդոյն երեւելոյ արար գնա Աստուած, զի առաւելութիւն բարերարութեան նորա յայտնի լիցի մարդկան՝ վասն թողութեանն տալոյ մարդկան *յառաջագոյն գործելոցն մեղաց*, զի, յորժամ զՍատանայ ամբարշտացեալ տեսանիցեն եւ չբարձեալ ի միջոյ, եւ վասն իւրեանց մեղացն իմանայցեն, թե գոյ հնար թողութեան ապաշխարութեամբ, զի Աստուածոյ բարերարութիւնն ցուցանիցի, եւ մարդիկ զշնորհն նորա գիտացեն, զի եթե այն այնպէս չէր լեալ, եւ ոչ բարերարութեանն նորա որ խելամուտ լինէր:

6 Նա՛, Բնաւ իսկ, և ասեն,- յետ թիրելոյն Սատանայի եւ խաբելոյ զմարդն ընդէ՞ր իսկ ոչ երարձ ի միջոյ, զի մի զբազումս սպանանիցէ:

7 Ոչ եթե չէր կարող Աստուած բառնալ զՍատանայ ի միջոյ, քանզի չիք ամենեւին տկարութիւն զԱստուածով, այլ զի չէր ինչ մեծ գործ Աստուածոյ զՍատանայ ինքնին, անձամբ սպանանել, զարարած մի զիւր փոքր յոչ ինչ դարձուցանել, զի մի կարծիցի, թե վասն չժուժալոյ չարութեանն նորա սպան գնա. երկրորդ անգամ՝ զի անձանաւթ եւս լինէր առ յապա մարդկան Աստուածոյ բարերարութիւնն. թե յառաջագոյն սպանեալ էր զՍատանայ, զի ոչ որ ունէր նշանակ ինչ յայտնի՝ բարերարե կոչելոյ զԱստուած, այլ թերեւս եւ կարծիք ինչ ի մէջ մտանէին, թե հաւասար ինչ որ էր նա Աստուածոյ, եւ անապարեաց, ի միջոյ երարձ. վասն որոյ պահեաց գնա եւ ոչ կորոյս ի միջոյ, զի

մարդիկ, յորժամ լաւութեանցն հմուտ լինիցին. յաղթեացն նմա փոխանակ այնոցիկ, որ յառաջնումն յաղթեցան ի նմանէ:

8 Այն իսկ մեծ եւ զարմանալի է. զի մարդն Աստուածոյ, վառեալ Աստուածոյ աւգնականութեամբ, պատերազմեալ՝ յաղթիցէ Սատանայի: 9 Որպէս մարտուոյց որ ամենայն հնարիւք հնարեալ՝ զիւր աշակերտսն թեքել առ ի ցուցանելոյ զհանգամանս մարտիցն, որով մարթիցեն յաղթել ախոյանից, եւ առաքիցէ զնոսա ի հրահանգս՝ մրցել ընդ ախոյանսն եւ յաղթութեանցն ուշ առնել խրատիցէ. մինչեւ զկեանս անգամ արհամարիել, զի լաւ համարի, թե վասն անուան բարչոք մեռանիցին, քան թե կենդանի կայցեն եւ վատանուն լինիցին. եւ նոցա զթելադրութիւնս վարդապետին ի մտի եղեալ եւ՝ զպարգեւս ընդ յաղթութեանն՝ գեր ի վերոյ լինիցին ախոյանին եւ պասկեալ՝ առ վարդապետ ն հասանիցեն եւ նշանակ ճգնութեան ընդ ախոյանին առ նա զպսակն բերիցեն: 10 Ապա եթե զմարտուոյցն զմտաւ ոչ ածիցէ եւ յաղթութեան եւ պսակի ոչ ցանկանայցէ. կործանի վատանուն յախոյանէ անտի, յիրաւի այնուհետեւ թշնամանի եւ տանջի եւ մահու պատիժ փոխանակ ընդ վատութեանն կրէ. նոյնպէս եւ զԱստուածոյ իմանալի է, թե իւրովք պատուիրանաւք վառէ գեղեցիկ զմարդիկ առ ի պսակելոյ զյաղթողն եւ յամալթ առնելոյ զվատացեալն: 11 Իսկ եթե որ յոչ ինչ զԱստուածոյ զպատուիրանսն համարիցի, յորժամ մրցել ընդ բանսարկուին մա տչիցի, վաղվաղակի կործանի. քանզի չունի զնշանակս յաղթութեանն եւ յիրաւի կրէ պատիժս պատուհասից այնպիսին, զի ոչ նմանեաց ընկերին, որ կռուեցաւ եւ յաղթեաց: 12 Արդ, վասն այնորիկ թողեալ է Աստուածոյ զՍատանայ, իբրեւ ի հրահանգս կռուանոցաց, յաշխարհի. զի յորժամ իւր նահատակեալքն կռուիցին եւ յաղթիցեն նմա, պարծանք առաջնոյ յաղթութեանն նորա քակեսցին յայժմուն այնպիսեացն մարդկանէ. որ լաւութեանցն ցանկութեամբ պարտիցեն զնա եւ նշան յաղթութեան զնահատակութեանն կանգնիցեն, քանզի կոխան արկեալ ընդ ոտիւք մերովք՝ անկեալ դնի մեռեալ եւ կործանի առ ի լաւութեանցն ցանկութեան մերոյ ի պարտութիւն մատնեալ:

[ԺԵ.]

1 Արդ, յետ այսր ամենայնի հաւանութեանց յամառեալ՝ զնոյն ի մէջ բերեն. ,Բնութեամբ են,- ասեն,- չարիք եւ ոչ կամածինքն: 2 Եթե բնութեամբ իցեն, ընդէ՞ր արեւնք ի թագաւորաց դնիցին, եւ սաստք՝ իշխանաց, եւ պատիժք՝ ի դատաւորաց. ո՞չ ապաքէն՝ վասն կարճելոյ չարեացն: 3 Եթե բնութեամբ իցեն չարիքն, ոչ պարտի արեւնադիրն արեւնս դնել. եւ ոչ իշխանն՝ պատիժս ի վերայ չարագործին ածել. ընդէ՞ր պատժիցեն զայն, որ ոչ կամաւքն չար իցէ. որում արգահատելն պարտ էր եւ ոչ պատիժս ի վերայ հասուցանել:

4 Եւ արդ, այնպիսոյն եթե կին շնայցէ, չպարտի մեղադիր լինել, քանզի ոչ կամաւ, որպէս ասենն, յաւժարեցաւ ի Չարն, այլ բնութեամբ բռնադատեցաւ: 5 Եւ եթե որդւոյ իւրոյ տուր առեալ՝ ի վերայ խաղայցէ. մի լիցի նմա մեղադիր, զի ոչ իւրով կամաւ երթայ, այլ Չարն տանի զնա յայն: 6 Եւ եթե ի դրացւոյ եւ ի բարեկամէ թշնամանեցի, մի փոխարէն թշնամանեցէ, այլ, առաւել, արգահատեցէ եւս, զի ոչ եթե նա ինչ թշնամանէ, այլ՝ Չարն, որ բռնաբար վարէ զնա: 7 Նոյնպէս յորժամ դուստր զմայր անարգիցէ, եւ նու՝ զկեսուր իւր, եւ կին՝ զայր, եւ ծառայ՝ զտէր, եւ եղբայր՝ զեղբայր, մի ինչ տարցին ընդ միտ, որք անարգեցանն, այլ արգահատեցեն նոցա որպէս ի Չարէն բռնադատելոց:

8 Իսկ եթե տեսանենք, եթե թագաւորն զիւրոց արինաց վրէժս պահանջէ եւ պահանջմամբ վրիժուցն զվնասն կարճէ, եւ դատաւորն զգողն եւ զաւագակն պրկէ եւ քերէ վասն զվնասակարութիւնն ի միջոյ բառնալոյ, եւ հայր գորդի դժնեայ մահապարտեալ դատաւորաց մատնէ, եւ այլքն՝ ամենեքեան, իւրաքանչիւր զանցնիւր զանարգանաց վրէժս պահանջեն կա՛մ անձամբ, կա՛մ իշխանաւք, յայտ է, թե չարիքն, որ գործին, կամածինք են եւ ոչ բնականք: 9 Բայց, ադէ՛, դու զկարին իսկ զոք շոայլեալ ցանկութեամբ պրկեա՛ւ եւ մտրակեա՛ւ. տեսանես, թե բնաւ, ամենեւին գտանիցի՛ ի նմա յիշատակ ցանկութեանն. եւ արդարեւ ոչ ինչ ընդ վայր ասացեալ է բան Իմաստնոյն, թե ,Ծառայ, որ ընդ ունկն ոչ լսէ, ընդ մկանունս տան լսել նմանէ:

10 Նա՛, եւ այլուստ եւս մարթեմք իմանալ, զի մարդոյ բնութիւն բարեաց ցանկացող է. եւ ոչ չարեաց, զի շունն. որ շնայ. մինչ դեռ իսկ ի գործ շնութեանն իցէ, եթէ .շունն որ կոչէ զնա. ըմբոստանայ, եւ պոռնիկն. որ յայտնի պոռնկի. զանուն պոռնկութեանն չախորժէ լսել, նոյնպէս եւ գողն եւ աւագակն եւ այլ եւս չարագործքն. թեպէտ եւ զգործ չարագործութեան գործեն, զանուն չարագործութեանն յանձն ոչ կամին առնուլ: 11 Նա՛, եւ կեղծաւորն, կեղծաւորեալ. որ մեղմեխանաւք ընկերին կամիցի վնաս առնել, թաքուցանէ զկեղծաւորութիւնն եւ, որպէս թէ բարոյ ինչ խրատ տայցէ, հրապուրեալ՝ արկանէ ընդ վնասիւք զանմեղն. եւ եթէ ոչ զբարոյ գղեմս զգեցեալ մեղմեղիցէ. չկարէ ըստերիւրել յիրաւանց զիրաւագէտն: 12 Նա՛, եւ յորժամ զխիստ որ իշխան կամիցի ի քաղցրութիւն ածել, չկարէ յայտ երթալ ասել, թէ .Դու խիստ ես. այլ քաղցրախառն բանիւք մատուցեալ՝ ողորէ, թէ .Դու, տէ՛ր. քաղցր ես եւ բարերար ամենեցուն, ամենեքին գոհ են զքէն, բոլորք առ իրաւագէտս ունին. եւ այնպէս կարէ մեղմով քաղցրացուցանել զխստութիւն իշխանին եւ խոնարհեցուցանել, ածել յիրաւն եւ յարժան: 13 Նոյնպէս եւ առ ցատուցեալն եւ տրտմեալն եւ առ նախանձոտն քաղցրութեամբ որ մատչի եւ ցածուցանէ: 14 Եւ անտի յայտ է, թէ բարեաց ցանկացող է բնութիւն մարդկան եւ ոչ՝ չարեաց:

15 Եւ եթէ զազանացն զազանութիւն Չար ինչ բնութեամբ կարծեցուցանիցէ նոցա, զիտասցեն, զի կէսքն յանասնոցն ի պէտս արարան, որպէս եւ արջառ եւ ոչխար եւ ամենայն ինչ, որ ուտելի է եւ կրելի է, եւ կէսքն՝ վասն երկիւղ ի միտս մարդկան ծնուցանելոյ, զի թէ զազանք ասեալնք են, եւ վիշապք, եւ աւձք, եւ այլ ճճիք վնասակարք. եւ մարդն այնչափ հպարտացեալ է, մինչ ըստ Աստուածոյ երկիւղին սահմանս արտաքոյ ելեալ՝ անսաստէ, եթէ այնպիսի զարհուրեցուցիչք չէին, ո՛րչափ եւս առաւել չկայր երբեք յակաստանի:

16 Նա՛, եւ նոքին իսկ, որ չարքն կարծին անմտաց, երբեք երբեք աւգտակարք լինին եւ զերծուցիչք ի մահուանէ: 17 Չի՞նչ չար քան զաւձ կայցէ, եւ ի նմանէ՝ թերիակէ եւ ի սպանող դեղոց, որ ի նենգութենէ մարդկան կազմեցան, չեւ հասուցեալ՝ եւ անդէն բուժէ: 18 Եթէ բնութեամբ չար ինչ էր աւձ, կամ Չարի իրիք արարած, ապա չգտանէր ինչ ամենեւին ի նմա աւգտակար, եւ ոչ զգաւնանայր երբեք ի զազանութենէ անտի իւրմէ. նա, աւանիկ տեսանեմք ի հնարագիտութենէ թովչաց զգաւնացեալ՝ իբրեւ զչուան խաղալիկ է նոցա եւ բազում անգամ բնակեալ ի տան՝ չմեղանչեն բնակչացն: 19 Եւ արդ, եթէ հեթանոս իցէ, որ չար ինչ բնութեամբ կարծիցէ. յանդիմանեցի յիւրոց արուեստակցացն յաւձապաշտացն, որ այնչափ զգաւնացուցանել զաւձս զիտեն, մինչեւ կոչել յուրիւր ի տունս եւ կերակուրս մատուցանել, որպէս Բարեկացիքն՝ վիշապին, զոր պաշտէինն, եւ սպան զնա Աստուածոյ սիրելին նովին ընդելական կերակրովն:

20 Եւ եթէ մոգ իցէ եւ Չարի արարած զազանսն վասն զազանութեանն ասիցէ, ի հասարակաց մտաց փաշաման կրեալ՝ ըմբերանեցի, զի եթէ զազանքն Չարի արարածք իցեն, եւ երկիր՝ Բարոյ, զիա՛րդ Բարոյն արարած Չարին արարածոց դայեակ մտեալ՝ սնուցիչ լինիցի, որք ի նմանէ կերակրին եւ ի ծոց նորա հանգչին, զի երկու հակառակք իրերաց միմեանց ծախիչք են, որպէս խաւարի՝ յոյս, եւ ջեր՝ սառամանեաց: 21 Արդ, եթէ զազանք Չարի արարածք էին, եւ երկիր՝ Բարոյ, ծախել պարտ էր զնոսա երկրի եւ ոչ՝ սնուցանել, սպառել եւ ոչ՝ սերել: 22 Ապա եթէ երկիր եւ զազանսն սնուցանէ, եւ ոչ ապականէ, յայտ է, եթէ յորմէ՛ արարչէ երկիր լեալ է, ի նմանէ եւ զազանքն արարեալ են, եւ չիք ինչ Չար բնութեամբ, քանզի չիք ինչ արարիչ չար՝ բնութեամբ, եւ մանաւանդ թէ եւ զազանք իսկ, զոր ասեն, թէ ի չարէ արարչէ եղեալ են, ցուցանեն, թէ չեն ուտեք, այլ՝ յերկրէ այնու, զի յերկրէ կերակրին եւ ի նմա բնակեն եւ անդրէն ի նոյն շրջեալ՝ հողանան: 23 Նա՛, թէ եւ ի Չարէ ինչ էին չարք արարեալ, ոչ ինչ ի նոցանէ աւգտակար գտանէր, այլ՝ ամենեւին իսկ վնասակար: 24 Իսկ արդ, եթէ տեսանեմք, զի կիսոցն մորթքն պատսպարան մերկութեան մերոյ լինին, եւ կիսոցն ճրագուն՝ դեղ նեղի, եւ այլ ինչ՝ յանդամոցն, որպէս առեւծուն եւ արջոյ եւ այլոցն, ըստ իւրաքանչիւր մի ըստ միոջէ. յայտ է, եթէ ի բարոյ արարչէ լեալ են՝ վասն միոյ իրիք աւգտակարին գտանելոյ ի նոսա, զի որ չար ինչ է, նորա ամենայն ինչ վնասակար է, եւ մորթ, եւ միս: 25 Այլ զնոցա որպէս զմորթն զգենումք, եւ ոչ

վնասէ, եւ զմիսն եթէ սիրտ ուրոյք առնոյր, եւ ուտէր, ոչ վնասէր. որպէս վարագի, որ զազանագոյնն է քան զամենայն զազանս, ուտի միսն եւ ոչ վնասէ, նոյնպէս եւ զնոցայն եթէ ուտէր ոք, վնասէր:

26 Եւ յարջառ, զոր ասեն, եթէ ի բարոյ արարչէ արարեալ է, գտանի ինչ վնասակարութիւն. զցլու միս ուտել դարման է մարմնոյ, բայց եթէ զարիւնն ոք ըմպիցէ, սատակի:

27 Նոյնպէս եւ ի բանջարս է՝ ինչ, որ առանձինն սատակիչ է եւ խառնեալ ընդ այլ բանջարս՝ բժշկիչ պէս պէս ցաւոց լինի: 28 Չմանրագո ըն եթէ լո կ ոք ուտիցէ, սատակիչ է եւ խառնեալ ընդ այլ արմատս՝ քնածու լինի քնահատաց: 29 Եւ զհազար եթէ ի տաւթ ժամանակի ուտիցէ ոք, քանզի զովացուցիչ է, գտապս ի փորոյն փարատէ, եւ եթէ ի հոլ ժամանակի ուտիցէ ոք, վնասէ, եւ եթէ զջուրն քամեալ՝ անապակ ըմպիցէ ոք, սատակի, եւ եթէ զտերմնն աղացեալ՝ ջրով ըմպիցէ, ի ցանկութենէ արկանէ: 30 Եւ կանեփուկն թուփ ինչ է, որոյ սերմն նորա դեղ է, եւ նոյն դարձեալ՝ կասեցուցիչ ցանկութեան: 31 Եւ մոլախինտոդ, որ առանձինն ի յայտնի ինչ ժամանակի սպանող է, նովիմբ զմաղձս հնացեալս հնարին բժիշկք հատանել: 32 Եւ կաղանջանան ազգ ինչ առանձինն սպանող է եւ խառնեալ ընդ այլ դեղս՝ մաղձադեղ է, բուժիչ ի մահուանէ:

33 Արդ, յայսպիսի իրս անհարթս առ ոչ ուղիղ հայելոյ կարծեցին, եթէ Չար ինչ բնութեամբ իցէ: 34 Բայց Աստուած այսպէս իմաստուն զմարդն կազմեաց, զի եւ ի դարմանիչսն մարթիցէ վայելել, եւ որ վնասակարքն կարծիցին, եւ անտի եւս հնարիւք աւգտակարութիւնս կարիցէ գտանել՝ առ ի յանդիմանելոյ զբարս անմտացն, թէ չիք ինչ, որ բնութեամբ չար է:

[ԺԶ.]

1 Բայց թեպէտ եւ նոքա աստուածական Աւրինաց ոչ հաւատան, մեք յուղոյրդ պատասխանոյ զմեր ընտանիս մի զրկեսցուք:

2 Այնչափ ինչ չար ի զազանացն բնութեամբ ոչ գոյր, մինչեւ ածեալ զնորարարսն առ նորաստեղծն՝ նմա նոցա անուանս հրամայէր դնել: 3 Եւ եթէ մաւտ ոչ գային, զիա՛րդ միոյ միոյ, ըստ իւրաքանչիւր ազգաց, անուանս յաւրինէր: 4 Ապա եթէ մաւտ գային եւ ընդելութիւն ընդ մարդոյն ունէին, յայտ է, թէ ո՛չ չարք էին եւ ո՛չ՝ մարդոյն վնասակարք: 5 Այլ, յետ անցանելոյ մարդոյն զԱստուածոյ պատուիրանաւն տուան նմա զարհուրեցուցիչք՝ առ ի չկարտանալոյ հողեղինին, որ ի հողոյ եղել եւ ի հող դառնալոց էր:

6 Եւ առաջնոյ չվնասակարութեան զազանացն մարդոյ այժմու համբոյրս եւ ընտելութիւնս վկայեն, զի ոմն զգայոյ կորիւնս սնուցանէ, եւ իբրեւ զշան կորիւնս առ ընդելութեան ընդ անձն անկանին: 7 Եւ միւսոյն զամիծու կորիւն սնուցեալ՝ ածէ ի համբոյր եւ ի քծինս, մինչեւ պատել զսնուցանելեան, եւ եթէ այլ ոք ի նա հուպ գայցէ, չնոռացեալ զբարս զազանութեանն՝ ի վերայ յարձակի, եւ նորա սաստեալ զազանին իբրեւ շան՝ ցածուցանէ յանսաստ զազանութենէն: 8 Եւ այլոյ զարջոյ թոժին սնուցեալ՝ կաքաւիչս ուսուցանէ եւ նմանեցուցեալ բարուց մարդկան՝ զզազանաբարոյն ցածուցանէ: 9 Եւ այլոց զկապիկս անապատականս ըմբռնեալ՝ հտպիտս եւ ընչապտուկս եւ ամենայար ուսուցանեն: 10 Եւ այլոց զբարբս իզակերպսկալեալ՝ թովչութեամբք յընդելութիւն մարդկան ածեն, ջրեցուցեալ զթոյնսն սպանողս: 11 Արդ, եթէ չար ինչ էին զազանքն բնութեամբ, չէր հնար վնասակարացն ընդ իւրեանց վնասակարին ընդելութիւն ունել: 12 Եւ թէ զխորշակս եւ զսառամանիս ի վնասակարութեանն ի չարէ արարչէ կարծիցեն, զիտասցեն. եթէ ոչ ձիւն եւ սառամանիք պնդէին զլերինս, արմատք խոտոց ոչ պարարէին, եւ եթէ ոչ տաւթ ջեռուցանէր զանդաստանս, պտուղք ոչ հասանէին:

[ԺԷ.]

1 Եւ եթէ զախոս եւ զհիւանդութիւնս եւ զմահս տարածամս եւ զբնաւ զմահ իսկ ի չարէ ինչ արարչէ իմանայցեն, եթէ աստուածական Աւրինաց հաւատային, անդստին յԱւրինացն առնեաք պատասխանի: 2 Բայց որովհետեւ ի չարէ արարչէ դնեն զայսպիսի անհարթութիւնս, հարցցուք եւ մեք ցնոսա. բարեացն արարիչ եւ չարեաց՝ ո՞ք քան զո՞ հարուստ իցէն:

3 Եթե ասիցեն, եթե բարեացն արարիչ հարուստ է, ստեն, զի եթե հարուստ որ էր նա քան զչարեացն արարիչ, ոչ տայր նմա զվնասակարությունսն յիւր՝ ի բարի, արարածսն արկանել: 4Նա՛, եւ տեղի եւս չէր պարտ տալ նմա յիւրումն վայրսն, զի եթե կարող որ ինչ էր, նախ իւր տեղիս գատ ի նմանէ առնէր եւ ապա՝ արարածս, զի՛նչ եւ կարող էր առնել:

5 Արդ, զայն ասասցեն. կարո՞ղ էր զնա մերժել Բարին յիւրոց՝ ի բարուք, արարածոցն, եթե՞ չէր կարող: 6 Եթե ասիցեն, եթե կարող էր, լուիցեն. եթե կարող էր մերժել զՉարն եւ ոչ մերժեաց, ինքն է պատճառ վնասուն: 7 Եւ եթե ոչ էր կարող մերժելոյ զՉարն, գտանի, զի հարստագոյն քան զնա էր Չարն, որ բռնաբար նեղէ եւ ապականէ զբարուք արարածս նորա: 8 Դարձեալ եւ այն եւս սուտ է, զոր ասենն, թե ի վախճանի յաղթե նմա Բարին, զի որ յառաջնումն չկարաց յաղթել, յայտ է, թե եւ ի վախճանի չկարէ յաղթել:

9 Այլ մեք զցաւոց եւ զմահուան բագում ինչ պատճառս ունիմք ճշմարիտ բանիւ ի մէջ բերել: 10 Նախ՛ այն իսկ, զի յորժամ մարդն զԱստուածոյ պատուիրանաւն անց, ապա եղև ընդ ցաւովք եւ ընդ մահուամբ, քանզի ցկինն ասաց, թե ցաւովք եւ *Տրտմութեամբ որդիս ծնջիր*, եւ ցայրն՝ թե աշխատութեամբ եւ *Զրտամբք երեսաց քոց կերիցես զհաց քո, մինչեւ լիցի քեզ դարձ անդրէն յերկիր՝ ուստի առար, զի հող էիր, եւ ի հող դարձջիր*, որով յայտ է, զի թեպէտ եւ բնութիւն մարդոյ, քանզի մարմնապատ է, ընդ ցաւովք եւ ընդ մահուամբ կարծէր, այլ թե կացեալ էր ի պատուիրանին, պահէր զնա կենդանարարն կենդանի. որ յոչնչէն կարող եղև զշունչ մարդոյն առնել, եւ պահէ միշտ կենդանի եւ անմահ, նոյն եւ զմարմինն, զոր յերկրէ ստեղծ, կարող էր պահել կենդանի:

[ԺԸ.]

1 Այլ իբրև զայս լսեն թշնամիք ճշմարտութեանն, ազգի ազգի զինուք վատին ընդդէմ ստուգութեանն, զի կէսքն ասեն, թե .Չէր մարթ մարմնաւորի անմահ կալե, եւ այլքն ասեն. .Վասն զի ոչ տեւէր մարմինն ընդ շնչոյն յերկար ժամանակս կեալ, հարկ է անտեսականին մեռանել: 2 Այլ զառաջինսն յանդիմանեն Եղիա եւ Ենովք, որ ցայժմ կենդանի են, եւ զայսն՝ հասակաց համարէնն յարութիւն, զի .Եթե այժմ, վասն զի անտեսական են մարմինք, յայն սակս մեռանին, ապա եւ ի յարութեան,- ըստ նոցա բանին,- չտոկան ընդ շնչոյն. եւ այսու յայտ առնեն, թե զյարութիւնն իսկ մարմնոյ խափանել կամին, ուր աստուածական Գիրք եւ արարածոց բնութիւնք անդադար վկայեն զյարութենէ մեռելոց:

3 Այլ ասեն. .Թե ոչ մահկանացու իսկ էր մարմին, զիա՞րդ էր, զի վասն դոյզն յանցմանն անկանէր ընդ մահուամբ, եւ ոչ արգահատէր նմա արարիչն եւ ներէր յանցմաննե:

4 Չի ներող եւ արգահատող է արարիչն, այն ամենեցուն իսկ յայտնի է եւ առաւել՝ յայնմանէ, զի յետ յանցանելոյ մարդոյն իջեալ անմարմինն՝ իբրև զմարմնաւոր որ ոտնաձայն առնէր ի Դրախտին եւ մեղմով եւ աղերսալից բարբառով ասէր ցյանցուցեալն՝ *Ո՛ր ես, Ադամ, զի, մի՞ տագնապեցուցեալ՝ չտայցէ ուշաբերել նմա ապաշխարութեան: 5 Եւ զի չեկն ի գոջումն յանցուցեալս, յիրաւի կրեաց պատիժ զմահ. դարձեալ եւ այլ ազգ եւս՝ զի իւրոյ արարչին յառաջագոյն պատուիրեալ էր նմա, թե *Յորո՛ւմ ատր ուտես ի պտղոյ ծառոյն, ի նմին մեռանիս*, եւ թշնամին յետոյ եկեալ՝ ասէր. *Ոչ մեռանիս, այլ իբրև զաստուածս լինիս: 6 Եւ արդ, ո՞ր բանից պարտ էր հաստատուն լինել. ա՛յնր, որ յառաջագոյն զգուշացոյց, եւ կամէր ունկնդրութեամբ պատուիրանին զնա անմահ պահել, եթե միւսո՞յն, որ պատրանաւք ջանայր զնա մահկանացու առնել: 7 Եւ եթե չէր արարչին յետ անցանելոյ զպատուիրանաւն զմարդն մահկանացու արարեալ, հանապազ մարդն Սատանայի հաւատայր եւ ոչ՝ Աստուածոյ, զի սա ասաց՝ .Թե ուտես ի պտղոյն, մեռանիս, եւ նա ասէր՝ .Թե ուտես, չմեռանիս, այլ իբրև զաստուածս լինիս: 8 Արդ, եղ մահ ի վերայ բնութեան մարդկան արարիչ բնութեանն, զի իւր բանն հաստատեցի, եւ չար իրատտուն պարտաւորեալ գտանիցի. զի թեպէտ առ ժամանակ մի վասն այսց երկուց պատճառանաց ընդ մահուամբ անկանիցի, այլ ըստ իւրում կարողութեան յարուցէ միւս անգամ եւ յանսպառ յաւիտեանս կենդանի եւ անմահ պահեցէ: 9 Եւ որ զիրեշտակս**

եւ զհոգիս մարդկան յոչ ընչէ արարեալ՝ կենդանիս եւ անմահս պահէ, նոյն եւ զմարմինս կարող էր կենդանի պահել, թէ չէր առաջնոյ մարդոյն զԱստուածոյ հրամանն զընկեցեալ:

[ԺԹ.]

1 Այլ զի Աստուած մահուան չէ պատճառ, վկայեցէ ամենարուեստ իմաստունն, որ ասէ, եթէ *Աստուած զմահ ոչ արար եւ ոչ խնդայ ընդ կորուստ մարդկան, այլ Հաստատեաց Աստուած զմարդն յանեղծութիւն պատկերի իւրոյ մշտնջենաւորութեանն. եւ Նախանձու քանասրկուին եմուտ մահ յաշխարհ:* 2 Եւ դարձեալ. ինքն իսկ ասէ. *Ես ասացի, թէ աստուածք իցէք եւ որդիք Բարձրելոյ ամենեքին, այս ինքն է, եթէ ես զձեզ անմահս արարի, եթէ կացեալ էիք յիմում հրամանին, բայց որովհետեւ ոչ կացէք յիմում պատուիրանին. Դուք իբրեւ զմարդիկ մեռանիք, իբրեւ զմի յիշխանաց անկանիք. ես ո՛չ ընդ ձեր մահ կամէի, եւ ո՛չ ընդ իշխանին՝ վատ խրատտուին, անկանել:*

3 Այլ .Բնաւ իսկ.և ասեն.և ընդէ՛ր եմոյժ զնոսա ի կռիւս ընդ միմեանս: 4 Այսու զանձնիշխանութիւնն Սատանայի եւ զմարդոյն կամին խափանել, զի Աստուած, որ աննախանձն, արար զնոսա անձնիշխանս, ոչ կամէր, թէ որպէս զանասունս ի հարկէ վարիցին, եւ ապա անձնիշխանութիւնն այնուհետեւ չիներ անձնիշխանութիւն: 5 Բայց Աստուած թեպէտ եւ ուներ իշխանութիւն զիւրոյ արարածոյն զհանդէսն տեսանել, այլ ոչ ինքն դրդեաց զնոսա անկանել ընդ միմեանս: 6 Իբրեւ տես զՍատանայ նախանձու բորբոքեալ, թոյլ ետ անձնիշխանին ընդ անձնիշխանին ոգորել, քանզի գիտէր, եթէ ոչ ինչ տկարագոյն է սորա անձնիշխանութիւնս քան զնորայն, եւ ոչ նա՝ կանխագէտ, եւ սա՝ ոչ կանխագէտ, եւ ոչ նա՝ բռնաւոր, եւ սա՝ տկար որ: 7 Եւ զի չէր բռնաւոր որ, յայնմանէ յայտ է, զի ցկինն պատրանաւք, մատուցեալ, հարցանէր, եւ ոչ բռնութեամբ զարհուրեցուցանէր: 8 Եւ զի չէր կանխագէտ, ասէ. *Չի՛նչ է այդ, զոր ասաց Աստուած. զի ի նմանէն ուսցի զհանգամանս:*

9 Դարձեալ. եւ ի Յովբայ փորձանացն է ուսանել, թէ չէ Սատանայ բռնաւոր եւ կանխագէտ, զի եթէ բռնաւոր որ ինչ էր նա, ոչ, յԱստուածոյ խնդրեալ՝ առնոյր աւճան եւ ապա միւր ի փորձութիւնսն. եւ եթէ կանխագէտ էր, ոչ մատչէր փորձել, քանզի գիտէր, թէ յորժամ ոչ կարէ յաղթել, յամաւթ լինելոց է: 10 Նա՛, եւ ի տերունական իսկ ի փորձանացն իմանալի է, թէ չէ կանխագէտ այնու, զի ասէր ինքն իսկ՝ *Թե՛ Որդի եւ Աստուածոյ, եւ յայտ առնէր. թեպէտ եւ լուեալ էր ի մարգարէիցն, թէ զայոց է Որդին Աստուածոյ, այլ զժամանակ զայ ստեանն ոչ գիտէր: 11 Եթէ գիտացեալ էր, եթէ արդարեւ Որդին Աստուածոյ էր այն, որ նմա իբրեւ զմարդ երեւէր, ոչ փորձէր զնա եւ ոչ յամաւթ լինէր, որ թեպէտ եւ յաստուածեղէն զաւրութեանցն իմացաւ զգալուստ Որդւոյն Աստուածոյ եւ տագնապեալ՝ աղաղակէր, թէ *Գիտեմ զքեզ, ո՛վ եւ. Սուրբդ Աստուածոյ:**

12 Դարձեալ. թէ կանխագէտ ինչ որ էր նա, ոչ գրգռէր զՀրեայսն՝ զնա ի խաչ հանել, թէ գիտացեալ էր, թէ մահն Քրիստոսի ընկենոյր զնա յիշխանութենէ ըստ այնմ, զոր ասաց Տէրն, թէ *Իշխան աշխարհիս այսորիկ ընկեացի արտաքս, եւ դարձեալ՝ թէ Տեսանէի զՍատանայ իբրեւ զփայլակն անկեալ յերկնից, եւ դարձեալ՝ թէ Իշխան աշխարհիս այսորիկ արդէն իսկ դատասպարտեալ է, զի ցուցցէ, թէ ե՛ւ յիշխանութենէ անկաւ, որ աստուածանալն կամեցաւ, ե՛ւ յաւիտենական դատաստանացն պարտական եղեւ:*

[Ի.]

1 Արդ, որովհետեւ վասն մահու եւ ցաւոց ի վերայ մարդոյն դնելոյ ցուցաւ յաստուածատուր Գրոց, թէ վասն անցանելոյ զպատուիրանան Աստուածոյ մտին յաշխարհ, ասացուք եւ զայլ եւս զպատճառսն, վասն որոյ տարածամ մահք լինին:

2 Բազում անգամ թերեւս չարիք ինչ մեծամեծք առաջի մարդոյն կայցեն, կա՛մ՝ նեղութիւնք, որոց ոչ կարէ ժուժալ, կա՛մ՝ փորձութիւնք, որոց ոչ լիցի բաւական տանել. Աստուած՝ կանխագէտ եւ մարդասէր, գթացեալ յիւր արարածն՝ տարածամ մահուամբ զերծուցանէ զմարդն յայնպիսի չարեացն ըստ այնմ, զոր Գիրն ասէ, թէ .Յառաջ քան զչարն ժողովեցի արդարնէ: 3 Դարձեալ եւ այլ ազգ եւս.

առնին մահք տարածամք, զի յամենայն տիս եւ ի բոլոր ժամանակս պատրաստական մարդոյն գտեալ՝ չգեղծիցի յաստուածպաշտութենէ:

4 Բայց թեպէտ եւ յանիծից մտին ցաւք յաշխարհ, սակայն ե՛ն եւ այլ ինչ պատճառք: 5 Երբեմն՝ վասն մեղաց, ըստ այնմ, գոր ցանդամալոյծն ասաց Տէր, թե՛ *Ողջացար, այսուհետեւ մի՛ մեղանչեք*, եւ հայեցեալ ընդ հաւատս մատուցանելեացն՝ ասէ ցմիւս անդամալոյծն, թե՛ *Թողեալ լիցին քեզ մեղք քո*, զի յայտ արասցէ. թե ե՛ն ինչ ցաւք, որ վասն մեղաց լինին. եւ ե՛ն ինչ ցաւք, որ՝ ոչ վասն մեղաց, որպէս յորժամ աշակերտքն հարցին զՏէր վասն կուրիին, թե՛ *Ո՞րք մեղ է վասն կուրութեանդ՝ դորսա՞, թե՛ ծնաւդաց իւրոց*, եւ նա ասէ, թե՛ *Ո՞չ դորսա՞ եւ ո՞չ՝ ծնաւդաց իւրոց. այլ՝ վասն փառացն Աստուածոյ, զի փառաւորեցի ի դնս Աստուած*:

6 Եւ ե՛ն ցաւք, որ ո՛չ վասն մեղաց են եւ ո՛չ՝ յԱստուածոյ ինչ ի փառս, այլ՝ ի չկշռելոյ խառնուածոցն, քանզի մարդոյ մարմին ի չորից տարերց խառնեալ է՝ ի խոնաւութենէ, ի ցամաքութենէ, ի ցրտութենէ եւ ի ջերմութենէ, եւ թե մի ինչ պակասիցէ կամ յոլովիցէ, ցաւս գործէ ի մարմնին. եւ այն կա՛մ ի շատ ուտելոյ եւ յըմպելոյ լինի, կա՛մ ի սաստիկ պահոց, կա՛մ յանխտիր կերակրոց, կամ յոյժ ի տաւթի յաշխատելոյ, կա՛մ կարի ի ցրտոյ լկելոյ, կա՛մ յայլոց ինչ այնպիսեաց հակառակորդաց, որովք անհարթութիւնք ի մարմինս գործիցին:

7 Եւ պատերազմաց սկիզբն յագահութենէ մարդկան եղել, ուստի յափշտակութիւնք սահմանաց են եւ գեւղից եւ աւտար քաղաքաց, ընչից եւ ստացուածոց: 8 Նոյնպէս եւ պոռնկութիւնք՝ առ ի չկալոյ ի սահմանս ամուսնութեանն, գոր Աստուած ի բնէ կարգեաց՝ թե՛ *Թողցէ այր զհայր եւ զմայր իւր եւ երթիցէ զհետ կնոջ իւրոյ*. զհետ կնոջ իւրոյն ասէ եւ ոչ՝ զհետ կանաց. զի եւ զառաջին սահման բնութեանն հաստատեսցէ, ասաց Տէր ի սուրբ Աւետարանսն, թե՛ *Չորք Աստուած զուզեաց, մարդ մի մեկնեացէ*:

9 Եւ դիւահարութիւնք վասն հպարտութեան մարդկան լինին, քանզի եթե՛ որդի ուրուք մտավարժ իցէ, գան ոչ ըմպիցէ, եւ որ չէն մտավարժ, բազում անգամ զժառայ այր առաջի նորա գան հարկանեն, զի ի նա հայեցեալ՝ ընդ այն լինիցի մտավարժ. ապա եթե՛ եւ այնու եւս ոչ խրատիցի, ի նա իսկ մատուցանեն զտանջանսն:

[ԻԱ.]

1 Այս ասացաւ վասն հարցանելոյ ոմանց. *Թե՛ մեղաւորք վասն մեղաց տանջիցին ի դիւացն, տղայոցն անմեղացն ընդէ՛ր տիրիցեն դեքնե*:

2 Չամենայն մարդիկ յորդեգրութիւն կոչէ Աստուած, որպէս՝ զԻսրայելդ. ասէր՝ *Որդի անդրանիկ իմ՝ Իսրայելդ*, եւ դարձեալ՝ թե՛ *Որդիս ծնայ եւ սնուցի*: 3 Թե՛ առաքինեալքն ընդ Աւրիւնաւք .որդիքե կոչէին, որչափ եւս առաւել՝ զորոց ասէ, թե՛ *Ետ նոցա իշխանութիւն որդիս Աստուածոյ լինել*: 4 Արդ, քանզի *իբրեւ յորդիս մատուցեալ է ի մեզ Աստուած խրատել*, երբեմն հարկանէ առաջի մեր իբրեւ զժառայ զանասուն մեր եւ երբեմն՝ զանդս եւ զայգիս, զի ընդ այն հայեցեալ՝ մտցուք ընդ լծով Աստուածոյ երկիւղին: 5 Ապա եթե՛ այնու եւս ոչ խրատիցիմք, ի մեզ իսկ մատուցանէ զտանջանսն կա՛մ ցաւովք, կա՛մ խեղութեամբք, կա՛մ դիւաւք:

6 Տանջին եւ անմեղք, զի ի մտի կալցին այլքն զբան Իմաստնոյն, որ ասէ. *Թե՛ արդարն հազիւ կեցցէ. ամբարիշտն եւ մեղաւորն ո՛րք գտանիցին*: 7 Եւ այն յայն սակս լինի, զի մի արդարն յարդարութենէն ծուլացի, եւ մի մեղաւորն միշտ ի մեղսն կայցէ: 8 Եւ չէ այնմ պարտական Աստուած, այլ չարիք մարդկան ածեն զԱստուած այնպիսի տանջանաւք խրատել զմարդիկ, զի որպէս այլոց հաւատովք հաստատեաց զանդամալոյծն, եւ շնորհեաց նմա թողութիւն մեղաց, նոյնպէս եւ այլոց սակաւուց տանջանաւք ածէ յերկիւղ եւ ի խրատ զբազումս, յորժամ դիպիցէ՝ անմեղաւք, եւ յորժամ դիպիցէ՝ մեղաւորաւք, որպէս ինքն միայն ճարտար գիտէ:

9 Եւ ոչ եթե՛ ի դատապարտութիւն ինչ ոգոց լինին՝ մարդոյն տանջանքն դիւաց, այլ՝ առաւել եւս յարգահատութիւն, մանաւանդ թե՛ անմեղ որ իցէ եւ վասն այլոց երկիւղ ի միտս արկանելոյ յայնպիսի

տանջանա մատնիցի, զոր իբրեւ զմտրակ կախեալ ի մեծի տանս ցուցանէ Աստուածոյ տեսչութիւնն, զի հայեցեալ ընդ այն բազմաց՝ ամփոփեսցին եւ մտցեն երկիւղիւ ընդ Աստուածոյ հնազանդութեամբ:

10 Եւ է՛ երբեք, զի վասն մեղաց իսկ լինին այսպիսի տանջանք, եւ է՛ երբեք, զի պատահարք պատահեն, եւ ապաւինեալք ի սրբոց մարտիրոսացն նշխարս՝ փրկին մարդիկ յայնպիսի տանջանաց, որով զաւրութիւնն Աստուածոյ, որ ի սուրբսն է, երեւի, եւ ինքեանք յոգիս ինչ ոչ վնասին:

11 Այլ զի դեւ զդեւ ոչ հանէ, զայն Տէրն իսկ յայտ արար, *Թե՛ Սատանայ, և ասէ՛, և զՍատանայ հանէ՛, ապա ուրեմն բաժանեալ է յանձնէ՛ իւրմէ՛, այլ Ես. և ասէ՛, և Հոգով Աստուածոյ հանեմ զդեւս:* 12 Եւ ընդէ՛ր ինքն, որ Աստուածն էր, ասէր՝ *Հոգով Աստուածոյ հանեմ զդեւս*, այլ՝ զի մարդկան ուսուցէ. եթե ոչ արժանաւորք շնորհաց Հոգւոյն սրբոյ լինիցին, ոչ կարեն հանել զդեւս, որպէս առաքեալքն եթե ոչ նախ առին իշխանութիւն ի Տեառնէ, ոչ կարէին հանել զդեւս: 13 Նա՛, եւ նմին իսկ, որ ի տանջանսն իցէ, ետ իշխանութիւն հանելոյ զդեւն: 14 Ասէ՛ *Այդ ազգ ոչ եղանէ՛ իւիք, եթե ոչ՝ պահովք եւ աղայթիւք*. ոչ եթե մի ինչ ազգ իցէ դիւաց, որ պահովք եւ աղայթիւք ելանիցէ, եւ այլքն՝ ոչ, այլ ամենայն իսկ զունդքն դիւաց ի պահոց եւ յաղայթից փախստական գնան:

[ԻԲ.]

1 Այլ .Կախարդք. և ասեն. և յղեն դեւս եւ հանեն զդեւս:

2 Չի կախարդք զդեւս ոչ կարեն հանել, բաւական է մեզ հաւանեցուցանելոյ բանն Տեառն, զոր ասաց, թե *Սատանայ զՍատանայ ոչ հանէ՛*, զի կախարդն եթե հանէր, ապաքէն դիւաւք հանէր, եւ զդիւէ ասաց Քրիստոս, թե դեւ զդեւ ոչ հանէ: 3 Ապա յայտ է, թե այլ ազգ իմն իրք լինին, որպէս ի նոցանէն իսկ ելեալ է բանն եւ ոչ ի մէնջ. ասեն՝ .Հանել չկարեն, բայց անդէն կապել մարթեն. զի հանապազ խեղդ ընդ անձն հոգւոց մարդոյն դեւն լինիցին: 4 Եւ այն յԱստուածոյ արժանիցն յիրաւի լինի, զի եթող ոմն զԱստուած, զսուրբս, զպահս, զաղայթս, եւ ի կախարդն, որ եւ անձին չկարէ աւգնել, ապաւինեցաւ, զի ո՞րք ի կախարդաց անցաւ. եւ անդեւ եւ անմահ իցէ: 5 Նա՛, եւ տեսանենք իսկ զկախարդսն միշտ ծնկեալս ի դիւացն, եւ մանաւանդ՝ մոլիքն, զի նախ *ինքեանք* դիւահարին եւ ապա այլոց իմն իմն խոստանան տալ, որ չիցէ ի ձեռս ո՛չ նոցա եւ ո՛չ դիւացն, որոց բանիւ խաւսին տալ ինչ ումեք, բայց միայն՝ Աստուածոյ, որ արարիչն եւ տուիչն է:

6 Եւ արդ, քան անդէն կապել կախարդացն զդեւն, որպէս ասենն, եւ խեղդ ընդ անձն միշտ ոգւոց մարդոյն առնել, լաւ էր, թե յայտնէր, եւ սրբովք աղաչեցեալ զԱստուած՝ աւգնականութիւն գտանէր բուժելոյ ի չարէն: 7 Այլ մեք ասենք, թե մտանելոյ ի մարդ չունի իշխանութիւն առանց Աստուածոյ թուլացուցանելոյ. եւ այնր պէս պէս պատճառք են, որպէս ինքն միայն գիտէ. եւ յայտ անտի է, զի յորժամ ի խոզից երամակն մտաբերեցին մտանել, ոչ կարացին մտանել, եթե ոչ նախ ի Քրիստոսէ առին հրաման: 8 Եւ յորժամ զՅովբն կամեցաւ փորձել Սատանայ, ոչ իշխեաց ժտել, եթե ոչ նախ յԱստուածոյ առ հրաման փորձելոյ: 9 Եւ զՅուդայէ ասէ, թե *Ընդ պատարոյն եմուտ Սատանայ*, զի թե չէր Քրիստոսի թուլացուցեալ ե՛ւ Սատանայի, որ զրգոէրն, ե՛ւ Յուդայի, որ վասն կծծութեան եկն յայն, ոչ իշխէր մտանել ի նա, այլ վասն յանդիմանելոյ զանձնիշխանութիւն երկոցուն թուլացոյց ըստ կամաց երկոցունց:

10 Նա՛, եւ մինչ դեռ տանջին իսկ ոմանք ի դիւէ, եթե ոչ յԱստուածոյ տեսչութիւն լինէր նմա, չարաչար մահուամբ սատակէր: 11 Նա՛, եւ զպաշտաւանեայսն իսկ իւրեանց, եթե ոչ Աստուածոյ սաստ պահէր, ազգի ազգի խեղութեամբք խեղէին, եւ անհնարին մահուամբք սպանանէին: 12 Բայց վասն զի ոչ են ձեռնհաս, ոչ իշխեն յայնպիսի իրս մտաբերել: 13 Եւ այս յայտ անտի է, զի թեպէտ եւ կանխաւ գիտէ Աստուած, թե ոմն կռապարհիշտ լինելոց է, ոմն՝ կախարդ, եւ ոմն՝ սպանող, ոչ արգելու զնկարել սաղմ իցն նոցա եւ զփչումն հոգւոցն նոցա, զի նորա բարերարութիւնն երեւեսցի, եւ նոքա յիւրաքանչիւր անձնիշխանութեանն պարտաւորեսցին: 14 Եւ յայտ է, թե որպէս առնելոյն ինքն տէր է, նոյնպէս եւ՝ ի դարմանսն վայելեցուցանելոյ եւ ի յկանաց Չարին ապրեցուցանելոյ, զի ոյր իւր ինչ ոք է, յիւրն զընդայ եւ ինայէ, եւ որոյ չէ իւր, նա զաւտարին աւցտէ եւ ցրէ, որպէս ասէ յԱւետարանին, թե *Գալլ ոչ վասն այլ իրիք գալ, այլ՝ զի յափշտակեսցէ եւ ցրուեսցէ:*

15 Այլ ճշմարտից հաւատացելոց ո՛չ Սատանայ փորձութեամբքն կարէ ստնանել, եւ ո՛չ կախարոյք՝ դիւաւք, որպէս ինքն՝ Տէրն, ասաց ցիւր աշակերտսն, եթե *Ահա ետու ձեզ իշխանութիւն կոխել զաւձս եւ զկարիւնս եւ զամենայն զարդոյթիւն թշնամոյն*, եւ դարձեալ՝ թե *Նշանք հաւատացելոց այս են. գդեսս հանիցեն եւ աւձս ի ձեռն առնուցուն եւ գդեղ մահու ընկիցեն, եւ ոչ մեղանշիցէ:*

16 Եւ միանգամայն իսկ ասացեալ՝ թե անմեղի ումեք ո՛չ դեւք մեղանշել կարեն, եւ ո՛չ զազանք սպանանել յաւժարեն, որպէս ո՛չ Դանիէլի զազանքն վնասեցին, եւ ո՛չ երից մանկանցն՝ հուր հնոցին, որպէս առաջնոյ մարդոյն, մինչ չեւ յանցուցեալ էր, հնազանդ էին եւ ոչ՝ մեղանշականք, եւ որպէս առ առաքելովքն վատթարեալ էր Սատանայ, մինչեւ կախարդացն յահէ նշանացն, զոր առնէին, բերել զգիրս կախարդանացն զծանրագինս եւ այրել առաջի առաքելոցն, եւ դիւացն աղաղակել, թե *Դոքսս են ծառայք Աստուածոյ բարձրելոյ*, որոց նշանաց նշխարք եւ այժմ ի սուրբ եպիսկոպոսս եւ ի ճշմարիտ վանականս երեւին. եւ զայնր զփորձ ոչ միայն քրիստոնէայք, այլ եւ հեթանոսք եւ մոզք գիտեն:

[ԻԳ.]

1 Բայց եւ զայն եւս պարտիմք գիտել, թե ե՛ւ հրեշտակք, ե՛ւ դեւք, ե՛ւ ոգիք մարդկան անմարմինք են, զի զհրեշտակաց ասէ. *Արար զհրեշտակս իւր հոգիս եւ զպաշտանեայս իւր՝ բոց հրոյ:*

2 Հոգիս կոչէ զնոսս վասն արագութեանն, որպէս զի ասիցէ, թե քան զհողմս թեթեւք են, քանզի ոգւոյ եւ հողմոյ անուն երբեացերէն եւ յունարէն եւ ասորերէն նոյն է: 3 Նա՛, թե եւ հայերէն, որ մանր միտ դնիցէ, նոյնպէս գտանի, յորժամ տագնապեալ որ յումեքէ իցէ, ասէ՝ .Չես ոգի կլանելե, .Չես ոգի առնուլե, եւ այնու զաւղոյս, զոր միշտ ծծեմք, յայտ առնէ:

4 Եւ .բոցեղէնս կոչէ զնոսս վասն սաստկութեանն, որպէս այլուր ասէ՝ *Հգաւրք են զարդոյթեամբ՝ առնել զկամս նորս:* 5 Այլ ոչ եթե ի բնութենէ հողմոյ եւ հրոյ են, զի եթե ի բնութենէ հողմոյ եւ հրոյ էին, ասպա եւ նոքա յիրաւի .մարմնաւորքե կոչէին եւ ոչ՝ .անմարմինքե, քանզի որ մարմնաւոր է, ի չորից հիւթից յաւդեալ է, որպէս մարմինք մարդկան եւ բնաւ անասնոց, եւ որ ինչ անմարմին է, նա պարզ բնութիւն է, որպէս հրեշտակաց եւ դիւաց եւ ոգւոց մարդկան:

6 Եւ արդ, ո՛ր իշխիցեն շնչել, որք ասեն, եթե հրեշտակք ընդ կանայս ամուսնացան, զի նոքա .հրեղէնքե կոչին, եւ մարդիկ՝ .խոտեղէնքե, որպէս մարգարէն ասէ, թե *Ամենայն մարմին խոտ է*. ուստի յայտ իսկ է, թե ի հրոյ խոտոյ ոչ ամուսնութիւն լինի, այլ՝ ծախումն:

7 Եւ երեքեան ջոկքս այտօքիկ, քանզի համարնեայք են, նմանագոյնս եւ նովին իսկ անուամբ անուանին:

8 Ասի հրեշտակ .ոգիե, այլ՝ .ոգի հարկաւորե, որ է՝ հնազանդ եւ կամակատար:

9 Ասի եւ դեւ .ոգիե, այլ՝ .ոգի չարե վասն անհնազանդութեանն եւ սպստամբութեանն, զոր թեպէտ եւ ի մեր լեզու .այս չարե ասեմք, որպէս ի խտրանաց հարցն մերոց առաջնոց ըստ սովորութեան ի մեզ կարգելոյ, այլ զիտեմք, եթե .այսեն .հողմն է, եւ .հողմեն՝ .ոգիե, ըստ յառաջագոյնն ասացելոյ, քանզի յորժամ մեք ասեմք, թե .Սիք շնչէ, ստորնեայք ասեն՝ .Այս շնչէ: 10 Եւ վասն տարածութեանն միայն եւ արագութեան կոչին հրեշտակք եւ դեւք եւ ոգիք մարդկան .ոգեղէնքե, որ է .հողմեղէնքե: 11 Որպէս վասն սաստկութեանն .բոցեղէն կոչին հրեշտակք, նոյնպէս եւ վասն արագութեանն եւ տարածութեան՝ .հոգեղէնքե, որ է .հողմեղէնքե, բայց բնութիւն նոցա ի վեր է քան զհողմն եւ քան զհուր եւ նուրք եւ արագ՝ քան զմիտս: 12 Եւ չեն ինչ զարմանք, թե նոքա մերոց դրացեաց արարածոց անուամբքս անուանին, ուր եւ նոցա արարիչն ոչ գարշի այնպիսի անուանս զինքեամբ առնուլ վասն իրիք իրիք տեսչութեանց:

13 Կոչի Աստուած .հոգիե, այլ կայ ընտրութիւն ի միջի. ասէ՝ *Աստուած հոգի կենդանի է*, որ է՝ կենարար: 14 Կոչի եւ .հուրն ըստ այնմ, թե *Աստուած քո հուր ծախիչ է:* 15 Եւ արդ, տեսցուք, թե .հո՛ւրն միայն .ծախիչէ իցէ Աստուած: 16 Նա՛, աւանիկ նորին Հոգւոյ միւսով մարգարէիւ յայտ արարեալ՝ թե .լոյսն է, ըստ այնմ, թե *Տէր՝ լոյս իմ եւ կեանք իմ, ես յումե՛՛ երկեայց:* 17 Եթե .հուր ծախիչէ եւեթ էր, զիա՛րդ կոչէր .լոյս կենարարե. ո՛չ ասպքէն յայտ է, թե ուր սաստկութիւնն պիտոյ է. անդ .հուրն կոչի, եւ ուր

քաղցրութիւն՝ անդ՝ յոյս կենարարե, այս ինքն՝ ի վեր է քան զհուր եւ քան զլոյս: 18 Եւ այլ ինչ բազում անուանս առնու զինքեամբ վասն պէս պէս դարմանից:

19 Եւ յորժամ երեւել սրբոց իւրոց կամեր, ոչ այլով իւիք կերպարանաւք, այլ միայն մարդոյ կերպարանաւք, զոր ըստ իւրում պատկերին արար, յայտնէր: 20 Եւ այն ոչ վայրապար ինչ լինէր, այլ զի գառաւել սէրն իւր, զոր ընդ մարդկան ունէր, ցուցանիցէ եւ դարձեալ, զի յառաջագոյն կրթեսցէ զմարդիկ՝ ածել ի գիտութիւն, զի, յորժամ զՌդդին իւր իբրեւ զմարդ յաշխարհի առաքեսցէ, մի աւտարոտի ինչ զիրսն համարեսցին, մանաւանդ զի գիտիցեն, թե ինքն իսկ այնու կերպարանաւք յայտնէր, որպէս իջեալ ի Դրախտն առ Ադամ՝ ոտնաձայն իբրեւ զմարդ առնէր: 21 Եւ եկեալ Ռդդոյ առ Աբրահամ երկուք հրեշտակաւք՝ արժանի առնէր ճաշ ի վրանի նորա ուտելոյ: 22 Եւ ի խաւսս մատուցեալ ի լերինն ընդ Աբրահամու՝ զերկուս պատանիս իւր՝ զհրեշտակս մարդկակերպեալս՝ ի Մոդոմ առ գեղեցիկ ասպնջականն՝ առ Ղովտ, արձակէր: 23 Եւ հրացուցեալ եւ չայայեալ զհրեշտակն ի մորենուջն, ի մարդկեղէն բարբառ ածեալ՝ տայր ընդ նախընծայացելոյ առնն Աստուածոյ՝ ընդ Մովսեսի, խաւսել: 24 Եւ այրակերպեալ զգաւրավարն իւր՝ զՄիքայել, գաւրագլխին իւրում Յեսուայ, ի դաշտին ցուցանէր: 25 Եւ առաքեալ հրեշտակ ի տուն Մանովէի խաւսել ընդ նմա, մարդկաւրէն ընծայեցուցանէր: 26 Եւ երբեք երբեք զրեթե մարդացեալ իսկ՝ բերան ի բերան, ձեռն ի ձեռն ընդ բարեկամին իւրում՝ ընդ Մովսեսի, խաւսէր: 27 Եւ առնն թագաւորի ըստ սրտի իւրում գտելոյ, թախծելոյ ի հարուածոցն, հրեշտակ ի կերպարանս մարդոյ, սուսեր ի ձեռն, ցուցանէր: 28 Եւ Եգեկիէի հրատեսիլ եւ բոցալեզու ի կառս, ազգի ազգի կերպարանաւք յաւդեալ, եւ կառավար մարդկակերպարան երեւեցուցանէր, եւ քերորէս ազգի ազգի գազանաւք յաւդեալ եւ ձեռն ձգեալ, իբրեւ զմարդոյ, քրորէի, ի միջոյ քրորէից ցուցանէր: 29 Եւ իւր իսկ երբեմն իբրեւ զհինաւրեայ, երբեմն իբրեւ զմատաղաւրեայ, վասն այլ եւ այլ տեսչութեանց կերպարանեալ՝ ցանկալոյ առնն երեւէր: 30 Եւ այնպէս իւր եւ իւրոց ծառայիցն նոյնգունակ երեւելով զառաւել սիրոյն, զոր ընդ մարդոյն ունէր, յայտ առնէր: 31 Այս ամենայն ասացաւ, զի ցուցցի, թե որ ինչ երեւի, մարմնաւոր է, եւ որ ինչ ոչ երեւի՝ անմարմին:

32 Եւ ի մարմնաւորացն եւն, որ թանձրամարմինք են, եւ եւն, որ՝ անաւսրամարմինք, որպէս Առաքեալ ասէ, թե *այլ մարմինք երկնաւոր աց են, եւ այլ մարմինք՝ երկրաւորացս*. երկրաւորաց՝ մարդկան եւ անասնոց, թռչնոց եւ սողնոց, եւ երկնաւորաց՝ արեգական եւ լուսնոյ եւ աստեղաց, եւ զի գնոցանէ ասէ եւ ոչ զհրեշտակաց, անդէն գնովիմբ ածեալ՝ ասէ, թե *Այլ փառք արեգական են, եւ այլ փառք՝ լուսնի*:

33 Եւ միանգամայն իսկ ասացեալ՝ թե որ ինչ ի զգայնոցս շաւշափի կամ զննի կամ ազդի, այն մարմնաւոր է, եւ որ զգայնոց ոչ ազդի՝ անմարմին: 34 Նուրբ է տարր լուսոյ, այլ զի ակամբ զննի, մարմնաւոր է: 35 Նուրբ է տարր աւդոյ, այլ ցրտութեամբն ազդի մարմնոյ, մարմնաւոր է: 36 Նուրբ է տարր հրոյ, այլ զի ջերմութեամբն ազդի մարմնոյ, մարմնաւոր է. նոյնպէս եւ՝ ջրոյ, որ քան զկէսն նրբագոյն է եւ քան զթեթեւսն՝ թանձրագոյն:

[ԻԴ.]

1 Եւ արդ, քանզի անմարմինք են հրեշտակք եւ դեւք, յայն ասկա եւ ծնունդք ոչ գոն նոցա:

2 Այլ ասեն՝ չամբարուաց ծնունդք են եւ մեռանիներ:

3 Նախ զայն տեսցուք, թե բնաւ գուցեն այլ ինչ արարածք բանաւորք քան զհրեշտակս եւ զդեւս եւ զմարդիկ, եւ ապա եկեսցուք յայնր ի քնին, թե իցեն ի դիւաց կէսք մարմնաւորք, եւ կէսք՝ անմարմինք:

4 Չի չիք ինչ արարած բանաւոր արտաքս քան զայս երիս ջոկս՝ զհրեշտակաց, զդիւաց եւ զմարդկան, յամենայն աստուածատուր Գրոց եւ ի բնութենէ արարածոց յայտնի է:

5 Բայց թեպէտ եւ ասին ինչ անուանք ի Գրոց յուշկապարկաց կամ համբարուաց կամ պարկաց, ըստ կարծեաց մտաց մարդկան ասին եւ ոչ՝ ըստ բնութեան, քանզի դիւաց է կերպարանս կերպարանս ցուցանել, եւ մարդիկ ըստ կերպարանացն անուանս դնեն. որպէս յորժամ քաղաքք եւ գեւղք

աւերեացին, եւ անդ դէք բնակիցեն եւ կեդս ի կեդս յայտնիցին, եւ մարդկան ըստ կեդեաց նոցա անուանս եղեալ՝ զոմն ,յուշկապարիկե, զոմն ,պարիկե, զոմն ,համբարուե կոչիցեն, նոյնպէս եւ Գրոց ըստ մարդկան կարծեացն եկեալ՝ առ ի նշանակելոյ զաստկութիւն աւերածի աշխարհին զյուշկապարկաց ասեն բնակել յաւերական, զոր յոյն լեզու ,իշացուսե ասէ: 6 Արդ, ցուցցեն, թե գտանիցին իշացուք ի Բաբելոնի: 7 Ապա ուրեմն յայտ է, եթե անուանք առանց անձանց են յուշկապարկաց եւ իշացուց, եւ Գիրք ըստ սովորութեան մարդկան կարծեաց եկեալ՝ նոյնպէս անուանեցին առ ի զաւերն Բաբելոնի նշանակելոյ, իբրեւ զծովացուլն, զոր ի կովէ ելեալ ասեն, եւ զպայն իմն՝ ի մարդկանէ եւ զառլեզն՝ ի շանէ: 8 Եւ այն ոչ եթե անձինք ինչ են, այլ անուանք զբան գտանաց եւ բաշաղանք մոլորելոց մտաց ի դիւաց, զի ի մարմնաւորէ աներեւոյթ ինչ ոչ ելանէ, որպէս ոչ յաներեւոյթ իմեքէ՝ մարմնաւոր: 9 Ոչ երբեք ի մարդկանէ ելեալ պայն՝ եթե *երեսս արարած իցէ՞*, եւ ոչ ի կովուց ծովացուլն ելեալ, եթե ի ծովակս բնակիցէ, զի մարմնաւորի չէ հնար, թե ի ջուրս կեցէ, որպէս ոչ՝ ջրականին, թե ի ցամաքի կեցէ. եւ ոչ ի շանէ ինչ ելեալ, եթե ընդ աներեւոյթ զաւրութիւնս ինչ կեցէ, եւ յորժամ վիրաւոր որ, անկեալ ի պատերազմի, դնիցի, թե լիզիցէ եւ ողջացուցանիցէ. այլ, ամենայն առասպելք են եւ պառաւաց դրոշիւք եւ մանաւանդ թե՛ ի դիւաց իսկ մոլորութենէ:

[ԻԵ.]

1 Այլ եւ վիճեալ եւս՝ պնդին ի բանիցն վերայ:

2 Մին ասէ, թե ի մերում գեաւդ ծովացուլ զկով գործեաց, եւ զգոչիւնն հանապազ մեք լսեմք ամենեքեանէ:

3 Եւ միւսն ասէ. ,Չպայն իսկ իմ աչաւք տեսեալ էե:

4 Մի՛թե եւ զարալիզէն եւս որ կարիցէ ասել, թե եւ զայն ուրուք տեսեալ իցէ: 5 Եւ եթե յառաջին ժամանակսն արալեզք լիզէին զվիրաւորս եւ ողջացուցանէին, արդ ընդէ՛ր ոչ լիզիցեն եւ ողջացուցանիցեն. ոչ՝ նոյն պատերազմուք են, եւ նոյնպէս վիրաւորք անկանին: 6 Այլ ,Յայնժամ,և ասեն,և դիւցագուք էինէ:

7 Եւ մեք զդիցն իսկ պահանջեսցուք ի նոցանէ. մարմնաւորք էին արդեաւք դիքն, թե՛ անմարմինք: 8 Եթե մարմնաւորք էին, յայտ է, եթե մարդիկ էին, եւ զմարդկան ուրուականս ի պաշտան առեալ՝ ,դիսե անուանեն: 9 Ապա եթե անմարմինք էին, չէր մարթ անմարմնոցն ընդ կանայս մարմնաւորս ամուսնանալ, զի եթե այնմ հնար ինչ էր, ոչ երբեք դադարէր Սատանայ ի կանաց սատանայածինս ծնուցանել, զի որ անմարմին որ է, նա եւ անսերմն է, վասն զի սերմն մարմնաւորաց է եւ ոչ՝ անմարմնոց, եւ առանց սերման ի կնոջէ ծնանել միումն եւեթ մարթ եղեւ, որ արարիչն է բնութեան մարմնոյ եւ որպէս կամեցաւ. կարող եղեւ ի կուսէ ծնանել առանց ամուսնութեան: 10 Ուստի ամենայն իմաստնոց արտաքնոց յիւրաքանչիւր դիցն տկարութիւն հայեցեալ՝ չիշխեցին ասել, թե ի կնոջէ որ առանց ամուսնութեան ծնաւ:

11 Եւ որպէս ոչ գոն ծնունդք դիւաց, նոյնպէս եւ ոչ՝ մահ:

12 Թէպէտ եւ անմահ բնութեամբ աստուածութիւնն եւեթ է, որ մշտնջենաւորն է եւ ոչ յումեքէ առեալ սկիզբն լինելոյ, այլ եւ սկզբնաւորացն եւ բանաւորաց պարզելեաց աննախանձ զանմահութիւն. զհրեշտակաց եւ զդիւաց ասեմ եւ զոգուոց մարդկան, յորոց մարդիկ, քանզի յերկուց բնութեանց են՝ ի մարմնաւորաց եւ յանմարմնոց, յիրաւի սերին ծննդեամբ եւ զան յանումն ամուսնութեամբ եւ մեռանին մարմնովք եւ ոչ՝ ոգւովք վասն պատուիրանազանցութեանն: 13 Այլ հրեշտակք եւ դէք ո՛չ յաւելուած ծննդեամբ առնուն եւ ո՛չ՝ պակասութիւն մահուամբ, այլ որպէս հաստատեցանն, նոյնպէս եւ նովին թուով կան առանց յաւելուածոյ եւ նուազութեան:

14 Եւ ոչ այլ ինչ արարած գոյ, որ կարիցէ ի կերպարանս կերպարանս լինել, որպէս զվիշապացն եւ զնհանգացն համբաւեն, այլ՝ միայն հրեշտակք եւ դէք, որ կարող են զաւղս գնդել եւ պարզել եւ ազգի ազգի կերպարանս երեւեցուցանել:

15 Այլ եւ ,Վիշապք,և ասեն,և եւ նհանգք կեղծս ի կեղծս լինինէ, յորոց մին անձնաւոր է, եւ միւսն ոչ անձնաւոր:

16 Վիշապն, որ մարմնաւոր է, զիւր կերպարանսն ոչ կարէ փոխել, զի եթէ հնար ինչ էր մարմնաւորաց զկերպարանս փոփոխել, նախ մարդ, որ առաւել քան զնոսա է, փոխէր զկերպարանսն, յի՛նչ եւ կամէր: 17 Այլ որպէս մարդոյ չէ հնար փոխել ի կերպարանս ինչ, յոր եւ կամիցի, նոյնպէս եւ ոչ վիշապին:

18 Նա՛, եւ ոչ ն հանգ ինչ անձնաւոր գոյ, բայց եթէ դեւ ի տեղիս բնակեալ իցէ եւ մերթ կերպարանիցի եւ մերթ վնաս գործիցէ:

19 Եւ ոչ վիշապք զտոհմականս արդեանց կրեն, եւ ոչ գրաստ գոյ նոցա, եթէ զարդիւնս ի կալոց ուրեք կրիցեն, եւ ի գուր է ,Կա՛, կա՛լեն ասել ումէք ի կալս եւ ոչ՝ ,Ա՛ռ, ա՛ռե, զի վիշապն, որ՝ ինքն, գրաստ է այնու, զի անասուն եւ անխաւսունն է, զիա՛րդ, որ՝ ինքն, գրաստ է, զայլ գրաստ վարիցէ:

20 Զի վիշապի այլ ազգ ինչ բնութիւն չէ, եթէ ոչ՝ աւճի, այն յայտ իսկ է, եւ զաւճ յաղթանդամ կամ զգագան ինչ ծովածին կոչեն Գիրք .վիշապե. որպէս զմարդ յաղթանդամ ,հսկայե անուանեն, նոյնպէս եւ զաւճ ցամաքային անճոռնի եւ զգագանն ծովական լեռնաճեւ, զկիտացն ասեմ եւ զդելփինաց, .վիշապսե անուանեն ըստ այնմ, թէ *Դու ջախջախեցեր զգլուխ վիշապացն ի վերայ ջուրց եւ ետուր կերակուր ժողովորոց Եթեռ պացոց*: 21 Տեսանես, զի զձկունս մեծամեծս ծովածինս .վիշապսե կոչեն Գիրք, եւ յայտ անտի է, թէ զձկանց ասէ, այնու եթէ ,Ետուր կերակուր ազգաց Եթեռպացոցն, թեպէտ եւ աստ այլք ի Սատանայ առակեցին զվիշապն, որպէս եւ՝ զայն, զոր Յովբն գրեալ է: 22 Եւ այլ ինչ ոչ են վիշապք, բայց՝ կա՛մ աւճք մեծամեծք ցամաքայինք, կա՛մ ձկունք անարիք ծովականք, զորոց ասեն, թէ ,լեռնաբերձք, մեծամեծք ենե, եւ որս եւ կերակուր նոցա մանր ձկունք են, որպէս աւճից մեծամեծաց՝ մանր մանր ինչ ճճիք կամ անասունք:

23 Եւ ոչ որս երբեք որպէս մարդկան արարեալ վիշապաց կամ առնիցեն: 24 Եւ ոչ տաճարք իբրեւ մարդկան են նոցա ի բնակութիւն: 25 Եւ ոչ զոք ի թագաւորագգեաց եւ ի դիւցազանց ունին կապեալ առ իւրեանս կենդանի, զի կենդանիք ի մարմնաւորաց երկուն եւերթ կան՝ Ենովք եւ Եղիա: 26 Այլ որպէս զԱղեքսանդրէ խաբէին դեւք, կենդանի կայցէ, որոց ըստ եգիպտական հնարողութեանն կապեալ արկեալ կախարդանաւք զդեւ ի շիշ՝ կարծեցուցանէին, թէ Աղեքսանդրոս կենդանի իցէ եւ մահ խնդրիցէ, եւ զալուստն Քրիստոսի խայտառակեաց զխաբէութիւնն եւ երարձ ի միջոյ զգայթակղութիւնն, նոյնպէս եւ մոլորութիւնն դիւաց խաբեաց զդիւցապաշտս Հայոց, եթէ զոմն Արտաւազդ անուն արգելեալ իցէ դիւաց, որ ցայժմ կենդանի կայ եւ նա ելանելոց է եւ ունելոց զաշխարհս, եւ ի սնտոի յոյս կապեալ կան անհաւատք, որպէս եւ՝ Հրեայք, որ ի գուր ակնկալութիւն կապեալ կան, եթէ Դաւիթ գալոց է շինել զԵրուսաղէմ եւ ժողովել զՀրեայս եւ անդ թագաւորել նմա նոցա: 27 Եւ այնպէս ջանայ Սատանայ, զի զամենայն ոք ի բարւոք ակնկալութենէ վրիպեցուցէ եւ ի սնտոի յոյս կապիցէ. մեծացուցանէ յաչս մարդկան զվիշապս, զի յորժամ ահագինք երեւեսցին ոմանց, առնուցուն զնոսա ի պաշտաւն. կարծեցուցանէ, թէ եւ նհանգք ինչ իցեն գետոց, եւ՝ շահապետք վայրաց. եւ յետ կարծեցուցանելոյ ինքն կերպարանի կա՛մ ի վիշապի կերպարանս, կա՛մ ի ն հանգի իմն եւ ի շահապետի, զի այնու զմարդն յիւրմէ արարչէն թիւրեցէ:

28 ...՞ զի եթէ էր ինչ նհանգն անձնաւոր, ոչ երբեմն ի կնոջ կերպարանս երեւէր եւ երբեմն փոկ լինէր եւ դաւորորաց ընդ ոտս անկեալ՝ հեղձուցանէր, այլ կամ կինն կին կայր, կամ փոկն՝ փոկ: 29 Նոյնպէս եւ, զոր ,շահապետ վայրացե կոչեն, ոչ մերթ մարդ երեւէր եւ մերթ՝ աւճ, որով եւ զաւճապաշտութիւնն հնարեցաւ յաշխարհ մուծանել: 30 Նոյնպէս եւ վիշապն ոչ մի անգամ աւճաճեւ երեւէր եւ միւս անգամ՝ մարդկակերպ, որպէս յառաջագոյնն իսկ ասացաւ, թէ որ մարմնաւոր ինչ է, յայլ կերպարանս չկարէ փոխել: 31 Այլ թէ ի կալս ջորիք եւ ուղոք երեւիցին, դիւաց կերպարանք են այն եւ ոչ՝ վիշապաց: 32 Եւ եթէ ի դաշտս երագագանք ձգիցին, եւ հեծեալք իբրեւ զմարդիկ զհետ երեւոյ արշաւիցեն, կեղծիք դիւաց են, եւ ոչ՝ ճշմարտութիւն ինչ իրաց: 33 Եւ եթէ ի գետս ի կանաց ինչ ի կերպարանս երեւիցին, Սատանայի կերպարանք են, քանզի նհանգ ինչ անձնաւոր չիք:

34 Եւ ոչ ի մարդ իբրեւ զդէւ մտանէ վիշապ, որպէս ոմանք ի շչելոյ դիւահարին կարծեցին, քանզի մարմնաւորի ի մարմնաւոր չէ հնար մտանել: 35 Եւս. եթե բառնայցի, ոչ եթե՝ եզամբք ինչ անուանելովք, այլ՝ ծածուկ զարութեամբ իւիք, յԱստուածոյ հրամանէ, զի մի շոգին մարդոյ կամ անասնոյ մեղանչիցէ, որպէս, որ .բասիլիսկոսեն կոչի, ազգ ինչ աւձից հայելով միայն սատակէ գմարդ կամ զանասուն. ուստի յորժամ ի ջրհորս գտանիցի, ճրագ առեալ՝ իջանեն ի ներքս ըմբռնել, զի հայեցեալ ընդ ճրագն՝ ոչ մեղանչիցէ մարդոյն աւձն:

[ԻԶ.]

1 Այլ մէք ըստ Գրոց սրբոց՝ զհրեշտակս արբանեակս գիտեմք յաւգնականութիւն մարդկան. ազգաց եւ թագաւորութեանց ըստ այնմ, զոր ասեն, թե *Կացոյց սահնանս ազգաց ըստ թուոյ հրեշտակացն Աստուածոյ*: 2 Եւ դարձեալ այնու, զոր ասէ յԱւետարանի, թե *Մի՛ արհամարհէք զմի ի փոքրկանց, զի հրեշտակք նոցա հանապազ տեսանեն զերեսս Հաւր իմոյ, որ՝ յերկինս*, այսպէս իմն երեւի, թե իւրաքանչիւր մարդոյ հրեշտակ առանձինն պահապան կայցէ, թեպէտ եւ այլք զաղաթից կարծեցին ասացեալ ի Տեառնէն, որպէս թե աղաւթք նոցա, որ հանապազ մտանեն առաջի Աստուածոյ, կոչին .հրեշտակք: 3 Այլ եւ Առաքեալ ասէ. *Ո՛չ ամենեքեան հոգիք հարկատրք են, առաքելացոք ի սպասարդութիւն վասն այնոցիկ, որ ժառանգելոցն են զփրկութիւն*, որ ի հարկի նմա կան եւ փրկութեան սատարք մեզ լինին:

[ԻԷ.]

1 Այլ .Թե Սատանայ Է.և ասեն,և գրգռիչ չարեաց, յայլս արարածոցն ընդէ՛ր մաղթ զերկրպագութիւն հեթանոսութեան եւ ոչ յինքն միայն կորզիցէ:

2 Չի բամբասեալ ի չարութիւն Է Սատանայ, այն ամենեցուն յայտնի է: 3 Արդ, եթե իւր միայն ինդրէր զպաշտաւենն, վաղվաղակի խրտուցանէր զպաշտաւենեայն իւր այնու, զի չար եւ չարչարիչ կարծիցի նոցա: 4 Այլ յաւժարեցոյց զկէսսն լուսաւորաց երկիր պագանել եւ զայլս՝ աւոյն եւ հրոյ, երկրի եւ ջրոյ եւ հասակաց եւ փայտից եւ քարանց, մինչեւ աւձից եւ զագանաց եւ ճնեաց անգամ, զի միայն գնախանձն, զոր ի մտի եղեալ էր գոռալոյ ընդ մարդոյն, կատարեսցէ: 5 Եւ արդ, մի ինչ վերտեսցին, որ արարածոցն երկիր պագանեն, թե զՍատանայի զկամս ոչ առնիցեն, զի արարածոց պաշտաւն մատուցանելոյ վարդապետ այլ ոք չէր, բայց միայն՝ Սատանայ:

6 Եւ արդ, զիա՛րդ կարիցեն նզովել զՍատանայ, որք զկամս նորա կատարեն, զի եթե որք զճշմարիտն Աստուած պաշտեն եւ վարուք ինչ զեղծիցին, բամբասին յաստուածական բարբառոյն, թե *Խոստանան զիտն զԱստուած եւ գործովք իւրեանց ուրացեալ են ի նմանէ*, որչափ եւս առաւել նոքա առանց պատասխանատուութեան են, որոց առեալ զպաշտաւն ճշմարտին՝ անշնչոց եւ անմոնչոց արարածոցն մատուցանիցեն:

[ԻԸ.]

1 Բայց թեպէտ եւ պէս պէս զինուք վառեցաւ թշնամին արդարութեան՝ Յունաց իմաստնոցն կարծեցուցանել, թե նիւթ ինչ միշտ առընթերակաց կայր Աստուածոյ, ուստի զարարածսն արար, եւ քանզի նիւթոյ անուն ի նոցա լեզու ի .մրուրե մերձ է, վասն այնորիկ զչարեացն սկիզբն անտի կարծեցին, եւ Պարսից քէշին գտիչք առ ի տարակուսելոյ, թե ուստի՛ չարիքն լինիցին, ընդ նոյն արահետս վրիպեալք ի ճշմարտութենէն՝ զնոյն բաջադանս այլովք պատմութեամբք կարկատեցին, որպէս թե ի միոջէ՛ ի հաւրէ, երկու որդիք ծնան, մին՝ բարի եւ բարեաց արարիչ, եւ մին՝ չար եւ չարեաց գործաւն, ի նոյն խարափ անկեալ եւ աղանդոցն, զոր թշնամին իբրեւ գործմն ի մէջ ցորենոյ սերմանեաց, զի կէսքն երիս արմատս դնէին՝ Բարոյն եւ արդարոյն եւ Չարի, եւ այլքն՝ երկուս՝ Բարոյն եւ Չարի, եւ ոմանք՝ եւթն, եւ արդ, Եկեղեցւոյ Աստուածոյ գործ այն է՝ զարտաքինսն իրաւք ճշմարտութեան, առանց Գրոց յանդիմանել եւ զկարծեալսն ներքինս եւ ոչ ճշմարտեալս Գրովք սրբովք յանդիմանել:

2 Չհիւղեայն կարծիս, որովք Յոյնքն մոլորեցան, բաւական համարեացուք առաջնոց բանիցն յանդիմանութեամբ վճարել եւ ընդ Պարսից քէշին գտաւդս, ապաւինեալ ի շնորհսն Աստուածոյ՝ մատիցուք ի պայքար:

II

[Ա.]

1 Մինչ չեւ բնաւ էր ինչև ասենև ո՛չ երկինք եւ ո՛չ երկիր եւ ո՛չ այլ ինչ արարածք, որ յերկինս կամ յերկրի, Չրուան ոմն անուն էր, որ թարգմանի .բախտե կամ .փառքե: 2 Չհազար ամ յաշտ արար, զի թերևս որդի մի լինիցի նմա, որում անուն՝ Ռոմըզդ, որ գերկինս եւ գերկիր եւ զամենայն որ՝ ի նոսա, առնիցէ: 3 Ետ հազար ամի յաշտ առնելոյ սկսաւ ածել զմտաւ: 4 Ասէ. .Աւգուտ ինչ իցէ՞ յաշտս, զոր առնեմ, եւ լինիցի՞ ինձ որդի Ռոմիզդ, եթե՞ ի զուր ինչ ջանայցեմ: 5 Եւ մինչ դեռ նա զայս խորհէր, Ռոմիզդ եւ Արիմն յղեցան յարգանդի մաւր իւրեանց, Ռոմըզդն՝ ի յաշտն առնելոյ, եւ Արիմն՝ ի յերկուսնաւոյ անտի:

6 Ապա իմացեալ Չրուանայ՝ ասէ. .Երկու որդիք են յորովայնի անդ. ո՛ր որ ի նոցանէ վաղ առ իս հասցէ, զնա թագաւոր արարիցէ:

7 Եւ ծանուցեալ Ռոմըզդի զխորհուրդս հաւրն՝ յայտնեաց Արիմենին: 8 Ասէ. .Չրուան՝ հայր մեր, խորհեցաւ, թե ո՛ր որ ի մէնջ վաղ առ նա երթիցէ, զնա թագաւորեցուցէ: 9 Եւ զայն լուեալ Արիմենին՝ ծակեաց զորովայնն եւ էլ, եկաց առաջի հաւրն: 10 Եւ տեսեալ զնա Չրուանայ՝ ոչ զհտաց, եթե ո՛ր որ իցէ: 11 Եւ հարցանէր, եթե .Ո՞վ ես դու: 12 Եւ նա ասէ. .Ես եմ՝ որդին քո: 13 Ասէ ցնա Չրուան. .Իմ որդին անուշահոտ եւ լուսաւոր է, եւ դու խաւարին եւ ժանդահոտ ես: 14 Եւ մինչ դեռ նոքա զայս ընդ միմեանս խաւսէին, ծնեալ Ռոմըզդի ի ժամու իւրում լուսաւոր եւ անուշահատ՝ եկն, եկաց առաջի Չրուանայ: 15 Եւ տեսեալ զնա Չրուանա՝ զհտաց, եթե Ռոմըզդ որդի նորա է, վասն որոյ զյաշտն առնէր: 16 Եւ առեալ զբարսմունսն, զոր ի ձեռին իւրում ունէր, որովք զյաշտն առնէր, ետ ցՌոմիզդ: 17 Ասէ. .Յայժմ ես վասն քո յաշտ առնեի, յայսմ հետէ դու վասն իմ առնիցես:

18 Եւ ի տալ Չրուանայ զբարսմունսն ցՌոմըզդ եւ աւրինել զնա՝ մատուցեալ Արիմենի առաջի Չրուանայ՝ ասէ ցնա. .Ո՛չ այսպէս ուխտեցեր, թե Ո՛ր որ յերկուց որդւոցն իմոց յառաջ առ իս հասցէ, զնա թագաւոր արարիցէ:

19 Եւ Չրուանն առ ի չքելոյ զուխտն ասէ ցԱրիմենն. .Ա՛յ, սո՛ւտ եւ չարագո՛րծ, տուեալ լիցի քեզ թագաւորութիւն ինն հազար ամի եւ զՌոմըզդ ի վերայ քո արքայ կացուցեալ: 20 Եւ յետ ինն հազար ամի Ռոմըզդ թագաւորեցէ եւ զինչ կամիցի առնել, արասցէ:

21 Յայնժամ սկսան Ռոմըզդ եւ Արիմենն առնել արարածս: 22 Եւ ամենայն ինչ, զոր Ռոմըզդն առնէր, բարի էր եւ ուղիղ, եւ զոր ինչ Արիմենն գործէր, չար էր եւ թիւր:

[Բ.]

1 Այսպիսի անհաւատ եւ դանդաջանաց բանից, տխմարաց մտաց կարկատելոց, չէր պարտ ամենեւին, բնաւ եւ առնել պատասխանի, զի բաւական էր իւրեանց իսկ անմտութիւնն յանդիմանել զնոսա անդստին ի նոցին բանից, որ ընդ միմեանս կռուին եւ միմեանց հակառակ են: 2 Բայց քանզի այսու իմն մեծարոյ երեւին առաջնորդք քէշին իւրեանց հնազանդեցելոցն եւ խեղդ ընդ անձն արկեալ՝ ձգեն զնոսա ի խորխորատ, հարկ է տալ պատասխանի եւ ցուցանել, թե ոչ ինչ աւելի, քան զոր Մանի, զոր ինքեանքն մորթեցին, ասեն, զի նա երկու արմատս Բարշոյ եւ Չարի, ասէ եւ զայն՝ ոչ յղութեամբ եւ ծննդեամբ, այլ ինքնակացս, միմեանց հակառակ, եւ նոքա զնոյն ասեն տենչանաւք Չրուանայն, յղութեամբ եւ ծննդեամբ: 3 Եւ եթե նոյն քէշ է երկոցունց, ընդէ՞ր ատիցեն մոգք զզանդիկս, եթե ոչ՝ զի վարուքն զատ են ի միմեանց, թեպէտ եւ կերպարանաւք եւ ոչ՝ ճշմարտութեամբ, այլ ի քէշին մի են երկոքեան. նոքա՝ երկարմատեանք, եւ սոքա՝ նոյնպիսիք, նոքա՝ արեւապաշտք, եւ սոքա՝ ծառայք արեգական, նոքա ամենայն անշնչոց շունչ կարծեն, եւ սոքա նոյն աւրինակ զնոյն իմանան: 4 Բայց զի

Մանի կամեցաւ վերագոյն քան գնոցայն կեղծեալք վարս ցուցանել, թե ամենեւին իսկ ազատ ի կարեաց ցանկութեանց իցէ. եւ ոչ՝ քան գնոցայն միայն, այլ եւ՝ քան զամենայն քէշից. ուստի յանդիմանեալ յաղջկանց խտրտելոյ՝ մորթագերծ մահուամբ պակասեցաւ ի կենաց: 5 Որով յայտ է, թե վարուք եւ եթ մեկնեալ են ի միմեանց, զի նոքա կերպարանողք են. եւ սոքա՝ զեղիսք եւ յայտ յանդիման անձնադիւրք, այլ կրաւնիւք՝ նոյնք եւ նոյնպիսիք:

[Գ.]

1 Արդ, մեր թողեալ գնոսա՝ հարցցուք զոսա. Չրուանն, զոր յառաջ քան զամենայն ինչ ասեն, կատարեալ՝ ոք էր, թե անկատար: 2 Եթե ասիցեն, եթե կատարեալ էր, լուիցեն, եթե կատարեալն յումէ՞ կարաւտանայր խնդրել որդի, որ գայցէ եւ զերկինս եւ զերկիր առնիցէ, զի եթե կատարեալ էր, ինքն իսկ կարող էր առնել զերկինս եւ զերկիր: 3 Ապա եթե անկատար էր, յայտ է, թե էր ոմն ի վեր քան զնա, որ զնորա թերակատարութիւնն լնուլ կարէր: 4 Եւ եթե էր ոք ի վեր քան զնա, նմա պարտ էր առնել զերկինս եւ զերկիր եւ զամենայն, որ ի նոսա, առ ի ցուցանելոյ զիւր զբարերարութիւնն եւ զաւրութիւն, եւ ոչ Չրուանայ որդի շնորհել, որ զերկինս եւ զերկիր եւ զամենայն, որ՝ ի նոսա, առնիցէ:

5 Այլ ասեն. Փառաց առնէր զյաշտն:

6 Հարցցուք. փառքն յումեքէ՞ աջողեալ էին նմա, թե վասն զի մշտնջենաւորն էր, փառաւոր էր: 7 Եթե յումեքէ պարգեւեալ էին նմա փառքն, հարկ է կարծել, եթե էր ոմն ի վեր քան զնա, զաւրագոյն եւ փառաւորագոյն, ուստի ի նա փառքն հասին: 8 Ապա եթե չէր ոք ի վեր քան զնա, ի զուր էր զյաշտն հազարամեան առնել, զի փառքն ոչ եթե անձնաւոր ինչ են, այլ ի յաջողութենէ ուրուք անուանին փառք. որպէս ի չաջողութենէ ուրուք անուանի թշուառութիւն, եւ երկոքին ի դիպաց արգասիք են եւ ոչ՝ անձանց հաստատութիւնք:

9 Եւ այլ եւս՝ զի, եթե արեգակն եւ լուսին չեւ եւս էին լեալ, որով ժամքն եւ աւուրք եւ ամիսք եւ տարիք կարգին, հազար ամն ուստի՞ երեւէր, զի չէին ի միջի լուսաւորքն, որ զթիւ աւուրց եւ ամսոց եւ տարեաց կարգէին. այլ յայտ է, թե անմտութեամբ լի են բաջադանքն:

10 Դարձեալ. թե երկինք եւ երկիր եւ որ՝ ի նոսայն, չէին, ո՞ւր առնէր զյաշտն կամ իւ՞: 11 Յորժամ երկիր չէր, եւ ոչ՝ տունկք ինչ, որ՝ ի նմանէ. զբարսմունսն ուստի՞ գտանէր՝ ունել ի ձեռին կամ բնաւ զի՞նչ իսկ յագէր. զի անասունք չեւ եւս էին արարեալ:

12 Եւ որ քան զամենայն անմտագոյն է, զհազար ամ, ասեն, յաշտ արար եւ յետ հազար ամին յերկուացաւ: 13 Ասէ, թե .Լինիցի՞ ինձ որդի Ռոմըզդ եւ եթե չլինիցի՞, եւ ի զո՞ւր ինչ վաստակիցիմն: 14 Եւ այնու ցուցանեն, եթե տկար էր Չրուանն եւ կարաւտ եւ առանց զիտութեան: 15 Եւ պատճառք չարեացն նոյն է, եւ ոչ՝ Արհմնն, զի եթե նորա չէր յերկուացեալ, որպէս ասենն, Արհմնն ոչ լինէր, զոր չարեացն արարիչ համբաւեն, այլ ինքն երկմտեաց, որ անհաւատն է եւ լի անկարգութեամբ, զի ոչ երբեք ի միջէ աղբերէ երկու բղիամունք ելանեն, մին՝ քաղցր, եւ միւսն՝ դառն, եւ ոչ՝ ի միջէ ծառոյ՝ երկու պտուղք, մին՝ անոյշ, եւ մին՝ դաժան: 16 Արդ, եթե քաղցր զիտեն զՉրուանն, ոչ պարտին զդառն պտուղն՝ զԱրհմնն, ի նմանէ համարել, եւ եթե դառն հաշուին, չէ պատշաճ զքաղցր պտուղն՝ զՌոմըզդ, ի նմանէ դնել: 17 Եւ ի դէպ ելանէ նոցա աստուածական բարբառն, որ ասէ. *Կա՛մ արարէ՞ք զժառն քաղցր եւ զպտուղ նորա՛ քաղցր, եւ կա՛մ արարէ՞ք զժառն դառն եւ զպտուղ նորա՛ դառն, զի ի ծառոյ անտի պտուղն իւր նանասի:*

18 Եւ եթե արարածք յիւրաքանչիւր յաւրինաւածս կան եւ երբեք զսահմանաւքն եղելովք նոցա ոչ անցանեն, ո՞րչափ եւս առաւել Չրուանն, եթե մշտնջենաւոր ոք էր եւ արարածս առնելոյ հնարս խնդրէր եթե՞ անձամբ եւ թե՞ այլով եւ թե՞ որդշովն, որպէս ասենն, պարտէր կարգ ինչ ցուցանել եւ ոչ՝ անկարգութիւն, զի ոչ երբեք տեսաք, թե կովք էշս ծնան, եւ էշք՝ եզինս, եւ ոչ՝ զայլք՝ մաքիս, եւ ոչ՝ մաքիք՝ աղաւեսս, եւ ոչ՝ առեւծք՝ ձիս, եւ ոչ՝ ձիք՝ աւձս: 19 Բայց միայն մի ինչ ծնունդ է, զոր մարդիկ հնարեցան արտաքոյ կարգաց բնութեան. ծնուցանել ի ձիոց եւ յիշոց ջորիս, եւ նոյնք անսերմն եւ անծնունդ են, զի ոչ Մատուածոյ կարգեցան, այլ ի մարդկանէ հնարողութենէ: 20 Արդ, Չրուանն եթե

արջառ էր, զկարիճն՝ զԱրիմանն, զհարոդ ծնանէր, եւ եթե գայլ էր, զգառնն՝ զՌոմըզդ, հի՛մ ծնանէր. ո՛չ ապաքէն մարդկան մտաց բաջադանք են:

21 Չի եւ Չրուանն իսկ մարդ լեալ է, այր մի քաջ առ Տիտանաւքն, եւ որպէս սովոր են Յոյնք եւ Արիք եւ ամենայն ազգք հեթանոսաց զքաջս առ դիւցազունս ունել, հայեցեալ ընդ այն քէշակարկատին Պարսից՝ թե .Որովհետեւ մարդիկ աշխարհիս գնա առ աստուածս ունին, եւ զերկնից իսկ եւ զերկրի եւ զամենայն արարածոց արարչութիւն ի նմանէ կարծեցուցիցէ:

22 Եւ զի ճշմարիտ է բանս, յայտ անտի է, զի մարդկաւրէն բարութ զքէշն կարկատէ եւ յողութամբ եւ ծննդեամբ զկրաւնսն կցկցէ, զի նախ երկուց արարչաց՝ զԲարշոյ եւ զՉարի, ի միոջէ հաւրէ զծնունդսն համբաւէ եւ ապա մայրենի եւ քուրական առականաւք զարարած յուսաւորացն մուծանէ եւ զայն ոչ վասն այլ իրիք, այլ՝ վասն մարմնասիրութեան եւ ախորժական ցան/ութեան, քանզի հայեցեալ յազգն արիական, թե իգասէր էր, ըստ նմին՝ նորին մեղկ բարուցն, նմա արէնս կցկցեաց, զի յորժամ զաստուածոցն իւրեանց լսիցեն, թե յանարժան խառնակութիւնս մտաբերեցին, եւ նոքա նոցին նմանեալք՝ զնոյն անառակութիւնս անխտիր գործեսցեն, յորմէ աստուածականն հեռի, որ՝ ի վեր է, զի Աստուածոյ որդի ունել ոչ ամուսնութեամբ վայել է, այլ՝ մշտնջենաւորութեամբ, որպէս մտաց՝ զբան, եւ աղբեր՝ զգետ, եւ հրոյ՝ զջերմութիւն, եւ արեգական՝ զուսաւորութիւն, եւ ոչ՝ որպէս նոքայն ժողին, թե .Կարաւտեալ էր, զի որդի մի լինիցի նմա, որում անուն իցէ Ռոմըզդ:

23 Ո՛վ, մորոտութիւն. չեւ ուրեք որիդ ի միջի, եւ նա չդացելոյն եւ չծնելոյն անուն դնէր: 24 Ամենայն ծննդոց յետ ծննդեանն դնին անուանք, եւ նա զի՛արդ յառաջ քան զծնանելն դնէր նմա անուն Ռոմըզդ, բայց թե հաւատայր, թե եւ արդարեւ լինէր նմա որդի: 25 Եւ եթե հաւատայր, ընդէ՛ր երկմտեաց եւ եղեւ երկմտութեամբն պատճառ ծննդեանն Արիմանի, ուստի չարիքն յաշխարհ մտին:

26 Եւ այն են զարմանք, զի մինն ի հազարամեայ յաշտն առնելոյ հազիւ լինէր, եւ միւսն՝ յառժամայն յերկմտութենէ անտի:

27 Դարձեալ. որ զայն գիտաց, եթե երկու որդիք են յորովայնի անդ, զայն ընդէ՛ր ոչ ծանեալ, թե մին՝ բարի, եւ միւսն՝ չար: 28 Եթե գիտաց եւ ոչ եղծ զչարն, ինքն է պատճառ չարին: 29 Ապա եթե զայն չգիտաց, զի՛արդ իցէ հաւատալի, եթե զմիւսն ծանեալ. եւ եթե յայնժամ ոչ իմացաւ, յորժամ խաւարինն եւ ժանդահոտ ետես գնա, եւ յայնժամ արդեալք ոչ գիտաց: 30 Այլ ե՛ւ գիտաց, ե՛ւ ետես, ե՛ւ արար զխաւարինն թագաւոր եւ ինքն է պատճառ չարեացն այնու, զի ոչ եղծ զչարն, այլ եւ թագաւորութիւն եւս ետ նմա ինն հազար ամի: 31 Եւ ո՛ւմ թագաւորեցոյց գնա, եթե ոչ՝ բարոք արարածոցն եղելոցն յՌոմըզդայ՝ առ ի չարչարելոյ գնոսա, խառնելով ի նոսա զիւր չար արարածս:

32 Այլ եւ .ՉՌոմըզդ.և ասեն.և թագաւորեցոյց ի վերայ նորա: 33 Եթե թագաւոր նորա իցէ Ռոմըզդն, զի՛արդ զբարոք արարածսն իւր տայցէ չարչարել: 34 Եթե հայրն յորդոյն արարածս ոչ խնայեաց այնու, զի ի ձեռս չարին մատնեաց, որդին զիւրսն զի՛արդ ոչ զընդայցէ. առ տկարութեանն ինչ, թե՛ առ չարականութեան: 35 Եթե առ տկարութեան չգեմեղիցէ, ապա ո՛չ այժմ թագաւորել է նմա, եւ ո՛չ ի վախճանի, որպէս ասենն, յաղթել կարէ: 36 Իսկ եթե առ չարականութեան իցէ, գտանի, զի ոչ միայն հայրն, որ թագաւորեցոյց զչարն, է պարտ չարեաց, այլ՝ ե՛ւ որդին, որ կամակից եղեւ հաւրն եւ համարձակիչ չարին:

37 Դարձեալ. զի զթագաւորութիւնն որդոցն ետ, միում՝ զինն հազարամեանն եւ միւսումն՝ զանսպառականն, ինքն յորո՛ւմ կարգի կայցէ, զի մինչ չէրն ինչ, չէր իմիք թագաւոր, քանզի եւ ոչ արարիչ իրիք էր, եւ յորժամ որդիքն եղեն, նոքա եղեն արարիչք, ոմն՝ բարեաց, եւ ոմն՝ չարեաց, եւ նոքին՝ թագաւորք, ոմն՝ ժամանակեան, եւ ոմն՝ յախտենական, եւ մնաց Չրուանն դատարկ յարարչութենէ եւ ի թագաւորութենէ, զի արարիչ չէ. քանզի չէ իւր արարեալ, եւ թագաւոր չեղեւ, քանզի ո՛ր արարածոց լինէր թագաւոր: 38 Եւ յայտ է, թե ոչ էր երբեք Չրուանն եւ ոչ է, զի որ է ոք, կա՛մ արարիչ է, կա՛մ արարած. արդ սա՛, քանզի ո՛չ արարիչ է. ո՛չ արարած, ոչ էր երբեք նա աստուած, եւ ոչ է եւ ոչ լինի:

[Դ.]

1 Այլ Իբրեւ Չրուանն, և ասեն, և զայն ի մտի խորհեցաւ, թե Ո՛րք յորդոցն իմոց վաղ առ իս հասցէ, զնա թագաւոր արարից, զիտաց Որմըզդ եւ զխորհուրդն յայտնեաց Արհմենին: 2 Եթե զհաւրն զխորհուրդ ծանեաւ Որմըզդ, զեղբաւրն չարաճճոյ զխորհուրդ ընդէ՛ր ոչ զիտաց, թե ծակէ գորովայնն եւ ելանէ եւ յառաջէ, երթայ, առնու զթագաւորութիւնն, որ լինելոց էր առ եղեռանէ նմա եւ արարածոցն իւրոց, զի նախ՝ յառաջնումն իսկ յետս հարեալ՝ վատթարիցէ զնա, եւ ապա՝ զինն հազար ամն զեղջ եւ ապաշաւ լինիցի առ ի գար հայելոյ իւր յուղիղ յարարածսն, գոր աղաւաղեալ՝ կամակորիցէ:

3 Եւ կամ Չրուանն, որ զերկուց որդոց զյորութիւն զիտաց յորովայնի, յորժամ եկեալ՝ առաջի կայր Արհմենն՝ ընդէ՛ր ոչ ծանեաւ զնա: 4 Դարձեալ, որ զիւր որդին Որմըզդ անուշահոտ եւ յուսաւոր անդէն յորովայնին զիտէր, զմիւս որդին, թե ժանդահոտ եւ խաւարին իցէ, իբր ոչ զիտաց: 5 Ո՛չ ապաքէն յայտ է, եթե ոչ իրք հաւաստիք պատմին ի նոցանէ, այլ առասպելք կարկատունք:

6 Եւ միւսն եւս՝ որ քան զամենայն անհաւատագոյնն է, զի մին ի հազարամեայ յաշտն առնելոյ հազիւ լինէր, եւ միւսն՝ յառժամայն յերկուանալոյ անտի:

7 Եւ եթե ի յերկուանալոյ անտի եղեւ Արհմենն որդի, ոչ պարտէր զնա իւր որդի կոչել, զի եթե իւր որդի էր, նմին նման գոյր եւ նոյնպիսի. կա՛մ թե բարի էր՝ բարի, եւ կա՛մ թե չար էր՝ չար: 8 Մի՛թե եւ նոյնպէս հայրն՝ Չրուան, ե՛ւ բարի էր արդեաւք, ե՛ւ՝ չար, եւ ի բարոք երակէն նորա բարոք որդին եղեւ, եւ ի չար մայրէն նորա՝ չարն: 9 Եւ եթե այնպէս ինչ ոչ էր, ապա եւ ոչ նա զչարն իւր որդի կոչէր եւ ոչ թագաւորութիւն տայր նմա. այլ թե ինքն բարի էր, զչարն եղծանէր եւ բարոյն տայր զթագաւորութիւնն, որով ինքն քաջանուն լինէր եւ զբարի որդին իւր՝ զՈրմըզդ, չառնէր միշտ սրտառու: 10 Այլ յայսմ ամենայնէ յայտ է, եթե ոչ երբեք լեալ է Չրուանայ հայր աստուածոց եւ ո՛չ տուիչ թագաւորութեանց:

[Ե.]

1 Դարձեալ ասեն. .Չբարսմունսն, գոր ի ձեռին ուներ, ցորդին իւր ցՈրմըզդ ետ եւ ասէ. Յայժմ ես վասն քո յաշտ առնէի, յայսմ հետէ դու վասն իմ առնիցես: 2 Արդ, եթե նա վասն նորա յաշտ առնէր, զի որդի լինիցի նա նմա, իսկ Որմըզդ վասն նորա յո՛ր սակս առնէր. մի՛ թե կասկած ինչ ուստեք էր նմա, եւ այնր աղագաւ պատռիւրէր նմա վասն իւր յաշտ առնել. մի՛ թե՛ յորմէ գորդին խնդրեաց, թե գուցէ ընդ որդոյն տալոյ զնա բաժ առնուցու: 3 Եթե այն ինչ ի մտի էր նորա, բարսմունքն ինչ ոչ կարէին աւզնել: 4 Եւ ի տալ զբարսմունսն չասաց, սա՛ թե .Դու ինձ յաշտ առնիցես, զի ցուցցէ, թե էր ոմն, որում նա վասն որդոյն յաշտ առնէր եւ որդոյն պատռիւրեաց վասն իւր նմին յաշտ առնել: 5 Եւ եթե էր որք ի վեր քան զնա եւ քան գորդին, որում զյաշտն առնէին, զնա պարտ էր իմանալ պատճառ իւրեանց եւ արարիչ ամենեցուն եւ ոչ զՉրուան՝ պատճառ Որմըզդի եւ Արհմենի եւ զնոսա՛ արարիչ չարեաց եւ բարեաց:

6 Զան Չրուանայ որդի արարիչ տայր, որ ի վեր քան Չրուանն էր, ինքն իսկ իւրովի չկարէ՛ր զերկինս եւ զերկիր, եւ որ ինչ ի նոսա՛ առնել, որպէս յառաջագոյնն ասացաւ, եւ զիւր զաւրութիւնն եւ զբարերարութիւնն ցուցանել: 7 Կամ թե յորդոյն իւրմէ յԱրհմենայ կասկած ինչ էր նմա, եւ վասն այնորիկ զբարսմունսն յՈրմըզդ տայր, զի նոքաւք յաշտ արարեալ վերագունին՝ անկասկած լինիցի, ապաքէն պարտ էր ումեք ի միջի լինել, որում զյաշտն առնէր: 8 Եւ եթե էր որք ի միջի, որում արէն էր զյաշտն առնել, ապա Չրուանն չէր մշտնջենաւոր, այլ՝ յումեքէ եղեալ: 9 Եւ պարտ է խնդրել՝ յումէ՛ նայն եղեւ, եւ ո՛վ էր, ում ինքն զյաշտն առնէր, եւ ո՛վ՝ այն, որում որդոյն հրամայեաց՝ վասն իւր յաշտ առնել, զի ոչ է մարթ ումեք սկիզբն առնուլ լինելոյ, եթե ոչ յայմէ առնուցու զլինելն, եւ Աստուած միայն կարող իցէ առնել յոչնչէ ինչ, որպէս եւ կամի: 10 Եւ արդ, ո՛վ իցէ, որ զՉրուանն արար, եթե ոչ՝ Աստուած, որում եւ զյաշտն առնէր, որ եւ որդի այնպիսի ետ նմա, զի զերկինս եւ զերկիր, եւ որ ի նոսա՛ առնիցէ: 11 Եւ այն են զարմանք, զի ինքն ոչ արար եւ որդոյն Չրուանայ կարող եղեւ տալ զառնելն: 12 Այլ .Չէր որք ի

միջի,և ասեն,և որում Չրուան գյաշտն առնէր: 13 Եթե այնպէս իցէ, եւ ոչ Չրուանն իսկ էր, եւ մեծի ծաղու արժանի է, զի չէրն չէին վասն չէին յաշտ առնէր:

[2.]

1 Այլ թե եւ բախտ եւս էր, որպէս ասենն, Չրուանն, ապաքէն ուրուք բախտ էր, եւ ո՛վ էր արդեւք՝ որ բախտն էր, զի բախտ անձնաւոր ինչ չէ, այլ՝ դէպք աջողութեան. որպէս յարդարութենէն արդարն կոչի, եւ ի քաջութենէն՝ քաջ, նոյնպէս եւ ի փառաւորութենէ անտի՝ բախտաւոր: 2 Արդ, եթե բախտ էր Չրուանն, չէր ինչ անձնաւոր. ուստի յայտ է, թե բնաւ եւ էր իսկ ոչ Չրուանն:

3 Եւ եթե, որպէս ասեն, ի յերկուանալոյ անտի յղացաւ Արիմնն, յառաջնումն իսկ պարտ էր նմա յերկուանալ, զի, թո՛ղ անդէն, ետ ընդ ետ լինէր նմա որդի, եւ ոչ՝ զհազար ամ տառապել եւ յաշտ առնել, զի որդի սակայն եղել նմա, թե՛ չար եւ եթե՛ բարի: 4 Եւ զչարութիւնն յիւրոց բարուց առ եւ ոչ՝ ի ծննդենէ անտի, քանզի չէր մարթ միում արգանդի զչարեացն գործաւնեայ եւ զբարեացն արարիչ ընդունել, զի եթե չար էր, չարին եւեթ պարտէր ասպնջական լինել, եւ եթե բարի էր՝ բարշոյն, քանզի բարին եւ չար ի միում անկանել ոչ մարթէին, որպէս զի ոչ գայլք եւ գառինք ի միոջէ արգանդէ ծնանին, զորոց զբարշոյն կողմն յՈրմըզդէ դնեն՝ զարջառաց եւ զոչխարի եւ գայլոց պիտանացուաց, եւ զչարին կողմն՝ յԱրիմնայն՝ զգայլոց եւ զգազանաց եւ զճնեաց վնասակարաց: 5 Եւ զայն ոչ զիտեն, թե որպէս զի վնասակարացն ընդ անվնասակարսն չմարթի բնակէր, նոյնպէս եւ ոչ բարշոյն ընդ չարին մարթ էր ի միում արգանդի յղենալ, զի զոր աւրինակ չէ մարթ զհուր եւ զջուր ի մի վայր առնել, թե գուցէ յոլովեալ կողմնն ապականիչ ըն/երին իւրում լինիցի, նոյնպէս եւ ոչ բարւոյն եւ չարի ի մի վայր մտանել հնար էր. ապա թե ոչ կա՛մ նա զսա ապականէր, կա՛մ սա՛ զնա:

6 Արդ, եթե ի սերմանէ իցեն որդիքն, չմարթէր միումն երկուս սերմանս հակառակ միմեանց արկանել, նա՛, եւ ոչ միում արգանդի՝ երկուս սերմանս այլ ոչ եւ այլս ընդունել, զի թեպէտ եւ բազում արք ի մի կին մերձենայցեն, այլ ոչ եթե ամենեցուն սերմանքն կռուիցին, քանզի առաջին անկեալ սերմնն զայլսն իբրեւ զաւելորդս ի բաց թքանէ: 7 Եւ զհա՛րոզ էր, զի այն արգանդ երկուս սերմանս միմեանց թշնամիս ընդունէր:

8 Եւ դարձեալ. ընդէ՛ր ոչ յաղթեաց յաշտածին ծնունդն, եւ եղել արգել յերկուական ծննդեանն, այլ իջեալ միմեանց թշնամիքն՝ հաշտութեամբ, խաղաղիկ ի միում արգանդի գառէին:

9 Նա՛, եւ հայրն եթե երկուս որդիս գիտէր յորովայնին, զմին՝ բարի եւ զմինն՝ չար, ոչ խառն ի խուռն պարտէր խոստանալ զթագաւորութիւնն, այլ՝ այնմ միայն, վասն որոյ գյաշտն առնէր:

10 Բայց ապաքէն եւ Որմըզդն մինչ չեւ ծնեալ էր, թերակատար էր. եւ զհա՛րոզ թերակատարն զխորհուրդն հայրենի իմացաւ, զի որ զխորհուրդս ուրուք ճանաչել կարէ, նա ի վեր է քան զնա, որ Աստուածոյ միայն է եւ ոչ՝ մարդոյ: 11 Ուստի Որմըզդ վերագոյն է քան զհայրն, ե՛ւ հզաւր, ե՛ւ իմաստուն, զի մինչ դեռ յորովայնի էր, զխորհուրդ հաւրն գիտաց եւ ելեալ յորովայնէ անտի՝ կարող եղել զերկինս եւ զերկիր առնել, զոր հայրն ոչ կարաց առնել:

12 Եւ արդ, որ այնչափ հզաւր եւ իմաստունն էր քան զհայրն, գտանի վատթարագոյն, զի ի վատթարէն խաբեցաւ այնու, զի զխորհուրդ հաւրն յայտնեաց նմա, ընդ որում անհաշտ թշնամութիւն պարտ էր ունել եւ ոչ բարեկամութիւն:

13 Դարձեալ. թե ծակել եւս պարտ ինչ էր զորովայնն եւ ելանել, նմա պարտ էր, որ զխորհուրդ հաւրն իմացաւ, զի թող ինքն նախ երթայր առնոյր զթագաւորութիւնն, եւ ոչ՝ Արիմնեայ, որ ո՛չ զխորհուրդ հաւրն գիտէր եւ ո՛չ թագաւորութեանն ինչ անկ էր: 14 Բայց թե ծակեաց զորովայնն, թերեւս եւ սպան իսկ զմայրն, զոր պարտ է ինդրել, թե արդարեւ արդեւք մայր գո՛յր նոցա: 15 Այլ ուստի՞ յայտ իցէ, թե մայր գոյր, մանաւանդ զի ասեն իսկ, թե .Մինչ չեւ էր ինչ բնաւ. ո՛չ երկինք եւ ո՛չ երկիր, Չրուան միայն էր, որ մեծի ծաղու արժանի է, եթե ինքն հայր իցէ եւ ինքն՝՝ մայր, եւ նոյն սերմանարկու եւ նոյն՝ սերմնընկալ:

16 Եւ որ եւս վատթարագոյնն է .Իբրեւ ծակեաց,և ասեն,և Արհմնն գորովայնն եւ եկն, եկաց առաջի հարն. ոչ ծանեաւ գնա հայրն: 17 Արդ, զի՛արդ ոչ ճանաչէր. զի ոք ուրեք չէր, մինչ ինքն միայն էր. ո՛չ ապաքէն յայտ էր, թե որ առ նայն եկն, մի ոք յորդոցն նորա էր: 18 Եւ գտանի վատթարագոյնն եւս քան զվատթարն. զի նա զսա ծանեաւ, եւ սա գնա ոչ ծանեաւ եւ յուրաստ էր յորդոց անտի, թե իմ որդին անուշահոտ եւ լուսաւոր է, եւ դու խաւարին եւ ժանդահոտ ես: 19 Եւ զի՛արդ ոչ էր նորա որդի. որ ընդ բարուք որդոյն նորա ի նմին արգանդի յղացեալ էր. եւ զնմանէ յուրաստ էր, թե .Չես դու իմ որդիե. եւ զմիւսմէն՝ խոստուկ, թե .Որդի իմ է: 20 Եւ եթե իբրեւ ի չարէ յուրաստ էր, ապա եւ յղութեանն գնա չէր պարտ արժանի առնել. այլ՝ անդէն իբրեւ ի չարէ խորշել եւ սատակել, եւ՝ ոչ միայն գնա, այլ եւ՝ զՌմբզդ, որ զխորհուրդսն ի վեր եհան:

[Է.]

1 Այլ եւ միւսն եւս անպիտանագոյն է, գոր ասենն, թե եւ զբարսմունսն ետ ցնա՝ առնել վասն իւր յաշտ. իբր ոչ եթե յՌմբզդի կամ ի յագելն էր զաւրութիւնն, այլ՝ ի զաւագանսն, զի եթե ինքն հաւատարիմ էր լսելի լինելոյ, ապա աւելորդ իմն էր զգաւագանսն ի ձեռին ունել, եւ եթե ինքն չէր արժանի, եւ ոչ զաւագանքն բաւական էին արժանի առնել յագելոյ զանարժանն, զի բարսմունս ունել եւ յաշտ առնել մարդկան գործ է եւ ոչ՝ Աստուածոյ: 2 Իսկ եթե նա աստուած էր եւ կարող էր գերկինս եւ գերկիր առնել. զի՛նչ պիտոյ էր նմա բարսմունս ունել եւ յաշտ առնել, զի զհայրն ի կասկածանացն ապրեցուցէ. որ գերկինս եւ գերկիր կարող էր առնել առանց բարսմանցն. զհայրն զիա՛րդ ոչ կարէր անհոգ առնել առանց զաւագանացն: 3 Եւ արդ, յայտ եղեւ, թե ե՛ւ հայրն անմիտ եւ տկար եւ յայլ ապաստան էր, ե՛ւ որդին՝ նոյնպէս եւ տկար եւ անմիտ, զի ո՛չ նա որդի առանց յաշտ առնելոյ կարաց ծնանել. եւ ո՛չ որդին առանց զգաւագանսն ի ձեռն առնելոյ կարաց գնա ազատ առնել ի կասկածանաց:

[Ը.]

1 Նա՛, եւ յկանաց եւս Չարին երկոքին պատճառք եղեն՝ չարչարելոյ զբարուք արարածս Բարոյն, զի .Ռմբզդ,և ասեն,և որ ինչ բարի էր, զայն առնէր եւ արս արդարս եւ բարեգործս, եւ Արհմնն՝ զչար արարածս եւ զղեւսե:

2 Արդ, եթե դեւքն Չարի արարածք եւ չարք էին բնութեամբ, եւ ոչ մի ոք ի նոցանէ բարի ինչ երբեք իմանալ կարէր, նա՛, եւ ոչ՝ Արհմնն իսկ զխոսվին:

3 Բայց արդ, տեսանենք, զի միումն, որ կարի վայելուչն իսկ է ի մէջ արարածոց, որպէս ասեն, Արհմնն եղեւ հնարագիւտ լինելոյ. .Իբրեւ ետես,և ասեն,և թե արարածս գեղեցիկս արար Ռմբզդ եւ յոյս չգիտաց առնել, խորհեցաւ ընդ դեւս: 4 Աւէ. Չի՛նչ աւգուտ է Ռմբզդի, զի այնպիսի գեղեցիկ արարածս արար, եւ ի խաւարի կան, զի յոյս ոչ գիտաց առնել: 5 Արդ, եթե իմաստուն էր, ընդ մարն մտանէր, եւ արեգակն որդի լինէր, եւ ընդ քեռն անկանէր, եւ լուսին ծնանէր: 6 Եւ պատռէր տայր, զի մի՛ ոք զխորհուրդն ի վեր հանցէ: 7 Չայն լուեալ Մահմեայ դիւի՛ վաղվաղակի առ Ռմբզդ հասանէր եւ զխորհուրդն նմա ի վեր հանէր: 8 Ո՛վ, անմտութիւնն եւ անհամ մորոտութիւնն. որ գերկնից եւ գերկրի եւ զամենայնի, որ՝ ի նոսա, զհանգամանսն առնելոյ կարաց գտանել. զսակաւիկ ինչ՝ զհայթայթանացն հնարս, չմարթեր իմանալ: 9 Եւ այնու ոչ միայն զՌմբզդ անմիտ առնեն, այլ եւ զԱրհմնն՝ բարի, բարի արարածոցն հնարագիւտ:

10 Որպէս եւ զմիւս եւս ասեն, թե .Արհմնն ասաց. Ոչ եթե չկարեմ առնել բարի ինչ, այլ չկամիմ: 11 Եւ առ ի հաստատուն զբանն առնելոյ՝ արար սիրամարգե: 12 Տեսանես, զի կամաւք է չար եւ ոչ ի ծնէ: 13 Արդ, զի՛նչ պայծառագոյն քան զյոյս կայցէ, որում Արհմնն հնարագիւտ եղեւ, կամ զի՛նչ գեղեցկագոյն՝ քան զսիրամարգ, գոր առ ի ցուցանելոյ զգեղեցկագործութիւնն արար: 14 Եւ այսու յայտ է, զի թե չար ոք էր բնութեամբ Արհմնն, ոչ հնարագիւտ լուսոյ լինէր, եւ ոչ՝ արարիչ գեղեցկութեան:

15 Նա՛, եւ թե դեւք բնութեամբ չարք էին, չէր հնար Մահմեայն հանգամանաց լուսոյն առնելոյ գուշակ լինել, որում ցայժմ պաշտանեայք այնր քէշի երիցս յամի զոհս մատուցանեն: 16 Ուստի

յանդիմանեալ՝ կշտամբին, թե ե՛ւ նոքա դիւսապաշտք են, ե՛ւ դեւքն՝ ոչ չարք ի բնէ, այլ՝ կամաւք: 17 Եւ եթե ինքեանք դիւի զոհ մատուցանեն, որո՞վք երեսաւք զդիւսապաշտսն հալածիցեն: Տեսանես, զի ամենայն ինչ, որ ի նոցանէ ասի, առասպելք են եւ սնոտի պատմութիւնք:

[Թ.]

1 Դարձեալ. նոքին, որ զուսաւորացն արարած յայսպիսի պատճառանաց դնեն, շրջեալ զայս բանս՝ այլ իմն պատճառ լինելոյ արեգական մուծանեն: 2 Արիմնն,և ասեն,և զՌմբզդ ի ճաշ կոչեաց: 3 Եւ եկեալ Ռմբզդի՝ չկամեցաւ զճաշն ուտել, եթե ոչ նախ որդիքն նոցա կռուիցին: 4 Եւ ի խեթկել որդոյն Արիմենի զորդին Ռմբզդի ի խնդիր եղեն դատաւորի եւ ոչ գտին. ապա առեալ արարին զարեգակն, զի լիցի նոցա դատաւորե: 5 Անդ հնարագիւտ լինելոյ արեգական ասեն զԱրիմնն եւ աստ՝ յայտնի իսկ արարչակից լուսոյ: 6 Եւ եթե այլ ոք չգոյր դատաւոր, եւ առ հայրն չկարէի՞ն երթալ կամ՝ առ այն, որում հայրն եւ որդին յաշտ առնէին ըստ առասպելին:

7 Եւ արդ, զի՛արդ իցեն թշնամիք միմեանց Ռմբզդն եւ Արիմնն, որք ի միում արգանդի գայռացին եւ ի միմեանց ճաշ երթային եւ իրերաց գործակցութեամբ զարեգակն ստեղծեալ՝ դատաւոր կացուցանէին:

8 Արդ, զմին Չրադաշտ ոմն զեղխագործութեան դնէ, եթե .Ի մայրենի եւ ի քեռական առականաց արեգակն եւ լուսին արարանէ, զի ընդ այն հայեցեալ ազգին՝ ի նոյն պղծութիւնս անխտիր լինիցին, եւ զմիւսն վասն զամաւթն ծածկելոյ համբաւէ, թե Վասն դատաւորութեանն արարին: 9 Եւ քանզի ընդ գրովք չեն կրաւնքն, երբեմն զայն ասեն եւ այնու խաբեն եւ երբեմն՝ զայս եւ սովին պատրեն գտիմարս: 10 Բայց թե Աստուած էր Ռմբզդն, յոչնչէ կարող էր առնել զլոսաւորսն որպէս զերկինս եւ զերկիր, եւ ոչ՝ ի ժանդագործութենէ կամ առ ի չգոյէ դատաւորի:

[Ժ.]

1 Դարձեալ միւս եւս իմն ասեն, որ ամենեւին չէ հաւատալի, թե .Իբրեւ մեռանէր *որդին* Ռմբզդի, զսերմն իւր յաղբիւր մի արկ, եւ մաւտ ի վախճան յայն՝ սերմանէ կոյս մի ծնանելոց է, եւ ի նմանէ որդի եղեալ՝ հարկանէ զբազումս ի զաւրացն Արիմենի. եւ երկու եւս նոյնպիսիք նոյնզունակ եղեալք՝ հարկանեն զնորա զաւրսն եւ սպառնեն:

2 Նախ այնու յանդիմանին, զի ջուր սերման ոչ պահիչ է, այլ՝ կորուսիչ, եւ ապա միւսովն կշտամբին. քան աղբերն զսերմնն կենդանի տայր պահել, զինքն ընդէ՛ր ոչ զաւրեաց պահել կենդանի, այլ այնպիսոյ բարոյ աստուածոյ որդի ի չարէն որդոյն սատակեցաւ: 3 Եւ յայտ է, թե որք յանկաւորութեանն յաղթեցին Բարոյն եւ որդոյ նորա, ե՛ւ ի վախճանի նոքին բռնանալոց են, որոց այնչափ անչափ զաւրս համարին:

4 Դարձեալ. եթե աստուածք նոցա մահկանացուք իցեն, ինքեանք յարութեան ակն զի՛արդ ունիցին եւ մանաւանդ՝ երեքմատեանն յարութեան, զոր չէ պարտ յարութիւն համարել, այլ՝ յարութիւն:

5 Բայց թե արդարեւ, որպէս ասենն, թե որդին մեռաւ, ե՛ւ յՌմբզդէ, ե՛ւ ի միւսմէ որդոյն նորա՝ ի Խորաշէտէ, չէր արէն թերահաւատ լինել, թե չմեռանիցին, որովհետեւ միանգամ ամուսնաւորաց եւ մահկանացուաց ազգ է տոհմ աստուածոցն նոցա: 6 Եւ զայնպիսի աստուածս ոչ առ աստուածս պարտ է ունել, այլ առ չաստուածս, զի որ ճշմարիտ Աստուածն է, զամենայն ինչ զիւր մշտնջենաւորութեամբ ունի, որպէս զէութիւնն, նոյնպէս եւ՝ զյաւէժ կենդանութիւնն, եւ զՌդին միշտ ընդ իւր ունել առանց իրիք պատճառանաց եւ միջնորդութեան եւ զարարչութիւնն՝ ոչ ի հայթայթանաց, այլ՝ ի կամակար կարողութենէ. եւ ոչ զոք ունի իւր հակառակ, թե ինքն բարեաց արարիչ իցէ, եւ միւսն՝ չարեաց, որպէս նոքա Ռմբզդի զբարի արարածսն դնեն եւ Արիմենի՝ զչարսն, զոր ոչ կարեն ցուցանել. թե հաւաստեաւ հայիցին, չար ինչ արարած, որ ի բնէ չար իցէ, ո՛չ զԱրիմնն եւ ո՛չ զդեւս, զոր նմա արարածս դնեն, որպէս բազում անգամ յոգնագոյն արիւնակաւք ոչ մոռացաք յառաջին ճառսն յայտ առնել:

7 Այլ թե Արհմնն չար կարծիցի նոցա վասն գ.Խարամանեի անունն յանձին կրելոյ՝ առ ի յարեւէ զարեգակնատենչիկան արկանելոյ, ուստի եւ զանունն իսկ գ.Խարամանեոյ առ, նոյնպէս եւ .Սատանայեն անուն ոչ՝ բնութեան ինչ անուն, այլ՝ բարուց, որպէս ի բարութենէ՝ որ բարի կոչի եւ ի չարութենէ՝ չար, եւ այն ոչ եթե բնածին բարք են, այլ՝ եկամուտս. եւ յայտ անտի է. զի բազում անգամ զբազում անգամս տեսանեմք զգաւնացեալս եւ զգգաւնս՝ անգգամեալս, զլկտիս՝ զգաստացեալս եւ զգգաստս՝ լկտեցեալս. այն՝ որ ի բանաւորաց ի կողմանէ անտի է:

[ԺԱ.]

1 Նա՛, եւ անբանաւորացն՝ անասնոցն, վասն այլ եւ այլ բարուցն ոչ երկուս արարիչս պարտ է իմանալ, որպէս նոքայն առ տխմարութեան կարծեցին, թե Որմբզոն զանասունս զչորքոտանիս եւ զթռչունս եւ զձկունս եւ զամենայն ինչ, որ բարի եւ գեղեցիկ է, արար, եւ Արհմնն՝ զգագանս չարս եւ զթռչունս պիղծս եւ զտողունս եւ զաւճս եւ զկարիճս եւ զամենայն վնասակար ճճիս:

2 Եթե երկինք եւ երկիր եւ աւդք եւ ջուրք Որմբզոն արարածք իցեն, զի՛արդ վնասակարքն՝ արարեալք յԱրհմենայ, ի նորա երկրի բնակիցեն եւ գնոյն աւդս ծծիցեն եւ նովին կերակրովք, որ յերկրէն են, բուծանիցին, եւ ի նոյն ջուրս պիղծ ճճիքն ընդ սուրք ձկունսն սնանիցին, եւ ի նոյն աւդս գիշակեր թռչունքն ընդ ազնուագոյն թռչունսն շողայցեն, զորս պարտ էր Որմբզոն արարածոցն սատակել եւ ոչ՝ սնուցանել, քանզի նորա է երկիր, ե՛ւ ջուրք, ե՛ւ աւդք:

3 Եւ եթե զագանք վասն վնասակարութեանն ի չարէ ումեքէ արարչէ կարծիցին. զմարդիկ առաւել արժան է ի չարէ արարչէ իմանալ եւ ոչ՝ զնոսա, զի սոքա աւելի վնասակար են զագանացն, քան զագանքն՝ սոցա, զի սոքա ելեալ ի քաղաքաց եւ ի գիւղից՝ հետամուտ լինին կոտորելոյ զգագանսն, եւ նոքա սրացեալ՝ ի լերինս եւ յափափայս ճեպէին անկանել փախստականք, յորոց կիսոցն եւ մորիքն արտաքոյ ընդելութեան մարդկան են: 4 Նոյնպէս եւ սողնոցն զխաւշիւն միայն զմարդոյն առեալ՝ է որ ի ծակս. Է՛, որ ի սորս, Է՛, որ ընդ փապարս երկրի մտեալ՝ դաւղեն. եւ եթե ի կարի նեղելոյ զնոսա մարդկան՝ մեղանչիցեն, եւ այն մարդկան վնաս է եւ ոչ՝ նոցա: 5 Եւ այնտ ոչ ի չարէ ումեքէ պարտ է զգագանսն եւ զճճիս իմանալ, այլ՝ ի միոջէ ի բարշոյ արարչէ. զկէսսն՝ ի պէտս եւ զկէսսն՝ ի զարդ եւ զկէսսն՝ զարհուրեցուցիչս վասն զտարապարտ հպարտութիւն մարդոյն ցածուցանելոյ. դարձեալ՝ ի նոցա վնասակարութիւնն հայեցեալ՝ միմեանց չմեղանչել, զի թե զնոցայն վնասակարութիւնն, որ ոչ խորհրդով լինի, ատեալ պարտ իցէ, ո՛րչափ եւս առաւել՝ զմարդկան մեղանչականութիւն, որ խորհրդով եւ նենգութեամբ լինիցի:

6 Նա՛, եւ չքոտեաւքն զկծեցուցանէ զմեզ, որպէս յշուվն եւ ճանճիւ եւ մժխով եւ գոռոխով, մնով եւ մկամբ եւ այլովք նոյնպիսեալք, որ չնչիկքն են եւ զմեզ աշխատ կարեն առնել, զի ի նոցանէ Է՛, որ զմեզ աշխատ առնէ, եւ Է՛ ինչ, որ մերումն վնասակար լինի, որպէս եւ մուկնն եւ ցեց եւ որդն եւ որ ինչ նոցա նմանող իցէ: 7 Եւ նոքաւք ցածուցեալ՝ զնստուցանէ զմիտս մեր, զի յորժամ գիտիցենք, թե եւ փոքունքն կարող են մեզ վնասակար լինել, իջցուք ի տարապարտ հպարտութենէ՝ չունել զանձինս առ մեծարգիս, դարձեալ եւ զինամն եւս Աստուածոյ զմտաւ ածել, թե ուր փոքունքն կարեն մեղանչել մեզ, զի՛արդ կարեալք ասրել, թե ընդ սողունս եւ ընդ գագանս բնակակիցս արարեալ էր զմեզ:

8 Այլ եւ յայն եւս հայել պարտիմք, թե ո՛րչափ անասունս վասն մերոց պիտոյից ընդ մեք հնազանդեաց. զճիս եւ զուղտս եւ զփիղս եւ զարջառ եւ զոչխար եւ ի լերանց եւ ի դաշտաց՝ զայծեմունս եւ զհեղեբոս եւ զառիւնս եւ զվարագս, յորոց կէսքն կրելիք են, եւ կէսքն՝ ուտելիք:

9 Եւ զայն եւս ետ գիտել մեզ, թե որոց, նա կամի, յաղթականք կարենք լինել, եւ որոց, ոչ կամի, չկարենք յաղթել, ոչ միայն՝ արգաւորացն, այլ եւ՝ չնչենոցն: 10 Չի՞նչ վատթարագոյն քան զլուսն եւ զմուկն կայցէ, եւ զայն ո՛չ սպառել կարենք եւ ո՛չ յաշխարհէ մերժել: 11 Եւ այն եւս՝ ինչ մի ի ջուրս է եւ զմեր պէտս ոչ հարկանիցէ, բայց միայն զի զկծեցուցանիցէ: 12 Յորժամ տեսանիցենք, թե չենք բաւական զնոսա սպառել, ծանիցուք զանձանց տկարութիւն եւ զիջցուք ի զուր հպարտութենէ եւ նմա միայն տացուք զյաղթութիւն, որ չնչենովքն զմեզ աշխատ առնէ եւ զմեծամեծսն հնազանդէ մեզ

իբրև գփիդս եւ զուղտս եւ զառեւծս եւ զինձս եւ զյովագս, զորոց զկէսսն ի կրելիս եւ զկէսսն ի զբաւսանս ընդելուցեալ՝ համբուրեցուցանէ:

[ԺԲ.]

1 Իսկ այլք այլ ազգ կարծեցին զՍատանայէ, թե Աստուած զնա չար արար: 2 Արդ, եթե Աստուածոյ զնա չար արարեալ էր, ընդէ՞ր հալածէ Եկեղեցի գոեւս: 3 Եթե վրէժխնդիրք չարեաց հաստատեցան դեւք, ապա վնաս առնէ Եկեղեցի այնոցիկ, որ նոքաւքն խրատիցին, եւ հակառակ կամացն Աստուածոյ կայ, զի նա ի խրատ արար զնոսս, եւ սա հալածէ: 4 Բայց զի զհալածելն ոչ յանձնէ ինչ ունի, այլ՝ յԱստուածոյ, յայտ անտի է, եթե ոչ նախ փչեաց Տէրն յԵրկոտասանսն Հոգի եւ ետ իշխանութիւն Եւթանասնիցն, ոչ կարելին հանել գոեւս: 5 Նա՛, եւ ինքն իսկ եթե խրատիչ գիտէր զնոսս, ոչ սաստէր ի նոսս եւ ոչ աշակերտացն իւրոց հալածել հրամայէր, որոց իւրն հրաման տուեալ էր մտանել ի մարդիկ: 6 Եւ զի՞արդ իցէ, զի հրեշտակք իբրև լսեն զանուն Աստուածոյ, ուրախ լինին, եւ դեւք՝ ոչ երբեք, այլ՝ առաւել իբրև լսեն, քստմնին:

7 Եթե կարնիչք յանցանաց էին դեւք, ոչ երբեք զմարդիկ ի կռապաշտութիւն յաւժարեցուցանէին եւ ոչ՝ ի պէս պէս աղանդս փիլիսոփայից եւ հերձուածողաց, ո՛չ ի բաշխս բախտից եւ ո՛չ ի ճակատագրաց եւ ո՛չ կապելոց հրամանաց, ո՛չ ընդ աստեղս պշուցանել, թե նոքա ինչ իցեն պատճառք բախտաւորութեան եւ չուառութեան:

8 Եւ զի դիւաց զիւտ է կռապաշտութիւն, վկայէ Դաւիթ, թե *Ամենայն աստուածք հեթանոսաց դեւք են*, եւ երանելին Պաւղոս՝ թե *Չի՛նչ հաղորդութիւն կայ Զրիստոսի ընդ Բելիսարայ*: 9 Եւ ահաւանիկ, որպէս ասենն, հաղորդութիւն կայ նոցա ընդ միմեանս, զի եթե, վասն զի չարն արար զնա Աստուած, չարչարիցէ, չէ աւրէն զնա չարե կոչել, այլ՝ վրէժխնդիրե, զի չար յայնժամ էր, թե զհրամանն ոչ կատարէր: 10 Բայց ընդէ՞ր ոչ նա, այլ հրեշտակ Աստուածոյ եհար զանդրանիկսն Եգիպտացոց եւ բազում անգամ՝ զՀրեայսն յանապատի անդ, զի եթե նա յայն եղեալ էր, ընդէ՞ր ոչ նայն հարկանէր, այլ հրեշտակ: 11 Եւ յաւուրս Դաւթի եւթանասուն հազար յերկոտասան ցեղիցն Իսրայելի եւ ի բանակէ Ասորեստանոյն՝ հարիւր եւ ութսուն եւ հինգ հազար եհար հրեշտակ Աստուածոյ, եւ ոչ՝ դեւք:

12 Ընդէ՞ր եւ յաւուրս Յեսուայ որդոյ Յովսեփեկայ հրեշտակ ասէր ցբանսարկուն, որ կայր նմա հակառակ, թե *Սաստեացէ ի քեզ Տէր, Սատանայ՝*: 13 Ընդէ՞ր եւ .որդիք Սատանայիե կոչին Հրեայք վասն զԱրիմաւքն անցանելոյ, եթե նա կայցէ ի հրամանինե զոր առ, եւ նոքա անցին զպատուիրանաւն: 14 Եւ բնաւ իսկ .սուտե ընդէ՞ր կոչիցի, որ արդարն կայցէ ի կարգին, զի ոչ ի նմանէ է չարութիւնն, այլ յայնմանէ, որ զնա այնպիսի արար: 15 Եւ զմե՞ առաքիցի ի խաւարն արտաքին:

16 Այլ ասեն՝ .Հանգիստ է նմա խաւարնե: 17 Նա՛, աւանիկ ոչ զայն աղաղակէր լեզուոնն դիւաց, այլ՝ թե տանջանք պատրաստեալ են նմա. *Չի՞ կայ մեր եւ քո.և ասէ.և Որդի՛ Աստուածոյ, զի եկիրդ այսր՝ յառաջ քան զժամանակն տանջել զմեզ*: 18 Եւ զի զվատթարութիւնն նորա յայտ առնիցէ, ասէ. *Ոչ որ կարէ առնուլ զգործիս հզարին, եթե ոչ նախ զհզարն կապիցէ*: 19 Արդ, ընդէ՞ր կապէր զնա, եթե ոչ՝ զի գիտէր, եթե կամաւք չարանայ եւ յորժամ կամի, կարող է զգաւնանալ: 20 Եթե ի բնէ ի չարչարել եղեալ էր զնա, ընդէ՞ր բամբասէր չարի անուամբ, որ զբնութիւնն՝ նոյնգունակ, որպիսի եղեւն, պահէր:

21 Նա՛, եւ ոչ պատժոց արժանի էր վասն ստուգելոյ զբնութիւնն, ք անզի եւ ոչ զհուր որ պատժէ, թե .Ընդէ՞ր այրեսե, եւ ոչ՝ զջուրս, թե .Ընդէ՞ր հեղձուցանէքե:

22 Եւ միանգամայն եւ հրամանացն եւս հարցուածք սովին մտաւք լուծանին.

[ԺԳ.]

1 Հրամանա՛ւ.և ասեն.և մեռանիցին մարդիկ, թե՞ առանց հրամանացե:

2 Նախ պարտիմք գիտել, թե զի՛նչ .հրամանքեն իցեն, եւ ուստի՛ բան .հրամանացեն ընդ աշխարհ տարածեալ իցէ:

3 Հրաման կապեալ վասն մահուան յաստուածատուր Գիրս ոչ ուրեք գտանեմք, քանզի Տէրն մահու եւ կենաց ե՛ւ կարնել իշխէ զհրամանն իւր, ե՛ւ երկայնել, որպէս առ ջրհեղեղաւն ասէ՝ *Եղիցին*

աւուրք կենաց մարդկանս պարոյիկ հարիւր եւ քսան ամ, եւ վասն բազմութեան անարեւնութեանն պակասեցոյց ի նոցանէն զքսանն, եւ որպէս առ Ադամամքն ասէ՝ Յաւուր, յորում ուտես ի պտղոյ ծառոյն, ի նմին մեռանիս, եւ առ իւրում բարերարութեանն, վասն որդեծնութեան եւ մարդկան յաշխարհի սերելոյ ներեաց նմա ինն հարիւր եւ երեսուն ամ, զի մի գեղեցիկ ստեղծուածն իւր համարէն ջնջեսցի: 4 Եւ վասն արտասուացն Եգեկիայի արքայի յաւելաւ նմա հնգետասան ամ: 5 Եւ վասն ապաշխարութեանն Նինուէացւոցն ոչ կորոյս զքաղաքն յաւուրն երրորդի ըստ քարոզութեան մարգարէին իւրոյ: 6 Եւ ոչ՝ որպէս քաղեայքն աստեղանշարք, որ ե՛ւ զծննդոց պատճառս, ե՛ւ զմահուանց յաստեղաց իբրեւ ի կենդանեաց դնեն. որպէս թե յորժամ ծնանիցինն, անդէն եւ մահուանքն իւրաքանչիւր ուրուք անվրէպ սահմանիցին, եւ՝ ըստ այն ո՛չ յառաջել ումեք մեռանել հնար իցէ եւ ո՛չ յամենալ: 7 Այլ յանդիմանեն գնոսա եւ պատերազմացն դէպք, զի ի միում աւուր բիւրք բիւրուց մարդկան կոտորին այլ եւ այլ տիովք, կէսք մատաղաւրեայք, եւ կէսք՝ երիտասարդք, եւ այլք՝ ի կատարեալ հասակի ծերութեան, որոց ծնունդքն ի միում ժամու չէին, եւ մահքն ի միասին եղեն:

8 Եւ դարձեալ. թե յաստեղաց էին պատճառք ծննդոց, ընդէ՛ր ի Հնդկկս ոչ որ երբեք սպիտակ ծնաւ, եւ ոչ յայլ յաշխարհս՝ այնպիսի ինչ երեւակ. մի՛ թե անդր միայն ոչ եհաս աստղն սպիտակարար, եւ ոչ յայլ աշխարհս՝ աստղն սեւագործ: 9 Եւ ատամունքն Հնդկին ուստի՞ իցեն այնչափ սպիտակ:

[ԺԴ.]

1 Դարձեալ. բախտաւորութեանց եւ չուառութեանց զաստեղան դնեն պատճառս. որպէս թե աստեղատունք ինչ իցեն, եւ ըստ դիպելոյ պատճառաւորաց աստեղացն յաստեղատունսն՝ նոյնպիսիք եւ ծնունդքն լինիցին: 2 Մինչ դեռ Առեւծն, և ասեն, և յաստեղատանն իցէ, եւ ծնանիցի որ, թագաւոր լինելոց է, եւ մինչ դեռ Եզնն է, եւ ծնանիցի որ, հզաւր եւ բարենշան գալոց է, եւ մինչ դեռ Խոյն է, եւ ծնանիցի որ, մեծատուն լինելոց է, որպէս նայն թաւ եւ ասուել է, եւ յորժամ Կարիճն է, եւ ծնանիցի որ, չար եւ մեղանչական լինելոց է: 3 Եւ այլքն եւս այլոց ազգի ազգի իրաց պատճառք լինինէ, որպէս թե .Յորժամ Կրոնոսն յաստեղատունն մտանիցէ, թագաւոր մեռանի, որ եղելն իսկ երկիցս, և որպէս ասենն, և առ Թեոդոսիւ կայսերբե. եւ քաղեայքն պնդեալ էին, եթե .Մեռանի թագաւորնէ, եւ նա ոչ մեռաւ, զի յամալթ լիցի սափասուտ արուեստգիտութիւնն:

4 Արդ, նախ զայն ասասցեն. ո՞ եհան զայնպիսի երկրական անուանագիշակեր եւ զխոտակերս, յերկինս. զի պատճառ ծննդեան մարդկան լինիցին, զի որ որ ուրուք պատճառ ծննդեան կարիցէ լինել, նա ի վեր քան զնա, որոյ պատճառն է, պարտի լինել իմաստութեամբ: 5 Արդ, հասարակաց մտաւք հայեցեալ՝ տեսցուք, ո՞ ի վեր իցէ. մա՛րդն, որ անասնոյն տիրէ, թե՞ անասունն, որ մարդոյն ի հարկի կայ. եւ ոչ միայն ի հարկի կայ, այլ եւ կերակուր նորա է: 6 Եւ գազանացն զկէսսն փախստականս եղեալս տեսանեմք եւ զկէսսն՝ յանտառախիտ մայրիս ամրացեալս, յորժամ զբարբառ միայն մարդոյն լսիցեն, քանզի գահ եւ գերկիւղ մարդոյն արկեալ է արարչին ի վերայ գազանացն եւ սողնոցն եւ անասնոցն եւ թռչնոց վասն առաւել զնա պատուելոյն, զորոյ եւ զարարածն նորանշան իմն ընծայեցուցանէ, թե .ստեղծե որպէս ձեռաւք եւ *փշեաց շունչ կենդանի* որպէս թե բերանով. եւ այնու. զի առաւել պատռական ցուցանիցէ զնա, յայտ առնէ, այլ զի Աստուած ի յաւդապատ մարմնոց ի վեր է, այն յայտնի է ճշմարտից: 7 Եւ եթե վասն նորա եղեն գազանքն եւ անասունքն, որպէս փորձ իրացն իսկ ցուցանէ. զի՛արդ էր, զի յերկինս ելանէին եւ մարդկան ծննդեան պատճառք լինէին, որք այնչափ հեռի են ի կենդանութենէ, որչափ՝ ճրագ մի, որ ի մարդկանէ կազմեալ իցէ լուսատու լինել տան ի զիշերի:

8 Եւ չկենդանիքն զի՛արդ կարիցեն կենդանեացն պատճառ ծննդեան լինել: 9 Այլ .Թե չէին կենդանիք, և ասեն, և եւ ոչ գնալունք էին. բայց զի գնան, յայտ է, թե կենդանի են:

10 Արդ, լուիցեն, թե ամենայն ինչ, որ գնալուն է, կենդանի իցէ, ապա ե՛ւ ջուրք, որ գնան, կենդանի համարեսցին, ե՛ւ կրակ վասն շարժելոյն կենդանի կարծեսցի, ե՛ւ աւղք ե՛ւ հողմք վասն շնչելոյն կենդանի հաշուեսցին, ե՛ւ՝ տունկք ե՛ւ՝ խոտոց բոյսք, որ թեպէտ յամրագնացք են, սակայն անելովն երեւին, թե գնալունք են:

11 Եւ արդ, որպէս ոչ ամենայն գնացուն կենդանութիւն մտաւոր եւ բանաւոր ունի, նոյնպէս եւ ո՛չ արեգակն եւ ո՛չ լուսին եւ աստեղք. եւ ո՛չ երկինք իսկ, ընդ որով նոքա շրջին, կենդանութիւն ինչ մտաւոր եւ բանաւոր ունին, այլ երկինք եւ երկիր անաւթք ետեղակալք են, հաստատեալք յարարչէն՝ ունել ամփոփ ընդ ինքեամբ զամենայն, որ ի միջի նոցա է, եւ լուսաւորքն իբրեւ ճրագունք լուցեալք՝ վասն զխաւարն ի միջոյ մեծի տանս փարատելոյ եւ են հարկաւորք բնակաւորք հրամանաւ արարչին իւրեանց՝ ի վայելս ամենայն կենդանեաց եւ իւրեանց ինքեանք չեն. քանզի ոչ գիտեն, թե իցե՛ն եւ թե չիցե՛ն, որպէս ե՛ւ երկինք, ե՛ւ երկիր, ե՛ւ ջուրք, ե՛ւ փայտք, ե՛ւ քարինք են, վասն որոց եղենն եւ իւրեանց ինքեանք չեն, քանզի ոչ գիտեն, եթե իցե՛ն եւ թե չիցե՛ն այնու, զի չեն մտաւորք եւ բանաւորք:

12 Դարձեալ. որպէս ասենն, թե .Յորժամ Առեւծն իցէ յաստեղատանն, թագաւոր ծնանելոց է. եթե այնպէս էր, բազում անգամ բազում թագաւորաց պարտ էր ծնանել, զի ոչ մի միայն ծնանի, յորժամ Առեւծն յաստեղատանն իցէ, այլ՝ բազումք:

13 Եւ եթե արդարեւ Առեւծն էր պատճառ ծննդեան թագաւորաց, ապա ոչ թագաւորի որդի թագաւոր լինէր, այլ՝ ոյր ուրուք եւ դիպէր ծնունդն մտանելոյ Առիւծուն յաստեղատունն: 14 Իսկ եթե տեսանեմք, եթե թագաւորի որդի թագաւոր լինի, որպէս Դաւթայ որդին Սողոմոն, ի հաւրն աթոռ նստաւ. եւ նորա որդին՝ ի նորա աթոռ. եւ մի ըստ միոջէ կարգ թագաւորացն Յուդայ ձգեցաւ մինչեւ ցՄակաբէացիսն, նոյնպէս զԱսորեստանեացն եւ զԲաբելացոցն որդի ի հաւրէ առնուին կարգաւ զթագաւորութիւնն, որպէս եւ ի Մասանայն ումեմնէ Մասանականքն որդի ի հաւրէ կարգաւ առին մինչեւ ցայսաւր զթագաւորութիւնն Մասանականացն, եւ չգտաւ Առեւծ յերկինս մտեալ յաստեղատունն, զի զթագաւորութիւնն յայլ ազգ ուրեք կարասցէ փոխել յերկրին Արեւելից:

[ԺԵ.]

1 Եւ յայտ է, թե որպէս թագաւորութեանն չէ աստղն պատճառ, նոյնպէս եւ ոչ՝ զաւրութեանն եւ ոչ՝ մեծատուն առնելոյ, մանաւանդ իսկ զի տեսանեմք զմեծատունս աղքատացեալս եւ զաղքատս՝ մեծացեալս: 2 Մի՛ թե եւ զայն եւս կարիցեն ասել, թե մի եւ նոյն աստղ մեծութեան եւ աղքատութեան կարէ պատճառք լինել. ե՛ւ զաւրութեան, ե՛ւ տկարութեան, քանզի եւ զհաւրս երբեք երբեք տկարացեալս տեսանեմք եւ զտկարսն՝ զաւրացեալս եւ զչարսն՝ զգաւնացեալս եւ զգգաւնս՝ չարացեալս:

3 Եւ ո՛ւր իցէ այն, զոր ասենն, եթե .Չոր ինչ ի ճակատագրին գրեալ է հրամանացն, այնմ չէ հնար վրիպել, այլ որ փառաւորն գրեցաւ, փառաւոր է, եւ որ չուառն՝ չուառ, եւ ուր հրամանքն իցեն եւ յումէ՝ հրամանքն, ըստ այնմ եւ մեռանին, եւ վրիպել չէ հնար ի սահմանելոյ հրամանէն: 4 Ո՛ւ, հրաման տկար եւ անգաւր սահման, զոր եւ գողքն եւ աւազակքն կարեն խախտել, յորժամ ի վերայ հասեալ՝ զոմն յընչից եւ յարեւէ արկանիցեն: 5 Եւ եթե ի սահմանելոյ ինչ հրամանէ իրքն գործիցին, չէ պարտ ո՛չ թագաւորաց մահու հրաման տալ եւ ո՛չ դատաւորաց՝ քերել եւ սպանանել զմարդասպանն, որք զպատուհասն ի վերայ ածելով յայտ առնեն, թե ոչ ըստ սահմանելոյ ինչ հրամանացն մոռանան մեղքն մեղանչականացն, այլ՝ ի բռնաւորութենէ չարագործութեանն:

6 Եւ կամ յորժամ հէն յաշխարհ արշաւիցէ տեռագերծ առնել եւ կոտորել զմարդիկ, մի զաւրս ժողովեցեն եւ մի զունդս առ զունդս կազմեցեն հանելոյ զհէնն յաշխարհէ, այլ իրաւունս տացեն, թե .Հրամանք են աշխարհին ի հինէ կոտորել. մեք ընդէ՛ր դառնայցեմք ընդդէմ հրամանացն: 7 Այլ զումարելով զգաւրսն եւ հանելով զըշնամին յաշխարհէ ցուցանեն, եթե ոչ ըստ սահմանելոյ ինչ հրամանի կոտորածքն գործիցին, այլ՝ ի բռնաւորութենէ հինին, որ եկեալ՝ ժլատութեամբ կոտորէ զաշխարհ եւ մերկանայ յընչից եւ ի ստացուածոց:

[ԺԶ.]

1 Բայց զայն եւս գիտել պարտ է, եթե զամենայն ինչ զվնաս, որ ի վնասակարաց գործիցի, յառաջագոյն գիտէ Աստուած: 2 Եւ .Եթե գիտէ, և ասեն, և զվնասս, որ զայոց են ի վերայ մարդկան, ընդէ՛ր ոչ արգելուցուե: 3 Եթե ո՛րչափ վնասս արգելու Աստուած ի մարդկանէ, այն ոչ ամենեցուն

յայտնի է, այլ՝ նմա միայն, որ զամենեցունց զինամս ըստ իւրաքանչիւր պիտոյից բաշխէ: 4 Կարճէ երբեք եւ զվնասս վնասակարացն, զի մի այնպէս երեւեսցի, թե չկարիցէ արգելուլ զվնասսն: 5 Դարձեալ. թուլացուցանէ եւ վնասակարին յագեցուցանել զկամս իւր յընկերին, զի մի թուիցի ընդ հարկաւ վարել զբանաւորսն, այլ զի յիւրաքանչիւր գործոց անցնիւր հանդէսք երեւիցին: 6 Եւ կանխաւ գիտէ զամենայն, եւ կանխագիտութիւնն չէ պատճառ չարեաց, քանզի եւ ոչ, յորժամ տեսանիցէ որ զընկեր իւր ընդ լայրժ տեղիս գնացեալ եւ ասիցէ, թե ,Գորբելոց է, նա ինչ եղև պատճառք զյորման ընկերին, եւ ոչ յորժամ ընդ աւագակուտ տեղիս դիմեալ զընկերն որ տեսանիցէ եւ ասիցէ, թե ,Եղեռն գտանէ, նա ինչ իցէ պատճառք վնասուն, եւ ոչ, յորժամ զագնուականի ուրուք զորդի յաղակատանս հասեալ տեսանիցէ եւ ասիցէ, եթե ,Կորուսանելոց է զարարածս հայրենիս, նա ինչ իցէ պատճառք վատնելոյ ընչիցն. նոյնպէս եւ ոչ Աստուածոյ յառաջգիտութիւնն է պատճառք բարեաց կամ չարեաց:

7 Գիտէ Աստուած կանխաւ զամենայն, այլ է՝ ինչ, զոր կամի, եւ է՝ ինչ, զոր ոչ կամի: 8 Կամեցաւ ածել ջրհեղեղ, եւ ոչ իւր այն կամք էին, թե ջրհեղեղաւ մարդիկ եւ անասուն առ հասարակ սատակիցին, այլ անարժան խառնիցն ազգին յանդգնութիւն ամ գնա յայն՝ առնել զոր ոչն կամէր, որպէս ինքն իսկ ուխտէ մարգարէիւն, թե *Ոչ կամիմ զմահ մեղաւորին, այլ՝ զդատնալն նորա եւ զկեալ:* 9 Կամէր, թե չէր յանցուցեալ Ադամայ. եւ քանզի կանխաւ գիտէր զյանցանելն, յառաջագոյն պատուիրեաց նմա, չուտել ի պտղոյ ծառոյն, եւ զի ոչ անսաց հրամանին, յիրաւի պատժեցաւ: 10 Կանխաւ գիտաց զՅակոբ/բայ, թե առաքինի լինելոց է, եւ՝ զԵսաւայ, թե յանպիտանութիւնս կործանելոց է, եւ վասն այնորիկ *Մինչ չեւ ծնեալ էին եւ մինչ չեւ մի ինչ բարի կամ չար գործեալ էր.* ասէ՝ *ԶՅակոբ սիրեցի եւ զԵսաւ ստեցի:* 11 Եւ յառաջագոյն հայեցեալ ի նախանձաւորութիւնն Յովսեփայ արքայի Յուդայ՝ ազդ արար կանխագոյն մարգարէիւ, թե յառնելոց է ի նոցանէ թագաւոր, որ զկռապաշտութիւն որդւոցն Իսրայելի եղծանիցէ: 12 Եւ յառաջագոյն ծանուցեալ զագնուականութիւնն Կիւրոսի պարսկի՝ կանխաւ գուշակեաց, եթե արձակելոց է զգերիս ժողովրդեանն:

[ԺԷ.]

1 Եւ յայտ է, եթե կանխաւն գիտել առաւելութիւն է սքանչելի էութեանն, զբարին կամել եւ ոչ զչար՝ բարերարութիւն մարդասէր բնութեանն էր: 2 Յառաջագոյն հայեցեալ ի հետտութիւն փարաւունի՝ ասէ. *Ես յաստացուցից զսիրտն փարաւունի:* 3 Եւ *Թե նա յաստացոյց,* և ասեն, և *ընդէ՛ր եհար հարուածովք գնա եւ զերկիրն Եգիպտոսոց:* 4 Այլ *Առաքեալ մտանէ ջատագով Տեսուն իւրոյ, եթե ոչ նա յաստացոյց զփարաւուն, այլ՝ ինքն անձամբ զանձն. եւ ասելն Աստուածոյ, թե Ես յաստացուցի այնպիսի ինչ է, որպէս որ յորժամ զընկեր իւր կամ զծառայ մեծարիցէ, եւ նա հպարտացեալ՝ արհամարհիցէ զմեծարիչն, եւ նա ասիցէ, թե ,Չի՞ դնեմ նմա մեղ. ես անձամբ արարի ինձ թշնամանս, զի ամի ի պատիւ զանարժանն. նոյնպէս եւ զԱստուածոյն իմանալի է, թե ,Ես ներելովն իմով եղէ պատճառք յատանալոյն նորա, զի ոչ յառաջնումն սատակեցի զանդրանիկն նորա: 5 Այլ *Կամեցաւ, և ասէ, և Աստուած ցուցանել զբարկութիւնն իւր եւ յայտնի առնել զգալրութիւն իւր, զոր ամ բազում երկայնամտութեամբ ի վերայ ամանոցն կազմելոց ի կորուստ:* 6 Ուստի յայտ է, թե երկայնամտութիւնն Աստուածոյ եղև պատճառ յատուութեան սրտին փարաւունի այնու, զի զվերջին հարուածսն յառաջնումն ոչ ամ ի վերայ նորա: 7 Այլ զի չէր քարացուցեալ Աստուածոյ զսիրտն փարաւունի, այնու իմանալի է, զի մերթ հաւանէր արձակել զժողովուրդն եւ մերթ շհաւանէր: 8 Եւ .անաթա կազմեալս ի կորուստն ինքեանք զանձինս արարին, եւ ոչ՝ Աստուած, զորմէ ասէն Առաքեալ, եթե *Կամի, զի ամենայն մարդիկ կեցցեն եւ ի գիտութիւն ճշմարտութեան եկեսցեն.* եւ ո՛չ ապաքէն եւ նոքա յամենայն մարդկանէ էին:*

9 Եւ ոչ՝ որպէս ընդդիմակաց կողմն ասէ, եթե *Ո՛չ ըստ կամել է եւ ո՛չ՝ ըստ ընթանալ. այլ՝ ըստ Աստուածոյ ողորմելոյն, զի Որում, կամի, ողորմի եւ որում, կամի, յատանայ:* 10 Եւ ըմբերանեալ զդիմակաց կողմնն Երանելոյն՝ ասէ. *Դու ո՛վ ես, ո՛վ մարդ, որ պահանջես պատասխանի յԱստուածոյ:* 11 Եթե եւ այնպէս ինչ էր, դու ո՛վ էիր, որ համարս պահանջէիր յԱստուածոյ. *Մի՛ թե ասիցէ կան*

գրքուսն, թե՛ Ընդէ՛ր այդպէս ստեղծեր զիս: 12 Բայց զի ոչ այնպէս է, նորին իսկ ի նմին թողթի գրեալ՝ ասէ, եթե՛ Որում, կամիք, ընծայեցուցանէք զանձինս ձեր ի հնազանդութիւն՝ եթե՛ արդարութեան եւ եթե՛ հնազանդութեան մեղաց: 13 Եւ առ Տիմոթէոս գրեալ՝ ասէ. Եթե՛ նք սրբէ զանձն իւր, եղև նա անաւթ կազմեալ՝ պիտանացու ի գործ Տեսուն իւրոյ: 14 Եւ մարգարէն ասէ. Եթե՛ պիտրժեսցիք եւ լուիջիք ինձ, զբարութիւն երկրի կերիջիք: 15 Եւ այսու ամենայնիւ եւ այլովք բազմաւք յայտ է, եթե՛ ոչ նա .անաւթս բարկութեանն կազմէ ի կորուստ, եւ ոչ՝ .անաւթս ողորմութեանն ի փառս, այլ ինքեանք զանձինս՝ կա՛մ ի կորուստ, կա՛մ ի փառս: 16 Եւ զի Չիք ակնառութիւն առ ի յԱստուածոյ, ասէ. Մի՛ թե՛ Հրեից միայն իցէ Աստուած եւ հեթանոսաց՝ ոչ. այդ , եւ հեթանոսաց, զի նոյն Աստուած է, որ արդարացուցանէ զթոփաստութիւնն հաւատովք եւ զանթոփաստութիւն նովին հաւատովք. եւ դարձեալ թե՛ Չորս կոչեաց ոչ միայն ի Հրեից, այլ եւ՝ ի հեթանոսաց. եւ այլուր՝ թե՛ Մի է Տէր, եւ մի՛ հաւատ, եւ մի՛ մկրտութիւն եւ մի Աստուած ի վերայ ամենեցուն եւ ընդ ամենեւեան եւ ամենայնիւ:

17 Դարձեալ. յառաջագոյն սպառնացեալ գերութիւն ժողովրդեանն՝ ուխտէր, թե՛ Ես խաւսեցայ. արդ, արարից եւ ոչ դարձուցից. եւ ոչ թե՛ իւր այն կամք էին, այլ նոցա ամբարշտութիւնն ան գնա յայն, զոր ոչն կամէր: 18 Եւ եթե՛ ի նմին հետտութեան, յետ սպառնալեացն, նոցա չէր աղուացեալ, ոչ մատնէր գնոսա ի ձեռն թշնամեացն. լաւ համարէր զիւր բանսն շրջել քան գնոսա ի ձեռս այլազգեաց մատնել, որպէս ի Նինուէացոցն ապաշխարութիւնն հպեցեալ՝ ոչ կործանեաց զբաղաքն:

19 Դարձեալ. եւ գերեմիա յառաջագոյն նկատեալ՝ ասէ. Մինչ չեւ նկարեալ էիր յորովայնի, ծանեայ զքեզ: 20 Ծանեայ զքեզ ասէ. զի ցուցցէ, թե՛ յառաջագոյն գիտէր, թե՛ որպիսի՛ որ լինելոց է, եւ դրոշմեաց գնա ընդ սուրբս այնու, զոր ասէ, թե՛ Մինչ չեւ ելեալ էիր յարգանդէ, սրբեցի զքեզ եւ մարգարէ ազգաց ետու զքեզ. նոյնպէս՝ ե՛ւ զՍամուէլ, ե՛ւ զՅովհաննէս, ե՛ւ զՊաւղոս, որպէս եւ ասէ իսկ, թե՛ Ընտրեաց զիս յորովայնէ մար իմոյ անտարանել զՈրդին իւր ինեւ, ե՛ւ՝ զամենայն իսկ սուրբս, որպէս ասէ Առաքեալ, թե՛ Չորս յառաջագոյնն ճանաչէր. յառաջագոյն ստեղծեաց կերպարանակից լինել պատկերի Որդւոյն իւրոյ, եւ դարձեալ թե՛ Ընտրեաց զմեզ յառաջ քան զիմեղն աշխարհի:

21 Եւ զի բարեաց կամեցող է Աստուած, ուսուցանէ Տէր մեր յասելն, թե՛ Այս են կամք Հաւր իմոյ, որ յերկինս է, զի ամենայն, որ տեսցէ զՈրդի եւ հաւատասցէ ի նա. ընկալցի զկեանսն յախտեանից. եւ դարձեալ թե՛ Իմ կերակուր այն է, զի արարից զկամս Հաւր իմոյ, եւ՝ Այս են կամք Հաւր իմոյ, զի զամենայն, զոր ետ զիս, ոչ կորուսից ի նմանէ, այլ յարուցից գնա յաւորն յետնում: 22 Արդ, կամի, զի ամենեքեան, որ հաւատան յՈրդի, մի կորիցեն, այլ զի յարիցեն յաւուրն յարութեան: 23 Եւ գործն յարութեան յետ ազգաց բազմաց լինելոց է:

24 Բայց Աստուած զբարոք կամսն ե՛ւ ունէր ի բնէ, ե՛ւ ունի, եւ ոչ են եկամուտ ի նա կամքն, այլ՝ բնակաւորք ըստ անճառ բարերարութեանն, եւ որպէս յառաջագոյն ասացաք, իւր կամքն՝ միշտ բարեախորժք, եւ կամի, զի եւ իւր բանաւոր արարածքն ցանկացողք բարեաց եւ գործանեաց արդարութեան լինիցին: 25 Բայց քանզի գիտէ, թե՛ կէսք գան ըստ կամաց նորա, եւ կէսք ոչ գան, վասն այնորիկ զկիսոցն առաքինութիւն վասն զայս ի բարոք նախանձ յորդորելոյ անդատին յորովայնէ քարոզէ, նոյնպէս եւ՝ զայլոցն զանպիտանութիւն, իբր ոչ եթե՛ ինքն գոմն յորովայնէ անպիտան ստեղծանիցէ եւ գոմն՝ պիտանի: 26 Եւ թե՛ այնպէս ինչ էր, զի՞ պիտոյ էր զպիտանին գովել եւ զանպիտանն պարսաւել, թե՛ ինքն արարիչ է պիտանութեանն եւ անպիտանութեան: 27 Նա՛, եւ ոչ մեղադիր պարտէր լինել անպիտանութեանն, թե՛ իւր գնա այնպէս ստեղծեալ էր յորովայնէ:

28 Եւ արդ, յայտ է, եթե՛ ասելն Աստուածոյ, թե՛ ՉՅակովք սիրեցի եւ զԵսաւ ստեղցի, կանխաւ գիտել է, թե՛ սա սիրելի լինելոց է յիւրոց բարուց, եւ նա՛ ասելի: 29 Եւ զի յիւրոց բարուց եղև ասելի Եսաւ, ասէ Առաքեալ. Մի՛ որ՝ պոռնիկ եւ պիղծ իբրև զԵսաւ եւ Մի՛, արմատ դառնութեան ի վեր երևեալ՝ զայս նեղիցէ. եւ յայտ արար, թե՛ յիւրոց կամաց եղև այնպիսի Եսաւ եւ ոչ՝ յԱստուածոյ ստեղծուածոյ, որպէս եւ այլուր ասէ, թե՛ Արար Աստուած զմարդն ուղիղ, եւ նոքա խորհեցան խորհուրդ չարութեան, եւ մարգարէիւն ասէ. Ես տնկեցի զքեզ որթ վայելուչ, եւ զի՞ արդ դարձար ի դառնութիւն, ո՛րթոյ խոպանացեալ:

[ԺԸ.]

1 Ուստի յայտ է, թե Աստուած զգործուածն ամենեցուն զեղեցիկ գործէ եւ ի բարութիւն եւ ի չարութիւն դառնալոյ զանձնիշխանութիւնն արար կամակար, զի յո՛ր կողմն եւ կամիցի, կարող իցէ դառնալ եւ ըստ գործոցն եւ զհատուցումն նոյնպիսի առնուցու եւ մի իբրեւ զանասուն վարիցի, որոյ ո՛չ գործք ինչ բարիք կան, եւ ո՛չ՝ հատուցման ակնկալութիւն այնու, զի անասունն է եւ չգիտէ ընտրել զչար ի բարոյ խորհրդիւ, բայց՝ ի բնական բարուցն, որովք, յիշատակաւք միայն վարի յաւտակարն, եւ խորշի ի վնասակարէն:

2 Յորս են եւ ազդումնք ինչ բնականք, որովք հանդերձելոց իրիք իրաց ազդ լինիցի նոցա, որպէս ձիոյն՝ ի սմբակէն վարելոյ եւ եզինն՝ ձմերանի ընդ ալուց կողմն նստելոյ եւ մաւտ ի զարունն ընդ դրաց կողմնն դառնալոյ եւ ծիծառան՝ յառաջ քան զաշունն ի ջերին տեղիս ի ձմերոց երթալոյ. եւ խորդոյն՝ իմանալոյ առաջագոյն զձմերունս կարելորս եւ վաղ ի մարմանդ տեղիս փութալոյ եւ ճայից՝ վաղագոյն տարմատարմ շրջելոյ եւ աղանեաց՝ համագունդ, երամ երամ խաղալոյ եւ ագաւուց՝ ի ծմակաց վաղագոյն ի ջերին տեղիս գնալոյ. եւ անգեղց՝ ի հեռաստանէ զգիշոյ անկանելոյ դիտաւորութեան եւ այլոցն՝ ե՛ւ ամենայն անասնոց, ե՛ւ թռչնոց, որպէս եւ մրջեան՝ յամալրանոյն պատրաստելոյ զկերակուր, եւ ընդ երկու զհասն կտրելոյ, զի մի բուսանիցի, եւ ի ջեր ժամանակս հանելոյ զկտիկն յորջէ անտի եւ ցամաքեցուցանելոյ եւ մեղուաց՝ զդուրս մեղուանոցացն յառաջ քան զցուրտն ականամոմով խնկոյ եւ արջոյ՝ յառաջագոյն քան զձմեռն ի բայոց մտանելոյ եւ երէոյ՝ կանուխ ի լերանց ի դաշտ դիմելոյ. եւ եղջերուաց՝ գտակաւ զժամանակ խառնիցն իմանալոյ եւ իշավայրաց քինացելոց՝ զարու յաւանակս ի մատաղութեան կտրելոյ: 3 Եւ այս ամենայն ազդեցութիւնք բնականք են յանասունսն եւ ոչ՝ խորհրդականք, որ յարարչէն նոցա տնկեալ են ի նոսա առ ի յաւժարելոյ յաւգտակարն եւ խորշելոյ ի վնասակարացն:

[ԺԹ.]

1 Եւ ոչ միայն յանասունսն են բնական ազդեցութիւնք, այլ եւ՝ ի մարդկան, որ խաւսունք եւ իմաստունք են: 2 Որպէս յորժամ ակն խաղայցէ բնական ազդեցութեամբ, վասն զնորոգ ոք տեսանելոյ լինի, ասեն, նշանակ, որք այնմ ստեպ միտ դնեն. եւ յորժամ յերանս կամ յայլ անդամս միս խաղայցէ, նշանակ հեծանելոյ ուրուք է, ասեն, կ'ամ հանդերձս ազնիւս ազանելոյ, կ'ամ սիրելչոյն պատահելոյ, կ'ամ գան ըմպելոյ, նոյնպէս եւ յորժամ ոտն կծիցէ կամ ձեռն, մին, ասեն, ճանապարհի գնալոյ նշանակ է կամ՝ անձրեւի, եւ միւսն՝ առնոյ ինչ յումեքէ կամ՝ տալոյ:

3 Նոյնպէս ե՛ւ փնչելն, ե՛ւ լեզուին կծել, ե՛ւ ունկանն հարկանել, ե՛ւ ըմբանին կծել ոչ եթէ յայսոյ իմեքէ լինի, այլ՝ ի բնական ազդեցութենէ անտի, զոր տնկեալ է արարչին յանդամսն, զի, յորժամ ի խորհրդական զգուշութենէն զեղծիցի, բնական ազդեցութեամբն պատասպարեսցի:

4 Ե՛ւ յաւրանչելն, ե՛ւ ձգտել, որպէս կարծեցին ոմանք, ոչ ի դիւէ լինի, այլ՝ ի մեղկութենէ եւ ի թուլութենէ մարմնոյն: 5 Ուստի զստեպ յաւրանչելն եւ ձգտելն հմուտ բժիշկք ի մթերելոյ մաղասոց ասեն, զոր եւ փորձն իսկ յայտ առնէ, զի յորժամ ստեպ ոք յաւրանչիցէ, սարսափիւն գայ զոսկերաւքն, եւ քստմունքն գնան ընդ անդամսն:

6 Եւ ո՛չ փնչելն ի հրեշտակէ, այլ՝ կամ ի ցրտոյ, կամ՝ վասն այլ իրիք բնական ազդեցութեան:

7 Նա՛, եւ յոգոցն հանել երբեմն յիշատակաւ լինի եւ երբեմն՝ առանց յիշելոյ գոք:

8 Եւ զի բնական ազդեցութիւնք են եւ ոչ՝ ի դիւաց, յայտ անտի է՝ զի եւ յանասնոց բնութիւնս գտանին նոյնք:

9 Եւ յոգոցն հանել յորժամ ոչ գոք կամ զինչ ինչ բարի կամ զկարիս յիշելոյ լինիցի, բնական ազդեցութիւն է առ ամփոփելոյ զոմն ընդ երկիւղիւ արարչին եւ ճանաչելոյ զիւրոյ բնութեանն տկարութիւն: 10 Եւ յորժամ յիշատակաւ լինիցի, կամ՝ առ սիրոյ սիրելչոյ լինի, կամ՝ առ անարժանս ինչ եւ զվնասս աշխարելոյ, որպէս յորժամ ի լրջեաց ծուլայցէ, զիշերական երագովքն ամփոփի ընդ երկիւղիւ:

[Ի.]

1 Եւ երագոցն այլ եւ այլ պատճառք են:

2 Է՛ ինչ, զոր ցերեկ ընդ բերան ածիցէ մարդն. ի նոյն ե՛ւ՛ ի դադարել մարմնոյն եւ՛ ի քունն զբաղնուն միտքն: 3 Եւ Է՛ ինչ, զոր բնաւ չիցէ ածեալ զմտաւ եւ տեսանէ յերագի: 4 Եւ այնր երկու պատճառք են. կա՛մ հաստատուն ինչ տեսանել իբր ընդ հայելի՝ աւրինակաւ, յԱստուածոյ շնորհացն ազդեցութենէ վասն ի լաւութիւնս զմարդն յորդորելոյ, եւ ոչ՝ յայտ յանդիման, ճշմարտութեամբ, որպէս Յովսէփայ եւ Դանիելի մեծամեծ իրաց տեսիլք յայտնեցան, եւ մի իմն՝ ի հակառակորդէն. քանզի նա անմարմին է, որպէս շունչ մարդոյն՝ անմարմին, եւ ածեալ՝ կերպարանս կերպարանս առաջի նկարէ, մերթ՝ զկանաց վասն ի ցանկութիւն գրգռելոյ, եւ մերթ՝ զահագին զազանաց եւ զսողնոց վասն զարհուրեցուցանելոյ, որպէս եւ Յովբն ասէ, թե՛ Եւ երագուլք զարհուրեցուցանես զիս: 5 Եւ բազում անգամ ի կանաց կերպս եղեալ՝ զարս խաբէ յերագի, եւ Է՛ երբեք՝ յարանց կերպս դարձեալ՝ զկանայս յանցուցանէ, իբր ոչ եթե՛ն արուական եւ իգական անդամք կայցեն նորա, այլ խտրուեալ զաման ցանկութեանն՝ տայ հեղուլ ի բաց զարութիւնսն: 6 Եւ ոչ, յորժամ ի մարդ մտեալ իցէ եւ յարուական կամ իգական բարբառս պատճառիցի, պարտ է հաւատալ, թե՛ արութիւն կամ իգութիւն գուցէ նորա: 7 Եւ ոչ, յորժամ ցուցանէ, թե՛ ի գանէ կամ ի սրոյ երկնչիցի, հաւատալի է, զի նմա զան՝ Աստուածոյ աստն է, ե՛ւ՛ սրբոց շնորհք, զոր ի Հոգւոյն սրբոյ ունիցին: 8 Կա՛մ ի կենդանութեան, կա՛մ ի քաղցրաբուն հանգստեանն ցուցանէ, թե՛ ի գանէ եւ ի սրոյ երկնչիցի, զի զմարդիկ յայն ապաստան արարեալ՝ ծուլացուցանիցէ խնդրելոյ յԱստուածոյ զաւգնականութիւնս, զոր եւ Տէրն իսկ յայտ արար ասելովն, եթե՛ն Այս ազգ ոչ եղանէ, եթե՛ն ոչ՝ պահովք եւ աղայովք:

9 Եւ ոչ ամենայն թալանալ եւ ցնորել մարդկան ի դիւէ է, այլ Է՛ որ ի մաղծոյ է, եւ Է՛, որ ի մաղասէ, եւ Է՛, որ՝ յուղղոյն սնանալոյ, եւ Է՛ որ՝ ի ստամոքսէ խանգարելոյ, եւ Է՛, որ՝ յորովայնէ խստանալոյ, մինչեւ ցփրփրել անգամ եւ զաչս յեղեղուլ:

[ԻԱ.]

1 Այլ յուղղոյն սնանալոյ եւ ի մտաց իսկ անկանի մարդ եւ խաւսի ընդ որմն եւ կագի ընդ հողմն: 2 Ուստի բժիշկք յամառին, թե՛ .Բնաւ չիք դեւ, որ ի մարդ մտանիցէ, այլ ցաւք են այն, եւ մեք դարմանովք կարենք բժշկելէ: 3 Այլ մեք զայն ոչ ասենք, քանզի ճշմարիտ է մեզ բանն Աւետարանի, եթե՛ն բազում դեւք իբրեւ տեսանէին զՅիսուս, աղաղակէին եւ եղանէին ի մարդկանէ, եւ նա սաստէր ի նոսա եւ ոչ տայր խաւսել նոցա. հանդերձ այլովք նոյնպիսեալք:

4 Եւ լուսնոտքն, որ ասին, ոչ եթե՛ն լուսնոյ վնասեալ՝ այնպիսիք կոչին, այլ դաս ինչ է դիւաց, որ ըստ լուսնոյ յայտնին:

5 Եւ փորձել այնչափ իշխել Սատանայ, որչափ հրաման առնու, եւ յայտ ի Յովբայ փորձանացն է, զի, եթե՛ն ոչ նախ առ հրաման յԱստուածոյ, ոչ ժտեցաւ փորձել զնա, եւ՛ ի խոզից երամակէն, յոր ոչ իշխեցին մտանել դեւքն, թե՛ն ոչ առին հրաման ի Տեառնէ:

[ԻԲ.]

1 Այլ են ոմանք, որ վիճին, եթե՛ն բնաւ իսկ Սատանայ ոչ փորձէ զմարդ. այլ յանդիմանին յԱռաքելոյ, որ ասէ, թե՛ Բազում անգամ կամեցայ գալ առ ձեզ, եւ խախտեսցայ զիս Սատանայ: 2 Եւ դարձեալ ասէ, թե՛ն Ոչ է մեզ մարտ ընդ մարմնոյ եւ ընդ արեան, այլ՝ ընդ իշխանութիւնս եւ ընդ պետութիւնս եւ ընդ աշխարհակարս աշխարհի իսաւարիս սյտորիկ: 3 Եւ յԱւետարանի ասէ, թե՛ն Սատանայ իսկ արկեալ էր ի սրտի Յուդայ Իսկարովոսացոյ մատնել զնա, եւ դարձեալ՝ թե՛ն Ընդ պատարոյն եմուտ Սատանայ, դարձեալ՝ թե՛ն Խնդրեսց Սատանայ խարբարել զձեզ իբրեւ զցորեան: 4 Եւ փորձելոցն այնչափ տայ նմա իշխանութիւն, որչափ մարդն հանդուրժել կարէ, որպէս երանելի Առաքեալ ասէ, թե՛ն Հաւատարիմ է Աստուած, որ ոչ արկցէ զձեզ ի փորձութիւն առաւել քան զկար ձեր, այլ արասցէ ընդ փորձութեանն եւ զեղս, զի համբերել կարասցիք: 5 Եւ Տէր մեր ուսուցանէ յաղաթսն ասել մեզ, թե՛ն Մի՛ տանիր զմեզ ի

փորձություն, այլ փրկեա՛ զմեզ ի Չարէ, զի ցուցցէ, թե ե՛ւ աղաւթիւք կարենք ապրել ի փորձանաց Չարին:

[ԻԳ.]

1 Թե այդպէս իցէ.և ասեն.և փորձելոյ վասն հաստատեալ է զնա Աստուածոյն: 2 Այլ մեք ի վերագոյնսն իսկ բազում վկայութեամբ Գրոց սրբոց ցուցաք, թե ոչ ի չարչարել եւ ի փորձել արարեալ է զնա Աստուածոյ, այլ ե՛ւ նովաւ, որ ի չարութիւնն կործանեցաւ, զործ բարւոք զործէ Աստուած, թեպէտ եւ Չարն ոչ այնպիսի մտաւք մատչի փորձել, այլ համարի յաղթել եւ գտանի պարտաւորեալ: 3 Թուլացուցանէ ըստ չարեաց կամաց նորա՝ փորձել զառաքինիս, եւ մտեալ ի փորձութիւնսն նորա իբրեւ ի բովս՝ գտին եւ ընտրին իբրեւ զոսկի սուրբ ելեալ ի հալոցաց:

4 Արդ, եթե չարեաց արբանեակ արարեալ էր զնա Աստուածոյ, ոչ յաւուրսն Աքաաբայ հոգի սուտ լինէր ի բերան մարգարէիցն ստոց, այլ նմա պարտ էր հարկանել զայն սպասաւորութիւն: 5 Եւ ընդէ՛ր հոգի, որ ոչ դաւանէր զՏէր Յիսուս, իցէ յԱստուածոյ, որ զԱստուածոյ սպասն ոչ խափանէ: 6 Եւ ընդէ՛ր .մարդասպանն կոչիցի, որ կեցուցիչն է փորձութեամբք: 7 Եւ ընդէ՛ր որք ոչն հաւատան ի տէր Յիսուս, .որդիք Չարինն կոչէին, եթե նա Աստուածոյ բանիւ իցէ փորձիչ: 8 Եւ եթե Չարին՝ կամարարի Աստուածոյ, որդիք իցեն Հրեայք, ընդէ՛ր եւ ոչ Աբրաամ այնպէս անուանիցի: 9 Եւ ընդէ՛ր ,սուտ եւ մարդասպանն անուանիցի Չարն, եթե ի ճշմարտութեան կայցէ եւ ոչ՝ ի ստութեան:

10 Եւ գրեցուք, թե Հրեայն յանձնէ խաւսիցի սուտ. նա ընդէ՛ր կոչիցի .հայր Հրեինն, որ ոչ սուտ առնէ զբնութիւնն, այլ որպէս եղեւն, այնպէս խաւսի: 11 Եւ ընդէ՛ր ասիցէ Առաքեալ, թե հնազանդելոց է փրկչին մերում հանդերձ մահուամբ եւ Սատանայ եւ անկանելոց է յիշխանութենէ եւ ի պետութենէ իւրմէ, որ աստուածանալն անձամբ կամեցաւ: 12 Եւ ընդէ՛ր կապիցի եւ ի տանջանս մատնիցի. ո՛չ ապաքէն՝ զի իւրովք կամաւք զԱստուածոյ սպասն խնդրէր առնուլ ի մարդկանէ եւ ի կռապաշտութիւնս ձգէ եւ դիւթութեամբք եւ հմայիւք եւ քաւդեութեամբ վրիպեցուցանէ զմարդիկ յԱստուածոյ ճշմարտութենէն: 13 Եւ .թշնամիէ կոչի վասն զորոմնն ի մէջ ցորենոյն սերմանելոյ. ուստի յայտ է, եթե ոչ բնութեամբ է թշնամի, այլ՝ կամաւք: 14 Եւ եթե բնութեամբ էր նմա չճանաչելն զԱստուած Հայր, զՌդիին զի՛արդ կարէր ճանաչել եւ աղաղակել, թե *Դու եւ Որդին Աստուածոյ*, եւ, դարձեալ, զառաքելոցն նորա ասել, թե *Արքն այնոքիկ ծառայք են Աստուածոյ բարձրելոյ*:

15 Եւ յայսմ ամենայնէ յայտ է, եթե ոչ է բնութեամբ չար, այլ՝ կամաւք, եւ ոչ չար է չարչարիչ արարեալ է զնա Աստուածոյ, այլ չարակամ բարուքն նորա առաքինեցուցանէ զարդարս, եւ նորա ոչ ինչ գոյ յայնմ շնորհ:

[ԻԴ.]

1 Եւ ոչ, լուսաւորքն, որպէս յառաջագոյն ասացաք, կենդանիք ինչ են եւ պատճառք բարեաց կամ չարեաց, այլ միայն յոր կարգեցանն, զայն սպասաւորութիւն հարկանեն, որպէս ասաց Մովսէս, թե *Արար Աստուած զլուսաւորսն մեծամեծս եւ եղ զնոսա ի հաստատութեան երկնից՝ լուսատու լինել յերկիր*: 2 Ուստի յայտ է, թե վասն .լուսատու լինելոյ միայն արարան եւ՝ *ի նշանս եւ ի ժամանակս եւ յաւուրս*, յամիսս .եւ ի տարիս ոչ իբրեւ զկենդանիս, այլ իբրեւ զլուսաւորս .լուսատու լինելէ ի ներքոյ երկնից եւ զնշանս աստուածգիտութեան ցուցանել եւ՝ զանձրեւաց եւ զաւդոց փոփոխմանց, որպէս եւ Տէր մեր ասէ. *Յորժամ տեսանիցէք ընդ առաւառս զերկինս կարմրացեալ, ասէք, թե Անձրեւ լինելոց է եւ լինի. եւ յորժամ հարաւ շնչիցէ, ասէք, թե Խորշակ մեծ լինելոց է. եւ լինի*:

3 Քանզի ընդ ծագել արեգական աւդոյն զխոնաւութիւն ջուրց առեալ՝ զճառագայթիւք արեւու արկանէ եւ քանզի չեւ եւս է թանձրացեալ եւ ամպացեալ աւդն, սակաւիկ մի արգելլով զնշոյլսն կարմրացուցանէ միայն զարեւն եւ ոչ մթացուցանէ, ուստի երեւի, թե անձրեւի նշանակ է: 4 Նոյնպէս եւ լուսնի ի խոնաւութենէ աւդոց նեղեալ՝ ջանայ յիւրմէ զխոնաւութիւնն ի բաց պարզել. ուստի մերձեալ խոնաւութեանն եւ ի նա չհասեալ, բակ առեալ՝ ծրանայ շուրջ զնովաւ, որով յայտ առնի անձրեաց նշանակ. եւ այն ոչ միայն ի լուսնի, այլ եւ ի ճրագի, որ նուագագոյն լոյս է, եւս երեւի:

[ԻԵ.]

1 Եւ ոչ երկինք շրջին, գորմէ ասեն արտաքին իմաստունքն, թե՛ Մերթ ի շրջելն ծածկեն զլուսաւորսն եւ մերթ յայտնեն: 2 Եւ եթե՛ զամենայն աւր շրջիցին, զի՛արդ է՛ զարեգակն աւուր աւուր ի նոյն արեւելս ածիցեն եւ զլուսին՝ յամսեան հագիւ ի նոյն տեղիս: 3 Եւ այլ եւս. աստեղք է՛ն, որ ի տարչոջ հագիւ մի անգամ հասանեն ի նոյն տեղի, եւ է՛ն, որպէս ասենն, յերկոտասան ամի՛ ի նոյն տեղի, եւ է՛. որ՛ ի տարչոջ եւ ի կիսում, եւ է՛. որ՛ յերեսուն ամի: 4 Այլ փորձ իրացն այլ ազգ յայտ առնէ, զի աստեղքն, որ զցայգ յերկինս են, եւ զցերեկ անդէն գտանին. թե՛ երկինք շրջէին. ոչ ի նոյն շաւիղս, յորս ցայգն տեսանէաք, ի նոյնս եւ զցերեկն գտանէին. այլ քանզի ընդ նոյն շաւիղս գնան, որպէս եւ տեսանենք իսկ է՛լ զլուսին, է՛լ զաստեղս ի նոյն շաւիղս. յայտ է, թե՛ նոքա գնան, եւ երկինք կան անշարժ, ետեղակալք, որպէս եւ աստուածատուր իսկ Գիրք .հաստատութիւնէ կոչեն զերկինս, եւ որ ինչ հաստատութիւն է. չէ շարժուն:

5 Իսկ այլոց ի Գրոց պատճառս առեալ՝ ասեն. .Ի նոյն իսկ Գիրս գրեալ է, թե՛ *Եղ զնսսա ի հաստատութեան երկնից*. ուստի յայտ է, թե՛ բեւեռեալք են եւ ոչ՝ գնացունք: 6 Թե՛ այնպէս իցէ, եւ յորժամ զԱդամայ ասէ, թե՛ *Եղ զնսսա ի Դրախտին փափկութեան*, բեւեռեալ համարեացին եւ մի՛ գնացուն: 7 Իսկ եթե՛ զԱդամայ զշրջելն .եղե՛ կոչեն աստուածատուր Գիրք, յայտ է, թե՛ եւ զլուսաւորացն գնացս .եղե՛ անուանեն Գիրք. մանաւանդ զի եւ ի բազում իսկ տեղիս գտանենք զգնացս լուսաւորացն, որպէս յորժամ ասիցէ Յեսու որդի Նաւեայ, եթե՛ *Կայցէ արեգակն հանդէպ ձորոյն Գաբաւունի, եւ լուսին՝ դէպ դաշտին Եղունայ*. եւ չասաց, թե՛ երկինք դադարեացն ի գնացից իւրեանց, այլ՝ լուսաւորք. ուստի յայտ է, եթե՛ երկինք ետեղակալ են, եւ լուսաւորքն՝ գնացունք: 8 Եւ առ Եզեկիաւ ասէ. *Դարձցի շողն անդրէն յետս գոասն աշտինանաւք* Աքազեան ապարանիցն. որով երեւի, թե՛ արեգակն դարձաւ յետս, եւ ոչ՝ երկինք: 9 Եւ յԷկ լեւիաստեւսն գրեալ է, թե՛ *Ծագէ արեգակն եւ մտանէ արեգակն եւ ի տեղի իւր ձգի. ինքն ծագեալ անդ՝ զնայ առ հարաւով եւ պատի առ հիւսիսեաւ*, զի ցուցցէ, թե՛ ցերեկ առ հարաւակողմամբ գնայ ընդ արեւմուտս եւ զցայգ առ հիւսիսեաւ դառնայ յարեւել յս ընդ լեւանց ստորոտովք, որպէս ասեն իմաստունք, եւ ոչ՝ ընդ ծով, որպէս ասենն, եւ ոչ՝ ի ներքոյ երկրի, զի ի ներքոյ երկրի ոչ ինչ է. որպէս ասէ Յովբ, թե՛ *Զգեսց գերկիրս ի վերայ ոչ ընչի*, եւ յասորի Եսայի՝ թե՛ *Կացոյց գերկիր ի վերայ ոչ ընչի*, եւ ընչի իմիր յոչ ընչի չէ հնար գնալ. եւ ոչ՝ ցամաքական բնութեան ընդ խոնաւութիւն ջուրց:

10 Այլ, ասեն. .Մեր իսկ աչաւք տեսանենք, զի ի ծովէ ելանէ:

11 Եւ զայն ոչ զիտեն, թե՛ վասն զի ցամաք ուրեք ի ծովէ անտի ոչ երեւի. յայն սակս թուի, թե՛ ի ծովէ անտի ելանիցէ: 12 Որպէս յորժամ թե՛ յարեւմուտս ոք մաւտ իցէ, եւ լեռնն ինչ յարեւելից կողմանէ կայցէ, թուի նմա, թե՛ ի լեռնէ անտի ելանիցէ արեգակն, եւ յամենայն տեղիս, որ ընդ ամբաւինչ ոք ուրեք կայցէ, թուի նմա, թե՛ անտի ուստեք, ի մաւտեայ ելանիցէ արեգակն, նոյնպէս եւ նոցա, որ մաւտ առ ծովուն կայցեն, քանզի ոչ կարէ սկն բաց ի ցամաք գործել, թուի, թե՛ ի ծովէ ելանիցէ, որ ոչ ի ծովէ անտի ելանէ, այլ՝ ի ծագաց երկնից, որպէս եւ Դաւթի ի Հոգոյն սրբոյ ուսեալ՝ ասէ, թե՛ *Ի ծագաց երկնից են ելք նորս, եւ հանգիստք նորս՝ մինչեւ ի ծագս նորուն*: 13 Այլ եւ .Յաւղ սաստիկ.և ասեն.և արկանէ յաշխարհին. ուստի յայտ է, թե՛ ի ծովէն ելանէ: 14 Եւ զայն ոչ զիտեն, թե՛ զաւղոյն, որ ցայգ ուռնու ի խոնաւութենէ ջուրց, հասեալ ջերմութեան ճառագայթից արեգականն՝ շթեցուցանէ ի բաց գտամկութիւնն. ուստի ոչ միայն անդ, այլ յամենայն երկրի ընդ արեւաձայրս ցաւղ անկանի:

15 Եւ եթե՛ երկինք շրջիցին, զի՛արդ զԿրոնայն եւ զայլոց աստեղաց պատճառաւորաց ասիցեն յաստեղատունսն մտանելե, որոց մտանելն ապաքէն գնալով լինիցի եւ ոչ՝ առանց գնացից:

[ԻԶ.]

1 Այլ, եւ .Երկիր.և ասեն.և ի միջոցի կայ: 2 Եւ տան արինակ ինչ այսպիսի, թե՛ .Չփամփուշտ յորժամ փչել կամիցիս. ըն/եա՛ ի ներքս հատ մի կորեկան. եւ փութն, որ ի փամփշտին արգելու, առնու զկորեկահատն եւ ի միջոցի ունի. ո՛չ ի վեր տայ գալ եւ ո՛չ ի խոնարհ ձգել: 3 Նոյնպէս.և ասեն.և եւ աւղս, որ է ի մէջ գնդին երկնից, փակեալ կայ եւ ունի զաշխարհս ի հասարակածի. ո՛չ ի վեր տայ վերանալ եւ ո՛չ ի խոնարհ հակել:

4 Նախ յիւրեանց իսկ բանիցն յանդիմանին, զի ասեն, թե .Որ ինչ թեթեւ է, ի վեր կողմն գնայ, եւ որ ինչ ծանր է՝ ի խոնարհե, որպէս եւ փորձ իսկ իրացն յայտ առնէ, զի ծուխ եւ շոգի երկրի եւ բոց հրոյ, քանզի թեթեւք են, ի վեր կողմն գնան, եւ զքար եւ զերկաթ եւ զփայտ եւ զայլ եւս ինչ նոյնապիսիս որչափ եւ ի վեր որ ձգիցէ, ի խոնարհ միտեալ՝ իջանեն: 5 Եւ եթե՛ զսակաւ ինչ զծանրութիւնս ոչ կարէ աւելն ի վեր առնուլ ունել, ո՛րչափ եւս առաւել զայնչափ ծանրութիւն երկրի չէ հնար աւելոյ ի վեր ունել, այլ՝ Աստուածոյ բանին, որ կացոյց գնա ի վերայ ոչնչի:

6 Եւ որ երկմտիցէ՛ որք, թե՛ զի՛արդ կարիցէ՛ այսչափ ծանրութիւն ի վերայ ոչնչի կալ, հայեցեալ յերկնիցն հաստատութիւն, որ ոչ ի վերայ իրիք կայ, եւ հաւանեսցի, թե՛ որ զերկինս բանիւ հաստատեաց ի վերայ ոչնչի, նոյն եւ զերկիր կացոյց ի վերայ ոչնչի, եւ նորինն հրամանն ունի զերկոսին անշարժս եւ ետեղակալս ըստ այնմ, թե՛ *Ինքն ասաց, եւ եղեն. հրամայեաց, եւ հաստատեցան*, եւ *Կացոյց գնասս յաւիտեան եւ յաւիտեանս յաւիտենից, հրաման եղ, եւ ոչ անցցէ*:

7 Այլ ասեն. .Եթե՛ ի վերայ ոչնչի կայ երկիր, զի՛արդ ասէ՛ Դաւիթ, թե՛ *Հաստատեաց զերկիր ի վերայ ջուրց*, եւ դարձեալ՝ թե՛ *Ինքն ի վերայ ծովու արկ զհիմունս նորս եւ ի վերայ գետոց պատրաստեաց գնատ*: 8 Որ զայդն ի Դաւթայ լուաւ, զմիւսն ի Յուրայ եւ յԵսայեայ լուիցէ, զի նոքա ի վերայ ոչնչի ասեն, եւ սա՛ . ի վերայ ջուրցէ: 9 Արդ, ոչ եթե՛ հակառակ ինչ միմեանց են Գիրք, այլ զոր միոյն թողեալ է. միւսն եւս լնու նովին Հոգւով, որպէս տեսանեմք իսկ, զի զոր ինչ Մովսեսի չէ ասացեալ, այլ մարգարէք լցին նովին Հոգւով: 10 Մովսէս ասէ. *Եստեղծ Աստուած զմարդն հող յերկրէ, եւ փշեաց ի նա շունչ կենդանի*: 11 Եւ .փշէլեն դեռ եւս ի միջի կայ կարծելոյ, թե՛ իցէ՛ արարած շունչն, թե՛ չիցէ՛: 12 Արդ, զայ Չաքարիս մարգարէ, նովին Հոգւով վարեալ՝ ցուցանէ զարարած շնչոյն. ասէ՛՝ *Որ հաստատէ՛ զհոգի մարդոյն ի նմս*. եւ Եսայիաս ասէ, թե՛ *Չամենայն շունչ եւ արարի*:

13 Նոյնպէս եւ ո՛չ զհրոյ եւ ո՛չ զջրոյ եւ ո՛չ զաւղոյ եւ ո՛չ զփայլատականց եւ ո՛չ զորոտմանէ եւ ո՛չ զխաւարէ՛ ճառէ՛ ինչ Մովսէս, զորս յերկուց ի մեծ անաւթոցն՝ յերկնից եւ յերկրէ, պարտ է իմանալ, թե՛ ամենայն ինչ, որ ի միջի նոցա գտանի, հարկ է զի ընդ նոսինարարեալ իցէ ըստ այնմ, թե՛ *Արար Աստուած զերկինս եւ զերկիր եւ զամենայն, որ՝ ի նոսա*:

[ԻԷ.]

1 Այլ, զի մի պատուաւք ինքնակացութեան տգիտաց կարծիցին, որոց արարածն ի Մովսէսէ ոչ ճառեցաւ, առ ի հատանելոյ զպատճառն պատճառախնդրացն՝ այլովք մարգարէիւք նոյն Հոգի ընծայեցուցանէ զարարածն նոցա. նախ՝ Դաւիթ իսկ, որով զամենայն իմանալի զարութիւնսն եւ զերեւելի արարածս ի փառաւորութիւն արարչին կոչէ. յորժամ ասիցէ՛՝ *Արհնեցէ՛ք գնա, երկի՛նք եւ երկի՛ր եւ հրեշտակք եւ զարույթի՛նք եւ հո՛ւր եւ հո՛ղմք եւ մրրի՛կք*: 2 Որ առնեն զբան նորս եւ որ ի պաշտաւն մտանեն եւ զարբանեկութիւնն հարկանեն, յայտ է, թե՛ արարածք են:

3 Եւ ձիւն եւ սառն եւ կարկուտ եւ մրրիկք՝ թե՛ յայլմէ արարչէ էին, ոչ կոչէր գնոսա հոգին ի փառաւորութիւն, այլ իբրեւ զաւտարոտիս մեկուսի դներ:

4 Բայց նա, տեսանեմք աւանիկ՝ զի ոչ գնոսա միայն, այլ եւ զվիշապս եւ զգագանս եւ զխաւար եւ զփայլատակունս, զոր ի չարէ դնեն, ի նոյն փառատրութիւն նորին հոգւոյ կոչեցեալ, եւ Դաւթաւ եւ երեք մանկամբքն ի հնոցի անդ ընծայեցուցանէ, զի ցուցցէ՛ եթե՛ յումէ արարեալ են, 196 ի նորին եւ ի փառատրութիւն յիրաւի կոչին, եւ ոչ՝ որպէս Մարկիոնն դանդաչէ, թե՛ Արդարոյն արարածոց պարտ է Աւտարին բարոյ պաշտաւն մատուցանել վասն բարերարութեան. զորոյ անհամութիւնն ի դէպ ժամանակի յանդիմանեսցուք:

[ԻԸ.]

1 Եւ արդ, թեպէտ յայնմանէ իսկ յայտ է, թե՛ որ ինչ ի փառատրութիւն արարչին կոչի, նորս արարած է, այլ եւ զմիոյ միոյ իսկ ի նոցանէ զարարած մարթի ի Գրոց ցուցանել. նախ՝ զհրեշտակացն, որպէս ասէ Դաւիթ, թե՛ *Արար զհրեշտակս իւր հոգիս եւ զպաշտաւնեայս իւր՝ բոց հրոյ*, ապա՛ ե՛ւ զհրոյ, ե՛ւ զայլոցն եւս մի ըստ միոջէ. *Չփայլատակունս իւր յանձրեաւ արար*. եւ փայլատակունք ոչ եթե՛ այլ

ուստեք են, եթե ոչ ի բնութենե հրոյ: 2 Եւ զխաւարէ ասէ. *Եղիր զխաւար, եւ եղև զիշեր*: 3 Եւ զորոտմանէ եւ զհողմոյ միանգամայն ասէ Ամովս, թե *Որ հաստատէ զորոտումն եւ հաստատէ զհողմ*. *Տէր ամենակալ անուն է նորս*: 4 Եւ այսպէս զոր միոյ մարգարէի թողեալ իցէ, միւսովն լնու Հոգին սուրբ:

5 Արդ, եթե Դաւիթ ասէ, եթե *Ի վերայ ջրոց է երկիր*, եւ Յովբաւ, Եսայեաւ՝ *Ի վերայ ոչնչի կայ*, ոչ ինչ է ընդ այն զարմանալ եւ ոչ՝ զմարգարէութիւնն հակառակ միմեանց համարել, քանզի ե՛ւ այն ճշմարիտ է, ե՛ւ այս՝ հաստատուն: 6 Եւ ա՛ն աւրինակ ի մարմնոյ, որոյ ի վերայ մորթ եւ միս է, եւ ի միջի՝ երակք եւ խողովակք արեան, եւ ի ներքոյ՝ դարձեալ նոյնպէս մորթ եւ միս, եւ է մարմինն եւ ի վերոյ քան զերակս արեանն, ե՛ւ ի ներքոյ քան զերակսն: 7 Ըստ նմին աւրինակի եւ երկիր ե՛ւ ի վերայ ջրոց է, քանզի ի միջի իւրում ունի զջուրս, ե՛ւ ի ներքոյ քան զջուրս եւ ի վերայ ոչ ընչի հաստատեալ կայ ետեղակալ եւ ունի յինքեան զամփոփ, զոյժ բնութիւն ջրոցն: 8 Եւ երկոցունց մարգարէութեանցն մի եւ նոյն դիտաւորութիւն է, եւ չիք ինչ այլաբանութիւն ի միջի, քանզի ոչ այլ եւ այլ հոգի ետուն զմարգարէութիւնն, այլ՝ նոյն եւ մի Հոգի, որ արժանի արար զմին պատմիչ առնել այլոց իրաց եւ զայլսն՝ մնացելոցն ի նմանէ:

9 Արդ, զի երկինք ոչ շրջին, եւ զի ամենայն ինչ, որ երեւի, արարած է եւ ոչ՝ ինքնակաց, առաջին բնութեանցն աւրինակք եւ Գրոց վկայութիւնք բաւական էին հաւանեցուցանել զմտավարժս: 10 Բայց քանզի ի նմին յամառութեան կան՝ զամենայն ինչ կենդանի եւ շնչաւոր համարել, ոչ հեղգասցուք ըստ մերում կարի եւ այնմ եւս առնել պատասխանի:

III.

[Ա.]

1 Լուսին, և ասեն, և քան զարեգակն յերեսուն աւր անցեալ ընդ ամենայն աստեղատունան, այս ինքն՝ ընդ ամենայն երկինս, հասանէ ի նոյն տեղի, եւ արեգակն ի տարուոջ: 2 Եւ երկինք զմի տիւ եւ գիշեր առածեալ զինքեամբք՝ շրջին ի նոյն տեղի: 3 Եւ եւթն աստղ միայն է գնացուն, եւ այլն ամենայն բեւեռեալ են յերկինս: 4 Եւ որ գնացուն աստեղքն են, արեգակն եւ լուսին եւ այլ եւս հինգ աստեղք ոչ եթե յարեւելից յարեւմուտս գնան, այլ՝ յարեւմտից յարեւելս: 5 Եւ տան աւրինակ ինչ, որ ոչ նման է. եթե՛ն Յորժամ անիւ շրջանակիցի, եւ մրջիւն մի ի խեցին գնայցէ յարեւմտից կողմանէ յարեւելս, վասն անուին արագագոյն ընդ արեւմտից կողմն շրջելոյ թուի, թե մրջիւնն յարեւելից յարեւմուտս կոյս ընթանայցէ, որ ոչ յարեւելից յարեւմուտս կողմն գնայցէ, այլ յարեւմտից՝ յարեւելս, եւ անիւն ստեպ շրջելովն այնպէս երեւեցուցանէ:

6 Եւ Երկինք, և ասեն, և որչափ ի վեր են, դոյնչափ ի խոնարհ են եւ դոյնչափ՝ յամենայն կողմանց շուրջ զերկրաւ, եւ զերկիրս շուրջ շուր պատէ, եւ զջուրն եւ զերկիր՝ աւդ, եւ զաւդն եւ զջուր եւ զերկիր՝ հուր: 7 Եւ լուսնի չիք իւր յոյս առանձինն, այլ յարեգականէ գայ ի նա յոյսն. եւ յայտ անաղի է, և ասեն, - *զի յորմէ՛ կուսէ արեգակնն իցէ*, յայնմ թերէ սկսանի ի նմա յոյս ծնանել. եւ ըստ հեռաւորութեան արեգականն՝ սակաւ գայ ի նա յոյսն, եւ ըստ տակաւ տակաւ մերձենալոյն՝ յաճախէ ի նա յոյսն. եւ յորժամ մատ հասանէ ի նա, լնու եւ յորժամ անցանէ զարեգակամբ, սկսանի տակաւ նուաղել եւ որչափ ի բացն հեռանայ, այնչափ պակասէ ի նմանէ յոյսն, մինչեւ ամենեւին նուաղէ. եւ յորժամ միւսանգամ հանդիպի, ծագէ ի նմա սակաւիկ ինչ ի լուսոյն վասն հեռաւորութեան, եւ որչափ մերձենայ, այնչափ առ սակաւ սակաւ աճէ ի նա յոյսն: 8 Եւ լուսին, և ասեն, և ի ներքոյ է քան զարեգակն եւ քան զամենայն աստեղս. եւ քանզի ի ներքոյ է, յորժամ կշիռ դէպ արեգական պատահիցէ, յայնժամ խաւարի արեգակնէ:

9 Եւ պատճառս փոփոխմանց չորից բնութեանցն զաստեղս իբրեւ զկենդանիս ինչ դնեն: 10 Չայս ամենայն ասեն հայթայթանաւք, զի զերկինս եւ զլուսաւորսն կենդանիս եւ աստուածս կարծեցուցեն:

[Բ.]

1 Արդարեւ, որպէս երանելիին Առաքեալ ասէ, թե *Իմաստութեամբն Աստուածոյ ոչ ծանեաւ աշխարհ զԱստուած*: 2 Եւ զի՞նչ զարմանք են ընդ նոցա, թե զերկինս վասն անչափ մեծութեանն եւ զլուսաւորս վասն առաւել պայծառութեանն աստուածս կարծէին, յորժամ ի փայտս եւ ի քարինս եւ ի գագանս եւ ի ճճիս անգամ աստուածս խնդրէին, զորս իւրեանց իսկ բնութեան բարքն կշտամբեն այնու, զի արարչախնդիր եւ աստուածախոյզ են եւ ան/եալք ի միոջէ ճշմարտէն՝ ի բազումս ոտնառեցին, եւ ոչ ուրեք եղև կայ, եւ՝ հաստատութիւն, զի խնդրելն զԱստուած գովութեան արժանի էր, եւ ոչ զմին՝ եւեթ, այլ բազումս մուծանել անհնարին ամբարշտութիւն է:

[Գ.]

1 Եւ առաւել Յունաց իմաստունքն դարովին, զի հասեալ ի վերայ իմաստութեանն՝ չծանեան իմաստութեամբն զարարիչն քանզի դնեն եւ նոքա մի ինչ ինքնակաց պատճառ ամենայնի, որոյ ոչ յումեքէ եղեալ. այլ՝ ինքն անձամբ ինքնակաց, առաջին գտեալ, եւ երկրորդ աստուած եւ արարիչ դնեն զՄիտս եւ երրորդ՝ զԾունչ, զոր .Ոգի ամենայնիե կոչեն: 2 Չերկուսն ի միոջէ պատճառէ ան/ոյի դնելով ցուցին, թե մերձեցան ի դրունս ճշմարտի գիտութեանն: 3 Եւ ի նոցանէ այլ անթիւ իմանալիս, երեւելիս աստուածս ծննդեամբ ստեղծանելով անձամբ անձին փակեցին զդրունս հաւատոյ գիտութեանն, զի իբրեւ զարեգակն եւ զճառագայթս դնեն զԱստուած եւ զաստուածսն իմանալիս, երեւելիս եւ զբնաւ իսկ զաշխարհ՝ մշտնջենաւորակից նմա եւ յամենայնի՝ զնորա ոգին իբրեւ շունչ ամենայնի՝ եւ յերկինս, եւ ի յուսաւորսն, եւ ի հուր, եւ յաւդսն, եւ ի ջուրս, եւ յերկրի, մինչեւ ցբարինս եւ ցփայտս եւ ցճառս եւ ցարմատս խոտոյ անգամ: 4 Եւ այնու կենդանութեամբ.և ասեն.և ամենայն արարածք զնորա բնութենէն կախեալ կան, որպէս ճառագայթք արեգական զան/ւէն կախեալ կան: 5 Եւ ինքն մի է եւ բազում, եւ բազում է եւ մի, որպէս արեգակն մի է եւ բազում, զի մի անիւ է, եւ՝ բազում ճառագայթք: 6 Եւ զայս ոչ ամենեքին այսպէս ասեն, այլ՝ են բազում կրաւնք փիլիսոփայից:

[Դ.]

1 Պիլթագորեանքն եւ պերիպատիկեանքն Միութիւն եւ Խնամակալութիւն ասեն: 2 Եւ չզոհել աստուածոց եղ կրաւնս Պիլթագորաս, զշնչաւորաց միս չճաշակել եւ ի զինչոյ ժուժկալել եւ ի լուսնոյ եւ ի վեր զամենայն ինչ, որ է, անմահ համարել, եւ որ ինչ նորա ի ներքոյ՝ մահկանացուս, եւ՝ փոփոխումն շնչոց ի մարմնոց ի մարմինս, մինչեւ՝ ցանասունս եւ ցճճիս անգամ: 3 Եւ լուսնեան կրաւնս սահմանեաց եւ յետոյ զիւր անձնն աստուած անուանեաց:

4 Իսկ պղատոնեանքն՝ Աստուած եւ Հիւղ եւ Իդոս, որ առաջին՝ .նիւթ է, եւ երկրորդն՝ .առանձինն ինչ ուրուքէ, եւ զաշխարհս՝ արարած եւ եղծանելի, եւ զշունչ՝ անարար եւ անմահ եւ աստուածական, որոյ երեք մասունք են՝ բանական, ցասնական, ցանկական, եւ՝ զկանայս հասարակաց, ամենեցուն համարել, եւ մի՛ ումեք մի կին առանձինն ունել, այլ զոր արքն կամիցին, եւ կանայքն ախորժիցեն, այնց ընդ այնս լինել, եւ փոփոխումնս շնչոց յայլ եւ այլ մարմինս, մինչեւ՝ ցճճիս եւ ցտողունս անգամ, միանգամայն եւ աստուածս բազում ի միոջէ ելեալ սահմանէ:

5 Իսկ ստոյիկեանքն մարմին զամենայն ինչ եղին եւ զերեւելի աշխարհս աստուած համարին, իսկ ոմանք ի հրոյ էութենէ համարին ունել սմա զբնութիւն:

6 Եւ Աստուած զմիտս սահմանեցին, եւ իբրեւ թե շունչ ամենայնի իցէ, տարերն երկնից եւ երկրի. մարմին նմա զամենայն ինչ, որ է, եղին, եւ աչս՝ զլուսաւորսն. եւ զմարմինս ամենեցուն՝ կորստականս եւ զշունչս՝ փոփոխելիս ի մարմնոց ի մարմինս:

7 Իսկ եպիկուրեանքն ասեն, .Անհատ եւ անբաժին մարմինք էին զառաջինն, եւ ան/ոյի եկաց ամենայն ինչ: 8 Եւ վախճան լաւութեան զցանկութիւն սահմանեցին, եւ թե ո՛չ Աստուած գոյ, եւ ո՛չ Խնամակալութիւն, որ վարիցէ զամենայն:

9 Այս են կրաւնք փիլիսոփայից:

[Ե.]

1 Բայց հեթանոսության սկիզբն ի Սերուբայ ժամանակաց անտի եղև, զի ո՛ր լաւ որ եկեալ յաշխարհ՝ մեռանէր, վասն յիշատակի քաջութեանն զպատկերն երանգաւք ի նկարու հանէին, եւ անտի ուսեալ տխմարաց՝ տակաւ ի պաշտաւն առնուին, եւ կոռց եւ դրաւշելոց հանգամանք՝ առ Թարայիւ հարք Աբրաամու. եւ անտի իւրաքանչիւր որ իւրով արուեստիւ գնոյն դրաւշէր. դարբինն՝ դարբնութեամբ, հիւսնն՝ հիւսնութեամբ, արծաթագործն եւ պղնձագործ եւ քարակոփ եւ բրուտ՝ իւրաքանչիւր արուեստիւ: 2 Եւ անտի կարգեալ՝ հասանէր յԵգիպտացիս եւ ի Բաբելոնացիս եւ ի Փոնիգացիս եւ ի Փիւնիկեցիս գործ դրաւշագործութեան, եւ՛ խորհուրդք նորին, եւ ապա՝ ի Հելլէնս, որ են Յոյնք, առ Կրոպեալ եւ եւս յետոյ՝ առաւել աստիք առ Կրոնաւն եւ Րէալ եւ Դիալ եւ Ապողոնիս եւ առ այլովք բազմաւք, զորս մի ըստ միոջէ .աստուածսն անուանէին:

3 Եւ Հելլէնքս կոչին Յոյնք յառնէ միոջէ, որում Հեղինոս անուն էր յԵլլադացւոց աշխարհին, բայց այլք ասեն, եթե՛ ի ձիթենւոյն, որ յԱթենս բուսաւ իւրովի, վասն զի .ձիթենիե յունարէն .եղե՛ստ կոչի: 4 Բայց Յոյնք՝ ի Յաւանայ, որ էր մի յառաջնորդաց աշտարակագործութեանն, վասն որոյ .մերովաքս ամենեքին կոչին յաղագս բարբառոյն բաժանելոյ, քանզի .բաժանումնն յունարէն .մերիսմոստ կոչի:

5 Եւ առաջին կրաւնք .խուժականքս եւ .սկիւթականքս եւ .հեթանոսականքս կոչէին, մինչեւ եկն Աբրաամու աստուածպաշտութիւնն եւ աղաւաղեաց զայն:

6 Եւ յուդայութիւն՝ ի Յուդայէ, որ է հրէութիւն, ի չորրորդէ որդոյն Յակոբայ, յորմէ թագաւորութիւնն էր. եւ կալաւ անունն զամենայն ազգն յուդայական: 7 Եւ ի վախճանի հրէութեան՝ քրիստոնէութեան անուն ի Քրիստոսէ, որ նախ յԱնտիոք անուանեցաւ աշակերտելոցն:

[Զ.]

1 Արդի խնդրելն փիլիսոփայից զԱստուած ի բնական արիւնաց, որ ի միտսն տնկեալ է, որպէս յառաջագոյնն ասացաք, գովութեան արժանի է, բայց ի բազում աստուածսն անկանել. եւ զաշխարհս նմա մշտնջենաւորակից դնել անհնարին ամբարշտութիւն է: 2 Եւ ի դէպ ելանէ նոցա առաքելական բանն, եթե *Ծանեան զԱստուած եւ ոչ իրել զԱստուած փառաւորեցին*, զի Աստուածոյ փառաւորութիւն այն էր, թե յարարածոցն մեկնեալ էր զպատիւ արարչին, որով եւ արարածքն իսկ իւրաքանչիւր շարժմամբք եւ փոփոխմամբք զարարչէն քարոզեն:

3 Արդ, եթե աստեղքն, ըստ նոցա բանդագուշանացն, աստուածք իցեն, եւ՛ երկինք, եւ՛ արեգակն, եւ՛ յուսին, որ անխաւսքն եւ անմոռնչ են, զի՞նչ աւելի իցէ պատճառն քան զպատճառաւորսն, եւ մանաւանդ յորժամ գնորին իսկ զմիտսն եւ զշունչ, թե մարթիցի Աստուածոյ շունչ ասել, ամենայն արարածոց շնչաւորաց եւ անշնչից բնութեամբ ի նորա էութենէն դնեն, որ անհնարին ամբարշտութեանն է՝ զԱստուածոյ զիւրոյ էութեանն կենդանութիւն հոգեւորաց եւ շնչաւորաց եւ անշնչից առ հասարակ համարել եւ ոչ առաւել՝ արարած կենդանութիւն ի հրեշտակս եւ ի դէս եւ ի մարդկան, որ բանաւորքն եւ մտաւորքն են, եւ յայլ շնչաւորսն՝ բնական կենդանութիւն ի չորից հիւթոց խառնեալ եւ յաւղեալ, որք յորժամ քակտիցին, եւ կենդանութիւնն ի նոյն չորեսին հիւթսն լուծանի:

4 Ե՛ն ոգիք հրեշտակաց եւ դիւաց, եւ՛ շունչք մարդկան: 5 Արդ, եւ՛ յիւրեանց բանիցն իսկ ոչ ամաչիցեն, որք զշունչն անարար եւ անմահ եւ աստուածեղէն՝ յԱստուածոյ բնութենէ անտի ասեն եւ, դարձեալ, տանջանս եւ պատիժս շնչոցն յանցուցելոց դնեն. որ յետոյ հայհոյութեանն է, եթե էութիւնն Աստուածոյ ի մասունս բաժանիցի եւ ի բազում շունչս կոտորիցի եւ դարձեալ, զիւրոյ զկէս բնութիւնն միւս կէսն տանջիցէ, եւ կէսն՝ ի փառս, եւ կէսն՝ յանարգանս, եւ մի թերին՝ յանոյշս եւ միւս թերին՝ ի դժոխս:

6 Եւ դարձեալ ասեն. .Թե ոչ կենդանութիւն ինչ է յամենայնի, զի՞արդ իցէ, զի ամենայն ինչ շարժի, եւ սերմանք եւ տունկք արկեալք յերկիր բուսանին, եւ յէզս մարդկան եւ յանասնոց անկեալ սերմանք զան ի ծնունդս եւ յաճումնն, յորմէ եւ ոչ մէք յուրաստ ինչ ենք, վասն փորձոյ իրացն զարդեանցն յայտ առնելոյ: 7 Այլ խնդիր այն է, թե այն կենդանութիւն ոչ Աստուածոյ էութեանն կենդանութիւն է, այլ՝ արարած կենդանութիւն, այլ ազգ՝ ի բանաւորսն եւ ի մտաւորս եւ այլ ազգ՝ յանասունսն եւ յամենայն

շնչաւորսն եւ այլ ազգ՝ ի բնականսն, որպէս ի սերմանս, որ յէգս մարդկան եւ յանասնոց անկանին, յորոց մարդկանն առաւել եւ պատուականագոյն է. յորում ե՛ւ բնական կենդանութիւն է ըստ մարմնոյն, ե՛ւ՝ բանաւորն սքանչելի ըստ շնչոյն, զի մարմինն եւ նոցա ի չորից հիւթոցն կայ, եւ ոգին՝ ոչ ի չորից հիւթոց յաւդելոց, այլ՝ ի պարզական եւ ի սուղական բնութենէ, եւ այլոց՝ անասնոց, ոչ նոյնպիսի, այլ՝ ի բնական եւ յազդեցական բնութենէ, եւ սերմանց՝ ոչ նոյնպիսի, այլ՝ ի բնական եւ յանշնչական խաղացից:

[Է.]

1 Նոյնպէս եւ ոչ ի լուսաւորսն շնչաւորութիւն ինչ բանաւոր է, այլ՝ բնական եւ խաղացական շարժմունք, ուստի ոմանք եւ հրեշտակս վարիչս եղին նոցա:

2 Այլ մեք գԳ-րոց սրբոց զհետ երթիցուք, որ զանձրեւացն ասէ, թէ *Չեւ եւս էր Աստուածոյ տեղացեալ յերկիր, եւ ոչ՝ որպէս ոմանք դանդաչեցին, թէ Սատանայ ունէր իշխանութիւն շարժելոյ եւ փոփոխելոյ զաւդս ըստ այնմ, զոր Առաքեալն ասէ, թէ ըստ իշխանի իշխանութեան աւրոյս այտորիկ: 3 Իշխան աւրոյս այտորիկ կոչէ զնա վասն յերկնիցն անկանելոյ եւ յաւդս թափառելոյ. եւ յայտ անտի է, զոր ասէ, թէ .աւդոյե, խաւարիս այտորիկ, զի ցուցցէ, թէ ի լուսոյ ի խաւար կործանեալ է եւ չէ աւդոյն փոփոխիչ մերթ յանձրեւս, մերթ ի ձիւն, մերթ ի կարկուտ: 4 Այլ զի Աստուածոյ գործ է այն եւ ոչ՝ Սատանայի, ասասցէ Դաւիթ Հոգւովն սրբով ի մատոյ, թէ *Հանէ զամբս ի ծագաց երկրէ եւ զփայրատակունս յանձրեւս արար եւ հանէ զհողմս շտեմարանաց իւրոց. եւ դարձեալ՝ թէ Դնէ զձիւն իբրեւ զասր եւ զեղեամն իբրեւ զփոշի ցանեաց եւ արկանէ զասոն իբրեւ զպատաստս, հանդերձ այլովքն: 5 Եւ մի մարգարէն ասէ, թէ Կոչէ զջուրս ծովու եւ հեղու զնոսս ի վերայ երեսաց երկրի: 6 Եւ Յովբ ասէ, թէ Ո՞ ծնաւ զշիթս անձրելի, եւ յորովայնէ ո՞յր ելանեն սատնամանիք, եւ զեղեամն յերկինս ո՞ ծնաւ. որ իջանէ իբրեւ զջուր ծորեալ, զի ասիցէ, թէ Իմ գործ է եւ ոչ՝ այլ ուրուք: 7 Նոյնպէս եւ զլուսաւորսն շարժել նորա բանին գործ է եւ ոչ՝ այլոյ ուրուք:**

8 Եւ ոչ միայն եւթն աստեղքն զնայունք են, եւ այլքն՝ առանց գնացից, այլ ամենեքեան՝ զնայունք, կէտքն՝ յամրագնացք, եւ կէտքն՝ արագագնացք, եւ ոչ յերկինս բեւեռեալ են, որպէս յառաջագոյնն ասացաւ, թէ իբրեւ զշնչանն շրջիցին եւ զնոսս մերթ յայտնեցեն եւ մերթ ծածկեցեն: 9 Եւ որ առաւել ծաղուն արժանի է, թէ արեգակն յարեւմտից յարեւելս գնայցէ. եւ ընդէ՛ր ոչ զարեւմուտսն .արեւելսն կոչիցեն եւ զարեւելս՝ .արեւմուտսն:

10 Այլ .Բնաւ իսկ,և ասեն,և ոչ ուրեք մտանէ արեգակն. եւ զի ոչ մտանէ, անտի յայտ է, զի ցայգ ի նորա լուսոյն ի լուսնի ամանն լոյս ծագէ, քանզի ինքն երթեալ, հեռացեալ՝ յայլ կողմանս երկնիցն գտանիէ: 11 Եւ թէ ասիցես. .Թե նա յերկինս իցէ ցայգ, խաւարս, որ լինի, ուստի՞ իցէ, ասեն՝ .Յերկրիս ստուերէ լինիցի: 12 Անդ, որ ի վեր յերկինս խաւարն լինի, ուստի՞ իցէ. ոչ ասաքէն յայտ է, թէ ուրեք ծածկի ցայգ, որպէս եւ ի մտիցն է տեսանել, զի իբրեւ ի վերուստ ի խոնարհ իջանէ եւ դարձեալ յելանելն իբրեւ ի ներքուստ ի վեր ելեալ՝ համբառնայ:

13 Եւ ի գուր է ճամարտակելն նոցա, զի այնչափ մեծութիւն երկնից տան քան՝ երկրի, զի աստուածատուր Գիրք .գերկինս թգաւե ասեն եւ .գերկիր քլաւե. եւ ոչ ակելի զթիզն քան զքիւն գտանեմք:

[Ը.]

1 Դարձեալ. եւ լուսնի թէ ոչ իւր առանձինն իցէ լոյս. նախ նոցա բանն ստի, զոր ասեն, եթէ .Ի յաճախելն՝ յամենայն իմիք անէ հիւթն, որ ի նմայն է, եւ ի լնուլն լնու եւ ի պակասելն պակասէ, որպէս փորձ իրացն իսկ յուղիղս ամենայն մտեղեաց ցուցանէ, եւ ի ծառս եւ ի տունկս՝ խոնաւութիւնն: 2 Եւ յԵւրոպն տեղիք ինչ են ծովուց, որոց ջուրն ըստ անել լուսնին անէ եւ ըստ լնուլն լնու եւ ըստ պակասելն պակասէ: 3 Եւ նոքա ա՛յսչափ ժմերտեալք՝ մինչեւ զամենայն մարդկան աչս կամին ունել, որք ցայգ ի մտանել արեգականն առաւել պայծառացեալ զլոյս լուսնի տեսանեն:

4 Եւ զի՛արդ արագագոյն քան զարեգակն զջանձնաւոր լուսինն ասիցեն. .Չի նա,և ասեն,և յերեսուն աւուր կատարէ զընթացսն, եւ արեգակն՝ ի տարչոջե, զորս փորձ իրացն յանդիմանէ. ե՛ւ՝

աստուածատուր Գիրն, որ ասէ, թէ *Արար երկուս լուսաւոր մեծամեծս եւ եղ գնուսս ի հաստատութեան երկնից*: 5 Եւ զի գառաւել պայծառութիւն արեգականն ցուցանիցէ, ասէ. *Արար զլուսաւորն մեծ յիշխանութիւն տուրնջեան եւ՝ զլուսաւորն փոքր յիշխանութիւն գիշերոյ եւ՝ զաստեղս*. ուստի յայտ է, թէ յիւրաքանչիւր իշխանութիւնս կարգեալ են եւ ոչ մի ի միոջէ առնուն զլոյսնէ:

6 Եւ զանելն եւ զնուագել լուսնի իբրեւ ընդ պատենիւք իմն մտանել եւ ելանել ասեն իմաստունք եւ նշանս անտի տան, զի է՝ երբեք, յորժամ յանմունսն իցէ եւ լնոյն, շուրջ զանաւթովն ծրանայ, որպէս թէ ընդ սակաւ ինչ փեռեկումն ծերպից նշոյք երեւեսցին:

7 Եւ դարձեալ, իսաւարելոյ արեգականն եթէ լուսնին պատահել պատճառ իցէ, յորժամ լուսինն մթանայցէ, նմա զի՞նչ պատահիցէ: 8 Եթէ զաստղ պատճառ պատահելոյն դնիցեն, ահա ոչ տեսանեմք այնչափ մեծ աստղ յերկինս, որ պատահելս լուսնին ծածկել կարիցէ զլուսինն: 9 Նա՛, թէ եւ զարեգական լոյսն արգելուլ կարէր լուսին, ապաքէն զիւր լոյսն ծագէր յերկիր, զի գոնեա իբրեւ զլուսնակայ երեւեր տիւն եւ ոչ՝ ամենեւին իսաւարչուտ:

[Թ.]

1 Այլ ճշմարիտ է բան Գրոյն, որ ասէ, թէ *Դարձուցից զարեգակն ի իսաւար եւ զլուսին՝ յարիւն*, զի ցուցցէ, թէ Տէր է լուսաւորացն եւ լուսաւորելոյ, եւ իսաւարեցուցանելոյ՝ առ ի կշտամբութիւն արեւապաշտացն եւ լուսնապաշտացն:

2 Եւ չէ հնար լուսնի յերկիր իջանել, որպէս կախարդաց տեսեալ ի ժամանակի հրամանաւ Աստուածոյ զլուսնոյնարիւնագոյն լինելոյ զկերպարանսն՝ դիւի նմանել լուսնի բարբաջեն, թէ զլուսին իջուցանիցեն, որում չէն մարթ լինել, թէ որ քան զբազում աշխարհսն մեծ է, թէ ի կալ մի փոքրիկ ամփոփիցի եւ կթիցի անստինն: 3 Եւ քանի՛ անթիւ բիւրք բիւրուց կախարդաց են յերկրի, եթէ իւրաքանչիւր ոք ի նոցանէ իջուցանել կարէր գնա, ոչ երբեք տային նմա ելանել յերկինս: 4 Այլ զի ոչ երբեք իջանէ, յայտ անտի է, զի ո՛չ զիջանելն ոք տեսանէ զնորա եւ ո՛չ՝ զամբառնալն: 5 Եւ եթէ կացեալ՝ միտ դնիցես անդէն, անդէն մթացեալ անաւթն լուսաւորի առ սակաւ սակաւ, մինչեւ ամենեւին յարդարի, զի թէ իջանելոյ ինչ հնար գոյր, թեպէտ եւ զիջանելն ոք ոչ տեսանէր, սակայն զհամբառնալն ամենեքեան տեսանէին:

6 Այլ, լուսաւորացն այնչափ ինչ է, որպէս աստուածատուր Գիրք ասեն, թէ *Եղիցին ի նշանս եւ ի ժամանակս եւ յաւորս եւ ի տարիս*: 7 Արդ, եթէ լինին ինչ ի նշանս կա՛մ ջերմոց, կա՛մ ցրտոց աստեղք, ոչ եթէ իբրեւ զկենդանիս ինչ լինիցին, այլ՝ իբրեւ յԱստուածոյ կարգեալ յայն, զի մի դատարկք ինչ յարարածոցն Աստուածոյ իցեն: 8 Եւ Յունաց իմաստունքն այնու դարովելի են, զի թողեալ զպատճառն՝ պատճառաւորացն պաշտան մատուցանիցեն, որպէս երանելի Առաքեալն ասէ, թէ *Սպասաւորեցան եւ պաշտեցին զարարածս եւ ոչ՝ զարարիչն*:

[Ժ.]

1 Եւ դարձեալ, ոչ, որպէս ասենն, է, եթէ զերկիրս ջուր պատիցէ, այլ ընդ երկիր եւ ի վերայ երկրի են ջուրք, եւ ըստ երկիր, անդր, ոչ ինչ է, եւ ոչ եթէ՝ ջուրք. եւ վկայեսցեն նոցա Հերակլի արձանքն, յորս գրեալ է, ասեն, թէ .Յայսմ վայրէ ոք անդր մի ժոռեսցի երթալէ:

2 Եւ աւդ ընդ ջուրս եւ ընդ երկիր իսառն է: 3 Եւ զի ընդ ջուրս աւդ իսառն է, ի զեռնոցն յայտ է, որ ի ջուրսն զաւդոյն կենդանութիւնն ծծեն: 4 Եւ զի ընդ երկիր նոյն աւդ իսառն է, յորժամ անձրեւ լեալ իցէ, եւ արեւ տայցէ, ի գոլորշոյն, որ ի սրտէ երկրին ի վեր ցոլանայ, յայտ յանդիման երեւի:

5 Եւ զի ընդ աւդս հուր իսառն է, ի փայլատականցն, որ ի շփելոյ ընդ միմեանս հողմոյն եւ ամբոց արձակին, յայտ յանդիման ցուցանի: 6 Եւ դարձեալ, թէ յապակի սպիտակ ջուր արկեալ՝ յարեւու ունիցիս, լուսաւորութեան արեւուն մտեալ ընդ սպիտակութիւն ասպակոյն եւ ընդ յստակութիւն ջրոյն աւդով թափանցանց անցեալ՝ հուր ծնուցանէ:

7 Եւ զի ընդ ջուրս հուր խառն է, ի քարանցն հանելոց ի ջրոյ, գոր ընդ միմեանս շփիցեն եւ հանիցեն հուր, յայտ յանդիման ցուցանի: 8 Եւ գիշերի յորժամ առ ծովեզեր կայցես եւ զջուրն ժքթիցես. նշոյք լուսոյն հատանին:

9 Եւ զեռունքն, որ ի ջուրսն ի ներքս են, ի չորից հիւթոցն յաւդեալ են՝ յերկրէ եւ ի ջրոյ. յաւդոյ եւ ի հրոյ, որպէս եւ՝ ամենայն մարմնաւորք, որ ի ցամաքին են, զի այնպէս կազմեաց Աստուած զաշխարհ. նախ զջորս հիւթոսն մեկնեալս արարեալ՝ ապա նոքաւք յաւդեաց զամենայն, եւ միոյ արարչի գործ է ամենայն ինչ. եւ նոյն վարէ եւ տածէ զբնաւ:

[ԺԱ.]

1 Եւ ոչ՝ որպէս զուխ փիլիսոփայիցն նոցա Պիլթագորաս եւ պերիպատիկեանքն ասեն մի Միութիւն պատճառ ամենայնի եւ՝ Իսնամակալութիւն, գոր ոչ ի նմանէ ասեն, այլ թե զաւրութիւն ինչ ինչ իցէ առանձինն Իսնամակալութիւնն: 2 Թե, որպէս պատճառ ամենայնի ի միոջէ Միութենէ տայ, եւ՝ զԻսնամակալութիւնն ի նմանէ դներ, զեղեցիկ եւ գովութեան արժանի կարգեր, բայց զի յայլմէ զպատճառսն կարգէ եւ յայլմէ՝ զԻսնամակալութիւնն, պարսաւանաց արժանի է եւ ոչ՝ յարգանաց:

3 Եւ դարձեալ. զի աստուածոցն ոչ հրամայեաց զոհել, այնու գովելի է, բայց զի ոչ յայտնի քարոզեաց, թե մի Աստուած է, եւ ոչ՝ բազումք. այնու՝ կարի դարովելի:

4 Գովելի եւ առաւել գովելի՝ զի վասն կարեաց եւ ցանկութեանց յաղթելոյ ի կերակրոցն կրանաւորեցաւ, բայց զի փոփոխմունսն ոգւոց ի մարմնոց ի մարմինս ետ. այնու յոյժ եպերելի է. որպէս թե արդարոցն մեռելոց ոգիք յայլ՝ ի սուրբ մարմինս փոխիցին, կա՛մ՝ ի մարդկան, կա՛մ՝ յանասնոց սրբոց. եւ այն նոցա իբրեւ ընդ հատուցման բարեաց գործոց լինիցի, եւ մեղաւորացն ոգիք յաղտելի մարմինս փոխիցին. կա՛մ՝ ի մարդկան, կա՛մ՝ ի գազանաց եւ ի ճճեաց եւ ի սողնոց, եւ այն նոցա ընդ հատուցման չարեաց գործոց լինիցի:

5 Եւ զմիսն չուտել եթե վասն զկարիս մարմնոցն խափանելոյ հրամայէր. բարոք եւ յիրաւի առներ, ապա եթե իբր ի պղծոյ իմեքէ արարածոց հրամայէր հրաժարել, ...: 6 Այլ յայտ են պատճառքն, ուստի զմիսն շնչաւորացն չհրամայէր ուտել. որպէս թե հոգի աստուածեղէն իցէ ի մտեղիսն, եւ վասն այնորիկ չիցէ պարտ ուտել զմիս կենդանեացն. վասն որոյ եւ մոգք նախ յազեն եւ ապա սպանանեն զանասունսն, զի յանգգայ ելանիցեն շունչքն ի մարմնոց անտի, եւ զայն ոչ գիտեն, եթե երկուս մահու սպանանեն, մի՛ յազելովն եւ միւս եւս՝ փողոտելովն:

7 Նոյնպէս եւ Պիլթագորաս չհրամայէ անասունս զոհել դից, որպէս թե չիցէ պարտ զոհել աստուածս աստուածոց, քանզի հոգի աստուածեղէն ասէ յանասունսն. եւ յայտ անտի է, զի երկիր պազանել հրամայէ եւ զոհել՝ ոչ:

8 Կարի անարժան գործ էր եւ ի լուսնոյ ի վեր զամենայն ինչ անմահ համարել. յայտ առնէ, թե զայն ամենայն աստուածս կարծէր, եւ անտի եւ ի խոնարհ մահկանացուս դնելով ցուցանէր, թե հուրդ եւ աւդ եւ երկիր կենդանիք ինչ իցեն եւ մեռանիցին, որոց ոչ զկենդանութիւնն զգացեալ՝ եւ ոչ զմահու ազդումն առնուն, որ շնչաւորացն է եւ ոչ՝ անշնչոց:

9 Եւ հինգամեայ լռութիւնն, գոր նորա յաշակերտութիւն եկելոցն սահմանեաց, թեպէտ եւ մեծի ժուժկալութեան արիւնակ էր, քանզի եւ ոչ հարցանել ինչ իշխելին, բայց միայն՝ լսել, այլ ոչ ինչ կարի աւգուտ էր, զի թե յառաջ քան զհինգամեայ զժամանակն վճարէր ոք ի նոցանէ, թեպէտ եւ կարի քաջ ի լսելոյն իմաստնանայր, ո՛չ ինքն վայելէր յիմաստութեանն, քանզի ոչ իշխէր խաւսել, եւ ո՛չ՝ այլ ոք, վասն զի ոչ լսէր զիմաստութիւնն:

10 Եւ որ անհնարին յիմարութեանն է, Յետոյ,- ասեն,- զիւր անձնն աստուած անուանեացե, որ յառաւել հպարտութենէն դիպեցաւ նմա, զի ոչ եկն ըստ բանի Իմաստնոյն, թե *Որչափ ի մեծութիւն հասանիցես, ի խոնարհութեան կայջի՛ր զանձն:*

[ԺԲ.]

1 Իսկ Պղատոն, որ Աստուածն էւ Հիւղ եւ Իդոս դնէ Էութեամբ, ցուցանէ, թե կերպարանաց արարիչ է Աստուած, եւ ոչ՝ բնութեանց: 2 Ուստի եւ աղանդացն առեալ՝ նովին դանդաչեն՝ թե Ռրպէս Աստուածն Էութեամբ էր, նոյնպէս՝ եւ Հիւղն, եւ Իդոսն, որ է առանձինն ինչ ուրուքե. որպէս Աստուածոյ արուեստգիտութիւնն առանձինն էր, եւ Հիւղեայն՝ նիւթն, եւ ի կերպարանս եւեթ կարաց ածել զՀիւղն, որ խառն ի խուռն վարէր, եւ ոչ ի չգոյէ ի գոյ ած գամենայն որպէս եւ կարող ամենայնիւ, որ տկարութիւնն արկանէ զԱստուածով, թե կարաւտ եղեւ յայլմէ նիւթ մուրանալ, որով ոչ ինչ առաւել քան զարուեստագէտսն գտանի, թե իբրեւ գնոսա կարաւտ նիւթով իցէ:

3 Եւ զաշխարհ արարած եւ եղծանելի սաէ եւ երբեմն նա եւ այլքն՝ մշտնջենաւորակից Աստուածոյ: 4 Եթե արարած եւ եղծանելի է, զի՛արդ մշտնջենակից Աստուածոյ իցէ: 5 Եւ եթե մշտնջենակից է, որպէս ասենն, թե է՛. որպէս ստուեր իրիք ոչ երբեք հեռանայ յիմեքէն, նոյնպէս եւ ոչ աշխարհս՝ երբեք զատ յԱստուածոյ: 6 Թե այնպէս իցէ, զուր է ասելն, թե արարած եղծանելի է աշխարհս: 7 Բայց թե զայն եւս իշխիցեն ամբարշտել, թե եւ որ պատճառ ստուերին է, ի միջոյ բառնալոյ իցէ: 8 Ապա թե այն ոչ լինիցի, քանզի եւ չլինի իսկ, եւ ոչ ստուեր ի միջոյ բառնալոյ է, եւ տարապարտ են դանդաչանքն:

9 Եւ շունչքն թե վասն զի յԱստուածոյ Էութենէն իցեն, անարարք եւ անմահք իցեն, երեք մասունքն ի նոսա ուստի՛ իցեն՝ բանականն եւ ցասնականն եւ ցանկականն, զի թեպէտ եւ մինն է յԱստուած, զի նա է աղբիւր ամենայն բանաւորութեան, այլ ի ցասմանէ եւ ի ցանկանալոյ ի վեր եւ ազատ է Աստուած, քանզի առանց կարեաց եւ առանց մասանց է Աստուածականն:

10 Եւ եթե ինքն, որպէս ասենն, լաւութեանց վասն կոյս վճարեցաւ յաշխարհէ, այլոց զի՛արդ հրամայէր զկանայս հասարակաց համարել եւ ոչ՝ իւրում կնոջ եւեթ սկել:

11 Եւ զաստուածեղէն շունչսն ընդէ՛ր եւ նա իբրեւ զառաջինսն փոփոխելիս ի մարմնոց ի մարմինս համարէր, մինչեւ ի սողունս անգամ եւ ի ճճիս, որոյ հայհոյութիւնն ի բունն իսկ գնայ. ըստ նորա ամբարշտութեանն՝ որպէս թե զկէսն իւր յինքեան ունիցի եւ զկէսն իւր ի սողունսն եւ ի ճճիս տանջիցէ, որ ոչ նորա է, որ անբաժինն եւ անքալ եւ անհատ եւ առանց մասանց է:

12 Եւ եթե, որպէս դանդաչենն, բազում աստուածք ի միոջէ Աստուածոյն ելեալ իցեն, ընդէ՛ր ոչ բազում աշխարհք իցեն, եւ ոչ՝ բազում երկինք, եւ ոչ՝ բազում արեգակունք, եւ ոչ՝ բազում երկիրք: 13 Այլ թերեւս դատարկս աստուածս եհան յիւրմէ, եւ դատարկք աստուածքն ո՛ւմ պիտոյ իցեն:

[ԺԳ.]

1 Իսկ ստոյիկեանքն մարմնապիշք հայեցեալ յերեւելի աշխարհս՝ գամենայն ինչ մարմին կարծեցին եւ զերեւելի աշխարհս աստուած համարեցան. որք աղանդամիտ գիտեն ի փիլիսոփայից, ո՛չ ինքեանք զիմանալի ինչ զմտաւ կարացին ածել եւ ոչ յայլոց ուսանել կամեցան, եթե է՛ ինչ Չաւրութիւն, որ զերեւելիս շարժէ, եւ զշարժիչն պարտ է Աստուած իմանալ եւ ո՛չ՝ զշարժունսն:

2 Իսկ ոմանք ի նոցանէ ի հրոյ Էութենէ ասեն զբնութիւն աշխարհիս վասն զարեգակն առաւել զարմանալի համարելոյ եւ՝ զբնութիւն հրոյ սաստկագոյն իմանալոյ:

3 Եւ հայեցեալ ի միտս, թե գամենայնէ մտաւքն նկատել մարթեն, վասն այնորիկ զմիտս Աստուած համարեցան իբրեւ զշունչ երկնից եւ երկրի եւ ամենայնի, որ՝ ի նոսա, եւ ասս՝ զլուսաւորսն. որք ըստ անարժան անմտութեանն եւ ոչ պատասխանի առնելոյ արժանի են: 4 Եւ զմարմին, իբրեւ զայլսն, կորստական համարին եւ զշունչսն՝ փոփոխելի ի մարմնոց ի մարմինս, զոր ոչ նոքա յայտ կարեն առնել, եւ ո՛չ՝ այլքն աւագագոյնք քան գնոսա, զի ամենեքեան առասպելս արկանեն, եւ թեպէտ եւ կէսքն հասին ճշմարտութեանն, չկացին ի ճշմարտութեանն:

[ԺԴ.]

1 Իսկ եպիկորայքն բնաւ ինքնակաց իսկ համարին զաշխարհս, որպէս թե նախ հողամադք ընթանային, որպէս յորժամ շողն ընդ երդ մտանիցէ, եւ հողամադք իմն երեւին ի շողն, այնպիսի,

ասեն, մարմինք անհատք եւ անբաժինք էին գառաջինն, եւ անտի թանձրացեալ՝ յաւդեցաւ ինքն աշխարհս, եւ թե՛ ո՛չ Աստուած, եւ ո՛չ Խնամակալութիւն ինչ, որ վարիցէ գաշխարհս. գորս եւ փիլիսոփայքն ինչ յոնչաց քերեն եւ ամենեւին չհամարին գնոսա աղանդս, գորոց եւ Առաքեալ ասէ, թե առանց Աստուածոյ շրջէին յաշխարհի, որոց այնքան արի... եղև, յայնչափ՝ ի բագում, ի նախրաց փիլիսոփայիցն աստուածոց եւ ոչ մի աստուած ըմբռնել: 2 Տեսանես, զի գործ ստահակութեան այնչափ բռնացեալ ըմբռնելեացն՝ մինչեւ անաստուած հանել յաշխարհէ:

[ԺԵ.]

1 Առ Սերուքաւ եղև.և ասեն.և սկիզբն հեթանոսութեանն. ուստի յայտ է, թե ցայն վայր աստուածապաշտք էին, եւ Եկեղեցի Աստուածոյ ի սկզբանէ աշխարհի էր. գորմէ եւ Դաւիթ ի Հոգւոյն սրբոյ ուսեալ՝ մատուցանէր աղաթս, թե *Յիշեա՛ զկեղեցի քո, գոր սոսցար ի սկզբանէ*: 2 Բայց թեպէտ եւ հեթանոսութիւնն եմուտ յաշխարհ, այլ աստուածապաշտութիւնն ոչ ամենեւին պակասեաց: 3 Եւ յայտ անտի է, զի գնացեալ Աբրաամ ի հեթանոսացն՝ եկն, աստուածապաշտաց պատահեաց՝ Մելքիսեդեկայ քահանայի Աստուածոյ բարձրելոյ, եւ քահանայ ոչ երբեք անուանի, եթե ոչ ժողովորդ գուցէ նորա, եւ՝ Աբիմելեքայ, որ Աստուածովն եւեթ խաւսէր ընդ Աբրաամու եւ ոչ՝ դիւաւք: 4 Եւ բարեկամքն Յովբայ եւ Եղիուս Աստուածով միայն ամենակալաւ խաւսէին ընդ նմա: 5 Եւ այնպէս ոչ եթող երբեք Աստուած գաշխարհս առանց վկայութեան, որպէս մարգարէն առ հրէութեամբն ասէր իբրեւ յերեսաց Աստուածոյ, թե *Յամենայն տեղիս արկանեն խունկս եւ մատուցանեն պատարագս անուան իմում*, զի ցուցցէ, թե յամենայն դարս աստուածապաշտք գտանէին, որ յանդիմանէին զհեշմակապաշտսն:

[ԺԶ.]

1 Այլ.և ասեն.և ընդէ՛ր յամեաց գալուստն Քրիստոսի, եւ կորեան այնչափ ազգք առանց աստուածապաշտութեանն: 2 Եթե չէր աստուածաքարոզս աստուածապաշտութեանն յամենայն դարս առաքեալ, թերեւս գոյր մուտ այնպիսի բանից, բայց զի ոչ երբեք դադարեաց ի վկայութիւն տալոյ, անձանց մեզ դիցեն չհաւանողքն եւ մի՛ Աստուածոյ:

3 Չեկն Քրիստոս ի տղայութեան աշխարհի, զի տղայոցն կաթն պիտոյ էր, եւ ոչ՝ հաստատուն կերակուր, եւ ոչ՝ յեռանդան երիտասարդութեանն, յորժամ եղեալ՝ զեղոյր մոլորութիւն դիւապաշտութեանն: 4 Այլ նախ կրթեաց քարոզաւքն եւ մարգարէիք իբրեւ կաթամբ եւ ապա եկն տալ զկատարեալ վարդապետութիւնն իբրեւ հաստատուն կերակուր: 5 Քանզի եւ ոչ տղայոյ ոք հաստատուն կերակուր տայ եւ ոչ մեծամեծ խորհուրդս յայտնէ եւ ոչ աւագ բանս խաւսի, մինչեւ ի կատարեալ չափ հասակին հասանիցէ, որպէս Առաքելոյ առեալ զինքեամբ զերեսս ամենայն մարդկութեան՝ ասէ. *Մինչ տղայն էի, իբրեւ գողայ խորհէի, այլ իբրեւ եղէ այր, գողայութեանն խափանեցի*. զի ցուցանիցէ, թե ի հասուն հասակի եկն յաշխարհի ի կատարեալ գիտութիւնն, որպէս յայսմ աշխարհի մարթի հասանել գիտութեան. այլ ի վայելումն կատարելոյ գիտութեանն ե՛ւ զանձն, ե՛ւ զայլս անդր հրաւիրեաց ասելովն, թե *Աժմ փոքր ի շատէ գիտեմք, այլ յորժամ եկեացէ կատարումն, դէմ յանդիման տեսանեմք*: 6 Ուստի յայտ է, թե առ ամենայն կարող է Աստուած եւ յամենայնի բաւական: 7 Կարող էր եւս վաղ՝ յառաջին յախտեանսն, առնել գաշխարհ. այլ այնպէս կամեցաւ, զի ո՛չ կարի վաղ առնիցէ եւ ո՛չ յոյժ անագան, այլ յորժամ դէպ եւ պատշան ից՝ զի մի վաղն առնելով լեալքն վնասիցին կարծեալ, թե մշտնջենակիցք նորա իցեն, եւ մի, դարձեալ, անագանն առնելով կարծիք տկարութեան լինիցին ե՛ւ առաջին, ե՛ւ միջին, ե՛ւ վերջին խորհրդոցն:

8 Նա՛, եւ զմարդն, գոր ժառանգ ամենայնի կամեցաւ առնել, ոչ նախ քան զժառանգութիւնն արար, այլ նախ՝ զերկինս եւ զերկիր, զջուրս եւ զհուր եւ զաւղ եւ զրոյսս եւ զտունկս, զգագանս եւ զանասունս, զթռչունս, նախ՝ զտունն եւ ապա՝ զոնակալն, նախ՝ զստացուածսն եւ ապա՝ զստացաւդն, նախ՝ զժառայսն եւ ապա՝ զտէրն, զի մի, յորժամ յետոյ լինիցին, որոց իշխանն եղև. կարծիս վնասու առնուցու, թե իւր արարածք իցեն. այլ յորժամ նախ գնոսա արարեալս տեսանիցէ.

ծանուցեալ՝ առնուցու ի միտ, թե է՛ իմն Չարութիւն, որ արար եւ ետ գնոսս ընդ ձեռամբ նորա, եւ զպատիւ փառաւորութեանն մի անձին առնէ | խորհիցի, այլ՝ իւրում տիրարարին, որ ճրի նմա զայն շնորհեաց:

9 Նոյնպէս եւ զգալուստ Որդոյն իւրոյ յայնմ ժամանակի պատշանեաց, յորում, գիտէր, թե յաւգուտ լինելոց է: 10 Եւ եթե բժիշկ ըստ պէս պէս հիւանդութեանց ազգի ազգի դեղս ախտացելոցն մատուցանել, ո՛ր սկզբան ցաւոյն դէպ իցէ, զայն ի սկզբանն մատուցանեն, եւ ո՛ր՝ յընդմիջելն, զայն՝ ի միջոցի, եւ ո՛ր՝ ի պառաւել ցաւոյն, զայն՝ հուսկ յետոյ, ո՛րչափ եւս առաւել ամենահնարն, յորմէ ամենայն հանգամանք հնարողութեան բաշխեալ են, ի դէպ ժամանակի առնէ, զոր առնէ. ոչ՝ առաջին եւ երկրորդ եւ վերջին խորհրդով, այլ միանգամայն ըստ կամելոյն զգործ արդեանցն կատարէ: 11 Եւ ոչ յետոյ ծնանի ի նմա կամելն, այլ իբրեւ կանխագէտ գիտէ զամենայն, մինչ չեւ ինչ լեալ իցէ, թե ո՛րպէս պարտ իցէ առնել եւ՝ յո՛ր ժամանակի եւ յո՛ր պէտս: 12 Եւ ոչ խառն ի խուռն առնէ, թե առ յապա զղջանայցէ եւ եղծանիցէ զստեղծուածն իւր: 13 Եւ ոչ իմիք կարաւտանայ, թե առնոյ ինչ յումեքէ կամ յումեքէ ակն ունիցի, այլ բաւանդակ յինքեան ունի զամենայն կարողութիւն առնելոյ եւ հաստատելոյ զամենայն եւ անխարխար պահելոյ: 14 Եւ չունի զոք ընդ իւր զովողակից իբրեւ զեղբայր կամ իբրեւ զըն/եր կամ իբրեւ զաւտար ոք զործակից, այլ՝ միայն զիւր զարութիւնն եւ զիմաստութիւն, որ իւրոյ էութեանն ծնունդ է եւ մշտնջենաւորակից, եւ՝ զիւրոյ զբնութեանն Հոգին, որ ի նմանէ է եւ միշտ առ նմա, անքակ եւ առանց բաժանելոյ:

[ԺԷ.]

1 Եւ յայսմ ամենայնէ յայտ է, եթե ոչ Հիւղ ինչ, որ է .նիւթե, էր ընթերակաց Աստուածոյ, ուստի, ասեն Յունաց իմաստունքն, զարարածս արարեալ, եւ ի նմանէ չարեաց յաշխարհ մտեալ, որպէս ասեն ադանդքն, որ ի նոցանէ առին պատճառս զՀիւղեայն՝ աստուածացուցանել, դնել աստուած հակառակ Աստուածոյ: 2 Եւ ոչ այլ ոք արարիչ էր չարեաց, որպէս մոզքն խաբին, թե Խարամանն արար զչարիս, այլ մի միայն Աստուած է արարիչ եւ նոյն՝ բարեաց եւ ոչ՝ չարեաց եւ մշտնջենաւոր արարիչ, զի եւ մինչ չեւ արարեալ էր զարարածս, ի մտի իւրում ունէր յառաջգիտութեամբ զպայման կազմածոյ արարածոց. եւ չէր երբեք, յորժամ չէր արարիչ այնու, զի ունէր յինքեան զկարողութիւնն ամենեցուն բաւական լինելոյ:

3 Եւ բազում պատճառք էին Աստուածոյ, որովք եկն զարարածսն առնել, նախ՝ զճարտարութեանն խելամտութիւն չէր պարտ դատարկ թողուլ, զի մի իբրեւ զոկար ոք պարտեալ ինչ գտանիցի առ ի չկարելոյ առնել զայնս, զորոց խելամտութիւնն յինքեան ունէր կանխակալ գիտութեամբ:

4 Երկրորդ անգամ՝ քանզի բարերար է բնութեամբ, չէին իրաւունք զբարերարութիւնն անաւգտակար պահել: 5 Եւ այլ ինչ բազում նման սոցին էր զԱստուածով, վասն որոց կազմածոյ աշխարհի արար սկիզբն: 6 Որպէս ոք եթե ճարտարութիւն իրաց ինչ գիտիցէ, եթե՛ գնուագածութեան եւ եթե՛ զբժշկութեան, եթե՛ զհիւսնութեան եւ արդեամբք զճարտարութիւնն չցուցանիցէ, ի զուր ունի զհանգամանս ճարտարութեանն, ուստի ո՛չ ինքն վայելիցէ, եւ ո՛չ այլոց զգիտութիւն արուեստին ցուցանիցէ, նոյնպէս եւ որ բարերար ոք իցէ, եթե բարերարութեանն վայելիք չիցեն, ո՛ւմ շահ իցէ բարերարութիւնն, զի բարերարութեանն առաքինութիւն այն է, յորժամ այլքն ի նմանէ վայելիցեն. եթե չիցեն, որք վայելիցեն ի բարերարութեանն, զի՞նչ շահ իցէ ի բարերարութենէ անմի: 7 Նոյնպէս եւ Աստուածոյ, որ զամենայն ճարտարութիւն արուեստգիտութեան ունէր յինքեան, եթե չէր արարածս արարեալ, ի զուր կարծէր ունէր զճարտարութիւնն, յորժամ չէին, որք ի ճարտարութենէ անմի երեւէին: 8 Նա՛, եւ ոչ բարերարութիւնն բարերարութիւն ցուցանէր, եթե արարածս չէր արարեալ, որք ի բարերարութեանն վայելէին: 9 Այլ նա այնպէս բարերար է, զի ոչ միայն զառնելն շնորհեաց նոցա, այլ եւ՝ յուրախութիւնս լաւութեանցն վայելել:

10 Դարձեալ, թե չէր Աստուածոյ արարածս արարեալ, եւ գիտէր իսկ ոք ոչ, թե բնաւ իցէ Աստուած, յորժամ չէին ի միջի, որք զկարողութիւն գիտութեանն ստանային: 11 Ուստի քանզի յ/ւր գիտութիւնն

ածել կամեցաւ եւ թե է՛ ինքն՝ ցուցանել, յաւժարեաց արարածս առ իւրոյ գիտութեանն ընծայեցուցանելոյ, զի վայելիցեն ի բարերարութեանն նորա: 12 Եւ զպէտս աշխարհիս վասն մարդոյ արար՝ ի սպասաւորութիւն ամենայն իրաց կարեւորաց, եւ զմարդն՝ յիւր փառս, զի փառաւորեսցէ զՏէրն եւ ծանիցէ զբարերարութիւնն:

13 Եւ այսպէս ոչ երբեք էր Աստուած դատարկ յարարչութենէ, քանզի միշտ ի մտի նկարեալ ունէր, զորս առնելոցն էր: 14 Եւ զի չէր ի դէպ կամաւք եւեթ եւ խորհրդոյք ունել զկարողութիւնն, վասն այնորիկ առ յայտնելոյ զկամսն եւ զխորհուրդս ած յայտ զարարածս, զի իւր կարողութիւնն երեւեսցի, եւ արարածքն ի նորա բարերարութեանն վայելիցեն:

15 Արդ, մի՛ որ ինքնակաց զաշխարհս իշխեսցէ համարել եւ մի՛ ընթերակաց ինչ Աստուածոյ, զի մի զմեծութիւն զաւրութեան նորա խախտիցէ, այլ ամենեցուն նա շնորհեաց զիմնելն, որք ոչն էին յառաջագոյն: 16 Ընդէ՛ր զգաւրութիւնն նորա ի միջոյ բառնալ կամիցին եւ արուեստագէտ միայն նիւթոյ իմիք համարիցին եւ ոչ՝ ի չգոյէ ի գոյ ածել զհասակս ամենայնի: 17 Չգոյր ինչ ժամանակակից Աստուածոյ եւ ոչ նիւթ ինչ, ուստի առեալ՝ զարարածս կազմիցէ, այլ ինքն է ամենայն բնութեանց արարիչ եւ ոչ՝ միայն կերպարանաց կազմիչ եւ ոչ՝ էութեան էականաց իրիք խառնիչ, այլ՝ գոյանալոյ գոյացելոցն գոյարար: 18 Չայսպիսիս պարտին ասել մարդիկ զԱստուածոյ, եւ այսպիսի պատմութեանց լինել պատմիչք, որով Աստուած փառաւորի, եւ մարդիկ ոչ վնասին: 19 Այլ, ըստ Աստուածոյ արժանեաց ո՛րք արժանաւոր իցէ պատմիչ լինել, բայց եթե՛ Աստուածոյ բարեկամք, որք վասն նորա սիրոյն եւ զկեանս աշխարհիս արհամարհեցին եւ մահու չափ, վասն կենդանի յուսոյն, որ՝ առ Աստուած, գուն գործեալ՝ մատնեցին զանձինս ի կորուստ մարմնոց, ուստի փրկութիւն ոգւոցն գտանի: 20 Եւ արդ, ի գուր իսկ ջանան իմաստունքն Յունաց զԱստուածոյ ճառել, այնու, զի զարարիչն եւ զարարածս ի միմեանց ոչ կարացին ընտրել, որք մթով դիւացն խաւարեալք՝ ծնունդս բազումս եւ անթիւ աստուածոց մուծանել դանդաշեցին, որպէս Եսիողոսս՝ ոմն իմաստուն ի նոցանէն՝ բազում ծնունդս աստուածոց համարին, եւ Հոմերոս զրաբանեալ, զնորին հետ երթեալ՝ պանդունեալ բանիւք գնոյնս ճամարտակէ: 21 Եւ այլք բազումք ի փիլիսոփայից առասպելական բանիւք բանդագուշեալք՝ խոստանան զԱստուածոյ պատմութիւնս կատարել, որք զԱստուածն ոչ ճանաչեն, եւ ո՛չ զարարիչն յարարածոց մեկնել գիտեն, զի՛արդ զԱստուածոյ ճառել մտաբերիցեն, եւ մանաւանդ՝ որ քան զամենեսինն իմաստնագոյն համարին, զՊղատոն, որ վասն Աստուածոյ եւ վասն ոգւոց եւ վասն արարածոց խաւսել յաւժարեցաւ: 22 Եւ արդ, ընդ նմա իսկ մարտիցոյք գոռութեան բանիւք, որ քան զամենայն փիլիսոփայսն աստուածապաշտագոյն երեւի Յունաց, զի նորա առաւել գտանի չճանուցեալ զԱստուած եւ ո՛չ՝ զարարչութիւնն արարածոց, զի յորժամ զնորա մեծարոյ կարիսն զձձեսցոյք եւ հանցոյք զնա յաչաց իւրոցն խաբեցելոց, սպա ցուցցոյք, թե ո՛վ Աստուած է, եւ զի՛նչ՝ նորա արարածք: 23 Եւ մի ինչ, զոր առաւել անճամ համարի Պղատոն, այս է, թե միշտ էր Աստուած եւ արարածս ինչ ոչ ունէր. զորոյ զկամսն սիրեմ վասն զԱստուածն խնդրելոյ եւ զամբարտաւանութիւնն ոչ գովեմ:

IV

[Ա.]

1 Մարկիոն մոլորեալ՝ մուծանէ Աւտարութիւն ընդդէմ Աստուածոյն Արիինաց, եղեալ ընդ նմա եւ զՀիւղն էութեամբ եւ երիս երկինս: 2 Ի միոջն, ասեն, բնակեալ է Աւտարն, եւ յերկրորդումն՝ Արիինացն Աստուած, եւ յերրորդումն՝ զաւրք նորա, եւ յերկրի՝ Հիւղն, եւ կոչեն զնա .Չաւրութիւն երկրի:

3 Եւ այնպէս կարգէ զաշխարհէ եւ զարարածոց, որպէս Արէնքն ասեն: 4 Այլ եւ յաւելու, թե հաղորդութեամբ ընդ Հիւղեայն արար զամենայն, զոր արար, եւ որպէս թե էգ որք ինչ եւ կին ամուսնութեան էր Հիւղն: 5 Եւ յետ առնելոյ զաշխարհս էլ ինքն զաւրաւքն հանդերձ յերկինս, եւ Հիւղն եւ որդիք նորա մնացին յերկրի: 6 Եւ կալան զհիւրաբանչիւր իշխանութիւն, Հիւղն՝ յերկրի, եւ Արիինացն Աստուած՝ յերկինս:

7 Եւ տեսեալ Արիինացն Աստուածոյ, թե գեղեցիկ է աշխարհս, խորհեցաւ առնել ի սմա մարդ: 8 Եւ իջեալ առ Հիւղն յերկիր՝ ասէ. .Տո՛ւր ինձ ի կաւոյոյ քումէ, եւ յինէն տամ ոգի, եւ արասցուք մարդ ըստ նմանութեան մերումն: 9 Տուեալ նմա Հիւղեայն յերկրէ իւրմէ՝ ստեղծ գնա եւ փչեաց ի նա ոգի, եւ եղև Ադամ ի շունչ կենդանի եւ վասն այնորիկ անուանեցաւ .Ադամն, զի ի կաւոյն արարաւ: 10 Եւ ստեղծեալ գնա եւ զամուսինն նորա եւ եղեալ ի Դրախտին, որպէս եւ Արեւնքն ասեն, զային հանապազ, պատուիրէին նմա եւ ուրախ լինէին ի նմա իբրեւ յորդոջ հասարակաց:

11 Եւ տեսեալ, ասէ, Աստուածոյն Արիինաց, որ տէրն էր աշխարհի, թե ազնուական է Ադամ եւ արժանի սպասաւորութեան, հնարեցաւ, եթե զի՛արդ կարացէ գողանալ գնա ի Հիւղեայն եւ յիւր կողմն միաբանել: 12 Առեալ գնա ի մի կողմն՝ ասէ. .Ադա՛մ, ես եմ Աստուած, եւ չիք այլ ոք, եւ բայց յինէն այլ Աստուած քեզ մի լիցի: 13 Ապա թե ունիցիս զոք առ Աստուածս բայց յինէն, զիտասջի՛ր, զի մահու մեռանիցիս: 14 Եւ իբրեւ ասաց զայս գնա եւ յիշատակեաց նմա զանուն մահու, զահի հարեալ Ադամայ՝ սկսաւ տակաւ զանձն մեկնել ի Հիւղեայն:

15 Եւ եկեալ Հիւղեայն պատուիրել նմա ըստ սովորութեանն՝ տեսանէր, զի ոչ անսայր նմա Ադամ, այլ խորհեալ՝ ի բաց մերժէր եւ չմերձենայր առ նա: 16 Յայնժամ հիացեալ ի միտս իւր Հիւղեայն՝ իմացաւ, թե տէրն արարածոց նենգեաց նմա: 17 Ասէ. .Յականէ աղբերն պղտորեալ է ջուր նորա: 18 Չի՞նչ է այս. չեւ եւս բազմացեալ Ադամայ ծննդովք, եւ գողացաւ գնա անուամբ աստուածութեանն իւրոյ յինէն: 19 Որովհետեւ ասեաց զիս եւ ոչ պահեաց ընդ իս զդաշնն, եւ արարից աստուածս բազումս եւ լցից նոքաւք զաշխարհ գոյի իւրով. զի խնդրիցէ, թե ո՛վ իցէ Աստուած, եւ ոչ գտանիցի: 20 Եւ արար, ասեն, կուռս բազումս եւ անուանեաց զնոսա .աստուածսն եւ ելից նոքաւք զաշխարհ: 21 Եւ ընկնէցաւ անուն Աստուածոյ, որ՝ տեսանն արարածոց, ի մէջ անուանց բազում աստուածոց, եւ ոչ ուրեք գտանէր: 22 Եւ մոլորեցաւ ծնունդ նորա նոքաւք եւ ոչ պաշտէր գնա, զի ձգեաց զամենեսին առ ինքն Հիւղն եւ ոչ ետ թոյլ եւ ոչ միում ի նոցանէ պաշտել գնա:

23 Յայնժամ, ասեն, բարկացաւ տէրն արարածոց, զի թողին գնա եւ անսացին Հիւղեայն: 24 Եւ մի ըստ միջոյ, որ ելանէին ի մարմնոց իւրեանց, արկանէր զնոսա առ ցասման ի գեհեն: 25 Եւ զԱդամ արկ ի գեհեն վասն ծառոյն: 26 Եւ այնպէս արկանէր զայր ի գեհեն զամենեսին, մինչեւ ցրսան եւ ինն դար:

27 Եւ տեսեալ, ասեն, Աստուածոյն բարոյն եւ աւտարի, որ նստէր յերրորդ երկինս, թե այնչափ ազգք կորեան եւ տանջեցան ի մէջ երկուց նենգաւորաց՝ տեսանն արարածոց եւ Հիւղեայ, ցաւեաց նմա վասն անկելոցն ի հուր եւ տանջելոց: 28 Առաքեաց զորդի իւր երթալ, փրկել զնոսա եւ առնուլ զնմանութիւն ծառայի, եւ լինել ի կերպարանս մարդոյ ի մէջ որդոց Աստուածոյ Արիինացն. .Բժշկեսջի՛ր,և ասէ,և զբորոտս նոցա եւ կեցուսջի՛ր զմեռեալս նոցա եւ բացջի՛ր զկոյրս նոցա եւ արասջի՛ր ի նոսա բժշկութիւնս մեծամեծս ձրի, մինչ զի տեսանիցէ զքեզ տէրն արարածոց եւ նախանձիցի եւ հանիցէ զքեզ ի խաչ: 29 Եւ ապա ի մեռանէնք քում իջցես ի դժոխս եւ հանցես զնոսա անուի. զի չեն սովոր դժոխք ընդունել ի միջի իւրեանց զկեանս, եւ վասն այնորիկ ելանես ի խաչ, զի նմանեսցիս մեռելոց: 30 Եւ բացցէ դժոխականն զբերանն իւր ընդունել զքեզ, եւ մոցես ի մէջ նորա եւ թափուր արասցես զնա: 31 Եւ իբրեւ եհան գնա ի խաչ, ասեն, էջ ի դժոխսն, եւ թափուր արար գնա:

32 Եւ հանեալ զոգիսն ի միջոյ նորա՝ տարաւ յերրորդ երկինսն առ հայրն իւր:

33 Եւ տէրն արարածոց զայրացեալ՝ առ ցասմանն եցել զպատմութեանն իւր եւ զվարագոյր տանարին իւրոյ եւ խաւարեցոյց զարեգակն իւր եւ զգեցոյց թուխս աշխարհին իւրում եւ նստաւ ի սուգ առ տրտմութեանն:

34 Ապա երկրորդ անգամ իջեալ Յեսու կերպարանաւք աստուածութեան իւրոյ առ տէրն արարածոց՝ դնէր դատ ընդ նմա վասն մահուն իւրոյ: 35 Եւ տեսեալ տեսանն աշխարհի զաստուածութիւնն Յեսուայ՝ զիտաց, թե գոյ այլ Աստուած արտաքոյ քան գնա:

36 Եւ ասէ գնա Յեսու. .Դատաստան կայ իմ ընդ քեզ, եւ մի՛ ոք լիցի դատաւոր ի միջի մերում, այլ՝ քո իսկ Արեւնքն, զոր գրեցերէ:

37 Եւ իբրեւ եղին զԱւրէնսն ի միջի, ասէ ցնա Յեսու. .Ո՛չ դու գրեցեր յԱւրէնսդ քում, թե՛ Որ սպանանիցէ, մեռցի, եւ Որ հեղու զարիւն արդարոյ, հեղցեն զարիւն նորա:

38 Եւ ասէ՛ Այո, ես գրեցի:

39 Եւ ասէ ցնա Յեսու. Արդ, տո՛ւր զքեզ ի ձեռս իմ, զի սպանից եւ հեղից զարիւն քո, որպէս սպաներն դու զիս եւ հեղեր զարիւն իմ, զի արդար եմ իրաւամբք քան զքեզ եւ երախտիս մեծամեծս արարի յարարածսն քո: 40 Եւ սկսաւ համարել զերախտիսն, զոր արար յարարածս նորա:

41 Եւ իբրեւ ետես տէրն արարածոց, թե՛ յաղթեաց նմա, եւ եւ ոչ գիտէր՝ զի՛նչ խաւսիցի, քանզի յիւրոց Աւրինացն պարտաւորեցաւ եւ չգտանէր տալ պատասխանի, զի եղեւ մահապարտ փոխանակ մահուանն նորա: 42 Ապա յողոքս անկեալ՝ աղաչէր զնա, թե՛ Փոխանակ զի մեղայ եւ սպանի զքեզ յանգէտս, քանզի ոչ գիտացի, թե՛ Աստուած իցես, այլ մարդ համարէի զքեզ, տուեալ քեզ ընդ այնր վրիժուց զամենեսեան, որ կամիցին հաւատալ ի քեզ, տանել յո՛ եւ կամիցիս: 43 Ապա թողեալ զնա Յեսուայն՝ յաշխտակեաց առ զՊաւղոս եւ յայտնեաց նմա զգինսն եւ առաքեաց զնա քարոզել, թե՛ .Գնոց գնեալ եմք մեք, եւ ամենայն, որ հաւատայ ի Յեսու, վաճառեցաւ յԱրդարոյ անտի Բարշոյն:

44 Այս սկիզբն է աղանդոյն Մարկիոնայ, թո՛ղ զայլ բազում թարմատարսն: 45 Եւ զայս ոչ ամենեքին գիտեն, այլ՝ սակաւք ի նոցանէ եւ աւանդեն զուսումնն միմեանց ի բերանոյ: 46 Ասեն. Աւտարին զնովք գնեալ է զմեզ ի տեսնէն արարածոցե. եւ թե՛ ո՛րպէս կամ ի՛ւ գնեալ իցէ, զայն ոչ ամենեքին գիտեն:

[Բ.]

1 Արդարեւ, որպէս երանելին Առաքեալ ասէ, *Իմաստութիւն աշխարհիս այսորիկ յիմարութիւն է առաջի Աստուածոյ*: 2 Չի՞նչ առեալ կամ զի՛նչ կցկցեալ կամ ո՛յր բանիս խաւսին: 3 Թե՛ ճշմարիտ է նմա Աւրինացն Աստուած, յորմէ զարարածսն ամենայն դնէ, ապա Աւտարին զոր նմա պոզաւղ մուծանէ, չէր պարտ նորա արարածոցն ցանկանալ, թեպէտ եւ ի տանջանս էին կամ՝ ի հանգստեան, զի թե՛ Աստուած էր, եւ իւր իսկ արժան էր արարածս առնել եւ ոչ՝ այլոյ արարածոց ցանկանալ: 4 Այլ զի ոչինչ արար, յայտ է, թե՛ բնաւ եւ էր իսկ ոչ, զի թե՛ էր, իբրեւ զԱստուած պարտ էր նմա զամենայն կարողութիւն յանձին ունել: 5 Եւ եթե՛ ինքն յանձնէ իմաստութիւն ինչ այնպիսի ոչ ունէր, զեթ յարարիչն աշխարհի նպեցեալ իցի՝ ուսանել ի նմանէ զարուեստն: 6 Բայց եթե՛ նմա նմանող չկարէր լինել, գոնեա՛ չիւղեայն լիցի նմանող, որ ընդ գետինն քարշէր եւ եղեւ հաղորդ արարչութեան արարչին: 7 Այլ յայտ է, թե՛ ի մտաց բարբաջանք են աղանդն եւ ոչ՝ ճշմարտութիւն:

8 Արդ, նախ՝ զԱստուածն Աւրինաց եւ զՉիւղն նմա հաւասար դնել ի փիլիսոփայից գողացեալ՝ դնէ, որք տկարութիւնն արկանեն զԱստուածով, թե՛ .Չկարաց յոչնչէ ինչ առնել, այլ՝ ի նիւթոյ ընթերակացէ: 9 Եւ թեպէտ բիւրապատիկ յանուն Աւտարին եւ որդւոյն նորա Յեսուայ, զոր .Բարերարեն կոչեն, ապաւինիցին, չեն ինչ ընդհատ ի հեթանոսաց, այլ որպէս նոքա աստուածս բազումս ասեն, եւ սոքա աստուածս քարոզեն: 10 Եւ բազմապատիկ մահապարտք են, զի արարեալք յԱւրինացն Աստուածոյ՝ յԱւտարին անուն խրախուսեն իբրեւ զտիրադրուծս, որ եւ ի մարդկան միջի ոչ պաշտի, զի ոչ իշխէ արքայից արքայի ծառայ՝ ի կայսր խրախուսել, եւ ոչ կայսեր ոք ծառայ՝ ի Սասանականն խիզախել, ապա թե՛ ոչ՝ զիսապարտ գտանի: 11 Դարձեալ. ե՛ւ նոքա ծնունդս աստուածոց բազմաց ասեն, ե՛ւ սոքա յամուսնութենէ Աւրինացն Աստուածոյ եւ չիւղեայ ասեն արարեալ զամենայն արարածս: 12 Եւ զի՛նչ աւելի իցեն քան զմոզս, որք յամուսնութենէ դնեն զաստուածսն իւրեանց: 13 Արդ ցուցցեն. ո՛ր չնօզի ետ նոցա զայն Աւրէնս, զի ի չնօզոյն սրբոյ, որ ի մարգարէս եւ յառաքեալս խաւսեցաւ, ուրացեալ են:

[Գ.]

1 Այլ Պաւղոս,- ասեն, եւ յաշխտակեցաւ յերրորդ երկինս եւ լուաւ զայս բանս անճառս, զոր մեք քարոզեմք: 2 Իսկ նա՛, աւանիկ Պաւղոս ասէ. *Չոր ոչ է պարտ մարդկան խաւսել*: 3 Արդ, Մարկիոնն թե՛ մարդ ոք իցէ, ապա եւ նմա անճառ էին բանքն. որ եւ մարդ իսկ է եւ վատթարագոյն քան զամենայն մարդիկ, որոյ թողեալ զճշմարտութիւն չնօզոյն՝ եւ նստի առաւապելս կարկատէ, եւ այնչափ յանդգնեալ

սատանայութեան ոգովն՝ մինչեւ ի պատգամաց Հոգւոյն սրբոյ քաղ հանել, զկէս Աւետարանի ընտրել, առնուլ եւ զկէսն իբրեւ զխոտան ի բաց թողուլ, նոյնպէս եւ՝ զառաքելական թղթոցն եւ զՀին կտակարանս ամենեւին ուրանալ, որպէս թե՛ յանգամա՛ տուեալ իցեն եւ ոչ՝ ի Բարչոյ:

4 Եւ Առաքեալ ասէ, թե՛ անպատում են բանքն, գոր լուաւ, եւ Մարկիոնն ասէ՝ թե՛ *Ես յուայ*. արդ Առաքելո՞յ, որ անճառ զբանսն համարի, պարտ է անսալ, թե՛ Մարկիոնի, որ ի քարշ արկեալ՝ ընդ վայրս զբանսն ատէ:

[Դ.]

1 Դարձեալ. թե՛ մշտնջենաւոր էր Աւրիմացն Աստուած, ապաքէն պարտէր կանխագէտ եւ ամենագէտ էանալ. եւ թե՛ չէր կանխագէտ եւ ամենագէտ, ապա եւ կատարեալ իսկ չէր: 2 Այ, նա՛, աւանիկ կատարեալ երեւի այնու, զի զերկինս եւ զերկիր արար եւ ոչ միայն՝ մի երկինս, այլ՝ երկուս եւ՝ զաւրս բազումս: 3 Եւ որ այնմ ամենայնի բաւական եղեւ. զայն զի՞ ոչ կարէր զիտել, թե՛ է՛ որ ի վեր քան գնա, յորմէ՛ կասկած կայր նմա: 4 Եւ եթե՛ գիտէր, ընդէ՛ր ոչ ամրացոյց զիւր տեղին, զի մի լինէր անդր մուտ հակառակորդին, որ գայր եւ ապստամբեցուցանէր զարարածս նորա ի նմանէ:

5 Եւ դարձեալ. Բարին, գոր կոչեն, եթե՛ որպէս ասենն, բնութեամբ բարի էր, եւ չարութիւն ի նմա ոչ գոյր, զի այլոցն բարի խորհէր. նմա չար ընդէ՛ր խորհեցաւ. առնել գնա սրտառուչ յիւրոցն արարածոց, զի սա հանապազ առնէ՛ մարդիկ, եւ նորա միշտ հանեալ ի սմանէ՛ առնէ՛ զսա թախծալից, որ ոչ բարչոյ գործ է, այլ՝ չարի:

[Ե.]

1 Դարձեալ. եւ գոր Արդարնէ ասեն, թե՛ արդարեւ արդար էր, յետ բաժանելոյ զիշխանութիւնսն՝ իւր զերկինսն երկոսին առնոյ եւ Հիւղեայ եւ որդոցն նորա զերկիր միայն թողոյ. զի՛արդ էր, զի միւսանգամ նորա աշխարհին ցանկացեալ՝ ասէր, թե՛ Տո՛ւր ինձ ի կառոյդ քումէ. եւ յինէն տաց ոգի. եւ արասցուք մարդ ըստ նմանութեան մերումն, որ ոչ արդարոյ գործ է՝ այլոյ աշխարհի ցանկանալ, այլ՝ անիրաւի:

2 Կամ Հիւղեայն զի՛արդ ընդ միտս հարեալ էր. ընդ մի անգամ բաժանելոյն ի նմանէ՛ դարձեալ հաղորդութիւնս առնել եւ անձամբ անձին նենգել եւ մասնմուտ առնել աւտարի յիւր աշխարհն, զի առնիցէ՛ անդ զԱդամն եւ զամուսինն նորա, որ մերթ ի սա տայր ձեռս եւ մերթ՝ ի նա:

3 Բայց եւ .տէր արարածոցէ զԱրդարն միայն զի՛արդ կոչիցեն, զի ե՛ւ յառաջնումն, որպէս ասեն, ոչ միայն ինչ արար, այլ հասարակ արարին, զի՛նչ եւ արարին, եւ յերկրորդումն ի հասարակաց նիւթոյ արարին զմարդն ե՛ւ երկոքին զոյգ ուրախ լինէին ի նմա ..., զի, թե՛, որպէս ասենն, արդար միայն էր Աւրիմացն Աստուած, յայտ է, եթե՛ զարդարութեան եւ պատուիրանս տայր նմա, եւ եթե՛ չար միայն էր Հիւղն, հարկ էր, եթե՛ չարեաց եւեթ խրատ տայր նմա: 4 Եւ ո՛ւր էր, զի երկոքին ուրախ լինէին ի նմա, որ հակառակ միմեանց տային զպատուէրս, մին՝ զբարեաց իբրեւ զբարի, եւ մին՝ զչարեաց իբրեւ զչար, զի ոչ արդարոյ. որ բնութեամբ արդար իցէ. մարթի զչար ինչ պատուէր տալ, եւ ոչ չարի՝ որ բնութեամբ չար իցէ. զբարչոյ խրատ տալ:

5 Այլ եւ ուրախ լինել չարին ուստի՞ էր, որ միշտ խաւարինն եւ զժղմագոյն էր, կամ Արդարոյ՝ նենգել, որ ի բնէ արդարակորով եւ խրաւախորի էր, որում չէր մարթ իւր միայն խորհել զմարդն՝ հասարակաց ստեղծուածն, այլ իբրեւ արդարոյ պարտ էր խորհել, թե՛ Ռոպէս ի միասինն արարաք գնա, առ հասարակ արժան է մեզ եւ վայելել ի նմա: 6 Բայց ոչ իբրեւ զարդարակորով. այլ իբրեւ զնենգաւոր եւ զկասկածոտ առեալ մեկուսի զմարդն՝ զեղծուցանէր, թե՛ Ես եմ Աստուած, եւ չիք այլ որ բայց յինէնէ: 7 Եւ ի դէպ էր Ադամայ ասել, թե՛ Մինչ առնելն կամեցար զիս, գոյր այլ Աստուած, յորժամ զհողն խնդրեցեր. եւ արդ, զի խորելոյ զիս քեզ կամիս միայնոյ, դու միայն իցես Աստուած, եւ այլ որ՝ ոչէ: 8 Այլ թերեւս ի համբաւէ մահուանն զարիւրեցաւ, գոր, թե՛ կամէր, թե՛ չկամէր, սակայն կրեաց:

9 Եւ զայն ոչ գիտէր, թե առ նենգելն նենգէ նմա Հիւղն եւ ընկղմէ զմի անուն նորա ի մէջ բազում աստուածոց, զոր առնէր գայթազողութիւն մարդոյն: 10 Եւ այնպիսի վնասու ոչ յետնամեղն եղեւ պատճառ, այլ՝ որ նախն նենգեաց, զի, թե նորա գայնպիսի արուեստ չէր ցուցեալ, Հիւղն ոչ իմանայր, այլ ինքն եղեւ վարդապետ եւ իւրոյ նենգութեանն, եւ Հիւղեայ խորամանկութեանն:

[Զ.]

1 Եւ իբրեւ տեսանէն, թե ոչ որ պաշտէ զնա, բարկացեալ՝ արար զնոսա մահկանացուս, եւ որոց ոգիքն ի մարմնոցն ելանէին, արկանէր զնոսա մի ըստ միոջէ ի գեհեն: 2 Արդ, քան զնոսա արկանէր ի գեհեն, զնա, որ պատրեացն զնոսա, ընդէ՞ր ոչ արկ ի գեհեն. մի՞ թե վասն զի ոչ կարէր յաղթել նմա: 3 Ապա եթե բռնագոյն քան զնա էր Հիւղն, զի՞ ետ ի ձեռս զիւր պատրեալսն նմա չարչարել:

4 Բայց եւ Արդարն, թե արդարեւ արդար էր, չպարտէր այնուհետեւ մարդիկ առնել, զի գիտէր, եթե խաբելոց է զնոսա Հիւղն: 5 Այլ իբրեւ արդարոյ արժան էր խորհել, թե .Չի՞նչ աւգուտ է, զի ես առնեմ. եւ այլ հանէ զնոսա յինէն: 6 Նա՛, եւ տանջել իսկ չէր արէն զնոսա, զի գիտէր, թե այլոց բանիւ մեղանչեն:

[Է.]

1 Այլ, միւսն եւս, զոր ասեն, ամբարշտագոյն է քան զամենայն. թե իբրեւ ետես Բարին, որ յերրորդ երկինս նստէր, զայնչափ՝ զքսան եւ զինն ազգաց զոգիս տանջեալս ի գեհենի. զբացեալ ի նոսա՝ առաքեաց զՅեսու՝ զորդի իւր, երթալ, առնուլ զնմանութիւն ծառայի եւ ի կերպարանս մարդկան լինել: 2 Եթե այնչափ զբած էր, ետ ընդ ետ իսկ ընդէ՞ր ոչ յղեաց զորդին իւր երթալ, փրկել զնոսա, այլ՝ յետ քսան եւ ինն ազգաց այնչափ ոգոց ի գեհենի տանջելոց:

3 Այլ, նախ՝ .երրորդ երկինստ ասել ուստի՞ իցէ նմա, զի Մովսէս .երկուս երկինստ ասէ: 4 Այլ որպէս յամենայնի մոլորեցան հերձուածողք, նոյնպէս եւ՝ յայսմ, զի ոմն .տասն երկինստ ասէ, եւ ոմն՝ .եւթնէ, եւ Մարկիոն՝ .երիսէ, եւ ի Գրոց սրբոց կամին հաստատել զմոլորութիւնն իւրեանց, թե .երկինստ եւ .երկնից երկինստ բազմաբար ասեն Գիրք: 5 Յորժամ ոչ յումեքէ սանձահարին հարցուածովք, արտաքոյ Գրոց սրբոց բարբաջեն եւ իբրեւ վտանգին, ապա ի Գիրս ապաւինին:

6 Բայց .երկինստ եւ .երկնից երկինստ յայն սակս գտանեմք ի Գիրս, զի յԵբրայեցոց լեզու .երկինէ չմարթի ասել, որպէս եւ ոչ յասորի լեզու՝ .ջուրն կամ .երկինէ, այլ մին բազմաբար ասի: 7 Եւ յայտ անտի է, զի Եւթանասնիցն թարգմանել ի յոյն լեզու ասեն՝ *Ի սկզբանէ արար Աստուած զերկին եւ զերկիր*, իբրեւ զմիոյ երկնէ յայտ արարեալ: 8 Եւ յասորի լեզու քանզի չմարթի .երկինէ ասել, ասէ. *Ի սկզբանէ արար Աստուած զայթն երկինս եւ զայթն երկիր*: 9 Թեպէտ եւ միաբար չմարթի ասել նոցա զմիոջէ երկնէն, սակայն *յայթն* ասելով, որ է .տարրէ, իբրեւ զմիոջէ տարրեր միոյ երկնի յայտ առնէ թարգմանութիւնն: 10 Նա՛, եւ զերեւելի հաստատութիւնս, որ ի ջուրց մեկնեցաւ. .երկինէ թարգմանեցին Եւթանասունքն. ուստի յայտ է, թե վերին երկինն եւ ներքին երկու երկինք են, ոչ՝ երեք կամ բազումք:

11 Այլ, ասեն. *Պաւղոս ասաց, թե Յափշտակեցաւ այնպիսին մինչեւ յերրորդ երկինս*: 12 Եւ զայն ոչ գիտեն, թե չեւ եւս յայտ է, թե .մինչեւ ցերրորդ երկինստ ասիցէ կամ թե .մինչեւ ցերրորդ ինչ մասն ի բազում մասանց միոյ երկնիստ ասիցէ. եւ բանն ի յոյն լեզու յերկուսին հարկանէ, եւ մանաւանդ զի առանց արթերն ասէ, որ է *և*, զի ոչ ասէ, թե .մինչեւ ցերրորդ երկինն, այլ՝ թե .ցերրորդ երկնիէ, առանձինն ասելոյ: 13 Ուստի տայ ակնարկութիւն, եթե ի մասն ինչ՝ *երրորդ*, ի բազում մասանց երկնի յափշտակեցաւ Պաւղոս. վասն որոյ ածէ զնորին զկնի, թե *Յափշտակեցաւ այնպիսին ի դրախտն*: 14 Եւ դրախտն ոչ եթե յերրորդ երկինս իցէ եւ կամ բնաւ՝ յերկինս ուրեք, այլ՝ յերկրի, զոր եւ ինքեանք իսկ վկայեն, թե իբրեւ արարին զմարդն, ի դրախտի անդ եղին, որ է՝ յերկրի, եւ ոչ՝ յերկինս:

15 Բայց թե եւ կոչի բարձրութիւն ինչ .երկինքէ, որպէս յորժամ ասիցէ Գիր .թռչունք երկնիցէ եւ՝ .ցաւղ երկնիցէ եւ՝ .ամբք եւ հողմք երկնիցէ, ոչ եթե յերկինս իցեն, այլ զի ի բարձրութեանն են, .երկնիցէ կոչին: 16 Նա՛, եւ զծառոց անգամ, որ ի սակաւ ինչ բարձրութեան են, ասեմք, թե .երկնաբերձ են, եւ զծխոյ՝ թե .յերկին կցին: 17 Ըստ նմին արինակի եւ Պաւղոսի զերրորդ երկինստն ասել

իմանալի է. իսկսի՛ր յառաջնմէն եւ Էջ յերկրորդն եւ հա՛ս յերջորդ ատղ՛, որ ի Գրոց ,երկինն կոչի, եւ գտանես, զոր ինչ երանելին Պաւղոս ասէ.

Եւ յուաւ բանս անճառս, զոր ոչ է պարտ ումեք խաւսել. թեպէտ եւ Առաքեալ՝ ե՛ւ ,անաւթ ընտրութեանն էր ընկեր Պետրոսի. լծակից Որդւոցն Որոտման, քարոզակից Բառնաբայ. զի՛արդ էր, զի նմա պարտ էր լսել եւ խաւսել զբանսն անճառս, եւ իւրոց ընկերացն՝ ոչ. ո՛չ ասպաքէն մի շնորհք էին յամենեւսին, եւ մի եւ նոյն Ոգի՛՝ ե՛ւ ի նոսա: 18 Այլ, անճառ բանքն ոչ եթե նմա ճառելիք էին եւ այլոց՝ ընկերացն, անճառք: 19 Այլ, ըստ այնմ, զոր յԱռաջնումն թղթին Կորնթացւոց ասէ՝ Չոր ակն ոչ ետես, եւ ունկն ոչ յուաւ, եւ ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ այն, զոր պատրաստեաց Աստուած սիրելեաց իւրոց, Է՛ եւ զայս իմանալ, թե ոչ զի ես միայն արժանի եղէ խորհրդոյն, որ ,տրուպս եմ առաքելոցե, այլ թե եւ Պետրոս, որ գլուխն է առաքելոց, տեսանիցէ, չկարէ ճառել եւ թե լսիցէ, չկարէ պատմել, քանզի անպատում է եւ ի վեր քան զմիտս եւ զլեզու մարդկան. եւ վասն այնորիկ ասէ Առաքեալ՝ թեպէտ եւ տեսի, չկարեմ պատմել, թեպէտ եւ յուայ, չեմ բաւական ճառել:

20 Դարձեալ. ո՛ր Աստուած ո՛ր Աստուածոյ արարածոց ինամակալ լինէր, եթե՛ ի տանջանս էին եւ թե՛ յանդորրու: 21 Կամ զանցանելն զՅեսուայ ի նորա աշխարհն զի՛արդ ոչ ինքն զգայր, եւ ո՛չ՝ ոք ի զաւրացն նորա, եւ ո՛չ՝ այլոց զելանելն նորա անդրէն: 22 Եւ եթե զնորայն իբրև զԱստուածոյ չկարէին իմանալ, եւ զայնչափ ոգւոց, զորս եհան առ նոքաւք յիւր երկինսն, զսաւսաւիսն զի՛արդ ոչ առնուին, եւ կամ պահապանքն ոգւոցն արգելականաց ընդէ՛ր ոչ առնէին ազդ տեսառն իւրեանց: 23 Այլ յայտ է, եթե սնոտի բանք են եւ անհաւատ պատմութիւնք:

[Ը.]

1 Եւ եթե նմանութեամբ միայն եղև մարդ, եւ կերպարանաւք եւեթ էր խաչն, ե՛ւ՛ չարչարանք, ե՛ւ՛ մահն, ասպա եւ փրկութիւն ինչ ոչ գործեցաւ: 2 Այլ եւ փրկէր իսկ, ընդէ՛ր՝ զայլոյ, արարածս. զոր իւր չէր արարեալ, որ ոչ բարշոյ գործ է, այլ ասպիրատի՛ սպրդել զաղտ մտանել յայլոյ տուն եւ նենգել նմա:

3 Բայց զայն եւս հարցցուք. մարմնաւո՞ր ոք էր Յեսուն, եթե՛ անմարմին: 4 Եթե ասիցեն, թե անմարմին էր, լուիցեն, զի եթե անմարմինն եկն եւ աստ մարմին, որպէս ասենն, ոչ զգեցաւ, յայտ է, եթե ոչ ետ ինչ եւ ոչ առ, ոչ մեռաւ, եւ ոչ փրկեաց: 5 Եւ ի զուր է ասելն Մարկիոնի, եթե .Արեանն Յեսուայ եմք զինքե, զի ոչ հեղաւ արիւնն նորա, եւ ոչ նոքա գնեցան, այնու, զի կերպարանաւքն ասեն զխաչն եւ զմահ եւ ոչ՝ ճշմարտութեամբ: 6 Եւ յանդիմանն զնոսա չրեայք, որ ցայսաւր պնդեալ են, թե ,չարքն մեր հանին զՅիսուս ի խաչե. ուստի յայտ յանդիման ցուցանի, եթե ոչ կեղծեաւք էլ Քրիստոս ի խաչ, այլ՝ ճշմարտութեամբ, քանզի եւ ճշմարտի յարութեանն մերոյ կացոյց զիւրոյ անձինն զյարութիւն արինակ:

[Թ.]

1 Եւ եթե, որպէս ասենն, զԱւրէնս Արդարոյն դատաւոր եւ միջնորդ ինդրեաց Յեսուն, անդստին իսկ յԱւրինացն բազմապատիկ մահապարտ գտանի, զի նախ քան զխաչելութիւնն իւր զբազումս յաշխտակեաց եւ ոչ՝ միայն ինքն, այլ եւ այլս բազումս ընտրեաց ի նոցանէն եւ առաքեաց, զի աշակերտիցեն եւ ձգիցեն առ նա: 2 Եւ ոչ միայն՝ այնչափ, այլ եւ զաւրութիւն զգեցոյց նոցա կոխել զզաւրս տեսառն իւրեանց, եւ արկ տուր եւ բաժինս ի տան նորա եւ վառեաց հուր յարարածս նորա, մինչեւ կարճել եւ խափանել զԱւրէնս նորա յաւուրցն Յովհաննու Մկրտչի եւ աւետարանել զիւր արքայութիւնն, արձակեալ քարոզս բազումս քարոզել եւ հնձաւդս բազումս հնձել, զոր ոչ ինքն սերմանեաց, եւ այն՝ մինչ չեւ մեղուցեալ ինչ ուրուք էր նմա, ո՛չ ի խաչ հանեալ եւ ո՛չ զարիւն նորա հեղեալ: 3 Առ աւար գտուն նորա եւ խախտեաց զթագաւորութիւն նորա, եւ նա լռեալ կայր եւ ոչ ինչ մեղանչէր նմա: 4 Եւ զի՛արդ ասիցեն, թե խաչելութեամբն գնեաց զՄարկիոնն, զի անհաւանիկ զայն ամենայն ժողովս բազմաց, մինչ չեւ ելեալ էր ի խաչ, կորգեաց յինքն: 5 Այլ ասեն. .Չնոսա բժշկութեանց զինս տարաւ. զիւսանդս բժշկեաց եւ զբորոտս սրբեաց եւ զմեռեալս յարոյց եւ զանդամալոյծս հաստատեաց եւ զդեւս հալածականս արարե: 6 Եւ իցէ ոք բժիշկ. յորժամ զորդի ուրուք բժշկիցէ,

վարձս ոչ առնու, այլ զբժշկեալն ի գլխովին զինս բժշկութեանն խնդրիցէ: 7 Եւ գրեսցուք, եթե բժշկեալքն էին ինչ նմա անկ վասն երախտեացն, իսկ գորս ոչ բժշկեաց. ընդէ՞ր հրապուրեաց, եհան ի տեսանէն իւրեանց, որ ոչ բարչոյ գործ էր, այլ՝ նենգաւորի:

8 Եւ զԱւրէնսն զի՛արդ իշխէր դատաւոր խնդրել, որոյ այնչափ վնաս յառաջագոյն քան զմահն իւր արարեալ էր ի տան նորա, մանաւանդ զի եւ զիտէր իսկ, թե պարտաւորեն զնա Աւրէնքն եւ ոչ արդարացուցանեն: 9 Արդ, եթե յԻսրայելացոյ կերպարանս եկն ի տուն նորա, սակայն պարտաւորելոց էր, զի գրեալ է յԱւրէնսն, թե *ամենայն Հրեայ, որ լուծցէ զԱւրէնսն, սպանցի, եւ որ ոչ թղթատեսցի եւ ոչ շաքաթս պահեսցէ, մեռցի. եւ նա երոյծ զԱւրէնսն եւ խախտեսց կիրաւնսն*: 10 Մահապարտ էր յԱւրինացն, ե՛ւ թե յայլոց ազգացն ի կերպարանս եկն առ նոսա. նախ՝ զաւտարագգիսն իսկ կոտորել հրամայեալ էր նոցա եւ ոչ խնայել, եւ ապա՝ ի վերայ եկացն եւ պանդխտաց հրաման կայր. եթե ոչ պահիցեն կիրաւնս Աւրինացն, մահուամբ մեռցին: 11 Համայն եւ այնպէս յԱւրինացն մահապարտ էր:

12 Իցէ որ, որ մտանիցէ գաղտ ի տուն ընկերի իւրոյ գեղծել ինչ. եւ ի բուռն անկեալ՝ չլինիցի՞ մահապարտ: 13 Եւ կամ իցէ որ, որ մատուցեալ՝ զայլոյ գորդիս կամ զծառայս յապիմակս եւ ստահակս յաւժարեցուցանիցէ հանել. եւ հասեալ ի վերայ՝ ո՛չ հանիցեն զայն ընդ կառափն: 14 Եւ կամ իցէ որ, իբրեւ զղէտ մտեալ՝ զայլոյ թագաւորութիւն գաղտ լրտեսիցէ. եւ ծանուցեալ զլրտեսն՝ ո՛չ սատակիցեն վաղվաղակի: 15 Նոյնպէս եւ Յեսուսն յառաջ քան զԻսաչելութիւնն բազում ինչ այսպիսի վնաս գործեաց ի տան Արդարոյն եւ ըստ Աւրինացն, զոր դատաւորն խնդրեաց, բազում մահուց պարտական գտանի, զի աւտարոտի մի, եկեալ յայլոյ տուն՝ այնչափ մեծամեծ աղէտս գործեաց ի նմա, զԱւրէնսն եւ զմարգարէսն նորա արգել եւ զիւր թագաւորութիւնն աւետարանեաց:

16 Արդ, ո՛վ էր նա, որ այնչափ մեծամեծս կարաց գործել, թե ոչ՝ Տէրն ամենայնի. որ սասաց, թե *Ամենայն ինչ տուաւ ինձ ի Հաւրէ իմն*: 17 Ուստի յայտ է, թե ոչ իբրեւ զաւտար որ առ յաշխտակութեամբ, այլ ի Հաւրէ տուաւ ի ձեռս նորա, եւ իբրեւ զՏէր Աւրինացն դադարեցոյց զԱւրէնսն եւ յառաջ քան ի խաչ ելանել եցոյց զթագաւորութիւնն իւրե:

18 Ո՛, անմիտք, զի՞ ոչ իմացայք. եթե Հայր Յեսուսի է Տէրն ամենայնի այնու զի զամենայն ետ ի ձեռս նորա եւ նա է Տէր աշխարհի, եւ ոչ՝ գորմէ դուքն կարծեցէք, որ չէր իսկ, զի ամենայն, որ արտաքոյ քան զնա, Աստուածն անմահն, չէ ի բնէ աստուած:

19 Եւ բազում ինչ եւ այլ է, որով ցուցանի, թե Տէր մեր *յիւրսն եկն* եւ ոչ՝ յաւտարոտիս, եւ ինքն եւ Հայրն իւր են Տէր աշխարհի: 20 Եւ առաւել ի վիրաւորէն, որ մինչ դեռ յԵրուսաղեմէ յԵրիքով իջանէր, վիրաւորեցաւ յաւազակաց, ցուցանի, թե ոչ աւտարոտի որ էր վիրաւորին Քրիստոս, այլ՝ մերձաւոր եւ դարմանիչ նորա, որպէս եւ ինքն իսկ սասաց ցփարիսացին, թե *Ուղիղ դատեցար*: 21 Եւ յոյժարէն եւ ի դրամէն, որ կորուսեալ էին եւ գտան, յայտ է, եթե յիւրսն եկն եւ ոչ՝ յաւտարոտիս:

[Ժ.]

1 Դարձեալ. զմիւս բանն Առաքելոյ, զոր ուղիղ ասացեալ է, խախտեն. թե *Յորժամ խախտանեսցէ զամենայն տէրութիւնս եւ զիշխանութիւնս, զի պարտ է նմա թագաւորել, մինչեւ դիցին ամենայն թշնամիք նորա ի ներքոյ ոտից նորա*. եւ ասեն, թե Տէրն աշխարհի խափանէ զինքն եւ զաշխարհ իւր յաւիտեանէ:

2 Ո՛, անմիտք, եթե յիւր ձեռս է շինելն, ե՛ւ՝ քակել, եւ զայս աշխարհ, վասն զի ձերանայ եւ հնանայ, քակիցէ, ընդէ՞ր ոչ այլ՝ նոր եւ գեղեցիկ քան զայս, առնիցէ: 3 Թե, մինչ չէրն աշխարհ, զիտաց խորհել եւ առնել բանիւ, այժմ զի լուաւ եւ տեղեկացաւ, թե գոյ այլ աշխարհ՝ Աւտարին, գեղեցիկ եւ ազնուականացոյն քան զնորայն, զմէ՞ ոչ առնիցէ լաւագոյն քան զնորայն, այնպէս զի եւ ընտանիք Աւտարին նորայոցն ցանկանայցեն վասն գեղեցկութեանն եւ պայծառութեան, զի որպէս զառաջինն կարող եղեւ բանիւ առնել, այնպէս, թե կամի, եւ այլ՝ ազնուագոյն քան զայն կարող է առնել: 4 Եւ որ այնպէսն կարող է, ընդէ՞ր խափանիցէ զանձն՝ լինել պատուանդան ընդ ոտիւք այլոյ եւ ոչ առնիցէ իւր աշխարհ՝ նոր եւ գեղեցիկ քան զառաջինն եւ թագաւորիցէ ի նմա յաւիտեան: 5 Բայց թե արգելուցու

գնա Աւտարն եւ թե այնչափ զաւրագոյն քան գնա է, մինչ զի եւ արգելուլ կարիցէ, ապա ոչ է Տէր ամենայնի, որպէս ասէ ինքն. այլ՝ ծառայ այոյ տէրութեան:

6 Կամ զայն ուստի՞ ցուցանիցէք, թե Աստուած Արիմացն քակելոց է զաշխարհս. եթե՛ վասն զի գրեալ են՝ ի մարգարէսն նորա, թե *Երկինք զալարեացին իբրեւ զմագաղայթ եւ Երկիր իբրեւ զմոմ հալեացի*, այլ եւ զայն գրեալ է ի մարգարէս, թե *Արարից երկինս նոր եւ երկիր նոր*. ուստի յայտ է ըստ մարգարէութեանն. թե զայս քակէր, այլ՝ նոր առնէր. որպէս եւ դուք իսկ ձեզէն վկայեցէք:

7 Բայց եւ միւսումն եւս արարէ՞ք պատասխանի, թե ո՞ր իցէ որ *Չիշխանութիւնսն եւ զպետութիւնս խափանիցէ*, եւ եթե դուք ո՞չ գիտիցէք յԱռաքելոյ, զի Քրիստոս խափանէ զիշխանութիւնսն եւ դնէ *զամենայն թշնամիս ի ներքոյ ռոտից իւրոց*, եւ ոչ՝ այն, զորմէ դուքն ասէք, որ չէն իսկ եւ ոչ արարեալ ինչ նորա եւ ոչ առնէ, այլ Տէր մեր եւ Հայրն իւր, որ կարող են առնել զամենայն եւ հնազանդեն զամենայն թշնամութիւնս ընդ ռոտիք:

[ԺԱ.]

1 Եւ դարձեալ. թե ձեռնհաս ինչ որ էր Աւտարն, որպէս Մարկիոնն ասէ, ազատել զոգիսն ի տանջանաց անտի, ընդէ՞ր ոչ բռնութեամբ իսկ ձեռն արկ եւ կորզեաց զոգիս տանջանաւորացն յինքն, այլ նախ թոյլ տայր, զի տանջիցին. եւ ապա հանէր, եւ զայն՝ ոչ համարձակութեամբ, այլ՝ կասկածանաւք եւ արեան գնոց գնելով: 2 Այլ, ասեն. ,Վասն ողորմութեան արար. տեսեալ զոգիս տանջանաւորացն նեղեալս ի դժոխս՝ առաքեաց զորդին իւր՝ փրկել զնոսաւ: 3 Եթե փրկեաց զնոսա, վերջինքն զի՞ գործիցեն, որ ի նոյն դժոխս անկանելոց են: 4 Եթե ,վասն ողորմութեան արարե, զոր արարն, պահեալ իցիւ զգալուստ որդւոյն իւրոյ մինչ ի վախճան աշխարհի եւ ապա առաքեալ. զի ի վերայ ամենեցուն առնէր ողորմութիւն եւ հանէր ի կեանս, քան փութացան եւ առաքեաց ի կէս դարին. եւ չիք հնար վերջնոցն, որ անկան անդր, թե ելանիցեն, քանզի այնուհետեւ զգուշացաւ նոցա տանջիչն: 5 Այլ յոյժ մոլորեալ են եւ մոռացան զայն, թե *Չիք ծառ չար, որ առնիցէ զպտուղ բարի*. եւ ոչ *քաղեն խաղող ի վշոց եւ ոչ թուզ՝ ի տատասկէ*, եւ իւրն զիւրն ընդունի:

6 Եւ մի՛ւսն եւս՝ զոր ասեն, թե ,Ոչ ընդունին դժոխք զկեանս, վասն այնորիկ ել ի խաչ, զի իջեալ իբրեւ զմեռեալ ընկալցին գնա դժոխքն:

7 Իսկ արդ, ոչ որ առաքիցի անդր կենդանի, կա՛մ՝ մարդիկ յանցաւորք, կա՛մ՝ Սատանայ եւ դեւք կենդանւոյն. թե այնպէս իցէ, եւ զնոսա ոչ ընդունին:

8 Կամ Յեսուն իբրեւ զմեռեալ յո՞ չոգաւ. մի՞ թե՛ ի գերեզման երկրի, զոր Գիրք .դժոխսէ կոչեն. եւ ահա անդ չեն ոգիք, եւ ոչ՝ հուր, որ տանջիցէ զնոսա: 9 Եւ եթե ասիցեն՝ ,Ի գեհենն չոգաւ իբրեւ զմեռեալե, չիք մուտ բանիցն, զի ոչ տայ թոյլ Առաքեալ, թե երկուս մահս մեռաւ, այլ՝ մի, զոր մարմնովն կրեաց, զխաչին, եւ *Հնազանդ եղև մահու խաչին*: 10 Եւ ոչ դնէ, թե այլ որ դատեաց գնա եւ արկ ի գեհեն, այլ՝ թե *Հայր ետ գնա ի մահ*, եւ դարձեալ՝ թե *Ինքն ետ զանձն իւր փրկանս փոխանակ բազմաց մահուամբ մարմնոյ եւ ոչ՝ տանջանաւք ոգւոյ*:

[ԺԲ.]

1 Այլ ,*Անչափ*. եւ ասեն, *և հակառակ են Արեւնք Արդարոյն շնորհացն Յեսուայ, զի անդ երանութիւն մեծատանց տայ եւ եղկութիւն՝ աղքատաց եւ աստ՝ երանութիւն աղքատաց եւ վա՛յ՝ մեծատանց*. անդ ասէ՛ *Մի՛ սպանանէր*, եւ աստ ասէ, թե *Որ բարկանայ ընկերի իւրում ի տարապարտոց, պարտաւոր է գեհենի*. անդ ասէ՛ *Մի շնար*, եւ աստ ասէ, թե *Որ հայի ի կին մարդ առ ի ցանկանալոյ, անդէն շնացաւ ի սրտի իւրում*. անդ ասէ՛ *Մի երդնուցուս սուտ, այլ հատուցի՛ր Տեսառն զերդմունս քո*, եւ աստ ասէ, թե *Ամենեւին մի երդնուցութե*:

2 Եւ արդ, զի՛արդ իցեն Արեւնքն եւ շնորհք միմեանց հակառակ, զի Աբրաամ վասն զաւտարս եւ զաղքատս ընդունելոյ *Բարեկամ Աստուածոյ կոչեցաւ*, եւ Քրիստոս ասէ, թե *աղքատն ի զոգն Աբրաամու չոգաւ, եւ մեծատունն՝ ի տանջանս հրոյ*: 3 Քրիստոս աղքատաց երանութիւն տայ եւ ողորմածաց՝ թե *Ողորմութիւն գտանելոց են*: 4 Եւ Արիմացն Աստուած այնչափ ցուցանէ ողորմութիւն, մինչեւ

զգրաստու թճնամեղ անկանեղոյ բեռամբ չհրամայէ զանց առնել. թե՛ եւ ի ժողովրդենէ՛ն որ իցէ եւ եթե՛ յառար ազգաց, եւ զու ի մար կարծն չհրամայէ եփել եւ ոչ՝ զհաւ ի ձուոց կամ ի ձագուց վերայ նստեալ ի միասին միանգամայն առնուլ: 5 Անդ ասէ՝ Միրեացես զընկեր քո իբրեւ զանձն քո, եւ աստ ասէ. Միրեացես զՏէր Աստուած քո յամենայն սրտէ քումէ եւ սիրեացես զընկեր քո իբրեւ զանձն քո, զի զայսց երկուց պատուիրանաց կախեսալ կան Արէնք եւ մարգարէք: 6 Եւ ասէ. Ոչ եկի յուծանել զԱրէնս կամ զմարգարէս. այլ՝ յնուլ զնոսա. արդ, զի՛արդ հակառակ Արիմացն իցէ, որ եկն յնուլ զԱրէնսն եւ զմարգարէս: 7 Եւ ասէր ցբորոտն, զոր սրբեաց, թե՛ Ե՛րթ, մատո՛ պատարագ վասն սրբութեանդ քո, որպէս պատուիրեաց Մովսէս յԱրէնսն: 8 Եւ ցարիմականն, որ եհարց ցնա, թե՛ Չի՛նչ ինչ արարեալ՝ զի զկեանսն յախտենից ժառանգեցից, ասէ՝ Չպատուիրանս Արիմացն գիտես: 9 Եւ հարցեալ կրկին, թե՛ Չո՛ր պատուիրանս. ասէ. ՉՄի՛ շնարն, զՄի՛ գողանար, զՄի՛ սպանաներ, որով յայտ արար, թե՛ ոչ հակառակ Արիմացն ուսուցանէր, այլ՝ նմին միաբան:

10 Դարձեալ. չբարկանալն չսպանանելոյն ոչ եթե՛ հակառակ ինչ է, այլ՝ կարի քաջ միաբան, զի թե՛ ոչ որ բարկանայցէ, եւ ոչ ի գործ սպանութեան մտաբերէ:

11 Նոյնպէս եւ ոչ ցանկանալն չշնարոյն ոչ եթե՛ ընդդիմակաց ինչ է, այլ՝ առաւել հաւանագոյն, զի եթե՛ ոչ ցանկանայցէ, եւ ոչ ի գործ շնութեան ժտի:

12 Եւ ամենեւին չերդնուլն սուտ չերդնոյ ոչ եթե՛ ընդդէմ ինչ է, այլ՝ յոյժ ընկերակից, զի եթե՛ ոչ սովորիցի որ ստեպ երդնուլ, եւ ոչ սուտ երբեք երդնուլ: 13 Անդ, քանզի յանուն կոռցն երդնուին, ասէ՝ Հատուցի՛ր Տեսնն զերդնունս քո. ասէ՝ յիս երդնուցուս, որ կենդանի եմ, եւ մի՛ ի կուռսն, որ ոչ են կենդանիք: 14 Իսկ աստ զի կատարեալս առնիցէ Քրիստոս զիւր աշակերտեալսն, ասէ. Ամենեւին մի երդնուցոք, այլ եղիցի ձեր այոյն այո, եւ ոչն՝ ոչ, եւ որ ինչ աւելի քան զայն՝ ի Չարէ անտի է: 15 Եւ թե՛ որ աւելի քան զայոյն եւ զոչ է, ի Չարէ անտի իցէ, ո՛րչափ եւս առաւել՝ որ սուտ յահաւոր անունն երդնուցու:

16 Եւ դարձեալ. չբարկանալովն եւ չցանկանալով, զոր ուսուցին ...? ապա եւ նոքա այժմիկ մի կերիցեն ձուկն, այլ՝ ի յարութեան անդ, որպէս եւ նա յետ յարութեանն կերաւ ձուկն, զոր եգիտ առ ձկնորսան: 17 Այլ զի եւ ձուկն միս է, այն ամենեցուն յայտ է, զի որոյ մարմին եւ արիւն եւ ճարպ եւ ոսկերք են, հարկ է, թե՛ մսեղէն է եւ կենդանի: 18 Եւ է՛ ձուկն, որոյ իբրեւ խոզի պառակաց թամբ ի վերայ կողիցն կայ, եւ արիւն այնչափ ելանէ, որչափ յոչխարէ ոչ ելանէ, եւ կերակուրս ժանտոս զայն ուտէ, զոր եւ ոչ գազանք եւ անասունք ուտեն:

19 Եւ զձուկն իսկ առաւել պարտ է .գազանէ կոչել, որ զիւր համագգիսն անխտիր ուտէ, եւ այնչափ սուրբ են անասունքն քան զնա, զի ի նոցանէն գոհք եւ ողջակէզք մատչին Աստուածոյ, եւ ի ձկանց՝ ոչ ինչ այնպիսի:

20 Այլ եւ ի խորհուրդ եւ յարիմակ մեծի խորհրդոյն, որ յայտնելոց էր, ոչխար եւ արջառ տպաւորէին, եւ ոչ՝ ձկուկն, որպէս գամն, որոյ արեամբ փրկեցան անդրանիկք որդւոցն Իսրայելի յԵգիպտոս, եւ՝ խոյն, որ սպանաւ փոխանակ Իսահակայ, խորհուրդ էին ճշմարիտ Գառիմն, .որ բառնայ զմեղս աշխարհիե, եւ՝ երինջն, զոր արտաքոյ բանակին սպանանէին յողջակէզ. ըստ որոց աւրիմակի եւ Քրիստոս արտաքոյ քաղաքին չարչարեցաւ:

21 Եւ Դաւիթ ասէ. Հանոյ եղիցի Տեսնն իբրեւ գորթ մատաղ եւ ոչ՝ իբրեւ զձուկն փափուկ, զի ձուկն թեպէտ եւ զայ յառակ, ի գերեզմանի առակ զայ եւ ոչ՝ ի կենդանութեան ըստ այնմ, զոր Տէրն ասէ, թե՛ Որպէս եղև Յունան ի փոր ձկանն զերիս տիւս եւ զերիս գիշերս. նոյնպէս պարտ է Որդոյ մարդոյ մտանել ի սիրտ երկրի եւ յինել անդ զերիս տիւս եւ զերիս գիշերս:

22 Եւ այսպէս ոչ գտանեմք ի Գիրս սուրբս, եթե՛ զձուկն սրբեաց եւ ետ կերակուր եւ ի մոյ հրաժարեցոյց իբրեւ ի պղծոյ եւ ի խոտանէ իմեքէ: 23 Այլ եւ յԱրէնսն գրեալ է, եթե՛ Ետու՛ ուտել ձեզ զանասունս եւ զթռչունս իբրեւ զբանջար խոտոյ, քայց միայն մեռելոտի եւ արիւն մի ուտիցէք, զի շունչ անասնոյ արիւն իւր է: 24 Եւ առաքեալքն ի թղթին, զոր յԵրուսաղեմէ յԱնտիոք գրեցին, զնոյն

հաստատեցին, թե *Պահել ձեզ յարենէ եւ ի հեղձուցելոյ եւ ի մեռելոսուոյ եւ ի պոռնկութենէ*, եւ չասացին, թե՛ ի մտոյ:

25Նա՛, եւ յԱրեւնսն զուտելի անասունսն՝ սուրբսե կոչէ եւ զչուտելիսն՝ պիղծսե, իբր ոչ եթե պիղծք ինչ բնութեամբ էին, այլ զչախորժականսն մտաց մարդկան .պիղծսե կոչէ, զի գիտեր, թե է՛ ինչ, զոր ախորժեն ուտել, եւ է՛ ինչ, զոր ոչ ախորժեն ուտել, եւ ըստ նմին նմա արէնս եդ:

26Այլ զի չիք ինչ պիղծ ի կերակրոցն, զայն ի Տեառնէն լուիցուք, թե *Չիք ինչ, որ մտանիցէ յորովայն մարդոյ, թե կարիցէ զմարդն պղծել, այլ որ ինչ եղանէ ի մարդոյն անտի. այն պղծէ զմարդն*: 27Եւ Առաքելոյ յառաջագոյն հայեցեալ մարգարեութեամբ ի տարապարտ հպարտութիւն աղանդաւորացն՝ ասէ. *Կարճեն զկերակուրս եւ արգելուն զամուսնութիւն, զոր Աստուած արար ի միսիթարութիւն հաւատացելոց, որ գոհույթեամբ վայելեն. զի սրբի բանիւ Աստուածոյ եւ աղայութիւք*: 28Իբր ոչ եթե պիղծ ինչ իցէ եւ սրբիցի, այլ որ նոցա պիղծն կարծէր վասն գոհելոյն, եւ զայնմանէ ասէ Առաքեալ, թե .Սրբի բանիւն Աստուածոյ եւ աղայութիւք. վասն որոյ եւ ի միւսում թղթին ասէ, թե *Յորժամ կոչիցէ որ զձեզ յանհաւատից, եւ երթայցէք զամենայն ինչ, զոր դնիցեն առաջի ձեր, կերիջիք. եւ մի խղնիցէք*. ուստի յայտ է, թե մի ինչ յամենայնէ միսն էր. եւ դարձեալ՝ թե *Որ ինչ վանառիցի ի մակեղոնի, որ է՛ ի մասվանառանցի, կերիջիք եւ մի խղնայցէք*:

29 Այլ ասեն, թե *Ասէ Առաքեալ, թե Լաւ է ոչ ուտել միս եւ ոչ ըմպել գինի եւ ո՛չ՝ որով եղբայրն իմ զայթակղեսցի, եւ դարձեալ՝ թե Ոչ կերայց միս յախտեսն, որով եղբայրն իմ զայթագղիցի*:

30 Ասացուք, զի եթե ձկամբն զայթագղիցի եղբայրն, ապաքէն եւ զայն չիցէ պարտ ուտել, քանզի վասն զայթագղութեան չէ պարտ ուտել, եւ ոչ՝ վասն զի թե պիղծ ինչ կայցէ ի կերակրոցն, եւ մանաւանդ՝ զինչով, որով բազումքն իսկ գեղխանան. եւ ոչ այնչափ միսն յանցուցանէ, որչափ զինին գեղծէ զըմպելիսն եւ զայթագղեցուցանէ զտեսաւղսն: 31 Եւ զի՛արդ իցէ, զի ի մտոյ պահեն եւ ի զինոյ ոչ զգուշանան Մարկիոնքն, զի բանն յերկրոցունց վերայ կայ: 32 Ասէ. *Ոչ ուտել միս եւ ոչ ըմպել գինի* եւ գնովիմբ ածեալ՝ զպատճառսն ասէ, թե .Եւ ոչ՝ որով եղբայրն իմ զայթագղիցի կամ տկարանայցէ. որով ցուցանի, թե վասն զայթագղելոյն եդ զայնպիսի միտս ի միջի եւ ոչ եթե զկերակուրսն պիղծ համարէր, որ ասեն, թե *Է՛, որ հաւատայ ուտել զամենայն ինչ*: 33 Թե հաւատաս, ասէ, թե *բանիւ Աստուածոյ եւ աղայութիւք սրբին* կեր եւ մի՛ խտրեր: 34 Ապա եթե տկարացեալ ես հաւատովք եւ խղճես, բանջար եւեթ կեր եւ մի՛ զայթագղիր: 35 Եւ յորժամ շհաւատասն ուտել զամենայն իբրեւ զսուրբ, մի՛ իշխեր դատել զայն, որ ուտէն, որպէս եւ որ ուտէն, ոչ պարտի անգոսնել զքեզ իբրեւ զսուրբ, որ ոչդ հաւատաս ուտել զամենայն ինչ իբրեւ զսուրբ, քանզի ոչ եթե կերակուրքն կացուցանեն զձեզ առաջի Աստուածոյ եւ ոչ հանեն յերեսաց Աստուածոյ, այլ՝ կամ հաւատքն, կամ՝ խիղճ մտացն եւ զայթագղութիւն:

[ԺԳ.]

1 Իսկ ձեր ուխտաւորքն.և ասեն.և ընդէ՛ր են մսահատք: 2 Մեր ուխտաւորքն ոչ վասն այնորիկ հրաժարեն ի կերակրոց, եթե զկերակուրսն պիղծս համարիցին, եւ ի Հիւղեայ՝ իբրեւ ի չարէ իմեք: 3 Եթե վասն պիղծ զկերակուրսն համարելոյ ուխտաւորէին, եւ ոչ ուխտաւորութիւնն նոցա յուխտաւորութիւն համարէր. այլ կարճեն զանձինս ի կերակրոց, զի զսրբութիւնն, զոր ի մտի եղին պահել, դիւրաւ պահիցեն, յոր սակս եւ հարքն մեր՝ սուրբ եպիսկոպոսք սահմանեցին կանոնս. *Եթե որք հաւատացեալ միս ոչ ուտիցէ, եւ բանջար ընդ մտոյ եփեալ իցէ, եւ ի բանջարոյն ոչ կամիցի ճաշակել, նզովեալ լիցիե*: 4 Ընդէ՛ր. նախ՝ զի զԱստուածոյ տուեալ զկերակուրսն ոչ իշխիցէ խտտան համարել եւ ապա՝ զի տարապարտ հպարտութեամբն ոչ վնասիցի, որպէս թե այնու առաւել ինչ իցէ քան զայլ մարդիկ:

5 Նա՛, եւ կուսանք սրբոյ Եկեղեցոյ ոչ վասն այնորիկ պահեն զկուսութիւն, եթե զամուսնութիւն տուեալ յԱստուածոյ պղծութիւն համարիցին որպէս Մարկիոնն եւ Մանի եւ մծղնեայք, զի եթե յայն միտս ուխտաւորէին, ապա եւ կուսութիւն չէր յանգարի կուսութեան. այլ վասն առաւել սիրելոյ զԱստուած ի բարոք արարածոց Աստուածոյ հրաժարեն, զի նմանեայք հրեշտակաց Աստուածոյ, ուր

ո՛չ արուն է, եւ ո՛չ էգ, ցուցանիցեն ե՛ւ յերկրի գնոյն առաքինութիւն ըստ այնմ, թե *Ե՛ն ներքինիք, որ զանձինս իւրեանց արարին ներքինիս վասն արքայութեանն երկնից՝*, լինել ի յարութեանն *հաւասար հրեշտակաց*: Եւ Առաքեալ՝ *այր հաւատարիմ, կոչէ զկուսանսն*, բայց հայեցեալ ի բնութիւնն՝ չիշխէ յայտ հրաման տալ, այլ ակնարկելով յաւժարեցուցանէ, որպէս եւ *Տէրն ակնարկէ, այլ ոչ ստիպէ*:

[ԺԴ.]

1 Այս ամենայն վասն Մարկիոնաց աղանդին ասացաւ, որ զամուսնութիւն եւ զմսակերութիւն խոտեն եւ ուխտաւորեալք հանդերձ աշխարհականաւքն ի կուսութիւն՝ ստեն ուխտին, զի առ չժուժալոյ ցանկութեանն արկանեն միւսանգամ զնոսա ընդ ապաշխարութեամբ: 2 Արդ, եթե Աւրինաց ոչ հաւատայցեն, որ ասէ՝ *Թողցէ այր եւ զմայր իւր եւ երջիցէ զհետ կնոջ իւրոյ, եւ երիցին երկրքին ի մարմին մի*, Յետուայն ընդէ՛ր ոչ հաւատայցեն, որ զնոյն հաստատէ եւ յաւելու, թե *Չոր Աստուած զուգեաց, մարդ մի մեկնեացէ*: 3 Յետու այնչափ առ Աստուածս ունի զԱւրինացն Աստուած, զի զնորա ասացեալսն հաստատէ յԱւետարանի, եւ նոքա մոլին, թե հակառակ ուսուցանէ նոցա Յետուն:

4 Նոյնպէս վասն կերակրոց ե՛ւ ի Հնումն, ե՛ւ ի Նորումս գտանեմք, զի յԱստուածոյ տուեալ են ի դարման. անդ ասէ՝ զե՛ն եւ կե՛ր զամենայն անասուն եւ զթռչունս ուտելիս, եւ աստ ասէ, թե *Ամենայն ինչ, որ մտանէ ընդ բերան մարդոյ, ոչ պիտի զնա, այլ որ ինչ երանէ ի բերանոյ ականի, այն պիտի զմարդն*. եւ յամենայնէն իմեքէն մի ինչ եւ միսն է: 5 Եւ եթե պիտի ինչ էին կերակուրքն, նախ ինքն իսկ ոչ ճաշակեր ի նոցանէ եւ ապա այլոց հրաման տայր չճաշակել: 6 Իսկ եթե ոչ ուրեք գտանեմք ասացեալ նորա ի Նորումս, թե զայս ինչ մի ուտիցես, յայտ է, եթե զիտրութիւնս կերակրոցն, որ ըստ Աւրինացն էին, դադարեցոյց այնու, զի ընդ մեղաւորս եւ ընդ մա քսաւորս եւ ընդ փարիսացիս ուտեր եւ ըմպեր եւ զգատկէն ասէր ցաշակերտսն, թե *Յանկանալով ցանկացայ ուտել զգատիկս զայս ընդ ձեզ*. մի՛ թե եւ զգատկէն ասիցեն, թե ձուկն էր եւ ոչ՝ զառն:

7 Արդ, հաւատացելոց, որ զճշմարտութիւնն կամիցին ցուցանել, նախ գործ այն է, զի զիրսն, որպէս եւ իցեն, նոյնպէս խոստովանիցին, եւ ապա թե այրընտիր լինիցին յառաքինութիւնսն, այն ընդունելի է, եւ ոչ՝ որպէս նոքա մեծամեծս կոտորեն, թե Մեք անդստին իսկ յաւազանէն ուխտաւորիմք ի մսակերութենէ եւ յամուսնութենէ, ապա լուծանեն զուխտն եւ զան, մտանեն ընդ ապաշխարութեամբ: 8 Եւ եթե հարցանես, եթե .Տանջանք զո՞ն Բարշոյնե. ասեն՝ .Ոչ գոնե: 9 Եւ եթե ի տանջանաց կասկած չիցէ, ապաշխարութիւն առ ի՞մ իցէ: 10 Ո՛չ ապաքէն յայտ է, թե ի տանջանաց ոչ երկնչին եւ ի մեղսն անխտիր են: 11 Բայց որո տանջանք չեն, յայտ է, թե նորա եւ պարզեւք չգոն:

12 Այլ Մեք.և ասեն.և յայն սակս փախեաք յԱրդարոյն, զի անագին սպառնալիս սպառնայ յԱւրեմնս իւր, թե *Հոր վատեալ է ի բարկութեան իմում եւ այրիցէ մինչեւ ի դժոխս ներքինս*, եւ թե *Այս ամենայն պահեալ էր ի զանձի իմում*, եւ այլուր՝ թե *Հրով դատի Աստուածե*:

13 Ո՛, անմիտք եւ մոլորեալք, թե վասն անագին սպառնալեացն փախչիցիս յԱւրինացն Աստուածոյ, յորժամ Յիսուս ե՛ւս ակելի սպառնալիս քան զայն սպառնայցէ, *հոր անչէջ եւ որդն անմահ եւ տանջանս յախտենականս*. յո՞ ունիցիս փախչել: 14 Եւ յորժամ ի Հնում եւ ի Նորումս զնոյն սպառնալիս եւ զնոյն խոստմունս բարութեանց գտանեմք, ո՛չ ապաքէն յայտ յանդիման ցուցանի, թե մի տուիչ է Հնոյն եւ Նորոյս:

[ԺԵ.]

1 Այլ եւ յարութեան մարմնոց չհաւատալ ուստի՞ իցէ Մարկիոնի եւ Մանեայ եւ այլոցն նոյնպիսեաց: 2 Ասեն. Առաքեալ ասաց, թե *Մարմին եւ արիւն զարքայութիւն Աստուածոյ ոչ ժառանգեն, եւ ոչ սպականութիւն՝ զանսպականութիւն եւ դարձեալ՝ թե Ելանել ի մարմնոյս ցանկացեալ եմ եւ ընդ Տեսուն լինել*, որով յայտ է.և ասեն.և թե վասն զի ի Հիւղեայ է մարմինս, յայն սակս չառնի արժանի յարութեանն: 3 Եթե վասն զի ի Հիւղեայն է մարմին, չառնիցի *արժանի* արքայութեանն, ապա եւ վասն զի յԱրդարոյն են ոգիքն, մի լիցին արժանի արքայութեան Բարշոյն: 4 Այլ յանդիմանէ զնոսա նոյն

Առաքելայ անդէն ի նմին տեղոջ, որոյ իբրեւ մատամբ ցուցեալ գմարմինն՝ ասէ, թէ *Պարտ է սպականությունս այսինկ զգենույ զանասպականություն եւ մահկանացուիս այսինկ՝ զգենույ զանմահություն*. ուստի յայտ է, թէ ոչ գոգիսն կոչէ .սպականացուս եւ մահկանացուս, այլ՝ գմարմինսն: 5 Եւ ի միւսում թղթին ասէ, թէ *Աննեցուն մեզ յանդիման լինել կայ առաջի բեմին Զրիստոսի, զի ընկալցի իւրաքանչիւր որ իւրով մարմնով, զի՛նչ եւ գործեաց յառաջ, եթե՛ բարի եւ եթե՛ չար: 6* Տեսանես, զի մարմնով հանդերձ ասէ կրել զբարին կամ զչարիս եւ ոչ միայն՝ ոգւովք:

7 Այլ ասեն. *Ասաց Առաքելայ, թէ Ասպականություն զանասպականություն ոչ ժառանգէ: 8* Ո՛վ, բանաբաղ Մարկիոն, որ գմին լսէ եւ գմիւսն ստունգանէ, թէ ուղիղ մտաւք լսէր զայն, թէ *Ասպականություն զանասպականություն ոչ ժառանգէ*, կարէր կալ ի վերայ ճշմարտութեանն, զի Առաքելայ այնչափ ստուգէ զյարութիւն մարմնոյ, մինչ զի եւ բազում աւրինակս ի մէջ բերէ. նախ՝ առաջին եւ բուն՝ զԶրիստոսի յարութիւնն, եթէ *Զրիստոս մեռաւ ըստ Գրոց եւ թաղեցաւ եւ յարեալ յառաջ երրորդի: 9* Եւ զտեղեալ անդէն զտեղեալն՝ բազում հանգամանս ցուցանէ վասն յարութեանն հաստատութեան եւ առաւել՝ զայն, զոր իբրեւ յուն կանէ Մարկիոնի եւ Մանեայ աղաղակէ: 10 Ասէ. *Եթե մեռեալք ոչ յառնեն, զի՛նչ գործիցեն այնքինկ, որ վասն մեռելոցն մկրտեցան: 11* Դուք, և ասէք, թէ Մարմինք վասն զի ի Հիւղեայն են. ոչ յառնեն: 12 Եթէ մարմինքն մահկանացուք ոչ յառնիցեն, հոգիքն կենդանիքն վասն մարմնոցն մեռելոց ընդէ՛ր դաւանիցեն: 13 Եւ կամ մարմինքն մահկանացուք ընդ ոգւոցն կենդանեաց վասն է՛ր մկրտիցին, թէ որպէս ասէքդ, *չիցեն յառնելոց մարմինքն մահկանացուք: 14* Այսպէս իմանալի է բանս, եւ ոչ՝ որպէս Մարկիոնն դանդաչէ, թէ փոխանակ երախայի մեռելոյ պարտ է կենդանոյն մերձաւորի իւրում մկրտել. զի անդ նմա համարիցի, զոր եւ առնեն իսկ Մարկիոնքն:

15 Այլ յանդիմանէ զնոսա բանն տերունական, որ ասէ. *Թե ոչ որ ծնցի վերստին, ոչ կարէ տեսանել զարքայություն Աստուածոյ, եւ դարձեալ՝ Թե ոչ որ ծնցի ի ջրոյ եւ ի Հոգւոյ, ոչ մտցէ յարքայություն երկնից*. որով յայտ է, թէ իւրաքանչիւր ումեք պարտ է մկրտել, եւ ոչ՝ այլում ընդ այլոյ:

16 Եւ դարձեալ ի սերմանեացն առակէ յայտնի ցուցանի յարութիւն մարմնոց, թէ որպէս գտերմն, զոր սերմանես, ոչ այլ ընդ այլոյ զայ, թեպէտ եւ բազմապատիկ վայելչութիւն զգենու, այլ ոչ երբեք սերմանեցեր զգարի եւ հնձեցեր ցորեան եւ ոչ սերմանեցեր կորեակ եւ հնձեցեր հաճար, այլ *զոր սերմանեցեր, զնոյն հնձեցեր*. ըստ նմին աւրինակի ասէ՝ *եւ մարմինն, որ անկաւ, նոյն եւ յառնելոց է:*

17 Դարձեալ. եւ *Մարմինն, ե՛ւ արիւնն*, - ասէ Առաքելոյ, թէ- *զարքայություն Աստուածոյ ոչ ժառանգէ, եւ ոչ սպականություն զանասպականություն ժառանգէ* ոչ յայն միտս իմանալի է, յոր Մարկիոնն առնու, թէ Վասն զի ի Հիւղեայն են մարմինքն, ոչ յառնեն, այլ՝ յայլ յերկուս աւրինակս. մի՛ յայն, թէ մինչ դեռ ի մարմնոյ խորհուրդս եւ ի գործս իցէ մարդն, շնչաւոր է եւ մարմին եւ արիւն եւ զի ըստ մարմնոյն եւեթ խորիի եւ գործէ, չէր արժանի մտանելոյ յարքայություն երկնից, որպէս ի միւսում թղթին գրէ Առաքելայ առ աշակերտեալսն, թէ *Որ մարմնովն են. զմարմնոյ խորհուրդս խորիին, բայց դուք ոչ էք մարմնով, այլ՝ հոգւով: 18* Մի՛ թէ, յորժամ զայս գրեաց առ աշակերտեալսն, կէսք էին ի մարմնի. եւ կէսքն չէին. ուստի յայտ է, թէ ի մարմնի ամենեքեան էին, այլ ի գործս մարմնոյ եւ հոգւոյ՝ ոչ բոլորեքեան:

19 Եւ դարձեալ. ի միւս եւս միտս իմանալի է, եթէ շաղդով եւ արեամբ ուռուցեալ յառնեն մարմինքն, այլ նորոգեալք յարութեամբն՝ սպականացուք զանասպականություն ժառանգեն, որպէս եւ ածէ իսկ զնովիմք, թէ *Փոյ հարկանի, եւ մեռեալք, որ՝ ի Զրիստոս, յառնեն անասպականացուք, եւ մեք նորոգիմք*. որով ցուցանի, թէ մարմինք, նորոգեալք յարութեամբն, ազատացեալ յամենայն կարեաց՝ յառնեն: 20 Եւ ընկղմի մահ ի պարտութիւն, յորժամ *սպականեալքն զանասպականություն զգենուցուն, եւ մահկանացուքս՝ զանմահություն*, եւ սերմանեալք տկարութեամբ՝ զգաւրութիւն, եւ վարեալքն անարգութեամբ՝ զփառաւորութիւն: 21 Եւ չիք մարմին, որ ի հող մնայցէ, այլ իւրաքանչիւր ոգւոց զանցնիւր մարմին զգեցեալ՝ յական քթթել կայցեն առաջի ահեղ ատենին, ոմանք՝ ի կեանսն յաւիտենականս, եւ ոմանք՝ ի պատիժս դատաստանի:

[ԺԶ.]

1 Մարկիոնս այս ի Պոնտացոց աշխարհէ անտի եղեալ էր, որդի եպիսկոպոսի: 2 Եւ ապականեալ զկոյս մի՝ զնաց փախստական վասն մերժելոյ զնա յԵկեղեցոյ իւրոյ իսկ հաւրն: 3 Եւ երթեալ ի Հռոմ խնդրել ապաշխարութիւն յայնմ ժամանակին եւ չհասեալ այնմ՝ գրգռեցաւ ընդդէմ հաւատոց: 4 Եւ եղեալ երիս առաջս՝ ուսուցանէ զԲարշոյ եւ զԱրդարոյ եւ զՉարէ: 5 Եւ զՆոր կտակարանս աւտարոտի համարի ի Հնոյն եւ յայնմանէ, որ ի նմայն խաւսէր: 6 Չյարութիւն մարմնոյ արհամարիէ: 7 Եւ մկրտութիւն ոչ մի միայն տայ, այլ եւ՝ երիս յետ յանցանելոյ: 8 Եւ փոխանակ երախայից մեռելոց՝ այլոց ստէպ առնուլ կնիք: 9 Եւ այնչափ յանդգնեալ՝ մինչեւ կանանց հրամայէ մկրտութիւն տալ, զոր ոչ ոք իշխեաց յայլոց աղանդոցն առնել. ո՛չ կնիք կրկին եւ երեքկին տալ եւ ո՛չ զկանայս առ քահանայս ունել: 10 Նա՛, եւ նմա իսկ ուստի՞ իցէ քահանայութիւնն, որոյ ապականեալ զկոյս՝ տարագիր եղել յԵկեղեցոյ յիւրմէ հաւրէ. մինչեւ ապաշխարութեան եւս հասանելոյ չեղել արժանի: 11 Եւ յիրաւի չեղել արժանի. զի ի պատգամս Հոգւոյն սրբոյ իշխեաց ձեռն արկանել՝ զկէսն հատանել՝ ընկենուլ իբրեւ զխոտան եւ զկէսն ընտրել, առնուլ իբրեւ զպիտոյս: 12 Եւ զայն ոչ զհտէ, թե յորժամ ի մարմնոց մատն մի կտրիցէ, առնուցու. զամենայն մարմնոյն իսկ վկայէ սակաւ ինչ մասնն կտրեալ: 13 Առաւել եւս յանդիմանէ զնա կատարիչ Արինացն, որ ասէր, թե *Ոչ եկի լուծանել զԱրէնս եւ զմարգարէս, այլ՝ լնուլ զնոսս, եւ՝ Առաքեալն, որ ասէ, թե Բրիստոս է խաղաղութիւնն մեր, որ արար զերկոսին մի, որում՝ փա՛ռք յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէ՛ն, ամէ՛ն:*